

Valmieras novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2022. - 2038. un Valmieras novada attīstības programma 2022. - 2028.

Esošā situācija

Pasūtītājs:

Valmieras novada pašvaldība

Reģistrācijas Nr. 90000043403

Lāčplēša iela 2, Valmiera, Valmieras novads, LV- 4201

Izstrādātājs:

SIA "Grupa93"

Reģistrācijas Nr. 50103129191

Krišjāņa Barona iela 3-4, Rīga, LV-1050

info@g93.lv

www.g93.lv

Valmiera, 2022

Saturs

VALMIERAS NOVADA PORTRETS (VIZĪTKARTE)	5
1 IEDZĪVOTĀJI	10
Iedzīvotāju skaits un sadalījums pa dažādām grupām	10
Demogrāfiskās prognozes	14
2 TERITORIJA, ZEMES LIETOJUMS, DABAS UN KULTŪRVĒSTURISKĀS VĒRTĪBAS	19
Fiziogēogrāfiskais raksturojums	19
Zemes izmantošana	20
Dabas resursi	20
Bioloģiskā daudzveidība, īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un mikroliegumi	24
Kultūrvēsturiskais mantojums	28
Vides stāvoklis	29
Riska objekti un teritorijas	34
3 EKONOMIKA	38
Uzņēmējdarbības vispārējs raksturojums Valmieras novadā	38
Attīstītākās nozares	42
Tūrisms	48
IKT nozare	52
Kopējais ārvalstu tiešo investīciju apjoms	52
Nodarbināto iedzīvotāju skaits pēc faktiskās darba vietas	53
Vienas nodarbinātās personas saražotā produkcijas vērtība un darba svārstmigrācija	54
Vietējās ekonomikas pamatrādītāji 2017. gadā	57
Vienas uz vietas nodarbinātās personas radītā pievienotā vērtība un darba svārstmigrācija	61
Darba alga	64
Bezdarbs	68
Teritorijas attīstības indekss	69
4 PAKALPOJUMI	69
Kultūras pakalpojumi	69
Sporta pakalpojumi	75
Izglītības pakalpojumi	81
Jaunatnes politika	88
Bērnu tiesību aizsardzība	91
Sociālie pakalpojumi	93
Veselības aprūpes pieejamība	100

Sabiedriskās kārtības un drošības pakalpojumi	104
5 TRANSPORTA INFRASTRUKTŪRA	106
Autoceļi	106
Sabiedriskais transports	111
Dzelzceļš	114
Velo un gājēju infrastruktūra	114
6 PAŠVALDĪBAS ADMINISTRĀCIJA	117
Pārvalde	117
Budžets	123
Pašvaldības komunikācija ar iedzīvotājiem	125
Pašvaldības stratēģiskā komunikācija un starptautiskie sadarbības tīkli	126
Digitalizācija un viedie risinājumi	129
7 MĀJOKLIS UN DZĪVOJAMĀIS FONDS	132
8 INŽENIERAPGĀDE	137
Siltumapgāde	138
Ūdenssaimniecība	142
Gāzapgāde	146
Elektroapgāde	146
Sakaru infrastruktūra	146
Atkritumu apsaimniekošana	147
IZMANTOTIE AVOTI	151
1. PIELIKUMS. PAKALPOJUMU PIEEJAMĪBA VALMIERAS NOVADĀ	156

Saīsinājumi

5G	ātrdarbīgs fiksēto un mobilo sakaru tīkls
AER	atjaunīgie energoresursi
ALTUM	AS "Attīstības finanšu institūcija Altum"
ANM	Atjaunošanas un noturības mehānisms
AS	akciju sabiedrība
ATR	pašvaldību administratīvi teritoriālā reforma, kas ar 2021. gada 1. jūliju Latvijā izveido jaunu pašvaldību administratīvo iedalījumu, tostarp Valmieras novadu
BNAI	bioloģiskās notekūdeņu attīrīšanas iekārtas
CE	cilvēka ekvivalents
CKS	centralizētā kanalizācijas sistēma
CSP	Centrālā statistikas pārvalde
CŪS	centralizētā ūdensapgādes sistēma
DTP2027	Digitālās transformācijas pamatnostādnes 2021.-2027. gadam
ES	Eiropas Savienība
ESKO	energoapkalpojuma uzņēmums (<i>angliski – energy service company or ESCO</i>)
IKT	informācijas un komunikācijas tehnoloģijas
MK	Ministru kabinets
NVA	Nodarbinātības valsts aģentūra
NVO	nevalstiskās organizācijas
SADTPP	Sociālās aizsardzības un darba tirgus politikas pamatnostādnes 2021.-2027. gadam
SAM	specifiskais atbalsta mērķis
SEG	siltumnīcefekta gāzes
STEM	izglītības pieeja, kas apvieno zinātni, tehnoloģijas, inženierzinātnes un matemātiku. Pieveja aktualizēta, integrējot mākslu (<i>angļu val. STEAM - science and technology, interpreted through engineering and arts</i>)
TAI	teritorijas attīstības indekss
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

Valmieras novada portrets (vizītkarte)

Valmieras teritorijas attīstības indekss¹ starp valstspilsētām ir viens no augstākajiem (4.vieta), bet bijušajiem novadiem – ar lielām teritoriālajām atšķirībām. Beverīnas, Kocēnu, Burtnieku un Naukšēnu novads ir ar augstāku teritorijas attīstības indeksu (TAI) nekā vidēji valstī, savukārt Mazsalacas, Rūjienas un Strenču novadā – zem vidējā valstī.

Latvijas Universitātes izveidotais pilsētu ilgtspējīgas attīstības indekss rāda teritorijas ilgtspējīgas attīstības līmeni, un Valmiera starp deviņām Latvijas pilsētām ir ar visaugstāko ilgtspējīgas attīstības indeksu.²

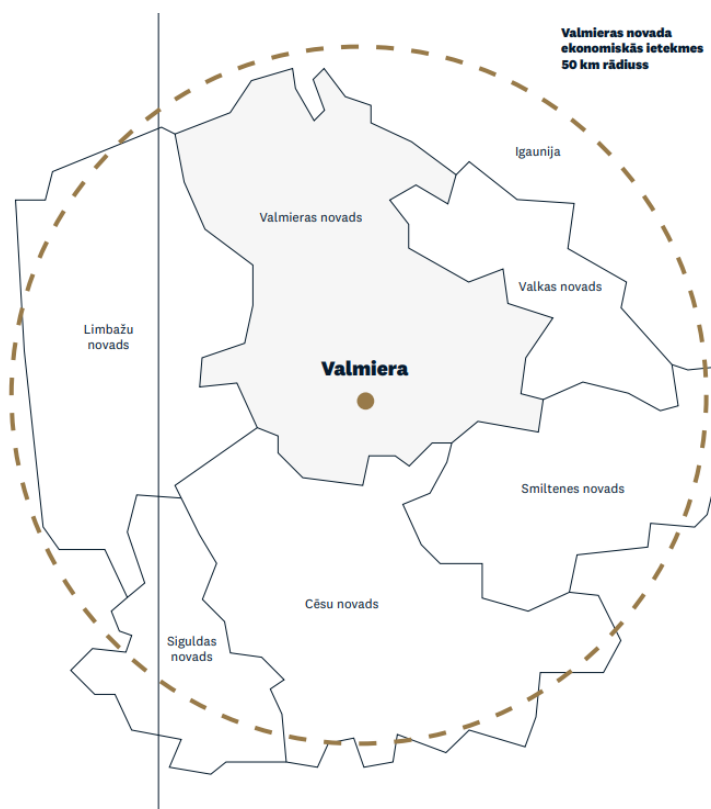
Attēls 1. Svarīgākā informācija par Valmieras pilsētu.

Valmiera skaitļos un faktos

Valmieras pilsēta ir industriālais centrs Latvijā. Valmierā darba gaitās no apkārtējām teritorijām katru dienu ierodas aptuveni 7000 cilvēku.

Svarīgākie fakti:

Valmieras teritorija	19.35 km²
Dibināšanas gads	1283
Valmieras novada teritorija	2 948 km²
Iedzīvotāju skaits Valmieras novadā	54 642
Iedzīvotāju skaits Valmieras novada ekonomiskās ietekmes rādiusā	173 461
Iedzīvotāju skaits darbības vecumā Valmieras novadā	34 288
Iedzīvotāju skaits darbības vecumā Valmieras novada ekonomiskās ietekmes rādiusā	107 353
IKP uz vienu iedzīvotāju (2. vietā Latvijā aiz Rīgas)	16 918 €

Valmieras novads atrodas Latvijas ziemeļaustrumu daļā un robežojas ar Igauniju, Valkas, Smiltenes, Cēsu un Limbažu novadiem. Attālums no Valmieras līdz Rīgai – 107 km.

Valmieras novada kopplatība ir **2 946 km²** jeb 4,6 % no Latvijas. Valmieras novads pēc teritorijas ir piektā lielākā novada pašvaldība Latvijā, savukārt pēc iedzīvotāju skaita –

¹ VRAA: Teritorijas attīstības indekss ir statistika, kas iekļauta Oficiālajā statistikas programmā 2021.-2023.gadam, atbilstoši Ministru kabineta 2020.gada 24. novembra noteikumos Nr.691 noteiktajam.

² LU Datorikas fakultāte, projekta vadītājs R. Karnītis, projekts “ANO uzstādījumiem atbilstošs pilsētas ilgtspējīgas attīstības modelis”, 2021. Modelis izstrādāts, pamatojoties uz ANO 17 ilgtspējīgas attīstības mērķiem, no kuriem 13 atbilst pašvaldību funkcijām. Nosakot pilsētas ilgtspējīgas attīstības indeksu, kas rāda teritorijas ilgtspējīgas attīstības līmeni, tiek ņemti vērā 49 indikatori. Modelēšanas procesā tika matemātiski atlasīti seši būtiskie indikatori, kuri ir izšķiroši ilgtspējīgas attīstības līmeņa noteikšanai. Modelis ir izmantojams jebkurai teritorijai – pilsētai ar lauku teritoriju, novadam un reģionam gan Latvijā, gan Eiropas Savienībā.

otrā lielākā pašvaldība. 2021. gada sākumā Valmieras novadā dzīvo **51 370** iedzīvotāji, tostarp 22 971 iedzīvotājs (45%) Valmieras pilsētā.³

Administratīvais centrs ir Valmiera. Novada pārvaldes teritoriālā iedalījuma jeb apvienību centri ir Brenguļos, Burtniekos, Kocēnos, Mazsalacā, Naukšēnos, Rūjienā un Strenčos.

Apdzīvojuma struktūra: viena no 10 Latvijas valstspilsētām Valmiera, novada pilsētas Rūjiena, Mazsalaca, Seda, Strenči, 53 ciemi 26 pagastos; pēc iedzīvotāju skaita lielākie ciemi – Valmiermuiža, Kocēni, Zilaiskalns, Naukšēni, Rencēni, Matīši, Burtnieki, Rubene, Dikļi, Vaidava.

Izglītības pakalpojumi: Valmiera ir starptautiskā UNESCO Izglītības pilsētu sadarbības tīkla dalībniece (UNESCO Global Network of Learning Cities), kā arī Valmieras pilsēta iesaistījies Baltijas pilsētu savienības (UBC) izglītības pilsētu darba grupā, kas atbalsta jauniešu nodarbinātību un labklājību. Visaptveroša izglītības sistēma ir Valmieras novada inovāciju un uzņēmējdarbības pamatā. Novadā pirmsskolas izglītību nodrošina 28 iestādes un struktūrvienības, sākumskolas izglītību – 3 iestādes, pamatzglītību nodrošina 19 izglītības iestādes, vidējo un interešu izglītību – 9 iestādes, tostarp divas valsts ģimnāzijas, profesionālās ievirzes izglītību – 8 iestādes, interešu un neformālo izglītību – 4 jauniešu centri, profesionālo izglītību – 2 iestādes, augstāko izglītību – Vidzemes augstskola, Juridiskās koledžas filiāle un Grāmatvedības un finanšu koledžas filiāle.

Kultūras pakalpojumi: Valmieras novadā ir meklējami teātra, Dziesmu svētku un dažādu Latvijas mēroga kultūras notikumu aizsākumi. Rubenes mācītājmuižā 18. gadsimta beigās izdota pirmā pavārgrāmata latviešu valodā, Mazsalacā dzimis Gustavs Ērenpreiss, kas aizsāka plaši lietoto velosipēdu ražošanu. Nozīmīgākais kultūras piedāvājums Valmieras novadā ir Valmierā - Valmieras drāmas teātris, Valmieras kultūras centrs, kinoteātris "Gaisma", Vecpuišu parks un koncertzāle "Valmiera", Valmieras muzejs, Valmieras integrētā bibliotēka, Valmieras Sv. Sīmaņa baznīca. Kultūras piedāvājums ir plašs arī novada pilsētās un pagastu centros - Neikenkalna dabas koncertzāle, dēļ kuras Valmieras novads ir uzņemts Eiropas Padomes Ainavas balvas dalībnieku aliansē, Vaidavas estrāde, Dikļu pils, Valmiermuižas pils parks, Naukšēnu Cilvēkmuzejs, Kokmuižas pils komplekss, Skaņākalna parks, Kocēnu novada Rubenes baznīca, kur savulaik katoļu priesteris Indriķis sarakstīja Indriķa Livonijas hroniku. Novadā darbojas trīs muzeji, kā arī pie kultūras centriem izveidotās izstāžu zāles, saietu nami, brīvdabas estrādes, amatniecības centri u.c.

Sporta pakalpojumi: teicamā sporta infrastruktūra novadā veicina aktīvu brīvā laika pavadīšanu un nodarbošanos ar profesionālo sportu. Valmiera koncentrējas uz augstu sasniegumu sportu – Valmieras olimpiskais centrs, Valmieras peldbaseins, Māra Štromberga BMX trase "Valmiera", 2021. gadā atjaunotais Jāņa Daliņa stadions un vieglatlētikas manēža, kas saņēmusi konkursa "Latvijas Būvniecības gada balva 2021" galveno balvu, Gaujas stāvo krastu Sajūtu parks, pludmales volejbola bāze Daliņu pludmalē, airēšanas sporta bāze "Krāces", 2022. gadā atklātais sporta un aktīvās atpūtas parks "Mežs", Valmieras Sporta skola, Bertānu Valmieras basketbola skola u.c. Sporta

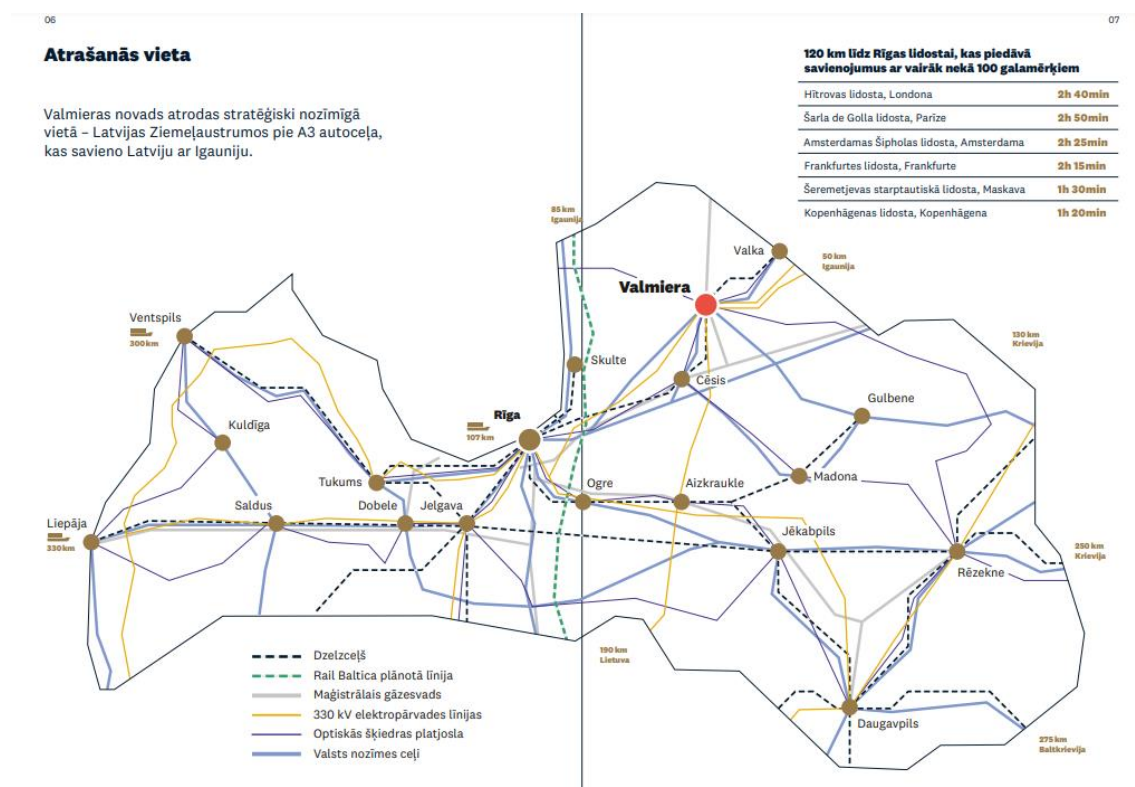
³ CSP dati: IRS040. Provizorisks iedzīvotāju raksturojošie rādītāji un vecuma struktūra reģionos, valstspilsētās un novados (pēc administratīvi teritoriālās reformas 2021. gadā) 2020 - 2021. Pēc PMLP datiem Valmieras novadā uz 2022.gada 1. jūliju ir bija **53 127 iedzīvotāji**, tostarp 24 125 iedzīvotāji Valmierā.

aktivitātes pieejamas arī novada izglītības iestādēs (Rūjienas sporta skolā, Kocēnu sporta skolā), kā arī iedzīvotājiem un viesiem atvērtos sporta infrastruktūras objektos: zirgaudzētavās “Burtnieku zirgaudzētava”, “Valmiermuižas stallis”, “Zirgaudzētava Kocēni”, Burtnieku ezera pludmalēs atpūtai un burāšanai, slēpošanas atpūtas bāzē “Baiļi”, atpūtas parkā “Avoti” (golfa laukums, tenisa korti, minigolfs, klinšu kāpšanas siena, BMX trase, atrakcijas bērniem), Vaidavas un Valmieras disku golfa laukumos, Bestes tenisa kortos u.c. vietās, ko piedāvā gan pašvaldība, gan privātie uzņēmēji.

Veselības aprūpe: Valmieras pilsētā ir IV līmeņa ārstniecības iestāde “Vidzemes slimnīca” un ambulatoro pakalpojumu sniedzējs SIA “Valmieras veselības centrs”. Novadā darbojas SIA “Mazsalacas slimnīca”, 42 ģimenes ārstu prakses (18 Valmierā) un 17 ārstu speciālistu prakses. Sociālo lietu pārvaldes Veselības aprūpes nodaļa nodrošina novada astoņu feldšerpunktu un veselības punktu darbību. Novadā atrodas VSIA “Strenču psihoneiroloģiskā slimnīca”, darbojas Gulbja laboratorijas un Centrālās laboratorijas filiāle, 27 aptiekas.

Transporta infrastruktūra: novadu šķērso valsts galvenais autoceļš A3 (E264) (Inčukalns – Valmiera – Igaunijas robeža (Valka)), vairāki valsts reģionālie ceļi, tai skaitā P16 (Valmiera – Matīši – Mazsalaca), P17 (Valmiera – Rūjiena – Igaunijas robeža (Unguriņi)), P18 (Valmiera – Smiltene), P20 (Valmiera – Cēsis – Drabeši). Valmieras novadu šķērso dīzeļvilcienu līnija Rīga – Valga, novadā atrodas divas dzelzceļa stacijas – Valmiera un Strenči.

Attēls 2. Valmieras novada novietojums Latvijā.

Tehniskā infrastruktūra: novadu šķērso maģistrālais gāzesvads Tallina-Vireši, 330kV elektropārvades līnijas starp Latviju un Igauniju Valmiera – Tartu un Valmiera – Tsingulina un piecas 110 kV elektropārvades līnijas, kas Valmieru savieno ar Rūjieni, Aloju, Valku, Smiltēni un Ieriķiem.

Uzņēmējdarbība: Valmiera ir industriāla un rūpnieciska pilsēta – Vidzemes biznesa centrs, jo te atrodas vairums Vidzemes lielāko uzņēmumu. Ne mazāk ekonomiski aktīvas ir Rūjiena, Strenči un Kocēnu apvienība. Ekonomiski aktīvie uzņēmumi novadā – 4430, Valmierā – 2031 (2019. gadā).

Lielākie pēc apgrozījuma: stikla šķiedras ražotājs “Valmiera glass”, lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvā sabiedrība “Vaks”, mežsaimniecības un kokapstrādes SIA “Dižozols” un būvniecības uzņēmums SIA “Aimasa”. Ir daudz inovatīvu uzņēmumu – digitāla aģentūra “Wunder”, degvielas cisternu ražotne “Valtanks”, metāla degvielas kannu ražotne “Valpro”, siltuma, gāzes un skaņas mīkstās izolācijas ražotājs “Padtex Insulation”, stiklaplasta rezervuāru, cauruļvadu u.tml. izstrādājumu ražotājs “Valmiera-Andren” u.c., kā arī plaši atpazīstamie eksporta uzņēmumi

“Valmieras piens”, Valmiermuižas alus darītava, kokapstrādes un koka mēbeļu ražotājs “BYKO-LAT”, Rūjienas saldējums un citi. Valmieras novadā ir otrs augstākais eksporta rādītājs Latvijā – Kocēnu apvienības eksporta rādītājs starp novadiem 2020. gadā ir otrais aiz Mārupes novada (ar lidostu), proti, augstākie eksporta ienākumi uz vienu iedzīvotāju.

Novada centrs Valmieras pilsēta ir nacionālas nozīmes rūpniecības pilsēta – otrā vadošā valstī saražotās produkcijas un eksporta apjomā uz vienu iedzīvotāju. Apstrādes rūpniecība pilsētā veido 33,76% un novadā – 27,87%.

Zemes izmantošana: Pusi no novada teritorijas aizņem mežu platības (50%). Lauksaimniecībā izmantojamās zemes aizņem 34%, ūdens objektu zemes – 5%. purvi – 4%, apbūves zemes ar ēkām – 2%, apbūves zemes ar transporta infrastruktūru – 2%, pārējie 3% ir krūmāji un cita izmantošana.

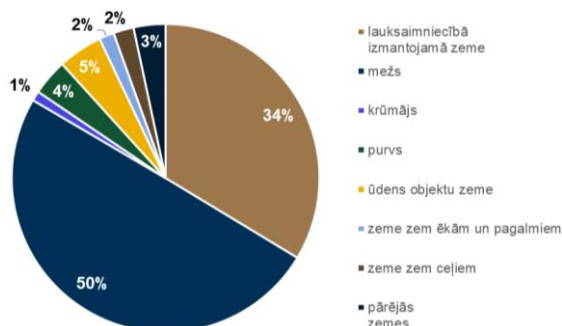
Attēls 1. SIA “BYKO-LAT” teritorija.⁴

Attēls 2. Lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvā sabiedrība “VAKS”.⁵

Attēls 3. Valmieras novada zemes sadalījums pa lietošanas veidiem (01.01.2021.)

⁴ SIA “BYKO-LAT”, <https://bykohouses.lv/en/contacts>

⁵ Valmieras ziņas, <https://www.valmieraszinas.lv/lauksaimniecibas-pakalpojumu-kooperativas-sabiedribas-vaks-apgrozijums-pern-pieauga-par-28/>

Dabas objekti un kultūras mantojums:

Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (*Natura 2000*): Gaujas Nacionālais parks, aizsargājamo ainavu apvidus "Ziemeļgauja", dabas liegumi: Augstroze, Burtnieku ezera pļavas, Oleru purvs, Rūjas paliene, Sedas purvs, Vidusburtnieks, Vīķvēnu purvs, Ziemeļu purvi, Zilaiskalns un dabas parks Salacas ieleja. Vairāk nekā pusi no novada teritorijas aizņem Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts. Dabas pieminekļi: piecas alejas, četri dendroloģiskie stādījumi un 17 ģeoloģiskie un

Attēls 4. Skaņākalna dabas parka Eņģeļu ala.⁶

ģeomorfoloģiskie dabas pieminekļi, tostarp, Sietiņezis, kā arī apzināti gandrīz 900 aizsargājami koki, tostarp Kaņepju dižozols, kultūrvēsturiski nozīmīgais Rietekļa kadiķis un citi.

Valmieras Sv. Sīmaņa baznīca, Burtnieku luterāņu baznīca, Matīšu luterāņu baznīca, Trikātas pilsdrupas, Dikļu muiža, Valtenbergu muiža, Naukšēnu muiža, Rūjienas Sv. Bērtuļa luterāņu baznīca un citi kultūras pieminekļi (pavisam 176), kā arī novada apvienību definēti kultūras mantojuma objekti.

Valmieras novada atpazīstamība: Gauja, Burtnieku ezers, Skaņākalna dabas parks un Salaca, Seda un Sedas purvs, Sietiņezis, Rūjienas saldējums, Valmiermuižas alus, Zilaiskalns, Valmieras teātra festivāls, Valmieras pilsētas svētki, Valmieras piens, Valmieras stikla šķiedra.

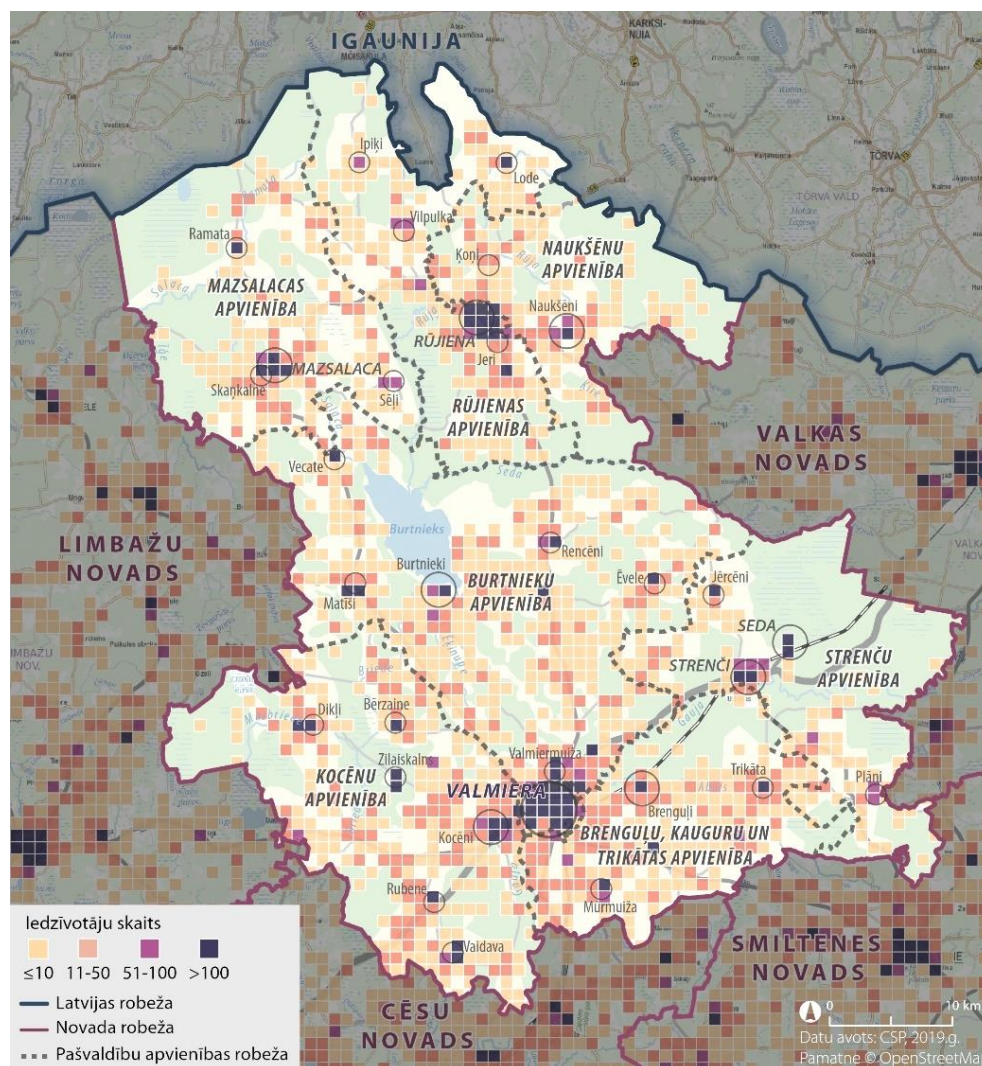
⁶ Beverīnas novads, Ceļo dabā, <https://turisms.beverina.lv/aktuali/params/post/2323409/celo-daba>

1 Iedzīvotāji

Iedzīvotāju skaits un sadalījums pa dažādām grupām

2021. gada sākumā Valmieras novadā dzīvo 51 370 iedzīvotāji, tostarp 22 971 iedzīvotājs (45%) Valmieras pilsētā.⁷ Valmieras novads ir otrā lielākā novada pašvaldība Latvijā pēc iedzīvotāju skaita.

Attēls 7. Iedzīvotāju izvietojums Valmieras novadā.

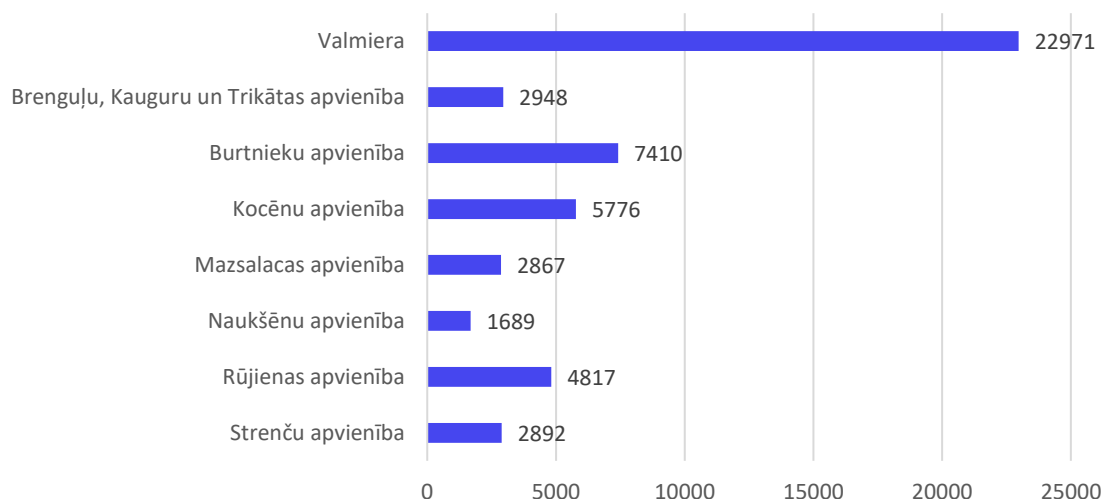

Kopumā Valmieras novada demogrāfiskā situācija ir nelabvēlīga un iedzīvotāju skaits samazinās. Tomēr atsevišķi apskatot Valmieras pilsētu, iedzīvotāju skaits 2018. gada sākumā ir pieaudzis par 102, bet 2019. gada sākumā par 62 iedzīvotājiem. **Valmiera ir viena no retajām reģiona pilsētām Latvijā, kurā ir vērojams iedzīvotāju skaita pieaugums.**

⁷ CSP dati: IRS040. Provizorisks iedzīvotājus raksturojošie rādītāji un vecuma struktūra reģionos, valstspilsētās un novados (pēc administratīvi teritoriālās reformas 2021. gadā) 2020 - 2021. Pēc PMLP datiem Valmieras novadā 2021. gada sākumā bija 54 642 iedzīvotāji, tostarp 24 868 iedzīvotāji Valmierā un 2022. gada 1.jūlijā – novadā 53 127 iedzīvotāji, tostarp 24 125 iedzīvotāji Valmierā

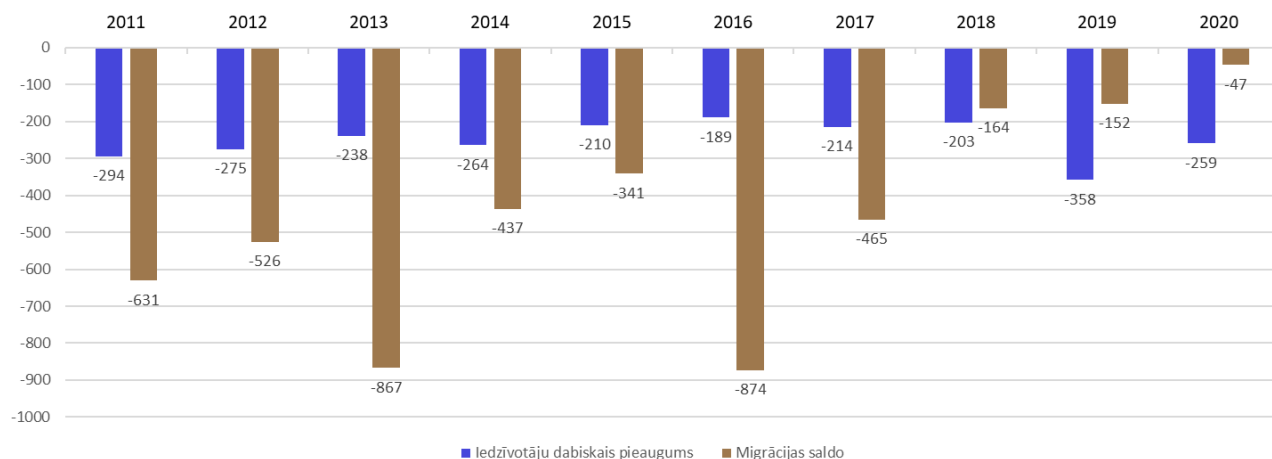
Valmieras pilsētā dzīvo gandrīz puse no novada iedzīvotājiem jeb 45%. Pārējās septiņās novada apvienībās iedzīvotāju izvietojums ir vienmērīgs – Burtnieku apvienībā dzīvo 14% no novada iedzīvotājiem, Kocēnu apvienībā 11%, Rūjienas apvienībā 9%, Strenču apvienībā, Mazsalacas apvienībā un Brenguļu, Kauguru un Trikātas apvienībā katrā pa 6% novada iedzīvotāju. Vismazākais iedzīvotāju skaits ir Naukšēnu apvienībā 3%.⁸

Attēls 8. Iedzīvotāju skaits Valmieras pilsētās un septiņās novada apvienībās 2021. gada sākumā.⁸

Migrācijas saldo un dabiskais iedzīvotāju pieaugums laika posmā no 2011. līdz 2020. gadam ir negatīvs. Kopš 2016. gada iedzīvotāju dabiskais pieaugums palielinās, tomēr tas joprojām nav sasniedzis pozitīvu tendenci. Toties migrācijas saldo ir svārstīgs, 2019. gadā pēdējo 10 gadu laikā sasniedzot viszemāko atzīmi.⁹

Attēls 9. Iedzīvotāju dabiskais pieaugums un migrācijas saldo no 2011. gada līdz 2020. gadam.⁸

⁸ Centrālā statistikas pārvalde

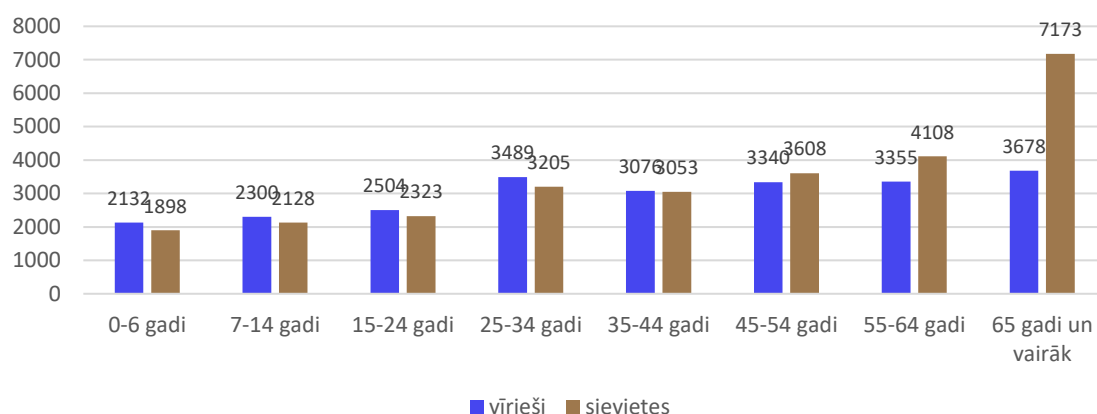
⁹ Centrālā statistikas pārvalde

Valmieras novads ir izteikti latvisks novads: latvieši ir 86%, krievi 9%, bet citu tautību 5% novada iedzīvotāju.

Latvijas pilsoņi veido 95% no kopējā novada iedzīvotāju skaita, Latvijas nepilsoņi 5%, ES-27 valstu pilsoņi (bez Latvijas) 0,1% un citas valstiskās piederības pilsoņi 1%.

Iedzīvotāju skaita sadalījums pēc dzimuma Valmieras novadā 2021. gada sākumā ir 54% sievietes un 46% vīrieši. Iedzīvotāju vecumu un dzimumu struktūrā vīriešu īpatsvars ir lielāks visās vecuma grupās no 0 līdz 34 gadiem, savukārt, sākot ar 35 gadu vecumu, sievietes ir vairāk un vecuma grupā no 65 gadiem vīriešu ir uz pusi mazāk nekā sievietes.¹⁰

Attēls 10. Iedzīvotāju dalījums Valmieras novadā pēc vecuma grupām un dzimuma 2021. gadā.¹¹

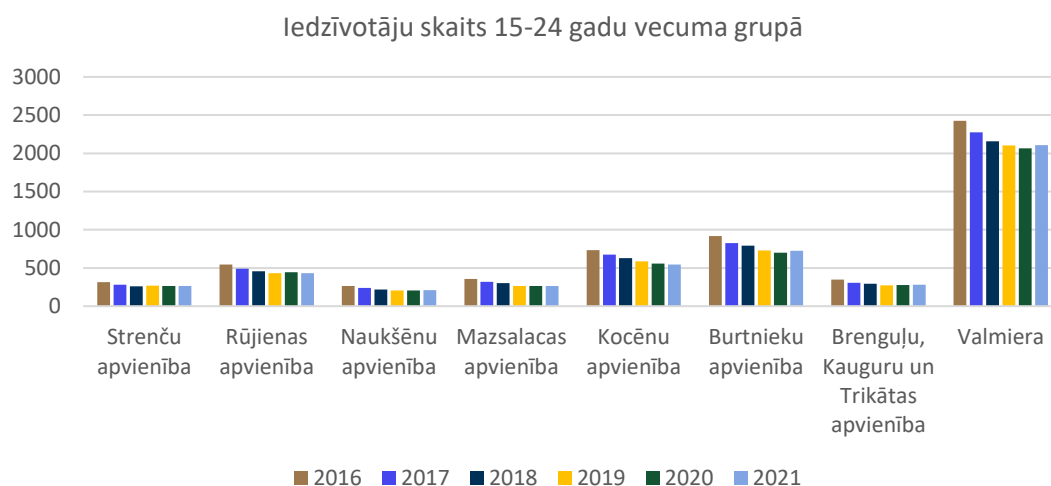
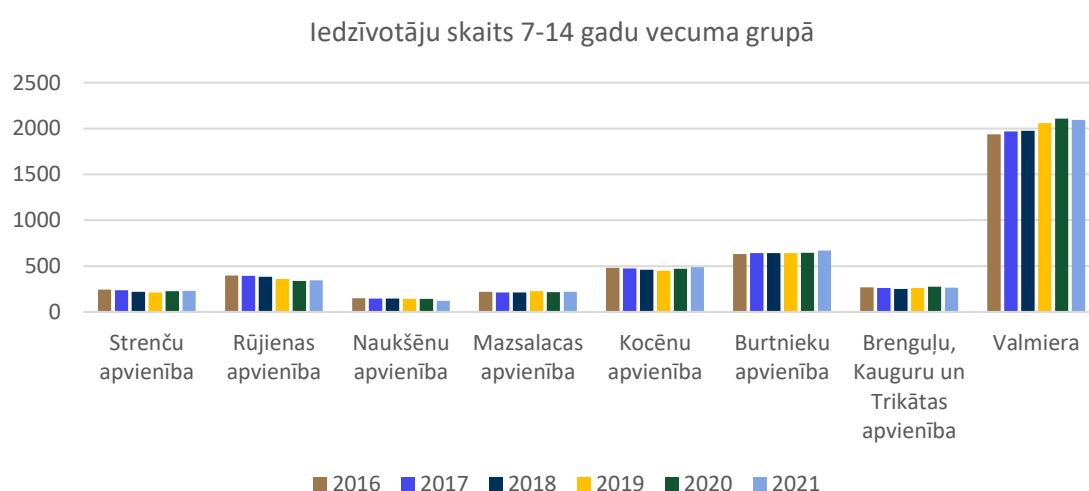
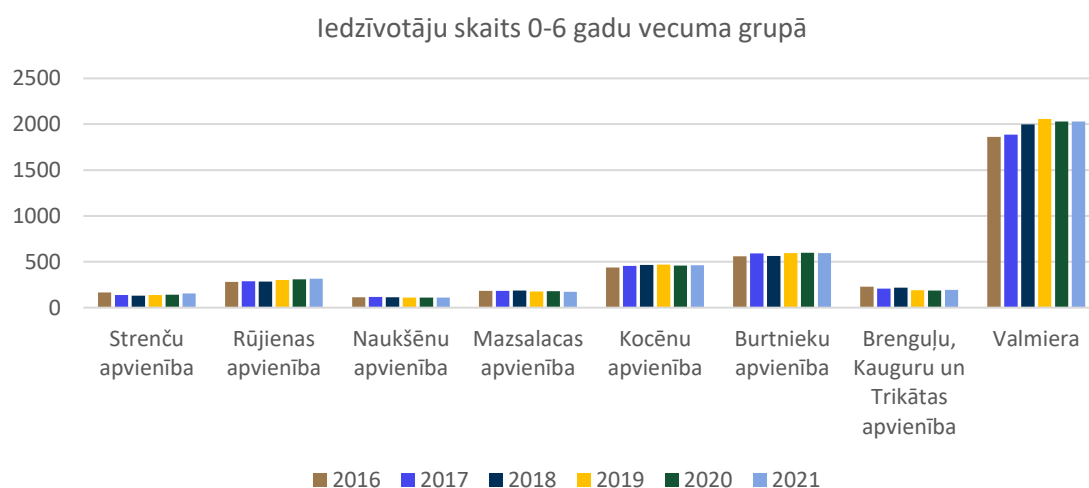
Plānojot pašvaldību teritorijas, būtiska ir arī iedzīvotāju vecumstruktūra. Lielāks jauniešu īpatsvars iedzīvotāju kopskaitā prasa no pašvaldībām lielākus finanšu resursus virzīt izglītības iestāžu uzturēšanai, taču tas pavisam noteikti ir labs priekšnoteikums teritorijas nākotnes potenciāla vairošanai. Tikmēr teritorijās ar augstāku pensijas vecuma iedzīvotāju īpatsvaru jārēķinās ne tikai ar pieaugošu pieprasījumu pēc resursiem sociālai un veselības aprūpei, bet arī vēl lielāku jauniešu īpatsvara samazinājumu nākotnē un ar to saistītajiem izaicinājumiem.

Attēls 11. Bērnu un jauniešu skaits vecuma grupās 0-6, 7-14 un 15-24 gadi laika periodā 2016. – 2021. gadam.¹²

¹⁰ Centrālā statistikas pārvalde

¹¹ Centrālā statistikas pārvalde

¹² Centrālā statistikas pārvalde

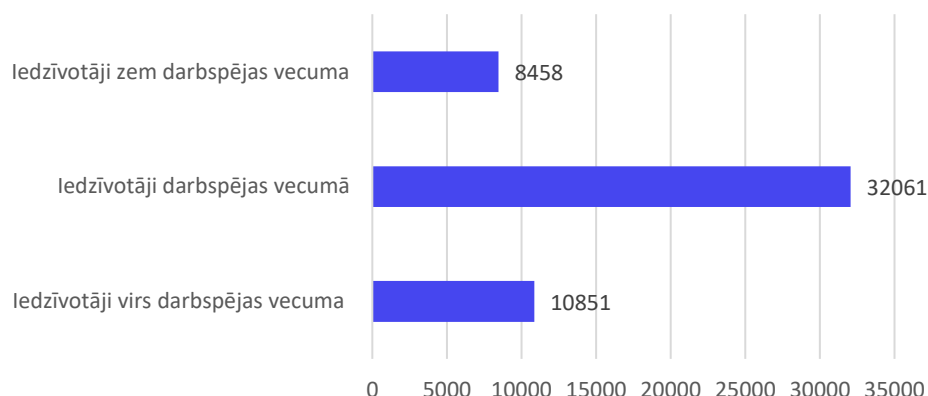
Iedzīvotāju skaits vecuma grupā 0-6 gadiem Valmierā, Kocēnu un Rūjienas apvienībās pēdējo sešu gadu laikā ir augošs vai nemainīgs, dinamiskākas izmaiņu tendences pa gadiem vērojamas Strenču, Naukšēnu, Mazsalacas, Burtnieku un Brenguļu, Kauguru un Trikātas apvienībās. Lielākais bērnu pieaugums vecuma grupā 0-6 gadi vērojams Valmierā no 2018. uz 2019. gadu (+59 bērni), bet samazinājums Strenču apvienībā no 2016. uz 2017. gadu (-30 bērni). Bērnu skaits vecuma grupā 7-14 gadiem pieaugošs ar nelielu kritumu 2021. gadā ir Valmieras pilsētā, pārējās novada apvienībās 7-14 gadu

vecuma grupas bērnu skaits ir mainīgāks – lielākais samazinājums vērojams Rūjienas apvienībā no 2018. uz 2019. gadu (-25 bērni), bet lielākais pieaugums vērojams Kocēnu apvienībā no 2019. uz 2020. gadu (+23 bērni) un Burtnieku apvienībā no 2020. uz 2021. gadu (+23 bērni). Lielākais iedzīvotāju skaita samazinājums ir vērojams tieši vecuma grupā 15-24 gadi, īpaši periodā no 2016. līdz 2019. gadam, 2020. un 2021. iedzīvotāju skaits šajā grupā ir pieaudzis, ko ietekmējusi Covid-19 pandēmija un jauniešu atgriešanās pie ģimenēm. Lielākais samazinājums vecuma grupā 15-24 gadiem vērojams Valmierā no 2016. uz 2017. gadu (-154 jaunieši) un Burtnieku apvienībā (-92 jaunieši), pieaugums no 2020. uz 2021. vērojams Valmierā (+41 jaunieši), Naukšēnu apvienībā (+4 jaunieši), Burtnieku apvienībā (+25 jaunieši) un Brenguļu, Kauguru un Trikātas apvienībā (+2 jaunieši).

Saglabāt jauno ģimeņu klātbūtni un no tā izrietošo bērnu un pusaudžu īpatsvaru virs Latvijas vidējā līmeņa reģionos veiksmīgāk izdevies pašvaldībām, kas aktīvi veicina uzņēmējdarbību (Valmierā 27% bērnu un pusaudžu). Iedzīvotāju ataudzei ļoti nelabvēlīga demogrāfiskā situācija ir arī nomaļākajās Vidzemes pašvaldībās, kur vāji attīstīta uzņēmējdarbība. Piemēram, Strenču apvienībā pensijas vecuma iedzīvotāju īpatsvars (28%) ir lielāks par bērnu un pusaudžu īpatsvaru (22%) iedzīvotāju kopskaitā.

2021. gadā Valmieras novadā 62% jeb 32 061 iedzīvotāji ir darbspējas vecumā (15-64 gadi), 21% jeb 10 851 iedzīvotāji ir virs darbspējas vecuma (65 un vairāk gadi) un 17% jeb 8 458 iedzīvotāju zem darbspējas vecuma.¹³

Attēls 12. Iedzīvotāju sadalījums pēc darbspējas vecuma 2021. gadā.¹⁴

Demogrāfiskās prognozes

Demogrāfiskā prognoze izstrādāta, balstoties uz Centrālās statistikas pārvaldes datiem un tendencēm dzimstībā, mirstībā un migrācijā pēc vecuma grupām periodā no 2016.-2020. gadam. Ņemot vērā, ka dati par novadu pēc administratīvās reformas nav pieejami, prognoze tika veikta katrai apvienībai un Valmieras pilsētai individuāli, gala rezultātā tos saskaitot.

Modelī dzimstība galvenokārt atkarīga no konkrētās teritorijas vecumstrukturā, tas ir, sieviešu skaita reproduktīvajā vecumā no 15-49 gadiem. Kopējās iedzīvotāju skaita izmaiņas ietekmē arī migrācija, kur aprēķinos parādās iebrukušo un aizbraukušo skaits

¹³ Centrālā statistikas pārvalde

¹⁴ Centrālā statistikas pārvalde

no Latvijas citām teritorijām un ārvalstīm pēc vecumgrupās. Vidējā mirstības koeficienta aprēķinā konkrētajā laika periodā ir izslēgts 2020. gads, ņemot vērā epidemioloģisko situāciju valstī un, ka tas var būtiski ietekmēt rezultātus.

Tabula 1. Dzimstības vecumkoeficients sievietēm no 15-49 gadiem Valmieras novada teritorijās no 2016.-2020. gadam.¹⁵

Gads	Valmieras pilsēta	Brenguļu, Kauguru un Trikātas apvienība	Burtnieku apvienība	Kocēnu apvienība	Mazsalacas apvienība	Naukšēnu apvienība	Rūjienas apvienība	Strenču apvienība	Latvija
2016	52,70	41,60	68,00	61,40	53,30	56,50	54,80	25,00	51,10
2017	55,60	59,90	50,00	57,80	46,90	42,90	36,80	39,90	49,54
2018	53,10	52,00	65,90	64,50	39,20	38,30	49,20	36,10	46,89
2019	49,40	35,10	53,20	46,40	46,90	47,50	42,60	37,30	46,47
2020	51,90	42,60	49,50	56,30	44,60	35,80	38,00	40,10	44,18
Vidēji	52,54	46,24	57,32	57,28	46,18	44,20	44,28	35,68	47,64

Vidējais dzimstības koeficients periodā no 2016.-2020. gadam uz 1000 sievietēm reproduktīvajā vecumā tikai trīs novada teritorijās ir virs līmeņa valstī – Valmieras pilsētā augstāks par 10,3%, Burtnieku apvienībā – par 20,3%, bet Kocēnu apvienības teritorijā – par 20,2%. Var novērot, ka vislielākais dzimstības kritums galvenokārt visās teritorijās bijis 2019. gadā, vidēji samazinoties par 6,7%.

Tabula 2. Mirstības vispārīgais koeficients Valmieras novada teritorijās no 2016.-2020. gadam.¹⁶

Gads	Valmieras pilsēta	Brenguļu, Kauguru un Trikātas apvienība	Burtnieku apvienība	Kocēnu apvienība	Mazsalacas apvienība	Naukšēnu apvienība	Rūjienas apvienība	Strenču apvienība	Vidzemes reģions
2016	13,50	10,30	12,20	15,20	20,70	13,90	18,60	25,80	15,6
2017	13,70	13,90	10,00	14,80	18,90	14,90	19,30	26,20	15,8
2018	13,20	14,80	14,50	14,50	19,60	14,60	18,20	22,20	15,9
2019	14,80	17,50	14,90	14,80	18,40	18,70	21,20	27,70	16,2
2020	13,40	18,50	12,90	13,30	20,70	15,20	18,50	19,50	15,9
Vidēji	13,72	15,00	12,90	14,52	19,66	15,46	19,16	24,28	15,88

Mirstības vispārējais koeficients periodā no 2016.-2020. gadam uz 1000 iedzīvotājiem trīs novada teritorijās ir virs līmeņa Vidzemes reģionā – Mazsalacas apvienībā augstāks par 23,8%, Rūjienas apvienībā – par 20,7%, toties Strenču apvienībā ievērojami pārsniedz reģiona rādītājus, kur mirstība ir par 52,9% augstāka. Var novērot, ka vislielākais mirstības pieaugums bijis 2019. gadā, vidēji palielinoties par 12,3%.

Tabula 3. Ilgtermiņa migrācijas saldo Valmieras novada teritorijās no 2016.-2020. gadam.¹⁷

¹⁵ Centrālās statistikas pārvalde

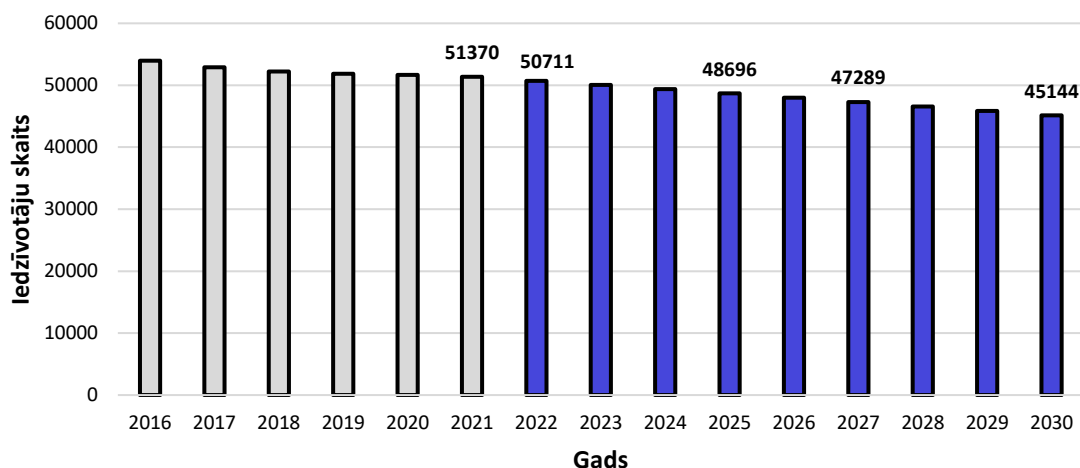
¹⁶ Centrālās statistikas pārvalde

¹⁷ Centrālās statistikas pārvalde

Gads	Valmieras pilsēta	Brenguļu, Kauguru un Trikātas apvienība	Burtnieku apvienība	Kocēnu apvienība	Mazsalacas apvienība	Naukšēnu apvienība	Rūjienas apvienība	Strenču apvienība	Valmieras novads
2016	-249	-83	-183	-98	-86	-50	-61	-64	-874
2017	132	-39	-391	-51	-11	-28	-3	-74	-465
2018	94	-43	-87	-72	-23	-18	-32	17	-164
2019	17	10	-83	-17	-25	-10	-29	-15	-152
2020	3	-11	4	-17	-30	-27	-41	72	-47
Vidēji	-0,6	-33,2	-148	-51	-35	-26,6	-33,2	-12,8	-340,4

Lai arī 2020. gadā atsevišķās teritorijās, kā Valmieras pilsēta, Burtnieku un Strenču apvienība, ir redzams pozitīvs migrācijas saldo, tomēr periodā no 2016.-2020. gadam vidējais rādītājs visā novadā ir negatīvs. Burtnieku apvienībā pēdējos piecos gados migrācijas saldo ir bijis visaugstākais, vidēji aizbraucot par 148 cilvēkiem vairāk. Vērtējot pēc vecuma grupām, gan iebraukušo, gan izbraukušo skaits novadā visaugstākais ir divās vecuma grupās 0-14 un 25-34 gadiem.

Attēls 13. Iedzīvotāju skaita prognoze periodā no 2022.-2030. gadam Valmieras novadā.

Modelis parāda, ka Valmieras novada kopējais iedzīvotāju skaits līdz 2025. gadam samazināsies par 2 674 cilvēkiem jeb 5,2%, līdz 2027. gadam par 4 081 cilvēkiem jeb 7,9%, bet līdz 2030. gadam par 6 226 cilvēkiem jeb 12,1%, salīdzinot ar 2021. gadu, un būs 45 144 iedzīvotāji. Balstoties uz pēdējo gadu tendencēm, nevienā no novada teritorijām nav prognozējams iedzīvotāju skaita pieaugums. Vislielākais samazinājums ir novērojams divās apvienībās – Burtnieku un Mazsalacas par 21,6%, toties vismazākais iedzīvotāju skaita kritums prognozējams Valmieras pilsētā – par 4,5% līdz 2030. gadam un būs 21 928 iedzīvotāji.

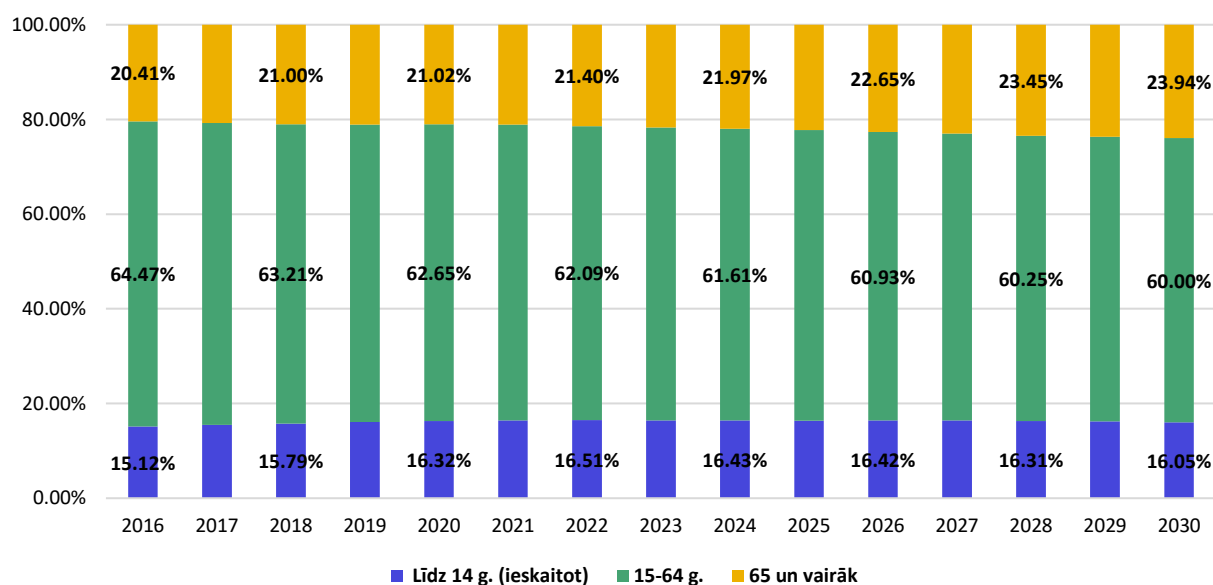
Tabula 4. Iedzīvotāju skaita prognoze Valmieras novada teritorijās no 2022.-2030. gadam.

Teritorija	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Valmieras pilsēta	22971	22895	22798	22691	22576	22453	22327	22197	22061	21928
Brenguļu, Kauguru un	2948	2895	2846	2795	2745	2693	2639	2585	2530	2475

Trikātas apvienība										
Burtnieku apvienība	7410	7236	7069	6898	6721	6543	6362	6179	5993	5804
Kocēnu apvienība	5776	5696	5619	5540	5458	5374	5289	5203	5118	5032
Mazsalacas apvienība	2867	2797	2729	2660	2592	2524	2455	2385	2317	2249
Naukšēnu apvienība	1689	1649	1611	1573	1534	1496	1459	1421	1383	1345
Rūjienas apvienība	4817	4724	4635	4545	4455	4364	4273	4183	4093	4004
Strenču apvienība	2892	2819	2749	2681	2614	2548	2485	2423	2364	2306

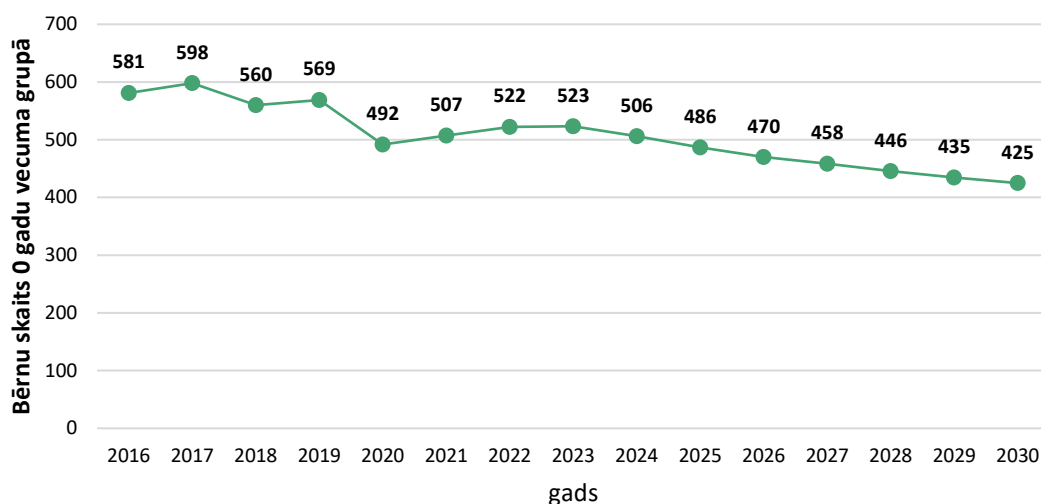
Analizējot novada vēsturiskos datus pēc galvenajām vecuma grupām, var novērot, ka palielinās iedzīvotāju skaita proporcija vecumā līdz 14 gadiem (ieskaitot) un 65 gados un vairāk. Lielākā daļa, kas ir iedzīvotāji darbaspējas vecumā, jau kopš 2016. gada samazinās un 2030. gadā tiek prognozēts, ka sastādīs 60% no kopējā iedzīvotāju skaita. Pēc demogrāfiskajām prognozēm var novērot, ka bērnu skaita proporcija, sākot ar 2022. gadu samazinās un tiek prognozēts, ka 2030. gadā sastādīs aptuveni 16%.

Attēls 14. Iedzīvotāju sadalījums pēc galvenajām vecuma grupām Valmieras novadā periodā no 2016.-2030. gadam.

2020. gadā novadā bija novērojams vislielākais kritums bērnu skaitā 0 gadu vecuma grupā, salīdzinot ar 2019. gadu, samazinoties par 77. Analizējot katras apvienības vēsturiskos datus atsevišķi, nevar novērot vienmērīgu tendenci skaitā konkrētajā vecuma grupā, tam strauji pieaugot vai samazinoties. Toties, tāpat kā novadā kopumā, sākot ar 2023. gadu ir redzama negatīva tendence, bērnu skaitam 0 gadu vecuma grupā samazinoties. 2030. gadā, salīdzinot ar 2021. gadu, skaits samazinās par 82 jeb 16,2%.

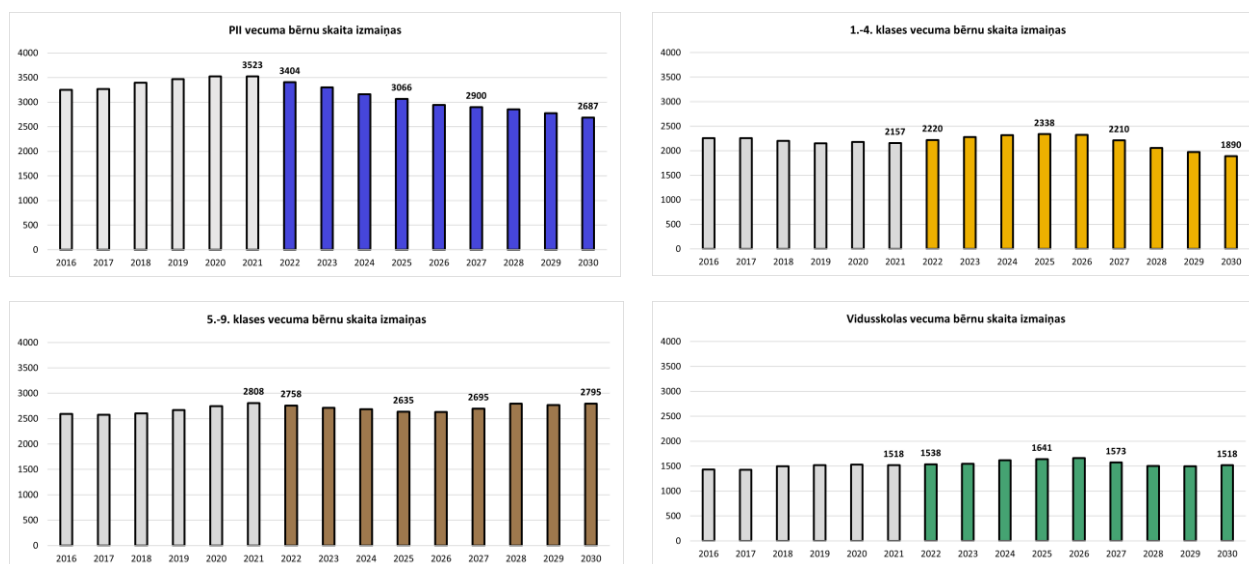
Attēls 15. Bērnu skaita prognoze 0 gadu vecuma grupā Valmieras novadā periodā no 2022.-2030. gadam.

Tika aplūkotas arī tendences bērnu skaita izmaiņās četrās – pirmsskolas, sākumskolas, pamatskolas un vidusskolas vecuma grupās. Vecumā no 1-6 gadiem ir novērojama vienmērīga tendence, kur 2030. gadā, salīdzinot ar 2021. gadu, skaits samazinās par 836 bērniem jeb 23,7%.

1.-4. klases vecumā prognozējams, ka kopējais skaits novadā pieaugs līdz 2025. gadam un sasniegs 2338 bērnus, bet vēlāk atkal samazināsies, vairs nesasniedzot 2021. gada līmeni.

Attēls 16. Bērnu skaita prognoze pirmsskolas, sākumskolas, pamatskolas un vidusskolas vecuma grupā Valmieras novadā periodā no 2022.-2030. gadam.

5.-9. klases vecuma grupā gaidāms, ka skaits samazināsies līdz 2026. gadam, bet vēlāk pieaugs par 4,6% 2030. gadā, salīdzinot ar 2021. gadu. Tāpat arī vidusskolas vecuma grupā skaits līdz 2026. gadam augs un vēlāk samazināsies, 2030. gadā sasniedzot 2021. gada līmeni – 1518 bērnus.

Tabula 5. 1-6 gadu bērnu skaita izmaiņu prognoze viena gada vecuma grupās Valmieras novadā.

Vecuma grupa	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
1 g.	509	501	517	518	500	481	464	453	440	429
2 g.	598	503	496	511	512	495	476	459	448	435
3 g.	585	592	498	490	505	507	489	470	454	442
4 g.	640	579	587	492	485	500	501	484	465	448
5 g.	598	634	574	581	487	479	494	496	478	459
6 g.	593	593	630	569	576	482	475	490	491	474

Vislielākais bērnu skaita samazinājums viena gada vecuma grupās līdz 2030. gadam prognozējams 4 gados par 192 bērniem jeb 29,9% un 2 gados par 163 bērniem jeb 27,3%.

Pēc tendencēm periodā no 2016.-2020. gadam var secināt, ka mirstība un migrācija Valmieras novadā ir augstāka par dzimstību, līdz ar to ir gaidāms kopējais iedzīvotāju skaita samazinājums. 2021. gadā novadā sieviešu skaita īpatsvars reproduktīvajā vecumā pret kopējo iedzīvotāju skaitu sastādīja aptuveni 19,1%. Demogrāfiskā modeļa aprēķinos ir ņemta vērā migrācija, bet nav iekļauti citi ārējie, neprognozējamie faktori.

Galvenie secinājumi:

1. balstoties uz demogrāfiskās prognozes rezultātiem, kurā vērā ņemti migrācijas, dzimstības un mirstības vidējie rādītāji periodā no 2016.-2020. gadam, var secināt, ka iedzīvotāju skaits Valmieras novadā samazināsies. Tiek prognozēts, ka 2030. gadā kopējais iedzīvotāju skaita samazinājums būs par 12%, salīdzinot ar 2021. gadu;
2. kopš 2016. gada pensijas vecuma iedzīvotāju skaita proporcija no kopējā iedzīvotāju skaita palielinās, tendence būs vērojama līdz 2030. gadam. Tomēr, pats pensijas vecuma iedzīvotāju skaits samazinās: 2021. gadā iedzīvotāju skaits vecumgrupā 65 gadi un vairāk ir 10 851, bet 2030. gadā 10 810. Proporcija no kopējā iedzīvotāju skaita palielinās, jo samazinās iedzīvotāju skaits pirms darbības vecuma un darbības vecumā.
3. demogrāfiskā modeļa rezultāti uzrāda, ka dzimstības pieaugums novadā sagaidāms līdz 2023. gadam, bet pēcāk tā samazināsies un 2030. gadā būs par aptuveni 16% mazāka, kā 2021. gadā;
4. tiek prognozēts, ka līdz 2030. gadam samazināsies bērnu skaits vecumā no 1-6 gadiem, toties līdz 2025. gadam sagaidāms pieaugums sākumskolas vecuma grupā, pēc 2027. gada pamatskolas vecumā, bet pieprasījums pēc vietām vidusskolā, līdzīgi kā ar sākumskolu, pieaugs ap 2025. gadu.

2 Teritorija, zemes lietojums, dabas un kultūrvēsturiskās vērtības

Fizioģeogrāfiskais raksturojums

Valmieras novada kopplatība ir 2 946 km². Lielākā daļa no novada teritorijas atrodas Ziemeļvidzemes zemienē Burtnieku, Sedas un Trikātas līdzenumos. Ziemeļu daļā novada teritorija iekļaujas Sakalas augstienes Ērgemes paugurainē un Viduslatvijas zemienes Metsepoles līdzenumā. Neliela teritorijas daļa atrodas Idumejas augstienē Augstrozes paugurvalnī. Teritoriju kopumā raksturo līdzens reljefs, vietām nelieli pauguri un viļņots reljefs. Teritorija atrodas vidēji 1 - 127 m virs jūras līmeņa. Ziemeļvidzemes zemienē atrodas vieni no plašākajiem purvu masīviem, kas īpaši izteikti ir novada austrumu daļā. Kocēnu apvienības Zilākalna pagastā atrodas augstākais punkts novadā – Zilaiskalns, kas

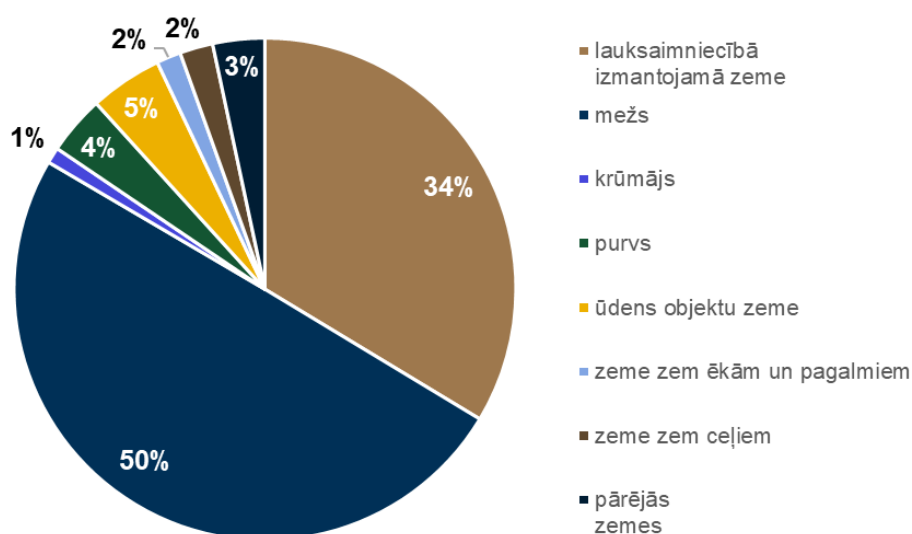
paceļas 127 m virs jūras līmeņa, otrs augstākais punkts ir Rūjienas apvienības Lodes pagastā – Pikas kalns, kas ir 107,6 m virs jūras līmeņa.

Klimatu ietekmē novada ģeogrāfiskais stāvoklis un teritorijas reljefs, lēzenu, zemu apvidu mija ar paugurainām augstienēm. Baltijas jūras un Rīgas jūras līča tuvums iespaido klimata raksturu, samazina diennakts un sezonālās amplitūdas, sniega segas pastāvēšanas ilgumu, paaugstina vidējos temperatūras rādītājus. Klimats ir mēreni silts un mitrs. Vidējā gaisa temperatūra Valmieras novada teritorijā klimatiskās normas periodā (1981. - 2010. gads) tika noteikta no +5,5°C līdz +6°C. Vidējā gaisa temperatūra februārī ir aptuveni no -5°C līdz -4°C, taču jūlija mēnesī aptuveni no +17,4°C līdz +17,6°C. Gada vidējais nokrišņu daudzums ir amplitūdā 700 - 850 mm. Latvijai ir raksturīga augsta cikloniska aktivitāte, kas nosaka izteiktu laikapstākļu maiņu.¹⁸

Zemes izmantošana

Lielāko daļu Valmieras novada teritoriju 2021. gadā aizņem mežu platības (50%) un lauksaimniecībā izmantojamā zeme (34%) t.sk. aramzemes, augļu dārzi, pļavas un ganības. Zeme zem ēkām un pagalmiem sastāda vien 2% no kopējās novada teritorijas platības, zemes zem ceļiem 2%. Purvi aizņem 4%, bet ūdens objektu zemes 5%. Pārējo daļu aizņem krūmāji un cita veida zemes. Meži nodrošina zemu trokšņu un gaisa piesārņojumu un rada iespēju mežu platības izmantot rekreatīviem nolūkiem.¹⁹

Attēls 17. Valmieras novada zemes sadalījums pa lietošanas veidiem uz 2021. gada 1. janvāri.²⁰

Dabas resursi

Derīgie izrakteņi

Novada teritorija ir bagāta ar derīgajiem izrakteņiem, galvenokārt smilti, smilti-granti, kā arī kūdras, mālu, kvarca smiltīm, saldūdens kaļķiem un sapropeli. Pavisam Latvijas derīgo izrakteņu atradņu reģistrā novada teritorijā reģistrētas 152 būvmateriālu izejvielu, 13

¹⁸ Nacionālā enciklopēdija Latvija (2018), Latvijas Nacionālā bibliotēka

¹⁹ Nacionālā enciklopēdija Latvija (2018), Latvijas Nacionālā bibliotēka

²⁰ Valsts zemes dienests, <https://www.vzd.gov.lv/lv/zemes-sadalijums-zemes-lietosanas-veidos>

kūdras un 24 sapropeļa atradnes.²¹ Lielākajā daļā no tām derīgo izrakteņu ieguve nenotiek. Licences vai atļaujas dažādu būvmateriālu izejvielu veidu ieguvei 2020. gadā bija izsniegtas 8 būvmateriālu izejvielu (smilts – grants, smilts, kvarca smilts) un 8 kūdras atradnēs. Novadā nav valsts nozīmes derīgo izrakteņu atradnes.²²

Plašāk izplatītie derīgie izrakteņi novadā ir smilts un smilts-grants. Tos izmanto autoceļu uzturēšanai, būvniecībai un remontam. Šo derīgo izrakteņu ieguve un izmantošana novadā ir aktuāla saistībā gan ar valsts, gan pašvaldības ar transporta infrastruktūras attīstības projektu attīstību, jo ceļu pārbūvei, būvniecībai, remontam un uzturēšanai var tikt izmantoti vietējie resursi, kas, samazinot transportēšanas izmaksas, ir ekonomiski izdevīgāk.

Atradne "Bāle-Bērziņi" Kauguru pagastā ir viena no nedaudzām kvarca smilts atradnēm Latvijā. Rūpniecībā izmantojamu kvarca smilts (vāji cementētu smilšakmeņu) iegulas Latvijas zemes dzīlēs ir sastopamas samērā reti. Atradnes "Bāle-Bērziņi" kvarca smilts kvalitāte un izmantošanas iespējas ir īpaši pētītas un atzītas kā izejviela stikla un sauso būvmateriālu ražošanai, kā arī izmantošanai metalurģijā. Saskaņā ar derīgo izrakteņu krājumu bilanču informāciju iegūtā smilts tiek izmantota stikla ražošanai.

Iegūtā kūdra galvenokārt tiek izmantota kūdras substrātu ražošanai, realizācijai un eksportam. Attiecībā uz kūdras nozares ekonomisko nozīmību Kūdras ilgtspējīgas izmantošanas pamatnostādņēs 2020.-2030. gadam²³ uzsvērtais ir attiecināms arī uz Valmieras novadu: *"Latvijas kūdra un kūdras produkti ir pieprasīti visā pasaulē, tie ieņem nozīmīgu lomu Eiropas dārzkopībā, nodrošinot 31 % no profesionālās dārzkopības pieprasījuma²⁴. Latvijas kūdru un kūdras produktus izmanto dārzeņu, garšaugu, dekoratīvo augu, koku stādu audzēšanai, kā arī apzaļumošanai. Kūdras nozares uzņēmumi ir būtisks darba devējs laukos. Kūdras ieguve un pārstrāde dod ieguldījumu ar to saistīto nozaru attīstībā, izmantojot to pakalpojumus. Šīs nozares ir loģistika, degvielas tirdzniecība, iepakojuma ražošana, elektroenerģijas ražošana, apdrošināšana, banku un grāmatvedības pakalpojumi, būvniecības pakalpojumi, tehnikas remonts, zemes dzīļu ģeoloģiskā izpēte."*

Plānojot attīstību, pašvaldībai ir jāsadarbojas ar kūdras nozares uzņēmējiem un jāsekmē Kūdras ilgtspējīgas izmantošanas pamatnostādņēs 2020.-2030. gadam akcentēto nozares attīstības virzienu ieviešana novadā:

- kūdras produktu ar pievienoto vērtību (kūdras substrāti stādu audzēšanai dārzkopībai, mežsaimniecībai, lauksaimniecībai) tālāka ilgtspējīga attīstība, veicinot ieguldījumus pētniecībā, inovācijās un ražošanas tehnoloģijās un veicinot vietējo pārstrādi, izmantošanu un gala produktu eksportu;
- ilgtspējīgāka kūdras izmantošana inovatīvu produktu ar augstu pievienoto vērtību - celtniecības materiālu (siltumizolācijas materiāli, kūdras krāsa vai špakteļmasa), dekoratīvā dizaina un mākslas priekšmetu izstrādi, kā arī izmantošanu kā izejvielu ķīmiskajā rūpniecībā un tekstila ražošanā;

²¹ VSIA Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs, <https://www.meteo.lv/apex/f?p=117:8:3343709138782201::NO:RP,1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,rp::>

²² VSIA Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs

²³ Par Kūdras ilgtspējīgas izmantošanas pamatnostādņēm 2020.-2030. gadam, <https://likumi.lv/ta/id/319013-par-kudras-ilgtspejigas-izmantosanas-pamatnostadnem-20202030-gadam>

- kūdras ieguves tehnoloģiju un tehnoloģisko procesu modernizēšana ar mērķi samazināt SEG emisijas kūdras ieguves procesā;
- ilgtspējīgu derīgo izrakteņu ieguves un pārstrādes metožu ieviešana, kā arī izstrādāto vai daļēji izstrādāto purvu platību efektīva izmantošana;
- vēsturisko un degradēto kūdras ieguves vietu rekultivācija, lai degradētās teritorijas atgrieztu saimnieciskajā aprītē, tostarp, veicot mežu ieaudzēšanas pasākumus, izmantojot šīs teritorijas lielo dzērveņu audzēšanai un citus.

Galvenie secinājumi:

1. novadā ir potenciāls derīgo izrakteņu ieguves paplašināšanai;
2. smilts un smilts-grants ieguve un izmantošana novada turpmākajā attīstībā ir aktuāla saistībā transporta infrastruktūras attīstības projektu attīstību, jo veido vietējos resursus ceļu pārbūvei, būvniecībai, remontam un uzturēšanai, kas var samazināt būvdarbu izmaksas;
3. turpmāk, plānojot novada attīstību, pašvaldībai ir jāsekmē Kūdras ilgtspējīgas izmantošanas pamatnostādņu 2020.-2030. gadam ieviešana novadā, tostarp, kūdras produktu ar pievienoto vērtību radīšana, ilgtspējīgāka kūdras izmantošana inovatīvu produktu ar augstu pievienoto vērtību izstrāde, kūdras ieguves tehnoloģiju un tehnoloģisko procesu modernizēšana ar mērķi samazināt SEG emisijas kūdras ieguves procesā, ilgtspējīgu derīgo izrakteņu ieguves un pārstrādes metožu ieviešana, izstrādāto vai daļēji izstrādāto purvu platību efektīva izmantošana, kā arī vēsturisko un degradēto kūdras ieguves vietu rekultivācija.

Ūdens resursi

Ūdensobjekti – ūdenstilpes un ūdensteces ir viens no dabas un rekreācijas, kā arī zivsaimniecības resursiem novadā. Novada teritorijā esošie ūdensobjekti atrodas Gaujas upju baseina apgabalā²⁴, kurā no novada teritorijas ietilpst Gaujas sateces baseins, Burtnieku ezera sateces baseins un Salacas baseins. Ūdeņu teritorijas novadā aizņem 5% no kopējās novada teritorijas.

Novadu šķērso Gauja. Tajā atrodas Burtnieku ezerā ieplūstošās upes – Seda, Rūja, Ramata, Ēķinupe un Briede, no Burtnieku ezera izplūstošā Salaca un tās pietekas, kā arī citas upītes - Mellupe, Ošupīte, Pestava, Acupīte, Oļa, Abuls, Lisa, Strenčupīte, Šūnupe, Bulļupe, Baložupe.

Lielākais ezers Valmieras novadā ir Burtnieku ezers (4006 ha). Novadā atrodas arī tādi ezeri kā Dauguļu Mazezers, Ķiruma ezers jeb Kreņa ezers, Ramatas Lielezers, Ramatas Mazezers, Rāķis, Vaidavas ezers, Zilūža ezers, Rābutis, Laņģezers un citi ezeri. Lielākā mākslīgā ūdenstilpne ir Sedas dīķi (840 ha), kuri izveidoti pēc kūdras izstrādes Sedas purvā. rezultātā. No mākslīgajām ūdenskrātuvēm kā lielākās ir atzīmējami Lielais Ansis, Sēļu dīķis, Ķoņu dzirnavezers, Zvirgzdupes ūdenskrātuve. Novadā atrodas daudzi nelieli dzirnavezeri, kā arī dīķi.²⁵

²⁴ Saskaņā ar Ūdens apsaimniekošanas likuma 1.panta 18.punktu un pielikumu. Likuma 1.panta 18.punktā definēts: “upju baseinu apgabals — sauszemes un jūras teritorija, ko veido vienas upes vai vairāku blakus esošu upju baseini, kā arī ar tiem saistītie pazemes ūdeņi un piekrastes ūdeņi, kas saskaņā ar šo likumu ir upju baseinu apsaimniekošanas pamatvienība”.

²⁵ <https://www.ezeri.lv/>

Daudzviet pie ūdeņiem ir ierīkotas atpūtas vietas, populārākās no tām – pie Burtnieku ezera, pie Mazā Anša, Vaidavas ezera, kā arī pie Gaujas, tostarp labiekārtotajā slaloma trasē Kazu krācēs Valmierā. Sedas dīķi ir bioloģiskajai daudzveidībai nozīmīga teritorija, atrodas dabas liegumā Sedas purvs, tiek izmantoti arī zvejai un rekreācijai.

Attēls 18. Burtnieku ezers ar laivu piestātņi.²⁶

Novada ezeri - Burtnieks (Burtnieku, Matīšu un Vecates pagasts), Dauguļu Mazezers (Dikļu pagasts), Ķiruma ezers jeb Kreņa ezers (Vecates pagasts), Ramatas Lielezers (Ramatas pagasts), Rāķis (Dikļu pagasts), Vaidavas ezers (Vaidavas pagasts) un no upēm - Gauja, ir publiskie ūdeņi.²⁷ Lielā Bauža ezerā un Mazā Bauža ezerā zvejas tiesības pieder valstij.²⁸

Gauja no Strenčiem līdz Mellupes grīvai, Abuls no Trikātas līdz grīvai ir prioritārie lašveidīgo²⁹ zivju ūdeņi, Gauja no Gaujienas līdz Strenčiem un no Pārgaujas no Mellupes grīvas līdz Cēsu pilsētas tiltam, Briede no Valmieras–Matīšu ceļa tilta līdz grīvai, Rūja no Rūjienas līdz grīvai, Salaca no Burtnieka līdz Igēs grīvai, Seda no Rencēnu–Rūjienas ceļa tilta līdz grīvai, Vija un Burtnieku ezers ir prioritārie karpveidīgo³⁰ zivju ūdeņi.³¹ Prioritārie zivju ūdeņi ir saldūdeņi, kuros nepieciešams veikt ūdens aizsardzības vai ūdens kvalitātes uzlabošanas pasākumus, lai nodrošinātu zivju populācijai labvēlīgus dzīves apstākļus.

Novadā nav Ministru kabineta noteikumos Nr.692 „Peldvietas izveidošanas un uzturēšanas kārtība” (28.11.2017.) iekļautu peldvietu.

²⁶ https://www.burtniekunovads.lv/public/lat/turisms/dabas_objekti/burtnieku_ezers1/

²⁷ LR Civillikuma Trešās daļas Lietu tiesības 1102. pants, I pielikums (1102.pantam) Publisko upju un ezeru saraksts

²⁸ LR Civillikuma Trešās daļas Lietu tiesības 1115. pants, II pielikums (1115.pantam) Ezeru saraksts, kuros zvejas tiesības pieder valstij

²⁹ Lašveidīgo zivju ūdeņos dzīvo vai tajos iespējams nodrošināt lašu (*Salmo salar*), taimiņu un strauta foreļu (*Salmo trutta*), alatu (*Thymallus thymallus*) un sīgu (*Coregonus*) eksistenci

³⁰ Karpveidīgo zivju ūdeņos dzīvo vai tajos iespējams nodrošināt karpu dzimtas (*Cyprinidae*) zivju, kā arī līdaku (*Esox lucius*), asaru (*Perca fluviatilis*) un zušu (*Anguilla anguilla*) eksistenci

³¹ Prioritāro zivju ūdeņu saraksts ir noteikts Ministru kabineta 2002.gada 12.marta noteikumu Nr.118 "Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti" 2.1pielikumā

Atbilstoši Latvijas teritorijas iedalījumam pazemes ūdensobjektos Valmieras novads atrodas Arukilas-Amatas ūdeņu nesējslāņa kompleksa ūdensobjektos A8 un A10, novada dienvidaustrumu daļa Pļaviņu-Amulas ūdeņu nesējslāņa kompleksa ūdensobjektā D6 un novada Ziemeļrietumu daļa – Ķemeru-Pērnavas ūdeņu nesējslāņa kompleksa ūdensobjektā P.³² Pazemes ūdeņi ir valsts nozīmes zemes dzīļu resurss.³³ Visu pazemes ūdeņu nesējslāņu kvantitatīvais stāvoklis novada teritorijā ir labs.³⁴ Tas nozīmē, ka pazemes ūdeņu ieguves apjoms nepārsniedz pieejamos pazemes ūdens resursus, pazemes ūdeņu līmeņa maiņas netraucē sasniegt noteiktos vides kvalitātes mērķus ar pazemes ūdensobjektiem saistītajos virszemes ūdensobjektos un nerada intrūzijas vai pazemes ūdeņu plūsmas maiņas draudus.

Novadā atrodas 14 pazemes ūdeņu atradnes³⁵, 11 no tām ir saldūdens atradnes, 2 – sāļūdens (atradnes Līči un Valmiera) un 1 – sālsūdens (Līči 2) atradne. Saldūdens atradnēs (5) ūdens tiek iegūts centralizētai ūdensapgādei Valmierā (no atradnes Grīši, Kauguru pagasts), Rūjienas pilsētā, Sedas pilsētā, Valmiermuižas ciemā un Kocēnu ciemā. Saldūdens atradnē Gaides ūdeni ūdensapgādei iegūst AS Valmieras stikla šķiedra, atradnē Valmieras piens – AS Valmieras Piens, atradnē Strenču slimnīca - VSIA Strenču psihoneiroloģiskā slimnīca. Ieguve pārējās saldūdens atradnēs (2) nenotiek. Pārējo novada apdzīvoto vietu ūdensapgādei ūdens tiek iegūts atsevišķos ūdensapgādes urbemos. Sāļūdens atradnē Valmiera SIA Valmieras ūdens iegūst ūdeni minerālūdeņu ražošanai. Atradnē Līči 2 sālsūdens ieguve un atradnē Līči sāļūdens (ar paaugstinātu bromīdu saturu) ieguve nenotiek.³⁶ Šo atradņu resursi nākotnē ir izmantojami kā kurortoloģijas resursi.

Ūdens ņemšana no dabīgajiem avotiem³⁷ un līdz ar to arī izmantošana saimnieciskajā darbībā no 2016. līdz 2020. gadam ir bijusi mainīga, bez izteiktām tendencēm – 2020. gadā - 3636 tūkst.m³, lielāko apjomu 4386 tūkst.m³ sasniedzot 2018. gadā. No pazemes ūdeņiem tiek ņemti 72 – 82% ūdens, pārējie – no virszemes ūdeņiem, kā arī lietuss ūdeņiem. Laika periodā no 2016. līdz 2020. gadam no iegūtā ūdens 43 – 59 % tiek izmantota komunālajām un sadzīves vajadzībām, galvenokārt nodrošinot centralizētās ūdensapgādes pakalpojumus iedzīvotājiem, pārējie ūdeņi tiek izmantoti ražošanas vajadzībām. Ūdens zudumi ir no 3,7 līdz 5,9 %.

Bioloģiskā daudzveidība, īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un mikroliegumi

Valmieras novada teritorijas bioloģiskajai daudzveidībai nozīmīgākajās teritorijās Gaujas, Salacas, Rūjas ielejās, Burtnieka ezera apkārtnē, purvos - Sedas purvā, Ziemeļu purvos un citos ir nodibinātas 13 īpaši aizsargājamās dabas teritorijas (ĪADT) - 11 dabas liegumi, 1

³² Gaujas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns un plūdu riska pārvaldības plāns 2022.-2027. gadam. Rīga, Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs, 2021

³³ LR likums "Par zemes dzīlēm", 02.05.1996., ar grozījumiem, 01.01.2011. redakcija

³⁴ Gaujas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāna un plūdu riska pārvaldības plāna 2022.-2027. gadam materiāli. Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs, 2021

³⁵ VSIA Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs, <http://parissrv.lv/gmc.lv/#viewType=waterTaken&incrementCounter=6>

³⁶ Atradnes ierīkotas bijušās sanatorijas "Līči" ārstnieciskajām vajadzībām, Kauguru pagasts

³⁷ Atbilstoši valsts statistiskā pārskata "2Ūdens" datiem, LVĢMC, <http://parissrv.lv/gmc.lv/#viewType=water2reports&incrementCounter=1>

aizsargājamo ainavu apvidus un 1 dabas parks, kuras ir iekļautas arī Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju tīklā – NATURA 2000.

Novada dienvidrietumos atrodas daļa no Gaujas nacionālā parka teritorijas, kas ir Latvijas lielākais un vecākais nacionālais parks, (parks dibināts 14.09.1973., novadā - 7057 ha). Tā mērķis ir aizsargāt Gaujas senlejas un tās apkārtnes unikālās dabas vērtības, vienlaikus nodrošinot teritorijā gan rekreācijas, gan dabas aizsardzības funkcijas. Nacionālajam parkam raksturīga liela bioloģiskā daudzveidība, reljefa formu dažādība, avoti, smilšakmens atsegumi, gleznainas ainavas un savdabīgi dabas un kultūras pieminekļi. Nacionālajā parkā novada teritorijā izdalītas 4 funkcionālās zonas: ainavu aizsardzības zona, dabas lieguma zona, kultūrvēsturiskā zona un neitrālā zona³⁸.

Novada teritorijas lielā daļā (67% no novada kopējās platības) atrodas Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts (dibināts 11.12.1997.). Biosfēras rezervāta mērķis nacionālā un starptautiskā nozīmē ir sasniegt līdzsvaru dabas daudzveidības aizsardzībā, ekonomiskās attīstības veicināšanā un kultūras vērtību saglabāšanā. Lai nodrošinātu teritorijas ainavu, ekosistēmu, sugu un ģenētiskās daudzveidības saglabāšanu un veicinātu ilgtspējīgu ekonomisko attīstību, biosfēras rezervāta teritorija ir iedalīta funkcionālajās zonās (ainavu aizsardzības zonas un neitrālās zonas). Valmieras novadā ainavu aizsardzības zona aizņem 34% no biosfēras rezervāta teritorijas, pārējā teritorija ir iedalīta neitrālajā zonā³⁹. Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā no novada teritorijas ietilpst 8 dabas liegumi (Augstroze, Burtnieku ezera pļavas, Dzērves purvs, Rūjas paliene, Sedas purvs, Vidusburtnieks, Ziemeļu purvi, Zilaiskalns), 1 dabas parks (Salacas upes ieleja).

Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā ir noteiktas prasības⁴⁰ vēja elektrostaciju uzstādīšanai: aizliegts uzstādīt vēja elektrostacijas, izņemot 1) vēja elektrostacijas, kuru augstākais punkts nepārsniedz 30 metru augstumu un 2) vēja elektrostacijas bez augstuma ierobežojuma Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumos noteiktajās teritorijās (novadā tās aizņem 84331 ha), ievērojot citus nosacījumus.

Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātam ir izstrādāts ainavu ekoloģiskais plāns. No pārējām IADT 4 nav izstrādāti dabas aizsardzības plāni, 3 (t.sk. Gaujas Nacionālajam parkam) – plānu darbības termiņš ir beidzies, 5 dabas aizsardzības plānu darbības termiņš beigsies šogad vai 1 – 2 gadu laikā. Tikai dabas lieguma Augstroze un dabas liegumam Ziemeļu purvi dabas aizsardzības plāni ir spēkā ilgākam laikam, atbilstoši līdz 2030.g. un 2028.g. Tas nozīmē, ka gan IADT mērķtiecīgas dabas aizsardzības, gan dabas tūrisma un dabas produktu attīstības pasākumu realizēšanai ir aktuāla IADT aizsardzības un apsaimniekošanas mērķu noteikšana un pamatotu pasākumu izstrāde. Tas ir svarīgi arī tādēļ, ka atsevišķu darbību veikšanai gadījumos, ja plānotais pasākums nav iekļauts dabas aizsardzības plānā un nav izvērtēts tā izstrādes laikā, pirms darbības realizācijas

³⁸ LR likums Gaujas nacionālā parka likums, 01.01.2011., Ministru kabineta 2012.gada 2.maija noteikumi Nr.317 Gaujas nacionālā parka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi

³⁹ LR Likums Par Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātu, 11.12.1997., Ministru kabineta 2011.gada 19.aprīļa noteikumi Nr.303 Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi

⁴⁰ Ministru kabineta 2011.gada 19.aprīļa noteikumi Nr.303 Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi

saskaņā ar LR likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" nosacījumiem ir jāveic ietekmes sākotnējais izvērtējums un/vai ietekmes uz NATURA 2000 teritoriju novērtējums.

Novadā ir 4 pašvaldību izveidoti dabas parki ĪADT: Atpūtas parks, Kauguru vēris, Pauku priede, Putriņu mežs (kopējā platība 185 ha).

Novada teritorijā ir arī dabas pieminekļi: 5 alejas, 4 dendroloģiskie stādījumi un 17 aizsargājami ģeoloģiskie un ģeomorfoloģiskie dabas pieminekļi (2. attēls, saraksts – 1.pielikumā).⁴¹

DAP dabas datu pārvaldības sistēmā "Ozols" novada teritorijā ir reģistrēti 899 aizsargājami koki (dižkoki), no kuriem vairāk nekā trešdaļa ir ozoli (324), kā arī liepas (205) un priedes (105). Novadā ir reģistrēti arī 206 potenciāli aizsargājamie koki, 1 pašvaldības nozīmes aizsargājams koks (piemiņas ozols Skaņkalnes pagastā), 8 īpatnēji koki, piemēram bērzi ar māzeri un citi. Aizsargājamo un potenciāli aizsargājamo koku izplatība novadā ir samērā vienmērīga, tiem vairāk koncentrējoties Gaujas Nacionālā parka teritorijā, Gaujas tuvumā, Burtnieka un Rūjienas, kā arī Mazsalacas apkārtnē. Dižkoki ir arī citi novadā esošie koki, kuri nav ietverti dabas datu pārvaldības sistēmā "Ozols", ja tie atbilst 2010. gada 16. marta Ministru kabineta noteikumos Nr. 264 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” noteiktajiem kritērijiem. Taču jāatzīmē, ka aizsargājamo un potenciāli aizsargājamo koku izpēte, salīdzinot ar citiem Latvijas reģioniem, novada teritorijā ir laba, jo detalizēta teritorijas apsekošana ir Valsts mežu dienesta realizētā Igaunijas – Latvijas programmas projekta „Neapzinātais kultūras mantojums kopējā dabas un kultūras telpā” (2009.) ietvaros.

Attēls 19. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un mikroliegumi ⁴²

⁴¹ Atbilstoši Ministru kabineta 2005.gada 22.novembra noteikumiem Nr.888 Noteikumi par aizsargājamām alejām, Ministru kabineta 2001.gada 20.marta noteikumiem Nr.131 Noteikumi par aizsargājamiem dendroloģiskajiem stādījumiem un Ministru kabineta 2001.gada 17.aprīļa noteikumiem Nr. 175 Noteikumi par aizsargājamiem ģeoloģiskajiem un ģeomorfoloģiskajiem dabas pieminekļiem

⁴² Izņemot aizsargājamus kokus. DAP, Dabas datu pārvaldības sistēma "Ozols", 08.10.2021.

Kultūrvēsturiskais mantojums

Valmieras novads ir ļoti bagāts ar kultūras mantojumu. Galvenie objekti, kas izsenis dominē Valmieras novada un Vidzemes kultūrainavā, ir baznīcas, krogi, muižas un to parki, pilis, senkapi, upurozoli, pilskalni, Livonijas laika pilsdrupas, baznīcas, tautas celtniecības pieminekļi.

Valmieras novadā valsts aizsardzībā kopā atrodas 176 kultūras mantojuma pieminekļi, no kuriem valsts nozīmes ir 103, vietējās nozīmes 70 un reģiona nozīmes 3.

Tabula 6. Valsts kultūras pieminekļu iedalījums tipoloģijas grupās⁴³

Tipoloģiskā grupa	Skaits
Arheoloģija	114
Arhitektūra	39
Māksla	17
Vēsture	5
Vēsturiska notikuma vieta	1

Vairums arhitektūras pieminekļu saistāmi ar muižu apbūvi, bet netrūkst arī cita veida mantojuma, kā, piemēram, sakrālās nozīmes, rekreācijas apbūvju, infrastruktūras attīstības mantojuma (zirgu pasta vai dzelzceļa stacijas) un citas. Arheoloģijas pieminekļos ietilpst senkapi, pilskalni, kulta vietas u.c. Mākslas kultūras pieminekļu sastāvā ietilpst sienu vai griestu gleznojumi, krāsnis, ērģeles un pieminekļi. Vēstures grupas mantojumā iekļaujas notikumu vietas, nozīmīgas ēkas, dzimtas mājas, bet par vēsturiska notikuma vietu ir atzīta Rubenes draudzes skola.⁴⁴

Papildus valsts aizsardzībā esošajam kultūras mantojumam katra novada apvienība ir definējusi savas apvienības kultūras mantojuma objektus. Valmieras pilsēta atsevišķi ir izdalījusi 40 kultūras mantojuma objektus, kas iekļauj, piemēram, Rīgas ielas apbūvi, šaursliežu dzelzceļa stacijas, Vecpuišu parka paviljonu un citas sabiedriskas ēkas.⁴⁵ Kocēnu apvienība atsevišķi izceļ 20 objektus, apkārtnē esošās vēsturiskās krogus ēkas (Bestes krogs), dzīvojamās ēkas (Vīlandu mājas – amatnieka J. Vīlandes sēta) un muižas (Kocēnu muižas komplekss).⁴⁶ Burtnieku apvienība kā nozīmīgu kultūras mantojumu apvienības ietvaros min 14 objektus – muižas (Mīlītes muižas apbūve, Košķeles muižas apbūve), krogi (Bukas pusmuižas krogs ar dzīvojamo galu un stadulu), dzirnavas (Kalna vējdzirnavas).⁴⁷ Mazsalacas apvienība atsevišķi izceļ 8 kultūras mantojuma pieminekļus, kas ir kapličas (Mazsalacas kapu vecā kapliča), baznīca (Skaņkalnes pareizticīgo baznīca) un muižas apbūve (Sēļu muižas apbūve) u.c.⁴⁸ Naukšēnu apvienībā minēti 16 kultūras mantojuma objekti, piemēram, Ķoņu un Nurmu muižas, Baltijas ceļa piemiņas zīme u.c.⁴⁹ Rūjienas apvienība atsevišķi no valsts pārraudzībā esošā kultūras mantojuma min 33 objektus, liela daļa ir Rīgas ielas apbūve, tilts pār Rūju, mūzikas skola, muzejs u.c.⁵⁰

⁴³ <https://is.mantojums.lv/>

⁴⁴ <https://is.mantojums.lv/>

⁴⁵ Valmieras pilsētas teritorijas plānojums (no 2017.gada), Paskaidrojuma raksts

⁴⁶ Kocēnu novada teritorijas plānojums 2014.–2025.gadam, Paskaidrojuma raksts

⁴⁷ Burtnieku novada teritorijas plānojums 2012.–2024.gadam, Paskaidrojuma raksts

⁴⁸ Mazsalacas novada teritorijas plānojums 2013. - 2024. gadam, Paskaidrojuma raksts

⁴⁹ Naukšēnu novada teritorijas plānojums 2013.–2025.gadam, Paskaidrojuma raksts

⁵⁰ Rūjienas novada teritorijas plānojums 2012.–2024.gadam, Paskaidrojuma raksts

Strenču apvienība atsevišķi izdala industriālas būves, muižas, piemiņas vietas un Sedas apbūvi, kopā minot 24 objektus.⁵¹

Attēls 20. Sēļu muižas apbūve.⁵²

Valmieras novada bagātais kultūrvēsturiskais mantojums var kalpot kā pamatresurss kultūras tūrisma attīstībai. Kultūras mantojuma esamība veido patīkamu dzīves vidi augsti kvalificētu un prasmīgu cilvēkresursu piesaistīšanai prioritārajās ekonomikas jomās.

Vides stāvoklis

Gaisa kvalitāte un to ietekmējošie faktori

Regulāri gaisa kvalitātes mērījumi, kas sniegtu informāciju par Valmieras pilsētas un Valmieras novada gaisa piesārņojuma avotu ietekmi uz gaisa kvalitāti, netiek veikti. Valmieras novadā nav uzstādītas gaisa kvalitātes valsts monitoringa stacijas.

Izvērtējot autotransporta intensitāti un stacionāro objektu radīto izmešu apjomus salīdzinājumā ar Latvijas pilsētu pašvaldībām, kurās gaisa kvalitāte tiek kontrolēta vai ir veikta piesārņojošo vielu koncentrāciju un to izplatības aprēķini (modelēšana), var secināt, ka galvenais gaisa piesārņojuma avots ir autotransports, īpaši pa valsts galvenajiem autoceļiem A3 Inčukalns – Valmiera – Igaunijas robeža (Valka) (E264) un arī valsts reģionālajiem autoceļiem P18 Valmiera – Smiltene, P20 Valmiera – Cēsis – Drabeši, P16 Valmiera – Matīši – Mazsalaca, P17 Valmiera – Rūjiena – Igaunijas robeža (Unguriņi), P11 Kocēni – Limbaži – Tūja, P21 Rūjiena – Mazsalaca, P22 Valka – Rūjiena, P25 Smiltene – Strenči, P26 Sedas pievedceļš, P15 Matīši – Ainaži un arī dzelzceļa transports – pa dzelzceļa līniju Rīga –Lugaži (dīzeļvilcienu kustība).

Satiksmes intensitāte novadā ir atšķirīga – augstāka satiksmes intensitāte ir Valmieras tuvumā un valsts galvenajā autoceļā A3, kur lielākās intensitātes ir posmā no autoceļa P11 līdz Valmieras apvedceļam (A3 un P18). Uz valsts reģionālajiem autoceļiem augstākās satiksmes intensitātes ir pie pilsētām un krasi samazinās pie valsts robežas.

⁵¹ Strenču novada teritorijas plānojums 2012.-2023. gadam, Paskaidrojuma raksts

⁵² <https://www.mazsalaca.lv/index.php?lielbirka=40T%C5%ABristiem&birka=10Apskates+vietas>

Autotransporta radītajās emisijās galvenās piesārņojošas vielas ir slāpekļa oksīdi, daļiņas PM₁₀, PM_{2,5}, oglekļa oksīds, oglekļa dioksīds un ogļūdeņraži (benzols, toluols, ksilols).

Informācija par dzelzceļa transporta intensitātēm nav pieejama. Dzelzceļa vides aizsardzības politikā 2021.- 2027. gadam (Latvijas Republikas Valsts dzelzceļa administrācija, 2021.)⁵³ par dzelzceļa transporta ietekmi uz gaisa kvalitāti norādīts, ka *“ES dalībvalstu apkopotie dati parāda, ka dzelzceļa transporta pārvadājumi SEG emisiju kontekstā ir daudz efektīvāki nekā citi transporta veidi, īpaši autotransports. Salīdzinājumā ar citiem transporta veidiem, dzelzceļa pārvadājumu radīto siltumnīcefektu izraisīto gāzu (SEG, CO₂) emisiju apjoms ir būtiski mazāks, veidojot tikai apmēram 0,5% no kopējām transporta sektora emisijām.*

Saskaņā ar “Latvijas nacionālo inventarizācijas ziņojumu 1990-2018” dzelzceļa (dīzeļdegvielu lokomotīvu) radītās SEG emisijas sastāda 5.6% no visām iekšzemes transporta apakšnozārēm 2018. gadā. Salīdzinot ar 2012. gadu, 2018. gadā dzelzceļa radītās SEG emisijas ir samazinājušās par 33%, kas tiek izskaidrots ar dzelzceļa tranzītkrāvu kritumu par 18,3% un degvielas patēriņa samazinājumu par aptuveni 32,4%.”.

Pašlaik Valmieras novadā esošās dzelzceļa līnijas nav elektrificētas, tāpēc, izmantojot dīzeļvilcienus, atmosfēras gaisā izmešos bez daļiņām (PM₁₀, PM_{2,5}) nelielos apjomos veidojas arī citi izmeši – oglekļa oksīds, oglekļa dioksīds un ogļūdeņraži. Gaisa kvalitāte izmaiņas izpaužas tiešā ceļu tuvumā, it īpaši nelabvēlīgos meteoroloģiskajos apstākļos.

Novadā kā galvenos kurināmos izmanto šķeldu, dabasgāzi, koksni un malku un granulas, pēdējos divos gados arī biogāzi. Izmantojot šos kurināmā veidus, kā arī sašķidrināto gāzi izmešos atmosfēras gaisā veidojas oglekļa oksīds (CO), oglekļa dioksīds (CO₂) un slāpekļa oksīdi (NO_x), kā arī daļiņas PM₁₀ un PM_{2,5}. Vienlaikus ar šīm gaisu piesārņojošām vielām citi izmeši (piemēram, gaistošie organiskie savienojumi, ogļūdeņraži, petroleja, benzīns, benzols, propāns, butāns un citas vielas) veidojas pakalpojumu objektos (degvielas uzpildes stacijas, gāzes uzpildes stacijas, autoservisi) un ražošanas tehnoloģiskajos procesos.

Izmantotās dīzeļdegvielas un ogļu apjomi laika posmā no 2016.-2020.gadam ir mainīgs, tomēr ar kopējo tendenci samazināties. Lai arī ogļu izmantošanai ir tendence samazināties, tomēr tā jāskata kontekstā ar attiecīgā gada apkures sezonas laika apstākļiem, jo aukstās ziemās palielinās kurināmā lietojums un līdz ar to izmeši atmosfēras gaisā. Taču tā kā uzņēmumi, kuri izmanto dīzeļdegvielu un ogles atrodas izklidēti Valmieras novadā (dīzeļdegviela Kocēnu, Jeru un Burtnieku pagastos un ogles Rūjienas pilsētā Sedā, Kocēnu pagastā un Jeru pagastā), vienviet neveidojas lielas izmešu koncentrācijas. Sēra dioksīda koncentrācijas gaisā ir ar tendenci samazināties, jo tās korelē ar izmantotās dīzeļdegvielas un ogļu lietojuma samazinājumu.

Lielāko izmešu daudzumu (98% līdz 99% no kopējā daudzuma) veido oglekļa dioksīds. Izmešos kopumā samazinās arī putekļu dažādas frakcijas, tomēr neliels pieaugums vērojams 2020.gadā un 2019.gadā attiecībā pret 2018.gadu. 2020.gadā attiecībā pret 2019.gadu nedaudz pieaudzis slāpekļa oksīdu daudzums (iespējams, jo nedaudz palielinājās izmantotās sašķidrinātās gāzes apjoms).

⁵³ <http://www.vda.gov.lv/?id=299&>

Gaisa kvalitātes un klimata pārmaiņu jomā, plānojot novada attīstību ilgtermiņā, ir svarīgi iekļauties virzībā uz Eiropas Zaļa kursa stratēģiskajām pamatnostādnēm, veicinot modernas, konkurētspējīgas un klimatneitrālas ekonomikas attīstību, atjaunojamo energoresursu īpatsvara paaugstināšanu enerģijas ražošanā, kā arī novada mobilitātes veicināšanu.

Vides troksnis

Vides trokšņa piesārņojumu galvenokārt rada transporta kustība, rūpniecisko objektu, siltuma un enerģijas ražošanas iekārtu darbība, kā arī būvdarbi.

Galvenais trokšņa avots novadā ir autotransports valsts galvenajos un reģionālajos autoceļos. Valmieras novadā visu trokšņa avotu radītā vides trokšņa līmeņu pētījumi, modelēšana vai visu novada teritoriju aptveroši mērījumi nav veikti. Trokšņa stratēģiskās kartes 2017. gadā ir izstrādātas un apstiprinātas valsts galvenā autoceļa A3 posmam no autoceļa P11 Kocēni—Limbaži—Tūja līdz Valmierai, valsts reģionālajiem ceļiem, kā arī citiem ceļiem novadā šādas kartes nav izstrādātas.⁵⁴ Informācija par ražošanas objektu radīto troksni par novada teritoriju nav pieejama, bet vērtējot pēc novada uzņēmējdarbības darbības veidiem, novadā ir maz ražošanas objektu, kas savā darbībā rada troksni.

Valsts galvenā autoceļa A3 posma no autoceļa P11 līdz Valmierai tuvumā ir identificēti dienas, vakara un arī nakts vides trokšņa robežlielumi.⁵⁵ Autoceļa posma tuvumā atrodas 12 mājokļi ar aptuveni 122 iedzīvotājiem, kas dzīvo teritorijās, kur trokšņa rādītāja vērtības ir lielākas par 55 dB(A), 31 mājokļi ar 220 iedzīvotājiem atrodas teritorijās, kur trokšņa rādītāja vērtības pārsniedz 50 dB(A). Autoceļa posma tuvumā 30 mājokļos ar 216 iedzīvotājiem aprēķinātais trokšņa rādītājs ir lielāks par 45 dB(A). Teritorijās, kur trokšņa rādītājs diennaktī pārsniedz 55 dB(A), atrodas 18 mājokļi ar kopējo iedzīvotāju skaitu 179.⁵⁶ Vides trokšņa diskomforta zonas platums ir dažāds.

Pasākumi trokšņa diskomforta mazināšanai ir plānoti plānā “Rīcības plāns vides trokšņa samazināšanai valsts autoceļu posmiem 2019.-2023.gadam”⁵⁷ (VAS „Latvijas Valsts ceļi”). Plānā iekļauti pasākumi, kas veicinātu trokšņa emisijas samazināšanu autoceļu posmos un ierobežotu trokšņa izkliedi. Valmieras novadā plānā izdalīta akustiskā diskomforta zona Kocēni, un tajā plānota trokšņa barjeru izbūve. Plānā uzsvērtā arī teritorijas un apbūves plānošanas⁵⁸ vides trokšņa diskomforta ierobežošanā un valsts mēroga pasākumu saistībā ar riepu marķēšanu nozīme vides trokšņa samazināšanā. Plāna faktiskās ieviešanas iespējas ir atkarīgas no pietiekama finansējuma apjoma pieejamības. Kocēnos plānotā trokšņa barjeru izbūve līdz šim nav veikta. Plānojot novadā

⁵⁴ Saskaņā ar Ministru kabineta 2014.gada 7.janvārī noteikumu Nr.16 Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība 63.1. punkta nosacījumiem trokšņa stratēģiskās kartes izst

⁵⁵ Vides trokšņa robežlielumi saskaņā ar Ministru kabineta 2014.gada 7.janvārī noteikumiem Nr.16 Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība savrupmāju, mazstāvu vai viensētu dzīvojamo māju teritorijās ir 55 dB(A) dienas periodā, 50 dB(A) vakara periodā un 45 dB(A) nakts periodā.

⁵⁶ https://lvceli.lv/wp-content/uploads/2020/09/A3_kopsavilkums_F.pdf

⁵⁷ https://lvceli.lv/wp-content/uploads/2020/09/A3_kopsavilkums_F.pdf

⁵⁸ Ministru kabineta 2013.gada 30.aprīļa noteikumu Nr.240 Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi 147. punkts nosaka: “Plānojot jaunas dzīvojamās un publiskās apbūves teritorijas, tās paredz vietās, kur autoceļu, dzelzceļu un lidlauku, kā arī piesārņojošo objektu ietekme nepārsniedz normatīvajos aktos piesārņojuma jomā noteiktos piesārņojuma robežlielumus.”

jaunu dzīvojamās apbūves teritoriju attīstību ilgtermiņā, to izvietojumam jāizvēlas vietas ārpus trokšņa diskomforta zonas.

Virszemes ūdeņu kvalitāte un virszemes ūdeņos paliekošais piesārņojums

Virszemes ūdeņu kvalitāte

Valmieras novadā esošo virszemes ūdensobjektu ekoloģiskās kvalitātes un ķīmiskās kvalitātes aktuālākais vērtējums ir veikts Gaujas upju baseina apgabala apsaimniekošanas plāna izstrādes ietvaros (LVGMC, 2021.). Salīdzinot 2009. – 2014. gada un 2015. – 2019. gada monitoringa perioda virszemes ūdeņu kvalitātes novērtējumu, ir notikušas izmaiņas virszemes ūdensobjektu ekoloģiskās un ķīmiskās kvalitātes vērtējumā:

- Ramatas (G307) ekoloģiskā kvalitāte ir laba, tā ir uzlabojusies un ir sasniegts UBAAP 2016. – 2021.g. noteiktais vides kvalitātes mērķis “laba ekoloģiskā kvalitāte”;
- Gaujas (G225), Vijas (G228), Sedas (G316) un Briedes (G321) ir saglabājusies laba - UBAAP 2016. – 2021.g. noteiktais vides kvalitātes mērķis “laba ekoloģiskā kvalitāte” un vides stāvokļa nepasliktināšana tiek nodrošināta;
- Gaujas (G215), Salacas (G306), Rūjas (G310, G312) ekoloģiskā kvalitāte ir saglabājusies vidēja;⁵⁹
- Abula (G222) ekoloģiskā kvalitāte ir uzlabojusies no ļoti sliktas ekoloģiskās kvalitātes klases uz vidēju, taču vides kvalitātes mērķis “laba ekoloģiskā kvalitāte” nav sasniegts;
- Burtņieka (E225) ekoloģiskā kvalitāte nav uzlabojusies un ir slikta.

Gaujas (augšpus un lejpus Valmierai) un Burtņieku ezera kopējā ķīmiskā kvalitāte pēc visām prioritārajām vielām ir slikta. Par pārējo ūdensobjektu ķīmiskās kvalitātes rādītājiem nav datu.⁶⁰

Jāatzīmē, ka upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns (UBAAP) 2022. – 2027. gadam neapkopo datus administratīvajā griezumā, tādēļ novadā esošo virszemes ūdensobjektu (VŪO) identificēšana, it īpaši pēc administratīvi teritoriālās reformas 2021. gadā, ir apgrūtināta.

Ūdensobjektu vidēju vai sliktu ekoloģiskās kvalitātes vērtējumu galvenokārt nosaka paaugstinātas kopējā fosfora (P_{kop}) un kopējā slāpekļa (N_{kop}) koncentrācijas ūdenī, hidromorfoloģisko pārveidojumu, kā arī, iespējams, virszemes ūdeņu kvalitātes vērtēšanas metožu pilnveidošana un līdz ar to mainība, salīdzinot ar iepriekšējo apsaimniekošanas 6 gadu periodu.

Ūdensobjektu ķīmiskās kvalitātes vērtējumu nosaka jaunas informācijas ieguve par tādu prioritāro un/vai bīstamo vielu kā benz(a)pirēna, dzīvsudrabs (Ū), heptahlorā epoksīda, heptahlorā un citu vielu klātbūtni ūdenī un/vai sedimentos. Ūdeņu ķīmisko kvalitāti ietekmē arī farmaceitisko vielu koncentrācija ūdenī.

UBAAP 2027 kā notekūdeņu būtiski ietekmēti ūdensobjekti ir novērtēti Jumara (G281), Strenčupīte (G232), kā piesārņoto vietu būtiski ietekmēts ūdensobjekts - Gauja (G215)

⁵⁹ Ūdens objekti D403, D404 kā jauni ŪO izdalīti UBAAP 2022. – 2027.g., savukārt no ŪO D401 atsevišķi izdalīts ŪO Juglas kanāls (D543MV)

⁶⁰ file:///C:/Temp/3.5.1.b%20piel.%20Upju%20ezeru%20UO%20kimiskas%20kvalitates%20klases.pdf

Valmieras apkārtņē, būtiska izkļiedētā piesārņojuma slodze no augkopības identificēta Rūjā (G310, G313), Ķirē (G315SP), un Burtniekā (E225), būtiska hidromorfoloģiskā slodze (ūdensteces pārveidojumi, izbūvētie HES) – Sedā (G316), Briedē (G321), Pedelē (G317), Rikardā (G318), (G318), Ramatā (G307), Jumarā (G281), Ķirē (G315SP), Acupītē (G320) un Rūjā (G313).⁶¹

UBAAP 2022. – 2027. gadam Abulam, Strenčupītei un Burtniekam noteikti apsaimniekošanas mērķi samazināt kopējā slāpekļa un fosfora slodzes, Gaujai, Dauguļu Mazezeram un Burtniekam noteikts mērķis prioritārajām un bīstamajām vielām “koncentrāciju/slodžu nepalielināšanās”.⁶²

UBAAP 2022. – 2027. gadam norādīts, ka visi ūdensobjekti, kuros uz trešo UBA apsaimniekošanas plānu izstrādes brīdi (2021.g.) nav sasniegta laba ekoloģiskā un/vai ķīmiskā kvalitāte, ir nosakāmi par riska ūdensobjektiem. Tādēļ attiecībā uz novada upēm un ezeriem - gan tiem, kas upju baseinu apgabalu apsaimniekošanai plānošanas procesā ir izdalīti kā ūdensobjekti, gan tiem, kuri veido ūdensobjektu tiešos sateces baseinus – plānojot novada attīstību ilgtermiņā ir svarīgi pievērst uzmanību punktveida un izkļiedētā piesārņojuma mazināšanai no pašvaldības pārziņā esošajām notekūdeņu sistēmām, it īpaši decentralizētajām sistēmām, ražošanas objektu izplūdēm, lauksaimniecības zemēm, atbalstot to apsaimniekošanas metožu modernizēšanu un iesaistoties UBAAP 2027 ieviešanā, kā arī vēsturiskā piesārņojuma apzināšanai un mazināšanai.

Vidē novadītie notekūdeņu apjomi, virszemes ūdeņos paliekošais piesārņojums

Punktveida piesārņojuma avoti ir ražošanas un sadzīves (komunālo) notekūdeņu izplūdes, kā arī ietekme uz ūdeņu kvalitāti ir lietussūdeņu izplūdēm, ja lietussūdeņos nonāk piesārņojums.

Kopējais apkārtējā vidē novadītais notekūdeņu daudzums Valmieras novadā no 2016. - 2020. gadam ir mainīgs. 2020. gadā novadā ir 60 notekūdeņu novadīšanas vietas, apkārtējā vidē ir novadīti 3029,68 tūkst.m³ notekūdeņu, no tiem 96,9% ir normatīvi tīri (ar attīrīšanu un bez attīrīšanas), 1,08% ir normatīvi netīri (ar attīrīšanu), 2,02% - lietussūdeņi. Laika periodā no 2016. - 2020. gadam ir pakāpeniski samazinājies apkārtējā vidē novadīto normatīvi neattīrīto notekūdeņu (ar attīrīšanu) īpatsvars: no 2016. gada – 4,91% līdz 2020. gadam – 1,08%. Tas nozīmē, ka novadā kopumā ir uzlabojusies notekūdeņu attīrīšana. Saskaņā ar LVGMC informāciju notekūdeņu attīrīšanas kvalitāte ir uzlabojusies Kocēnu, Naukšēnu un Rūjienas apvienību apdzīvoto vietu NAI.⁶³

Pazemes ūdeņu un dzeramā ūdeņu kvalitāte

Pazemes saldūdeņu aizsargātība no virszemes piesārņojuma⁶⁴ novada teritorijas lielākā daļa izvietojas artēzisko ūdeņu tranzīta zonās, kas nosaka zonas vidēju piesārņojuma

⁶¹ Index of /files/Udens/Udens_apsaimniekosana_plani_2021_2027/Gaujas_UBA/Gaujas UBAP 2022-2027 pielikumi/

⁶² file:///C:/Temp/7.A.1.a%20piel.%20Virszemes%20UO%20kvalitates%20merki.pdf

⁶³ LVGMC valsts statistiskā pārskata Nr.2Ūdens" informācija

<http://parissrv.lv/gmc.lv/#viewType=waterReportViewversija2020t1&reportid=1611740927972&incrementCounter=19>

⁶⁴ Ziņojums par virszemes un pazemes ūdeņu aizsardzību 2010. gadā. Rīga: VSIA “Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs”, 2011. un Ventas upju baseina apgabala apsaimniekošanas plāns. Pilnā versija. Rīga: VSIA “Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs”, 2009

risku vai arī spiedienūdeņu augšupejošas plūsmas apgabalos, t.i. zonās ar zemu piesārņojuma risku. Nelielas teritorijas – Plāņu, Trikātas, Brenguļu un Kauguru pagastā ir ar augstu piesārņojuma risku (spiedienūdeņu resursu papildināšanās apgabali).⁶⁵ Gruntsūdeņi, kurus individuālajai ūdens apgādei izmanto lauku teritorijās, viensētās, novada lielākajā daļā ir relatīvi aizsargāti vai vidēji aizsargāti pret virszemes piesārņojumu. Teritorija Strenču apvienības teritorijā, kā arī Sedas upes apkārtnē ir vāji aizsargāti, neliela teritorija – neaizsargāta pret virszemes piesārņojumu.⁶⁶

Visu pazemes ūdeņu nesējslāņu (Pļaviņu-Amulas, Arukilas-Amatas un Ķemeru-Pērnavas) ūdensobjektu ķīmiskais stāvoklis novada teritorijā ir labs.⁶⁷

Centralizētai ūdensapgādei izmantotā dzeramā ūdens kvalitāte pēc sagatavošanas Valmieras pilsētas ūdensapgādes sistēmā, Rūjienas ūdensapgādes sistēmā 2018. – 2020.g. atbilst dzeramā ūdens nekaitīguma obligātajām prasībām.⁶⁸ Dzeramā ūdens kvalitāte Mazsalacas ūdensapgādes sistēmā 2018. un 2020.gadā atbilda dzeramā ūdens nekaitīguma obligātajām prasībām, 2019.gadā ir konstatēta neatbilstība - paaugstināts mangāna saturs. Ūdensapgādes sistēmā Strenčos 2018. un 2019.gadā ir konstatēts paaugstināts dzelzs un mangāna saturs. 2020.gadā - monitorings nav veikts. Ūdensapgādes sistēmā Sedā 2020.gadā ir konstatēts paaugstināts mangāna saturs. 2018. un 2020.gadā - monitorings nav veikts. Paaugstinātu dzelzs un mangānu saturu dzeramajā ūdenī To nosaka pazemes ūdeņu dabiskais sastāvs. Tādēļ pirms ūdens piegādes patērētājiem veicama dzeramā ūdens sagatavošana. Centralizētai ūdensapgādei izmantotā dzeramā ūdens kvalitāte pēc sagatavošanas Burtnieku un Kocēnu ūdensapgādes sistēmā 2018. – 2020.g. atbilda dzeramā ūdens nekaitīguma obligātajām prasībām. Parējās ciemu ūdensapgādes sistēmās dzeramā ūdens kvalitātes valsts monitorings nav veikts.

Riska objekti un teritorijas

Viens no pašvaldības uzdevumiem ir pasargāt iedzīvotājus, tautsaimniecību un vidi no iespējamo ārkārtējo situāciju potenciālajām briesmām, ko var izraisīt dabas un tehnogēnās katastrofas un avārijas. Riska situācijas cilvēku veselībai un nekustamajiem īpašumiem var radīt dabas apstākļi, esošās un bijušās saimnieciskās darbības objekti.

Valmieras novadā var izdalīt šādas dabas apstākļu radītas riska teritorijas:

1. plūdu riska teritorijas;
2. applūstošās teritorijas.

Savukārt saimnieciskā darbība vēsturiski un pašlaik novadā nosaka šādus riska objektus un teritorijas:

1. bīstamo kravu pārvadājumu maršruti;

⁶⁵ file:///C:/Temp/4.B.6.b%20piel.%20Spiedienudenu%20dabiska%20aizsargatiba.pdf

⁶⁶ file:///C:/Temp/4.B.6.a%20piel.%20Gruntsudenu%20dabiska%20aizsargatiba-1.pdf

⁶⁷ Gaujas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāna 2022.-2027.gadam materiāli. Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs, 2021.

⁶⁸ Ministru kabineta 2017. gada 14. novembra noteikumi Nr. 671 „Dzeramā ūdens obligātās nekaitīguma un kvalitātes prasības, monitoringa un kontroles kārtība”. Informācija par Veselības inspekcijas veiktā dzeramā ūdens kvalitātes monitoringa rezultātiem šeit un turpmāk nodaļā <https://www.vi.gov.lv/lv/uzraudziba-un-kontrole>

2. piesārņotas un potenciāli piesārņotas vietas;
3. paaugstinātas bīstamības objekti.

Plūdu riska teritorijas

Atbilstoši Gaujas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāna un plūdu riska pārvaldības plāna 2022.-2027. gadam⁶⁹ informācijai nacionālas nozīmes plūdu riska teritorija ir Valmieras pilsētas administratīvajā teritorijā, abos Gaujas upes krastos. Tā ir pakļauta pavasara plūdu riskam, ko izraisa intensīva sniega un ledus kušana kombinācijā ar ilgstošiem lieti. Klimata pārmaiņu rezultātā palielināties arī lietus plūdu risks, kas saistīts arī ar novecojušo lietus notekūdeņu kanalizācijas sistēmu visā pilsētas teritorijā. Gaujas palienes applūšana sākas pie ūdens līmeņa atzīmes 32,30 m LAS, kas pēdējos 20 gados tika pārsniegta 5 reizes: 2002., 2009., 2010., 2011. un 2013. gados. Palu maksimālais ūdens līmenis Gaujā pie Valmieras tika novērots 2013. gada 24. aprīlī, sasniedzot 33,95 m LAS atzīmi. Pilsētā plūdu gadījumā applūst ielas, ēkas, t.sk. dzīvojamās, radot draudus cilvēku drošībai un veselībai, attīstās Gaujas krastu erozija, t.sk. ietekmējot dabas pieminekli "Gaujas stāvie krasti".

Valmierā 2016. un 2017. gadā ir īstenots projekts "Uzņēmējdarbības attīstību veicinošas satiksmes infrastruktūras un inženierkomunikācijas pārbūve Cempu un Paula Valdena ielu industriālo teritoriju attīstībai", kura ietvaros izbūvēta lietus kanalizācija, tādējādi samazinot lietus plūdu risku Valmieras pilsētas teritorijā. Savukārt no 2019. līdz 2021. gadam projekta "Atbalsts komercdarbībai - Kauguru ielas pārbūve" ietvaros veikta lietus kanalizācijas izbūve.

UBAAP2027 iekļauti vairāki pretplūdu pasākumi plūdu riska novēršanai Valmierā:

1. Gaujas labā krasta stiprināšanas un Valmieras pilsētas infrastruktūras plūdu aizsardzības pasākumi (t.sk. zaļā infrastruktūra: apstādījumi, rekreācijas pieejamības veicināšanas pasākumi);⁷⁰
2. aizsargvalņa izveide Gaujas kreisajā krastā Valmieras pilsētā;
3. pretplūdu pasākumu veikšana Linarda Laicena ielas rajonā;
4. pasākumi centralizētās lietus ūdens kanalizācijas sistēmas noslodzes mazināšanai Valmieras pilsētā;
5. lietus un pavasara plūdu draudu Valmieras pilsētā apzināšana un efektīvāku pasākumu izstrāde, ņemot vērā klimata pārmaiņas tuvākajā nākotnē.

Gaujas piekraste Strenčos arī ir plūdu riska teritorija (nav izdalīta kā nacionālas nozīmes teritorija). Plūdu risks veidojas pavasara palos, kad iespējama teritorijas, ceļu un bioloģiskajai daudzveidībai nozīmīgu objektu applūšana. UBBAP plānota kompleksu risinājumu (mitrāja vai poldera izveide Gaujas augštecē bijušajā Strenču novadā) ieviešana plūdu riska mazināšanai Strenču novada teritorijā, augštecē virs Strenču pilsētas.

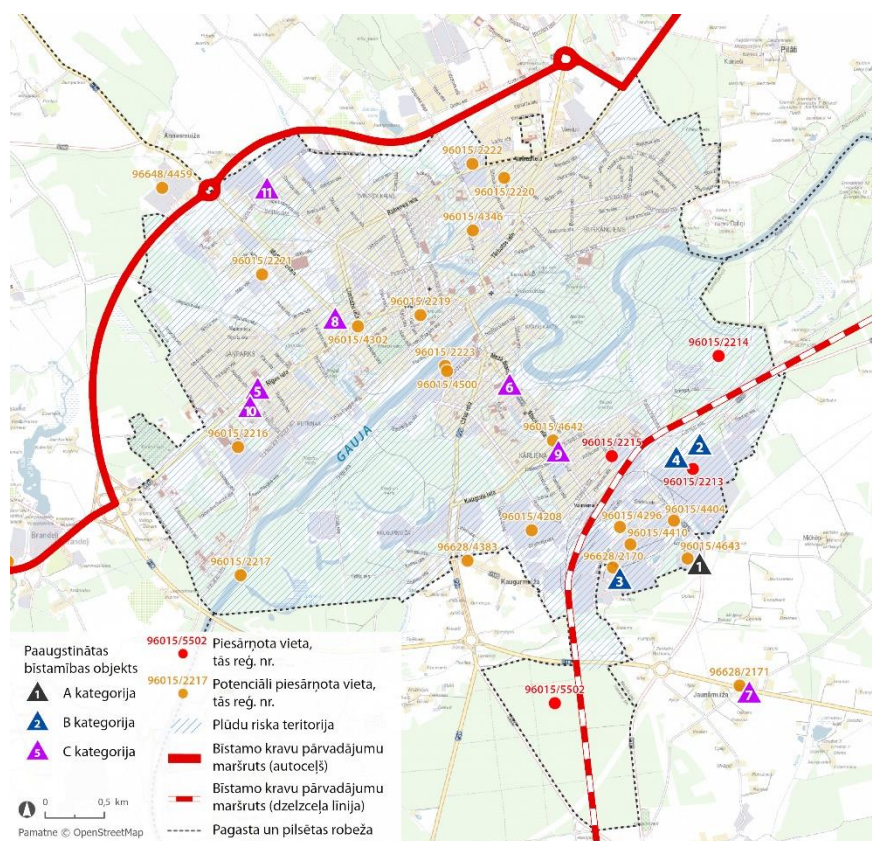
⁶⁹ LVĢMC, <file:///C:/Temp/Daugavas%20UBA%20plana%20projekts%202022-2027.pdf>

⁷⁰ Valmieras pilsētas teritorijā tiek izstrādāts būvprojekts "Gaujas krastu promenāde", kura ietvaros aptuveni 2.2 km garumā (posmā no Kazu krācēm līdz Šaursliežu dzelzceļa tiltam pār Gauju) plānots stiprināt krastus gan ar laukakmeņiem, šķembām, koka pāļiem, kombinācijā ar ģeosintētiskajiem materiāliem, gan arī ar krūmāju audzēm

Attēls 21. Riska objekti un teritorijas Valmieras novadā un Valmierā.⁷¹

⁷¹ Plūdu riska teritorijas avots: Latvijas plūdu riska un plūdu draudu kartes 22.10.2021. <https://videscentrs.lv/gmc.lv/iebuve/vs/pludu-riska-un-pludu-draudu-kartes>

Applūstošās teritorijas

Novada upēm un ezeriem ir raksturīgi pavasara pali, bet rudenos – uzplūdumi (strauja, īslaicīga upes ūdenslīmeņa paaugstināšanās). Atšķirībā no pavasara paliem uzplūdumi ir neregulāri, lielākoties tie nav ilgstoši. Parasti tos izraisa intensīvas lietusgāzes. Novada upju un ezeru applūstošās teritorijās ar 10% applūšanas varbūtību ir iekļautas teritorijas plānojumu materiālos. Kā plaša applūstošā teritorija novadā ir atzīmējama teritorija Burtņieku ezera apkārtnē, Briedes, Rūjas un Sedas upju grīvu teritorijās.

Plūdu riska un applūstošo teritoriju platībām klimata pārmaiņu ietekmē ir tendence palielināties. Tādēļ, plānojot novada attīstību ilgtermiņā, ir svarīgi pašvaldības iespēju robežās sekmēt pielāgošanos klimata pārmaiņām, plūdu risku novēršanu, paaugstinot teritoriju noturību pret dabas katastrofām, tostarp, plānojot un ieviešot zaļās infrastruktūras risinājumus.

Bīstamo kravu pārvadājumu maršruti

Bīstamās kravas galvenokārt tiek pārvadātas pa dzelzceļa līniju Rīga –Lugaži un valsts galvenajiem autoceļiem A3 Inčukalns - Valmiera - Igaunijas robeža (Valka).

Novada teritorijā bīstamās kravas tiek pārvadātas arī pa reģionālajiem ceļiem.

Piesārņotas un potenciāli piesārņotas vietas

Saskaņā ar Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra “Piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu” reģistra datiem⁷² Valmieras novadā atrodas 5 piesārņotas vietas un 211 potenciāli piesārņotas vietas. Divas no piesārņotajām vietām novadā ir vecas atkritumu izgāztuves (rekultivētā izgāztuve Misas Valmierā un sadzīves atkritumu

⁷² 08.10.2021., http://parissrv.lv/gmc.lv/#viewType=home_view

izgāztuve Beites), viens militārais objekts (industriālais parks – Valmiera), naftas bāze (bijusī Valmieras naftas bāze) un vieglās rūpniecības objekti (A/S Valmieras stikla šķiedra). Potenciāli piesārņotās vietas lielākoties ir 60 minerālmēsļu un pesticīdu glabātavas vietas, 44 degvielas uzpildes stacijas, 23 vecas atkritumu izgāztuves, 18 darbnīcas, 14 kokapstrādes rūpnīcas, katlu mājas, 11 koģenerācijas stacijas, 9 naftas bāzes, fermas, ķīmiskās tīrītavas, lopu kapsētas, ķīmiskās un naftas rūpniecības objekti un citi objekti.

Piesārņoto vietu un potenciāli piesārņoto vietu detalizēta piesārņojuma daudzuma un izplatības izpēte pārsvarā nav veikta. Tas rada riskus iespējamai piesārņojuma turpmākai izplatībai blakus teritorijās, augsnē, gruntī, pazemes un virszemes ūdeņos, kā arī dažos gadījumos – cilvēku veselībai un drošībai. Gaujas UBAAP 2022. – 2027. gadam novērtēts, ka Gaujas (G215) ekoloģisko stāvokli būtiski ietekmē piesārņoto vietu piesārņojums. Rekultivētajās sadzīves atkritumu izgāztuvēs tiek veikts monitorings, kuru pārrauga VVD. Izpēte un militārā piesārņojuma likvidēšana, uzsākot teritorijas attīstību, ir veikta industriālajā parkā Valmiera (reģ.nr.96015/5502).

Paaugstinātas bīstamības objekti

Novadā darbojas viens A kategorijas, trīs B kategorijas un septiņi C kategorijas paaugstinātas bīstamības objekti.⁷³ A kategorijas objekts ir SIA "Latvijas Propāna gāze" Vidzemes reģionālā pārvaldes sašķidrinātās naftas gāzes terminālis (Cempu iela 12, Valmiera), B kategorijas SIA Linde Gas objektā (Cempu iela 9, Valmiera) bīstamās vielas ir skābeklis un slāpeklis, SIA "East-West Transit" (Mūrmuižas iela 15 un 15A, Valmiera) – naftas produkti, AS "Valmieras stikla šķiedra" (Cempu iela 13, Valmiera) - sašķidrinātās naftas gāzes, skābeklis, ļoti toksiskas bīstamās vielas, kā arī sērskābe. Visi C kategorijas objekti ir degvielas uzpildes stacijas, kurās veic darbības ar naftas produktiem un sašķidrinātās naftas gāzi.

Novadā ir identificējami arī vēl citu risku objekti un teritorijas: paaugstinātas ugunsbīstamības teritorijas un riska virszemes ūdensobjekti.

Paaugstinātas ugunsbīstamības teritorijas vasarās ugunsbīstamajā periodā ir meži, īpaši sauso augšanas apstākļu veidi. Ugunsbīstamība var veidoties arī purvos, nekoptās lauksaimniecības zemes pavasarī, kad tajās bieži vien tiek dedzināta kūla, kas var izraisīt ugunsgrēkus plašākās teritorijās, skart ēkas, būves un apdraudēt cilvēku drošību.

3 Ekonomika

Uzņēmējdarbības vispārējs raksturojums Valmieras novadā

Kopējais ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaits Valmieras pilsētā 2019. gadā bija 2 031, savukārt Valmieras novadā 2019. gadā bija 4 430 uzņēmumu, no kuriem 250 un vairāk darbinieku bija četros uzņēmumos. Ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaits kopš 2016. gada ir samazinājies par aptuveni 2% jeb aptuveni 100 uzņēmumiem gadā.

Uz 1 000 iedzīvotājiem novadā 2019. gadā bija 84.2 ekonomiski aktīvie uzņēmumi (vidējais rādītājs Latvijā 90).

Tabula 7. Uzņēmumu skaita analīze novada teritoriālo daļu griezumā 2019. gadā.⁷

⁷³ Ministru kabineta 2021. gada 21. janvārī noteikumi Nr. 46 Paaugstinātas bīstamības objektu saraksts

Valmieras novada teritoriālā vienība	Uzņēmumu skaits (vienības)	Īpatsvars novadā (%)	Uzņēmumu skaits (uz 1000 iedz.)
Valmieras pilsēta	2 031	45.8%	87.8
Brenguļu, Kauguru un Trikātas apvienība	301	6.8%	102.1
Burtnieku apvienība	635	14.3%	84.8
Kocēnu apvienība	532	12.0%	91.2
Mazsalacas apvienība	291	6.6%	99.2
Naukšēnu apvienība	168	3.8%	98.8
Rūjienas apvienība	322	7.3%	65.5
Strenču apvienība	150	3.4%	51.5
Kopā	4 430	100%	84.2

Ļoti augsta uzņēmējdarbības aktivitāte (84 un vairāk uzņēmumu uz 1000 iedzīvotājiem) ir vērojama gandrīz visās novada teritoriālajās daļās, izņemot Rūjienas un Strenču apvienībās, tā ir būtiski zemāka nekā citur novadā. 95-96% no ekonomiski aktīvo uzņēmumiem ir tādi, kuri nodarbina līdz 9 strādājošajiem – šis īpatsvars ir praktiski vienāds visās novada pašvaldību apvienībās, tai skaitā, arī Valmieras pilsētā.

Tabula 8. Uzņēmējdarbības iedalījums.

Valmieras novada teritoriālā daļa	Primārais sektors (A, B)		Ražošana (C-E)		Pakalpojumi (F-M)		Publiskais sektors u.c. (N-S)		Kopā
	uzņēmumu skaits	% no kopskaita	uzņēmumu skaits	% no kopskaita	uzņēmumu skaits	% no kopskaita	uzņēmumu skaits	% no kopskaita	
Valmieras pilsēta	125	6%	128	6%	1 095	54%	683	34%	2031
Brenguļu, Kauguru un Trikātas apvienība	122	41%	26	9%	99	33%	54	18%	301
Burtnieku apvienība	265	42%	41	7%	199	31%	130	20%	635
Kocēnu apvienība	207	39%	39	7%	184	35%	102	19%	532
Mazsalacas apvienība	152	52%	14	5%	68	23%	57	20%	291
Naukšēnu apvienība	108	64%	13	8%	22	13%	25	15%	168
Rūjienas apvienība	151	47%	25	8%	84	26%	62	19%	322
Strenču apvienība	59	39%	17	11%	42	28%	32	21%	150
Kopā	1 189	27%	303	7%	1 793	40%	1 145	26%	4430
<i>Latvijā</i>	<i>26 061</i>	<i>15%</i>	<i>11 858</i>	<i>7%</i>	<i>93 188</i>	<i>54%</i>	<i>41 685</i>	<i>24%</i>	<i>172792</i>

Visās pašvaldības apvienībās, izņemot Valmieras pilsētu, izteiktas līderpozīcijas ir primārajam sektoram (lauksaimniecībai, nedaudz resursu ieguvei). Pakalpojumu sektorā

(izņemot Valmieru) strādā ap 40% aktīvo uzņēmumu (pie tam mazumtirdzniecības uzņēmumi nav līderpozīcijās), savukārt pārējās nozarēs strādājošo uzņēmumu skaits svārstās 15-20% robežās.

15,5 (A). Nākamo vietu lielākajā daļā apvienību aizņem citi pakalpojumi (S), pēc kuriem nāk tirdzniecība (G) un būvniecība. No pārējām novada daļām būtiski atšķiras ekonomiski aktīvo uzņēmumu struktūra Valmieras pilsētā un Strenču apvienībā – Strenču apvienībā ir salīdzinoši daudz apstrādes rūpniecības uzņēmumu, savukārt Valmieras pilsētā visvairāk ir tieši pakalpojumu nozaru uzņēmumi, un lauksaimniecības un apstrādes rūpniecības uzņēmumu pilsētā ir maz. Šie dati jāskata kontekstā ar nodarbinātības un pievienotās vērtības datiem, kas izklāstīti tālāk.

Tabula 9. Uzņēmumi ar lielāko apgrozījumu Valmieras novadā 2020. gadā.⁷⁴

Nr. p.k.	Uzņēmums	Darbības veids (pēc NACE)	Apgrozījums (2020.g.)	
			EUR	pret 2017. (%)
1	Valmieras stikla šķiedra, a/s	Stikla šķiedras ražošana	83 206 544.00	-31%
2	VAKS, Kooperatīvā sabiedrība	Augkopības papilddarbības	82 866 646.00	+99%
3	Dižozols, SIA	Mežizstrāde	37 807 685.00	+ 311%
4	AIMASA, SIA	Dzīvojamo un nedzīvojamo ēku būvniecība	34 112 185.00	+316%
5	Valmieras piens, a/s	Piena pārstrāde un siera ražošana	29 919 138.00	-28%
6	WOLTEC, SIA	Elektroapgādes un telekomunikāciju sistēmu būvniecība	23 448 077.00	+40%
7	Vidzemes slimnīca, SIA	Slimnīcu darbība	20 093 435.00	+115%
8	Piena Loģistika, LPPKS	Piena, piena produktu, olu un pārtikas tauku un eļļu vairumtirdzniecība	17 734 250.00	-12%
9	VALPRO, SIA	Citur neklasificētu universālu iekārtu ražošana	17 220 100.00	+ 42%
10	Culimeta Baltics, SIA	Stikla šķiedras ražošana	14 554 408.00	-15%
11	T.N. Rozalinde, SIA	Mājsaimniecības elektroierīču mazumtirdzniecība specializētajos veikalos	9 460 481.00	+28%
12	ZAAO, SIA	Atkritumu savākšana (izņemot bīstamos atkritumus)	8 848 301.00	+114%
13	Liepkalni, SIA	Graudaugu (izņemot rīsu), pākšaugu un eļļas augu sēklu audzēšana	8 748 540.00	+23%
14	Klasmann-Deilmann Latvia, SIA	Kūdras ieguve	8 534 070.00	+4%
15	SANART, SIA	Dzīvojamo un nedzīvojamo ēku būvniecība	8 429 306.00	+85%
16	SILVIKO, SIA	Zāģēšana, ēvelēšana un impregnēšana	8 123 213.00	+8%
17	Strenču psihoneirolģiskā slimnīca, VSIA	Slimnīcu darbība	8 010 547.00	+135%
18	Mūsu Auto Valmiera, SIA	Automobiļu un citu vieglo transportlīdzekļu pārdošana	7 743 434.00	-11%

⁷⁴ Lursoft: <https://statistika.lursoft.lv/lv/statistika/gada-parskati/ar-lielako-gada-apgrozijumu/novads/valmieras-novads/>

Nr. p.k.	Uzņēmums	Darbības veids (pēc NACE)	Apgrozījums (2020.g.)	
			EUR	pret 2017. (%)
19	VTU Valmiera, SIA	Pilsētas un piepilsētas sauszemes pārvadājumi	6 866 554.00	+104%
20	Valmieras ūdens, SIA	Tvaika piegāde un gaisa kondicionēšana	6 643 505.00	-27%

Uzņēmumu radītās pievienotās vērtības sadalījums 2019. gadā bija pieejams tikai par Valmieras pilsētu (šāda statistika tiek regulāri apkopota tikai par valstspilsētām)⁷⁵. Saskaņā ar šiem datiem 2019. gadā Valmieras pilsētā strādājošo uzņēmumu apgrozījums bija 542.7 miljoni EUR (vidējais apgrozījuma pieaugums gadā 2013.-2019. g. periodā bija 3.1%). Valmieras pilsētā strādājošo uzņēmumu kopējā pievienotā vērtība 2019. gadā sasniedza 141.4 miljonus EUR – šis rādītājs 2013.-2019. g. periodā pieauga vidēji par 6.6% gadā (lai gan 2019. gadā salīdzinot ar 2018. gadu nedaudz samazinājās). Saražotās produkcijas vērtība 2019. gadā bija 377.4 miljoni EUR, uzrādot tādas pašas tendences kā kopējā pievienotā vērtība.

Nodarbināto skaits Valmieras uzņēmumos 2019. gadā bija 7 327 personas, un, salīdzinot ar 2018. gadu, tas samazinājās par gandrīz 9%, lai gan līdz 2018. gadam uzrādīja pieauguma tendences. Vidēji viens nodarbinātais 2019. gadā saražoja produkciju 4.292 tūkstošu EUR vērtībā mēnesī un radīja pievienoto vērtību 1.609 tūkstošu EUR apmērā, saņemot par to darba samaksu vidēji 970 EUR.

Jāatzīmē, ka minētie dati apkopoti pēc uzņēmumu galvenā biroja atrašanas (reģistrācijas) vietas, kas nozīmē, ka šajos datos neietilpst dati par uzņēmumiem, kuru galvenā darbības vieta ir citur.

CSP eksperimentālajā statistikā ir pieejami dati par Valmieras novadā faktiski strādājošajiem uzņēmumiem, tostarp tiem, kuru juridiskā adrese reģistrēta ārpus novada, – t.s. vietējā darbības veida vienībām par 2017. gadu.

Tabula 10. Valmieras novadā faktiski strādājošajiem uzņēmumu radītā pievienotā vērtība un nodarbināto personu skaits novada teritoriālo daļu griezumā 2017. gadā.⁷⁶

Apvienība	Nodarbināto skaits (cilv.)	Īpatsvars novadā (%)	Pievienotā vērtība (milj. EUR)	Īpatsvars novadā (%)	PV uz nodarbināto (EUR mēnesī)
Valmieras pilsēta	15 960	62.4%	193.997	70.2%	1 012.93
Brenguļu, Kauguru un Trikātas apvienība	893	3.5%	8.414	3.1%	785.19
Burtnieku apvienība	2 424	9.5%	25.749	9.3%	885.23
Kocēnu apvienība	2 261	8.8%	26.094	9.4%	961.74
Mazsalacas apvienība	876	3.4%	3.786	1.4%	360.13
Naukšēnu apvienība	702	2.8%	5.245	1.9%	622.62
Rūjienas u apvienība	1 423	5.6%	9.286	3.4%	543.82
Strenču apvienība	1 027	4.0%	3.746	1.4%	303.93

⁷⁵ CSP tabula UFR060. Uzņēmumu galvenie uzņēmējdarbības rādītāji pa republikas pilsētām pēc pamatdarbības un pēc biroja vai pamatdarbības vietas

⁷⁶ Centrālās statistikas pārvaldes eksperimentālā statistika, 2017. gadā

Kopā/vidēji	25 566	100%	276.317	100%	900.67
-------------	--------	------	---------	------	--------

Reālās nodarbinātības un pievienotās vērtības skaitļi teju divas reizes pārsniedz Valmieras novadā reģistrēto uzņēmumu skaitļus.

Gandrīz divas trešdaļas Valmieras novadā nodarbināto strādā Valmierā, kur tiek radīti vairāk kā 70% no novadā radītās pievienotās vērtības. Arī viena nodarbinātā radītā pievienotā vērtība visaugstākā ir Valmierā. Būtiski neatšķiras Valmieras pilsētai ģeogrāfiski tuvākajās pašvaldību apvienībās radītā pievienotā vērtība uz vienu nodarbināto – tā nav zemāka par ¾ no tās, kura tiek radīta Valmierā.

Būtiski zemāka viena nodarbinātā radītā pievienotā vērtība ir Strenču, Mazsalacas un Rūjienas apvienībās – šajās vietās tā ir vairāk kā divreiz zemāka par Valmieras pilsētā radīto.

Attīstītākās nozares

Tabula 11. Kopējie uzņēmējdarbības rādītāji Latvijas lielajās pilsētās un Valmierā.⁷⁷

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Latvija							
Apgrozījums ¹	40.340	39.256	38.751	38.538	41.560	44.817	44.998
	99.334	91.157	88.404	88.053	94.004	98.795	103.044
Pievienotā vērtība	7.221	7.487	7.859	8.203	8.579	9.543	10.112
	17.780	17.385	17.929	18.743	19.406	21.036	23.157
Personāla izmaksas	3.550	3.845	4.098	4.330	4.622	5.197	5.665
	8.743	8.929	9.349	9.894	10.455	11.457	12.972
Nodarbināto skaits	406	430	438	437	442	453	436.683
	103	639	334	669	105	639	
Uzņēmējdarbības efektivitāte ²	2.034	1.947	1.918	1.894	1.856	1.836	1.785
Valmiera							
Apgrozījums	0.450	0.475	0.453	0.439	0.501	0.518	0.543
	65.376	61.999	59.578	56.863	63.953	64.529	74.069
Pievienotā vērtība	0.096	0.119	0.127	0.124	0.132	0.146	0.141
	13.986	15.532	16.761	16.062	16.832	18.131	19.303
Personāla izmaksas	0.056	0.066	0.063	0.070	0.076	0.084	0.088
	8.137	8.425	8.307	9.005	9.761	10.050	11.969
Nodarbināto skaits	6 882	7 666	7 598	7 728	7 829	8 029	7 327
Uzņēmējdarbības efektivitāte	1.719	1.844	2.018	1.784	1.724	1.804	1.613

¹ – apgrozījums, pievienotā vērtība un personāla izmaksas augšējā rindā dotas miljardos EUR, apakšējā rindā – tūkstošos EUR uz vienu nodarbināto gadā

² – pievienotās vērtības uz 1 nodarbināto attiecība pret personāla izmaksām uz 1 nodarbināto

Valmieras pilsētā no 2013. līdz 2019. gadam tika radīti 1.3-1.6% no Latvijā kopumā radītās pievienotās vērtības. Līdz 2015. gadam Valmieras pilsētas īpatsvars radītajā pievienotajā vērtībā pieauga, līdz 2018. gadam saglabājās stabils, savukārt 2019. gadā

⁷⁷ Centrālā statistikas pārvalde

nokritās līdz 1.4%. Neskatoties uz īpatsvara samazinājumu, Valmierā radītā pievienotā vērtība monetārajā izteiksmē turpināja pieaugt, lai arī ne tik strauji kā Latvijā kopumā.

Personāla izmaksas gan Valmieras pilsētā, gan Latvijā kopumā apskatāmajā periodā uzrādīja skaidru kāpuma tendenci: Valmieras īpatsvars Latvijā bija stabils un svārstījās 1.5-1.7% robežās.

Personāla izmaksas uz 1 nodarbināto Valmieras pilsētā 2013.-2019. gadā bija par 7-15% zemākas nekā Latvijā vidēji, savukārt 1 nodarbinātā radītā pievienotā vērtība Valmieras pilsētā apskatāmajā periodā bija par 11-17% zemāka nekā vidēji Latvijā. Pievienotās vērtības un personāla izmaksu attiecība, ko var nosacīti uzskatīt par uzņēmējdarbības efektivitāti, Latvijā apskatāmajā periodā uzrāda viennozīmīgu krituma tendenci. Līdzīgas tendences šim rādītājam ir arī Valmierā, kur šī attiecība ir zemāka nekā Latvijā vidēji. Šīs tendences norāda uz lielākas pievienotās vērtības produktu un pakalpojumu radīšanas nepieciešamību.

Tabula 12. Uzņēmējdarbības rādītāji pa nozarēm Valmierā saskaņā ar NACE klasifikāciju.⁷⁸

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Rūpniecība (B-E)	55.4%	52.0%	58.5%	56.3%	53.6%	47.8%	44.3%
Apgrozījums	0.200	0.199	0.199	0.198	0.208	0.201	0.165
	75.736	78.087	80.999	77.381	80.926	75.331	67.272
Pievienotā vērtība	0.053	0.062	0.075	0.070	0.071	0.070	0.063
	20.150	24.291	30.325	27.299	27.431	26.125	25.459
Personāla izmaksas	0.030	0.031	0.033	0.035	0.038	0.040	0.040
	11.213	12.082	13.376	13.775	14.764	14.980	16.119
Nodarbinātība	2 646	2 548	2 457	2 561	2 573	2 663	2 460
	38.4%	33.2%	32.3%	33.1%	32.9%	33.2%	33.6%
Pievienotās vērtības un personāla izmaksu attiecība	1.797	2.011	2.267	1.982	1.858	1.744	1.579
Būvniecība (F)	12.1%	14.5%	7.7%	8.8%	12.9%	16.0%	17.2%
Apgrozījums	0.052	0.056	0.040	0.040	0.062	0.081	0.112
	48.931	45.346	33.888	35.961	48.444	55.328	92.515
Pievienotā vērtība	0.012	0.017	0.010	0.011	0.017	0.023	0.024
	11.043	13.950	8.218	9.716	13.321	15.897	20.191
Personāla izmaksas	0.009	0.011	0.006	0.008	0.011	0.015	0.016
	8.290	8.507	5.313	7.174	8.501	9.970	13.271
Nodarbināto skaits	1 055	1 241	1 193	1 121	1 277	1 462	1 208
	18.4%	16.2%	15.7%	14.5%	16.3%	18.2%	16.5%
Pievienotās vērtības un personāla izmaksu attiecība	1.332	1.640	1.547	1.354	1.567	1.594	1.521
Tirdzniecība (G)	16.4%	17.1%	15.5%	15.5%	15.9%	19.0%	18.4%
Apgrozījums	0.158	0.174	0.167	0.150	0.178	0.182	0.205
	107.302	92.345	87.785	84.420	105.820	105.797	124.237
Pievienotā vērtība	0.016	0.020	0.020	0.019	0.021	0.028	0.026
	10.732	10.856	10.356	10.808	12.402	16.113	15.723
Personāla izmaksas	0.009	0.012	0.013	0.013	0.013	0.015	0.016

⁷⁸ Centrālā statistikas pārvalde

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	6.182	6.345	6.784	7.255	7.901	8.588	9.755
Nodarbināto skaits	1 469	1 880	1 901	1 782	1 685	1 720	1 652
	21.3%	24.5%	25.0%	23.1%	21.5%	21.4%	22.6%
Pievienotās vērtības un personāla izmaksu attiecība	1.736	1.711	1.527	1.490	1.570	1.876	1.612
Transports un uzglabāšana (H)	2.0%	2.2%	3.6%	4.4%	3.5%	3.7%	3.6%
Apgrozījums	0.009	0.009	0.012	0.014	0.014	0.014	0.014
	36.513	38.816	33.627	34.241	33.794	40.849	43.801
Pievienotā vērtība	0.002	0.003	0.005	0.005	0.005	0.005	0.005
	8.261	10.803	12.241	13.517	11.398	16.041	16.346
Personāla izmaksas	0.001	0.001	0.002	0.002	0.003	0.003	0.003
	3.685	4.925	5.497	5.769	6.284	7.645	8.994
Nodarbināto skaits	238	239	370	402	402	338	312
	3.5%	3.1%	4.9%	5.2%	5.1%	4.2%	4.3%
Pievienotās vērtības un personāla izmaksu attiecība	2.242	2.194	2.227	2.343	1.814	2.098	1.817
Izmitināšana un ēdināšana (I)	2.2%	1.7%	1.7%	2.3%	2.1%	2.2%	2.4%
Apgrozījums	0.007	0.007	0.007	0.008	0.009	0.009	0.009
	21.596	17.426	17.302	17.596	18.362	18.503	19.069
Pievienotā vērtība	0.002	0.002	0.002	0.003	0.003	0.003	0.003
	6.547	5.144	5.659	6.444	5.805	6.375	7.476
Personāla izmaksas	0.002	0.002	0.002	0.002	0.002	0.003	0.003
	4.772	4.206	4.357	4.830	5.215	5.456	6.219
Nodarbināto skaits	329	383	384	446	478	493	452
	4.8%	5.0%	5.1%	5.8%	6.1%	6.1%	6.2%
Pievienotās vērtības un personāla izmaksu attiecība	1.372	1.223	1.299	1.334	1.113	1.168	1.202
Informācijas un komunikācijas pakalpojumi (J)	1.7%	3.8%	2.3%	2.7%	2.0%	2.2%	3.8%
Apgrozījums	0.005	0.011	0.008	0.008	0.008	0.007	0.011
	30.580	33.019	31.151	28.082	27.744	27.333	46.378
Pievienotā vērtība	0.002	0.005	0.003	0.003	0.004	0.003	0.005
	10.827	14.146	11.890	11.943	13.156	12.015	21.711
Personāla izmaksas	0.001	0.003	0.002	0.002	0.003	0.003	0.003
	7.233	8.351	7.429	8.750	8.638	9.708	11.089
Nodarbināto skaits	150	322	245	280	301	264	246
	2.2%	4.2%	3.2%	3.6%	3.8%	3.3%	3.4%
Pievienotās vērtības un personāla izmaksu attiecība	1.497	1.694	1.600	1.365	1.523	1.238	1.958
Operācijas ar nekustamo īpašumu (L)	5.6%	4.4%	7.1%	5.1%	4.6%	4.4%	5.2%
Apgrozījums	0.009	0.010	0.010	0.010	0.011	0.012	0.012

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	25.861	25.570	25.079	24.272	26.230	30.586	34.102
Pievienotā vērtība	0.005	0.005	0.009	0.006	0.006	0.006	0.007
	14.836	14.034	22.268	14.626	14.280	16.910	20.055
Personāla izmaksas	0.002	0.002	0.002	0.003	0.003	0.003	0.003
	5.869	5.814	5.978	6.058	6.371	7.053	7.890
Nodarbināto skaits	360	377	406	430	420	379	364
	5.2%	4.9%	5.3%	5.6%	5.4%	4.7%	5.0%
Pievienotās vērtības un personāla izmaksu attiecība	2.528	2.414	3.725	2.414	2.241	2.398	2.542
Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi (M)	3.2%	3.2%	2.4%	3.3%	2.9%	3.4%	3.8%
Apgrozījums	0.008	0.008	0.007	0.007	0.007	0.010	0.011
	19.251	16.962	16.252	16.360	16.005	19.693	23.714
Pievienotā vērtība	0.003	0.004	0.003	0.004	0.004	0.005	0.005
	7.321	7.893	7.247	8.993	8.574	9.976	11.574
Personāla izmaksas	0.002	0.003	0.002	0.002	0.002	0.003	0.003
	4.359	5.615	4.569	4.976	5.096	6.039	7.292
Nodarbināto skaits	418	475	429	456	439	491	465
	6.1%	6.2%	5.7%	5.9%	5.6%	6.1%	6.3%
Pievienotās vērtības un personāla izmaksu attiecība	1.680	1.406	1.586	1.807	1.682	1.652	1.587
Administratīvie dienesti (N)	1.4%	1.0%	1.2%	1.5%	1.6%	1.3%	1.3%
Apgrozījums	0.002	0.002	0.002	0.003	0.003	0.003	0.003
	12.363	11.253	12.484	13.358	14.689	15.618	19.608
Pievienotā vērtība	0.001	0.001	0.002	0.002	0.002	0.002	0.002
	6.816	7.011	8.022	8.647	9.338	9.733	12.372
Personāla izmaksas	0.001	0.001	0.001	0.001	0.002	0.001	0.001
	5.116	5.207	5.473	6.569	7.360	7.796	8.047
Nodarbināto skaits	190	174	184	218	225	191	148
	2.8%	2.3%	2.4%	2.8%	2.9%	2.4%	2.0%
Pievienotās vērtības un personāla izmaksu attiecība	1.332	1.347	1.466	1.316	1.269	1.249	1.538
Sadzīves tehnikas remonts (S95)	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%
Apgrozījums	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
	6.963	7.107	6.643	7.581	7.276	8.893	8.900
Pievienotā vērtība	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
	2.815	3.071	3.786	4.419	3.724	4.107	5.400
Personāla izmaksas	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
	2.481	2.571	3.429	3.548	2.448	3.143	4.950
Nodarbināto skaits	27	28	28	31	29	28	20
	0.4%	0.4%	0.4%	0.4%	0.4%	0.3%	0.3%

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Pievienotās vērtības un personāla izmaksu attiecība	1.135	1.195	1.104	1.246	1.521	1.307	1.091

Rūpniecība ir galvenā ekonomikas nozare Valmieras pilsētā, kura rada aptuveni pusi no pievienotās vērtības un nodarbina katru trešo strādājošo pilsētā. Šajā nozarē 2013.-2019. gada periodā bija visaugstākās personāla izmaksas (atalgojums), kuram pietuvoties spēja vien tirdzniecības nozare. Diemžēl rūpniecība Valmierā no 2015. gada uzrāda stagnācijas pazīmes – šajā sektorā krītas gan kopējā pievienotā vērtība, gan pievienotā vērtība uz vienu nodarbināto, kā arī pievienotās vērtības / personāla izmaksu attiecība, pēdējos gados krituma tendenci uzrāda arī apgrozījums. Rūpniecība ar grūtībām nodrošina atalgojuma pieaugumu strādājošajiem – viszemākais atalgojuma pieaugums ir tieši rūpniecībā strādājošajiem. Šo procesu rezultātā rūpniecības nozaru īpatsvars pilsētas saimniecībā ir krities no vairāk kā 50% (līdz 2017. gadam) līdz 44.3% 2019. gadā.

Pretējas tendences ir vērojamas būvniecībā un tirdzniecībā, kuru īpatsvars Valmierā radītajā pievienotajā vērtībā 2013.-2019. gadā būtiski pieauga, sasniedzot attiecīgi 17.2% (būvniecībā) un 18.4% (tirdzniecībā). Visstraujākais personāla izmaksu pieaugums 2019. gadā bija vērojams tieši būvniecībā. Abās nozarēs turpināja pieaugt arī pievienotās vērtības / personāla izmaksu attiecība, faktiski izlīdzinoties ar šo attiecību rūpniecībā. Neskatoties uz pievienotās vērtības un apgrozījuma pieaugumu, nodarbināto skaits abās nozarēs uzrāda tendenci samazināties. Stabils ir palicis arī katras nozares nodarbināto īpatsvars kopskaitā, svārstoties 14-18% robežās būvniecībā un 21-25% robežās tirdzniecībā.

Rūpniecības, būvniecības un tirdzniecības nozaru kopējais īpatsvars Valmieras pilsētā radītajā pievienotajā vērtībā laikā no 2013. līdz 2019. gadam svārstījās 80-85% robežās, savukārt nodarbināto kopējais īpatsvars minētajā laika posmā svārstījās 70-75% robežās. Ceturtās lielākās nozares (darījumi ar nekustamajiem īpašumiem) īpatsvars ir vairāk kā 3 reizes mazāks nekā būvniecības nozares īpatsvars, savukārt nodarbināto īpatsvars ir vairāk kā divreiz zemāks.

Attiecībā uz pārējām ekonomikas nozarēm, Valmieras pilsētā var izcelt ļoti augsto (koeficients vairāk kā 2) uzņēmējdarbības efektivitāti nekustamo īpašumu nozarē, kā arī straujo izaugsmi informācijas un komunikācijas pakalpojumu jomā 2019. gadā.

Neskatoties uz uzmanību, kura tiek pievērsta viesmīlības (izmitināšanas un ēdināšanas) nozarei, izaugsme šajā nozarē ir salīdzinoši neliela, savukārt nozares pievienotā vērtība un uzrādītā pievienotās vērtības / personāla izmaksu attiecība joprojām ir ļoti zema. Vienas no zemākajām ir šīs nozares personāla izmaksas uz vienu nodarbināto.

Valmieras pilsētas tradicionāli spēcīgās, vadošās un starptautiski konkurētspējīgās nozares:

- apstrādes rūpniecība (ķīmisko vielu un ķīmisko produktu ražošana, piena un pārtikas produktu ražošana, konditorejas un miltu izstrādājumu ražošana, metālizstrādājumu ražošana, mēbeļu ražošana u.c.);
- izglītība;
- mazumtirdzniecība;
- māksla, izklaide, sports un atpūta;
- veselības aprūpes un sociālā aprūpe;

- būvniecība;
- ēdināšanas pakalpojumi;
- finanšu un apdrošināšanas darbības.

Brenguļu, Kauguru un Trikātas apvienības tradicionāli spēcīgās un vadošās nozares:

- lauksaimniecības un koksnes produktu ražošana un pārstrāde;
- amatniecība, mājražošana un bioloģisko produktu ražošana;
- dabas, izglītības un aktīvās atpūtas tūrisms, lauku tūrisms.

Burtnieku apvienības tradicionāli spēcīgās un vadošās nozares:

- lauksaimniecība;
- mežsaimniecība;
- zivsaimniecība;
- apstrādes rūpniecība;
- būvniecība;
- mazumtirdzniecība.

Kocēnu apvienības tradicionāli spēcīgās un vadošās nozares:

- tūrisms;
- atpūtas pakalpojumi dabā;
- lauksaimniecība;
- apstrādes rūpniecība;
- kūdras ieguve.

Mazsalacas apvienības tradicionāli spēcīgās un vadošās nozares:

- mežsaimniecība;
- lauksaimniecības produkcijas pārstrāde;
- netradicionālas lauksaimniecības nozares;
- bioloģiskā lauksaimniecība;
- tūrisms (ekotūrisms, nesteidzīgais tūrisms).

Naukšēnu apvienības tradicionāli spēcīgās un perspektīvās nozares:

- lauksaimniecība (lopkopība, zemkopība, reģiona klimatam un augsnes sastāvam atbilstošu lauksaimniecības kultūru audzēšana un pārstrāde (eļļas lini, ķimenes u.c.));
- apstrādes rūpniecība (biodegvielas ražošana, ar kokmateriālu apstrādi saistīta ražošana);
- būvniecība;
- elektroenerģijas ražošana;
- gaļas ražošana un pārstrāde;
- izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumi.

Rūjienas apvienības tradicionāli spēcīgās un perspektīvās nozares:

- tūrisms (ekotūrisms, nesteidzīgais tūrisms, naktsmītnes);
- lauksaimniecība (aitkopība un netradicionālā);
- lauksaimniecības produkcijas pārstrāde, pārtikas ražošana;
- tranzīta koridors, starptautiskie pasažieru pārvadājumi;
- radošā industrija, ogu audzēšana un glabāšana;
- sudraba ekonomika – vecāka gada gājuma cilvēku aprūpe;
- mežsaimniecība, tostarp medības;
- kokapstrāde, galdniecība;
- pakalpojumi (sabiedriskā ēdināšana, tirdzniecība, krājaizdevu sabiedrība).

Strenču apvienības tradicionāli spēcīgās un perspektīvās nozares:

- lauksaimniecība;

- garīgās veselības specializētie veselības aprūpes pakalpojumi;
- dabas resursu ieguve un pārstrāde;
- loģistikas un tranzīta pakalpojumi;
- tūrisms.

Tūrisms

Valmieras novads ietver plašu tūrisma klāstu, kas sastāv no dabas teritorijām, kultūrvēsturiskā mantojuma, aktīvās un rekreatīvās atpūtas, kultūras pasākumiem un novadā esošo saimniecību piedāvātajiem pakalpojumiem.

Valmieras novada tūrisma būtiska sastāvdaļa ir vairāk kā 28 dabas objekti un dabas tiešā klātesamība, novada teritorijai atrodoties gan neskartajā Gaujas nacionālajā parkā, gan Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā. Gauja padara novadu par unikālu galamērķi ik vienam. Tās stāvie krasti ir viena no gleznainākajām un skaistākajām vietām Valmierā. Līdzās Stāvajiem krastiem ir izveidots Sajūtu parks, piesaistot aktīvā tūrisma interesentus.⁷⁹ Tūrist ir aicināti izbaudīt arī citus gleznainos dabas skatus un kultūrvēstures objektus, apmeklējot:

- Sietiņiezi, kas zināms kā Baltijas lielākais baltā smilšakmens “milzis”, ap kuru ved labiekārtota taka;
- Skaņākalna dabas parku Mazsalacā, kas ir Salacas ielejas pērle un priecē ar vairākiem smilšakmens atsegumiem un alām. Parkā izvietotas arī koka skulptūras un pieejamas dažādas aktivitātes;
- Abula dabas taku, kas ved caur Abula kreisā krasta mežiem, klajumiem un arī muižu apbūvēm. No Brenguļiem gar pašu Abula upi var aiziet līdz ietekai Gaujā, tā iepazīstot, cik dažādi ir šīs upes krasti.;
- Rubenes-Vaidavas ezera vēstures un dabas taku, kas ir aplveida maršruts apkārt Vaidavas ezeram, dodot iespēju apvienot aktīvo atpūtu un ainavisku skatu baudīšanu ar vietējai un Latvijas vēsturei nozīmīgu vēsturisku vietu un kultūras pieminekļu apskati;
- Rūjas upes palienes taku, kas ar savu dabas mainīgumu apbur ikvienā gadalaikā;
- Zilokalnu, kas ir tautas brīvības un mīlestības simbols, un tas vienmēr apvīts ar dažādiem nostāstiem un teikām. Netālu no Zilākalna ir iespējams apmeklēt Zilākalna kultūrvēstures un apmeklētāju centru “ZTornis”, kas atrodas senā ūdenstornā telpās. Pēc ūdenstornā apmeklējuma iespējams kāpt uz sliežu velosipēda un nomīt 2 kilometrus pa seno šaursliežu dzelzceļa līniju;
- Rubenes baznīcu, kurā ir izveidota multimedāla ekspozīcija, kas integrēta atjaunotā interjerā un ar interaktīvi vadāmu videoprojeksiju palīdzību stāsta par apkārtnes vēsturi no 13.gs. līdz mūsdienām, īpaši akcentējot Livonijas Indriķa ieguldījumu;
- Valmieras novadā atrodas arī “Zaļā dzelzceļa” tīklojums “Ainaži – Valmiera”. Maršruts ved caur laukiem, mežiem, purviem, pāri upēm līdz Ainažu molam.⁸⁰ No Mazsalacas pa “Zaļo dzelzceļu” var doties Limbažu virzienā, kur pie Puikules stacijas ceļš savienojas ar maršrutu “Ainaži- Valmiera”.

⁷⁹ Valmiera, <http://www.visit.valmiera.lv/lv/iepazisti/valmiera/>

⁸⁰ Zaļais Dzelzceļš, Ainaži-Valmiera 85km, <https://greenrailways.eu/ainazi-valmiera-zalais-cels>

Attēls 22. Zilaiskalns un “ZTornis”.⁸¹

Populārs tūrisma un aktīvās atpūtas galamērķis Valmieras novadā ir laivošana vai braukšana ar SUP dēļiem pa novada upēm un ezeriem – Gauju, Salacu, Abulu, Rūju, Sedu, Strīķupi, Briedi, Burtnieku ezeru, Vaidavas ezeru u.c. Ir pieejami ūdens tūrisma entuziastu izveidoti maršrutu ieteikumi pa upes daļām, kur laivošana iespējama. Par maršruti iespējams uzzināt no aktīvā tūrisma pakalpojumu sniedzējiem un laivu, SUP dēļu nomas uzņēmumiem.⁸²

Valmieras novada kultūrvēsturiskās tradīcijas, dabas un lauku labumus var baudīt vairāk kā 18 saimniecībās, kas piedāvā ne tikai savas produkcijas iegādi, bet arī tūres un citas aktivitātes novada viesu un iedzīvotāju izklaidei un zināšanu bagātināšanai. Piemēram, par bioloģisko šitake sēņu audzēšanu skujkoku mežā, kaņepju sviesta gatavošanu, iepazīšanos ar seno darbarīku kolekciju un mini zoodārza iemītniekiem.

Komunikācijas darbu ar tūristiem veic Valmieras Tūrisma informācijas centrs un Zilākalna kultūrvēstures un apmeklētāju centrs “ZTornis”.⁸³

Valmieras Tūrisma informācijas centrs sadarbībā ar vairākiem tūrisma un citu saistīto nozaru profesionāļiem 2021. gadā organizēja Valmieras novada sertificēto tūristu gidu kursus. Gala pārbaudījumus nokārtoja un sertifikātus ieguva 20 jaunie Valmieras novada gidi, kas turpmāk darbosies kā vēstneši, daudzinot Valmieras vārdu plašāk novadā, Latvijā un pat pasaulē. Ar daļu no gidiem plānota ciešāka sadarbība, uzņemot Valmieras Tūrisma informācijas centrā pieteiktas ceļotāju grupu ekskursijas. Gidu loma novada popularizēšanā ir ļoti nozīmīga – tiek veidots tēls par novadu un tā iedzīvotājiem.⁸⁴

Tūrisma sezonālāties mazināšanai, apmeklētāju uzturēšanās laika paildzināšanai galamērķi un starptautiskās konkurētspējas palielināšanai, izveidots Gaujas nacionālā parka tūrisma klasteris – Enter Gauja. Tā ietvaros pieejami dažādi tūrisma pakalpojumi, ietverot arī Valmieras novada piedāvātās iespējas. Sākot ar vietējo gidu stāstiem, pilnvērtīgi iepazīstot Valmieras novadu no dažādiem unikāliem aspektiem, ko zina tikai

⁸¹ [http://www.visit.valmiera.lv/lv/ko redzet un dari/6071 sliezu velosipedi/](http://www.visit.valmiera.lv/lv/ko+redzet+un+dari/6071+sliezu+velosipedi/)

⁸² Izvēlies laivošanas maršrutus topošajā Valmieras novadā, <https://www.valmieraszinas.lv/izvelies-laivosanas-marsrutus-toposaja-valmieras-novada/>

⁸³ Valmieras novada Tūrisma pārvalde, <https://www.valmierasnovads.lv/pasvaldiba/par-pasvaldibu/kontakti/turisma-parvalde/>

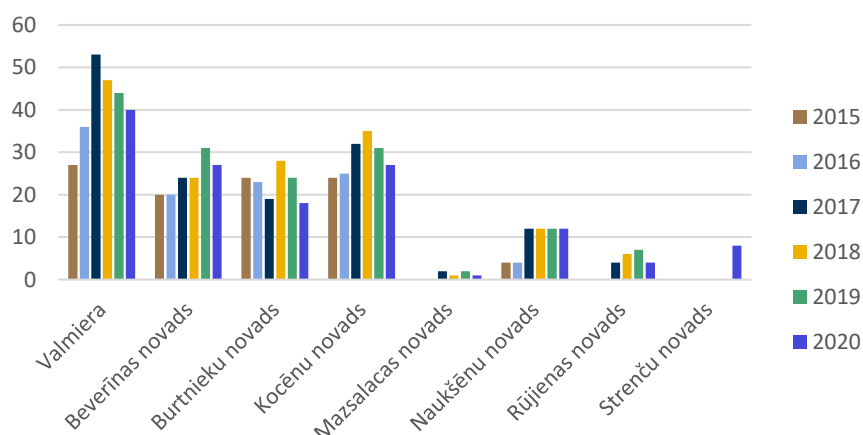
⁸⁴ Valmieras novadā jauni vēstneši, <https://www.valmierasnovads.lv/valmieras-novada-jauni-vestnesi/>

novada iedzīvotāji un beidzot ar individuālu došanos dabā gar Gaujas Stāvajiem krastiem. Projekta galvenie labuma guvēji ir mazie un vidējie uzņēmumi, kuriem tiek samazināti mārketinga izdevumi, tādā veidā stimulējot novada atpazīstamību un piedāvātos pakalpojumus.

Arī pašvaldībai ir izveidota sava mobilā lietotne “VALMIERA” – Valmiera Tavā kabatā, kuras mērķis ir veicināt uzņēmējdarbības atbalstu, iedzīvotāju informēšanu un iesaisti. Aplikācija piedāvā informāciju par pasākumu kalendāru un tūrismu tai skaitā informāciju par apskates objektiem, atpūtas un izklaides iespējām, naktsmājām, maltītes ieturēšanas vietām un daudz ko citu. Tāpat iespējams smelties iedvesmu aktīvai laika pavadīšanai un doties kādā no pārgājiena vai velobrauciena maršrutiem Valmierā un tās apkārtnē.⁸⁵

Analizējot piedāvāto naktsmītņu dinamiku Valmieras novadā, pēc 2017. gada viesnīcu un citu mītņu skaits ir samazinājies Valmieras pilsētā no 53 vietām 2017. gadā uz 40 vietām 2020. gadā. Bijušajos Beverīnas, Burtnieku un Kocēnu novados skaits no 2017. līdz 2019. gadam pieaug, bet 2020. gadā tas atkal samazinās, ko visticamāk ietekmēja Covid-19 pandēmija. Zems piedāvāto naktsmītņu skaits, salīdzinot ar pārējām teritorijām ir bijušajos Mazsalacas, Naukšēnu, Rūjienas un Strenču novados, kur pirmais piedāvājums parādījās vien 2020. gadā.

Attēls 23. Viesnīcas un citas tūristu mītnes gada beigās Valmieras novadā.⁸⁶

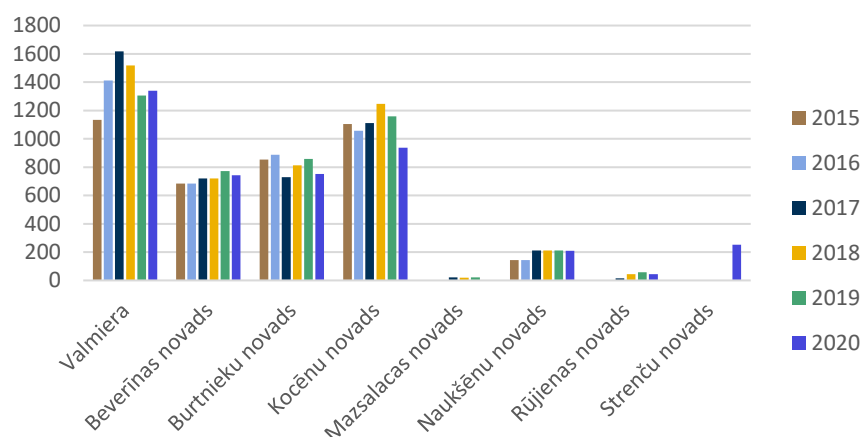
Vislielākais gultasvietu skaits ir pieejams Valmieras pilsētā, kā arī augsts piedāvājums ir bijušajā Kocēnu novadā, kur liels īpatsvars aizpildījumam ir sportisti, kas cauru gadu ierodas Valmierā no citiem reģioniem un ārvalstīm uz novadā notiekošajām sporta sacensībām.

Attēls 24. Gultasvietu skaits gada beigās Valmieras novadā.⁸⁷

⁸⁵ Lietotne “VALMIERA” – Valmiera Tavā kabatā!, <https://www.valmierasnovads.lv/attistiba/uznemejdarbiba/mobila-lietotne-valmiera/>

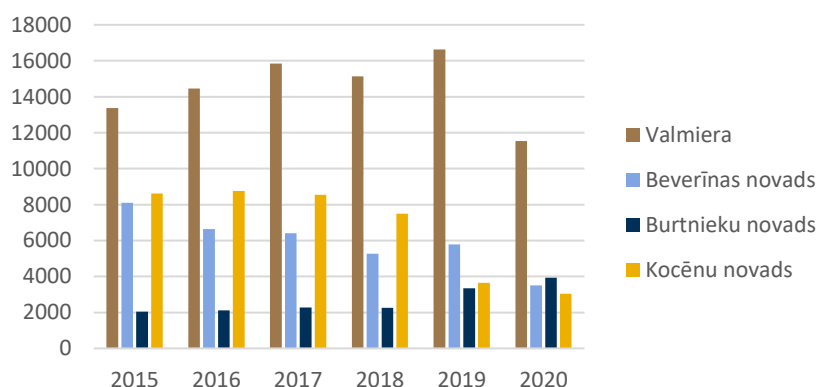
⁸⁶ Centrālā statistikas pārvalde

⁸⁷ Centrālā statistikas pārvalde

Periodā no 2015.-2020. gadam bijušajos Mazsalacas, Naukšēnu, Rūjienas un Strenču novados pēc Centrālās statistikas pārvaldes datiem netika apkalpota neviena persona. 2020. gadā apkalpoto personu apjoms samazinājies visās teritorijās, izņemot bijušo Burtnieku novadu, kur tas pieauga no 3352 personām 2019. gadā uz 3930 personām 2020. gadā. Kā var redzēt 10. attēlā, tad visaugstākais pieprasījums ir Valmieras pilsētā, kam seko Kocēnu un Beverīnas novads.

Attēls 25. Apkalpotās personas gada beigās Valmieras novadā.⁸⁸

Salīdzinot ar citām republikas pilsētā, Valmieras novadā ir piektais lielākais piedāvāto gultu skaits no pārējām astoņām republikas pilsētām. Laika periodā no 2015.-2020. gadam vidēji aizņemot 2,5% no visām gultas vietām Latvijas teritorijā. Toties salīdzinot ar citām republikas pilsētām, Valmieras novads atrodas 6. vietā pēc apkalpoto personu skaita gada beigās. Kur attiecībā pret kopējo apkalpoto personu skaitu Latvijā, Valmieras novads sastāda 1,3%.

Pēc apkalpoto personu skaita uz 1000 iedzīvotājiem, līdz 2016. gadam starp republikas pilsētām, Valmieras novads ieņēma 5. vietu, bet pēc 2016. gada, kad strauji pieaudzis viesu skaits Rēzeknes pilsētā, nokrita uz 6. vietu. Vidēji periodā no 2015.-2020. gadam Valmieras novadā uz 1000 iedzīvotājiem apkalpojot 563,1 viesu.

Novada viesiem un vietējiem iedzīvotājiem ir pieejams arī plašs klāsts ar ēdināšanas pakalpojumiem, ietverot restorānus, kafejnīcas, krogus, bistro u.c.

⁸⁸ Centrālā statistikas pārvalde

Novads ir ērti sasniedzams gan valsts teritorijā, gan ārpus tās esošajiem tūristiem. Ir savienojums ar starppilsētu autobusiem un dzelzceļa līnija, kas sniedzas līdz Igaunijai kā arī pēdējos gados norisinās aktīvs darbs pie velo joslu un kājāmgājēju ceļu attīstības.

IKT nozare

IKT nozarē Valmierā darbojas 83 uzņēmumi (5,04% no visiem pilsētā esošajiem uzņēmumiem), kas nodarbina 260 darbiniekus (3,56% Valmierā nodarbināto) un kas nodrošina ~EUR 10 milj. apgrozījumu (vairāk par IKT 7.3. nodaļā Digitalizācija un viedie risinājumi).⁸⁹

Kopējais ārvalstu tiešo investīciju apjoms

Tabulā zemāk apkopota informācija par ārvalstu ieguldījumiem Valmieras novadā reģistrēto uzņēmumu pamatkapitālos sadalījumā pa nozarēm.

Tabula 13. Ārvalstu investīciju apjoms⁹⁰

Nr. p. k.	NACE	Darbības veids (pēc NACE)	Ieguldītāju skaits	Ieguldījumi, EUR	Aktīvo uzņēmumu skaits
1	23.14	Stikla šķiedras ražošana	4	32 122 499.40	3
2	8.92	Kūdras ieguve	3	10 695 700.00	3
3	64.99	Citur neklasificētas finanšu pakalpojumu darbības, izņemot apdrošināšanu un pensiju uzkrāšanu	1	7 000 000.00	1
4	38.21	Atkritumu apstrāde un izvietošana (izņemot bīstamos atkritumus)	1	7 000 000.00	1
5	1.11	Graudaugu (izņemot rīsu), pākšaugu un eļļas augu sēklu audzēšana	5	5 514 044.00	6
6	2.1	Mežkopība un citas mežsaimniecības darbības	4	4 117 584.00	3
7	35.21	Gāzes ražošana	1	3 502 845.00	1
8	68.2	Sava vai nomāta nekustamā īpašuma izīrēšana un pārvaldīšana	13	989 284.00	12
9	17.12	Papīra un kartona ražošana	1	415 350.00	1
10	22.23	Plastmasas būvelementu ražošana	1	369 377.00	1
11	96.09	Citur neklasificēti individuālie pakalpojumi	4	283 600.00	3
12	47.99	Pārējā mazumtirdzniecība ārpus veikaliem, stendiem un tirgiem	3	109 235.00	3
13	25.29	Metāla cisternu, rezervuāru un tilpņu ražošana	1	106 715.00	1
14	20.59	Citur neklasificētu ķīmisko vielu ražošana	2	71 141.00	1

⁸⁹ Valmieras pilsētas pašvaldības 2020. gada Publiskais pārskats

⁹⁰ Lursoft dati uz 31.07.2021.

Nr. p. k.	NACE	Darbības veids (pēc NACE)	Ieguldītāju skaits	Ieguldījumi, EUR	Aktīvo uzņēmumu skaits
15	56.3	Bāru darbība	1	38 736.00	1
16	49.41	Kravu pārvadājumi pa autoceļiem	2	18 891.00	2
17	31.02	Virtuves mēbeļu ražošana	3	18 458.72	3
18	1.49	Citu dzīvnieku audzēšana	3	12 400.00	2
19	16.1	Zāģēšana, ēvelēšana un impregnēšana	3	11 300.00	2
20	73.11	Reklāmas aģentūru darbība	2	9 772.07	2
Kopā	75		145	72 582 041.01	129

Nodarbināto iedzīvotāju skaits pēc faktiskās darba vietas

Gan nodarbināto skaitam, gan pašnodarbināto skaitam Valmieras novadā un Latvijā kopumā pēdējos 10 gados ir tendence pieaugt. Tā kā iedzīvotāju skaits Valmieras novadā un Latvijā samazinās, ir būtiski pieaudzis nodarbināto īpatsvars iedzīvotāju kopskaitā. Pašnodarbināto īpatsvars nodarbināto kopskaitā Valmieras novadā faktiski nav mainījies, savukārt valstī kopumā tas ir nedaudz pieaudzis.

Tabula 14. Nodarbināto skaits pēc faktiskās darba vietas⁹¹

Apvienība	Vidējais nodarbināto skaits (cilv.)		Pašnodarbinātie				Nodarbināto īpatsvars iedzīvotāju kopskaitā (%)	
			Skaits (cilv.)		Īpatsvars (%)			
	2009.	2019.	2009.	2019.	2009.	2019.	2009.	2019.
Valmieras pilsēta	13 165	14 543	737	845	5.6%	5.8%	42%	51%
Brenguļu, Kauguru Trikātes un apvienība	704	801	98	125	13.9%	15.6%	24%	32%
Burtņieku apvienība	1 339	1 838	223	240	16.7%	13.1%	18%	28%
Kocēnu apvienība	1 768	1 786	166	196	9.4%	11.0%	29%	34%
Mazsalacas apvienība	644	633	141	142	21.9%	22.4%	21%	27%
Naukšēnu apvienība	478	535	85	72	17.8%	13.5%	27%	36%
Rūjienas apvienība	1 242	1 172	182	148	14.7%	12.6%	24%	27%
Strenču apvienība	1 029	804	47	57	4.6%	7.1%	27%	30%
Valmieras novads	20 369	22 112	1 679	1 825	8.3%	8.3%	33%	41%
Latvija	856 363	910 832	44 225	58 456	5.2%	6.4%	42%	51%

⁹¹ CSP Nodarbināto skaits pēc faktiskās darbvietas 2019.gadā
https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START/DVA050REL/

Ja Valmieras pilsētā un tai tuvākajās teritoriālajās daļās nodarbinātības tendences ir līdzīgas Latvijai kopumā (izņemot pašnodarbināto būtiski augstāku īpatsvaru nodarbināto kopskaitā, kas ir saistīts galvenokārt ar lauksaimniecisko darbību), tad no Valmieras attālākajās teritorijās situācija būtiski atšķiras. Mazsalacas, Rūjienas un Strenču apvienībās ir vērojama nodarbināto skaita samazināšanās, kā arī ir ļoti augsts pašnodarbināto īpatsvars (izņemot Strenču apvienību).

Vienas nodarbinātās personas saražotā produkcijas vērtība un darba svārstmigrācija

Tabula 15. Valmieras novadā reģistrēto nodarbināto svārstmigrācija pa reģioniem un saražotā pievienotā vērtība 2017. gadā.

Dzīvesvieta	Darbavieta	Nodarbināto skaits (īpatsvars)	Pievienotā vērtība (EUR)	PV uz nodarbināto (EUR)
Valmiera				
	Valmiera	8 473 (66.8%)	98 712 107	11 650.20
	Brenguļi, Kauguri un Trikāta	174 (1.4%)	1 135 415	6 525.37
	Burtnieki	624 (4.9%)	7 929 775	12 707.97
	Kocēni	636 (5.0%)	9 559 905	15 031.30
	Rūjiena	53 (0.4%)	463 757	8 750.13
	Strenči	96 (0.8%)	205 647	2 142.16
	Vidzeme	393 (3.1%)	7 365 057	18 740.60
	Rīga	1 739 (13.7%)	27 068 202	15 565.38
	Pierīga	454 (3.6%)	6 628 732	14 600.73
	Zemgale	51 (0.4%)	615 910	12 076.67
	Kopā	12 693	159 684 507	12 580.52
Brenguļi, Kauguri un Trikāta				
	Brenguļi, Kauguri un Trikāta	477 (36.4%)	5 124 928	10 744.08
	Valmiera	480 (36.6%)	7 450 064	15 520.97
	Burtnieki	39 (3.0%)	772 496	19 807.59
	Kocēni	43 (3.3%)	828 850	19 275.58
	Strenči	33 (2.5%)	116 550	3 531.82
	Vidzeme	89 (6.8%)	1 310 928	14 729.53
	Rīga	149 (11.4%)	2 275 368	15 270.93
	Kopā	1 310	17 879 184	13 648.23
Burtnieki				
	Burtnieki	1 085 (31.9%)	7 214 121	6 648.96
	Valmiera	1 403 (41.2%)	18 059 174	12 871.83
	Kocēni	146 (4.3%)	2 275 680	15 586.85
	Strenči	36 (1.1%)	133 590	3 710.83
	Vidzeme	151 (4.4%)	2 187 113	14 484.19
	Rīga	404 (11.9%)	5 656 729	14 001.80
	Pierīga	177 (5.2%)	2 553 442	14 426.23
	Kopā	3 402	38 079 849	11 193.37
Kocēni				
	Kocēni	993 (35.2%)	7 041 517	7 091.16
	Valmiera	967 (34.3%)	13 370 726	13 827.02

Dzīvesvieta	Darbavieta	Nodarbināto skaits (īpatsvars)	Pievienotā vērtība (EUR)	PV uz nodarbināto (EUR)
	<i>Brenguļi, Kauguri un Trikāta</i>	43 (1.5%)	368 383	8 567.05
	<i>Burtnieki</i>	110 (3.9%)	1 211 232	11 011.20
	Vidzeme	141 (5.0%)	1 792 654	12 713.86
	Rīga	362 (12.8%)	5 598 396	15 465.18
	Pierīga	202 (7.2%)	3 758 214	18 605.02
	Kopā	2 818	33 141 122	11 760.51
Mazsalaca				
	<i>Mazsalaca</i>	656 (54.3%)	2 735 425	4 169.86
	<i>Valmiera</i>	166 (13.7%)	2 135 308	12 863.30
	<i>Burtnieki</i>	48 (4.0%)	990 140	20 627.92
	<i>Kocēni</i>	18 (1.5%)	209 010	11 611.67
	Vidzeme	63 (5.2%)	945 800	15 012.70
	Rīga	158 (13.1%)	2 313 318	14 641.25
	Pierīga	100 (8.3%)	1 389 039	13 890.39
	Kopā	1 209	10 718 040	8 865.21
Naukšēni				
	<i>Naukšēni</i>	397 (53.8%)	2 716 330	6 842.14
	<i>Valmiera</i>	98 (13.3%)	1 633 395	16 667.30
	<i>Rūjiena</i>	111 (15.4%)	837 402	7 544.16
	Vidzeme	45 (6.1%)	949 221	21 093.80
	Rīga	87 (11.8%)	1 440 492	16 557.38
	Kopā	738	7 576 840	10 266.72
Rūjiena				
	<i>Rūjiena</i>	1 041 (53.1%)	6 342 657	6 092.85
	<i>Valmiera</i>	310 (15.8%)	5 331 558	17 198.57
	<i>Kocēni</i>	31 (1.6%)	577 786	18 638.26
	<i>Naukšēni</i>	173 (8.8%)	1 629 321	9 418.04
	Vidzeme	97 (4.9%)	1 001 808	10 327.92
	Rīga	208 (10.6%)	3 893 557	18 719.02
	Pierīga	102 (5.2%)	1 160 232	11 374.82
	Kopā	1 962	19 936 919	10 161.53
Strenči				
	<i>Strenči</i>	667 (54.7%)	2 408 939	3 611.60
	<i>Valmiera</i>	185 (15.2%)	2 147 095	11 605.92
	<i>Brenguļi, Kauguri un Trikāta</i>	25 (2.0%)	583 836	23 353.44
	<i>Burtnieki</i>	64 (5.3%)	2 485 107	38 829.80
	<i>Kocēni</i>	15 (1.2%)	376 221	25 081.40
	Vidzeme	86 (7.1%)	1 098 839	12 777.20
	Rīga	134 (11.0%)	1 463 736	10 923.40
	Pierīga	44 (3.6%)	758 187	17 231.52
	Kopā	1 220	11 321 960	9 280.30
Novads				
	<i>Valmiera</i>	12 082 (47.7%)	148 839 427	12 319.11
	<i>Brenguļi, Kauguri un Trikāta</i>	719 (2.8%)	7 212 562	10 031.38
	<i>Burtnieki</i>	1 970 (7.8%)	20 602 871	10 458.31
	<i>Kocēni</i>	1 882 (7.4%)	20 868 969	11 088.72
	<i>Mazsalaca</i>	656 (2.6%)	2 735 425	4 169.86

Dzīvesvieta	Darbavieta	Nodarbināto skaits (īpatsvars)	Pievienotā vērtība (EUR)	PV uz nodarbināto (EUR)
	<i>Naukšēni</i>	570 (2.2%)	4 345 651	7 623.95
	<i>Rūjiņa</i>	1 205 (4.8%)	7 643 816	6 343.42
	<i>Strenči</i>	832 (3.3%)	2 864 726	3 443.18
	Vidzeme	1 065 (4.2%)	16 651 420	15 635.14
	Rīga	3 241 (12.8%)	49 709 798	15 337.80
	Pierīga	1 079 (4.3%)	16 247 846	15 058.25
	Zemgale	51 (0.2%)	615 910	12 076.67
	Kopā	25 352	298 338 421	11 767.85

No Valmieras novadā dzīvojošajiem (deklarētajiem) 25 352 strādājošajiem savā novadā ir nodarbināti 19 916 iedzīvotāji jeb 78.6% no deklarētajiem. 3 241 strādājošais jeb 12.8% ir nodarbināts Rīgā, 1079 jeb 4.3% - Pierīgā, 1065 jeb 4.2% Vidzemes reģionā ārpus Valmieras novada, bet 51 strādājošais jeb 0.2% ir nodarbināts Zemgales reģionā.

Novadā dzīvojošie Latvijā nodarbinātie 2017. gadā radīja pievienoto vērtību 298.3 miljonu EUR apmērā. 215.1 milj. EUR 72.1% pievienotās vērtības tika radīti pašu novadā, 49.7 miljoni EUR jeb 16.7% tika radīti Rīgā, savukārt aptuveni 16 milj. EUR jeb aptuveni 5.5% pievienotās vērtības radīja Vidzemē un Pierīgā strādājošie.

Novadā iedzīvotāji, kas strādā novadā, ekonomiski ir mazāk produktīvi – 2017. gadā katrs Valmieras novadā reģistrētais, kurš strādāja novadā, radīja pievienoto vērtību 10.8 tūkst. EUR apmērā, savukārt katra ārpus novada strādājošā radītā pievienotā vērtība bija par 40% augstāka. Viens strādājošais ir būtiski (pat 3-4 reizes) produktīvāks ārpus savas pašvaldību apvienības vai novada nekā uz vietas strādājošais. Šāda situācija ir vērojama visās novada pašvaldību apvienībās, izņemot Strenčus.

Būtiski atšķiras vietējās nodarbinātības līmenis atkarībā no attāluma no Valmieras. Savā pilsētā ir nodarbinātas 2/3 personas no Valmierā reģistrētajiem strādājošajiem, piepilsētas pašvaldību apvienībās (Brenguļu, Kauguru un Trikātas, Burtnieku, Kocēnu) ir nodarbināti vien 32-36% strādājošo, savukārt pārējās, no Valmieras attālākās pašvaldību apvienībās, vietējais nodarbinātības līmenis ir 52-55%. Valmieras pilsētā ir nodarbināti 34-42% nodarbināto, kas dzīvo pilsētai ģeogrāfiski tuvējās apvienībās, savukārt no Valmieras attālākajās apvienībās (Strenču, Mazsalacas, Rūjienas, Naukšēnu) Valmieras pilsētā strādā vien 13-16% nodarbināto. Kaimiņos esošajās apvienībās nodarbināto īpatsvars ir neliels un parasti nepārsniedz 9% no attiecīgajā pašvaldību apvienībā dzīvojošajiem nodarbinātajiem (izņemot Valmieras pilsētu un Naukšēnu apvienību, kur šis īpatsvars ir 12-15%).

Rīgā ir nodarbināti 10-14% no strādājošajiem, pie tam šāds nodarbinātības līmenis ir vērojams visās novada pašvaldību apvienībās neatkarīgi no citiem faktoriem. Rīgā strādājošie rada pievienoto vērtību vismaz 14 tūkst. EUR gadā (arī neatkarīgi no pašvaldības īpatnībām) uz nodarbināto. Izņēmums arī šajā gadījumā ir Strenču apvienība, no kuras viens Rīgā strādājošais rada pievienoto vērtību, kura ir mazāka par 11 tūkst. EUR gadā.

Tabula 16. Valmieras novadā deklarēto iedzīvotāju nodarbinātība pa nozarēm Latvijā 2017. gadā (%).⁹²

⁹² CSP tabula NPV031. Nodarbināto iedzīvotāju svārstmigrācija, darbvietu skaits, radītā pievienotā un produkcijas vērtība pēc NACE reģionos, republikas pilsētās, novados, novadu pilsētās, pagastos, apkaimēs un blīvi apdzīvotās teritorijās (eksperimentālā statistika) 2017. g.

Nozares	Novads	Valmiera	Brenguļi, Kauguri un Trikāta	Burtnieki	Kocēni	Mazsalaca	Naukšēni	Rūjiena	Strenči
A	6.7%	2.7%	13.4%	9.0%	8.1%	12.1%	25.2%	9.7%	11.8%
B	0.6%	0.3%		0.4%	1.5%			1.1%	2.3%
C	16.4%	16.6%	20.3%	15.2%	16.4%	14.7%	15.8%	18.2%	11.5%
D	1.3%	1.1%	1.8%	1.4%	1.9%		3.4%	1.3%	1.2%
E	0.7%	0.8%		0.8%	1.2%			0.7%	
F	7.4%	7.5%	8.4%	8.3%	7.5%	3.3%	4.6%	7.9%	5.5%
G	15.4%	16.8%	15.3%	14.4%	15.1%	16.3%	10.8%	13.3%	10.4%
H	5.5%	5.8%	5.0%	6.5%	4.6%	4.3%	3.6%	5.1%	4.8%
I	3.4%	3.7%	2.4%	3.3%	4.0%	3.8%	1.9%	2.2%	3.4%
J	2.0%	2.7%	1.3%	1.8%	1.2%			1.2%	0.9%
K	1.1%	1.4%	0.9%	1.0%	1.0%			0.7%	
L	1.9%	2.5%	1.5%	2.0%	1.8%			0.6%	
M	3.4%	4.0%	2.7%	3.4%	3.4%	4.5%	2.4%	1.6%	1.1%
N	3.5%	3.8%	3.4%	3.5%	2.0%	3.6%	2.1%	3.2%	4.2%
O	7.6%	7.3%	5.1%	9.4%	7.3%	9.7%	6.3%	8.7%	7.9%
P	10.8%	11.0%	9.0%	10.9%	11.4%	14.2%	12.8%	10.3%	6.5%
Q	7.5%	6.5%	5.6%	4.4%	6.0%	8.5%	6.9%	11.3%	25.0%
R	2.5%	2.7%	1.9%	2.0%	3.2%	2.6%	2.0%	1.8%	2.3%
S	2.5%	2.8%	2.1%	2.5%	2.5%	2.6%	2.2%	1.3%	1.3%

Tabula norādīta attiecīgajā apvienībā dzīvojošo (deklarēto) personu Latvijas republikas teritorijā nodarbināto personu sadalījumu pa nozarēm.⁹³ 1. vietā esošā nozare ir izcelta ar zaļu krāsu, 2. vietā esošā – ar dzeltenu, 3. vietā – ar oranžu.

Kopumā Valmieras novadā dzīvojošie visvairāk ir nodarbināti apstrādes rūpniecībā (C), tirdzniecībā (G) un izglītībā (P). Minētās nozares ir starp 3 populārākajām lielākajā daļā pašvaldību apvienību, izņemot:

- 1) Brenguļu, Kauguru un Trikātas apvienību, kur 3. populārākā darbības nozare ir lauksaimniecība (A);
- 2) Naukšēnu apvienību, kur populārākā nodarbinātības nozare ir lauksaimniecība (A);
- 3) Rūjienas apvienību, kur 3. populārākā nodarbinātības nozare ir veselība un sociālā aprūpe (Q);
- 4) Strenču apvienību, kurai kopumā ir raksturīga atšķirīga nodarbinātības struktūra nekā pārējās apvienībās. Strenču apvienībā populārākā nodarbinātības nozare ir veselība un sociālā aizsardzība (Q), nākamā ir lauksaimniecība (A), savukārt apstrādes rūpniecība (C) ir vien 3. vietā. Nebūtiski no nodarbinātības apstrādes rūpniecībā atpaliek nodarbinātība tirdzniecībā (G).

Vietējās ekonomikas pamatrādītāji 2017. gadā

Tabula 17. Valmieras novadā dzīvojošie un nodarbinātie iedzīvotāji 2017. gadā.⁹⁴

Dzīves vieta	Novads	Valmiera	Brenguļi, Kauguri	Burtnieki	Kocēni	Mazsalaca	Naukšēni	Rūjiena	Strenči
-----------------	--------	----------	----------------------	-----------	--------	-----------	----------	---------	---------

⁹³ Minētais sadalījums ir tieši Latvijas republikas teritorijā nodarbināto sadalījums no konkrētas apvienības, t.i., nozaru sadalījums kurās darbojas attiecīgajā apvienībā deklarētie nodarbinātie. Katrā konkrētajā novada apvienībā esošo darbavietu sadalījums pa nozarēm (neatkarīgi no tajās strādājošo dzīvesvietas) ir atrodams zemāk.

⁹⁴ Visu šajā sadaļā izmantoto datu avots ir CSP tabula NPV031. Nodarbināto iedzīvotāju svārstmigrācija, darbavietu skaits, radītā pievienotā un produkcijas vērtība pēc NACE reģionos, republikas pilsētās, novados, novadu pilsētās, pagastos, apkaimēs un blīvi apdzīvotās teritorijās (eksperimentālā statistika) 2017. g.

			un Trikāta						
Novads	19 916	12 082	719	1 970	1 882	656	570	1 205	832
Valmiera	10 056	8 473	174	624	636			53	96
Brenguļi, Kauguri un Trikāta	1 072	480	477	39	43				33
Burtnieki	2 670	1 403		1 085	146				36
Kocēni	2 113	967	43	110	993				
Mazsal.	888	166		48	18	656			
Naukšēni	606	98					397	111	
Rūjiena	1 555	310			31		173	1 041	
Strenči	956	185	25	64	15				667
<i>Vidzeme</i> 95	2 807	2 001	93	183	147	96	79	92	116
Rīga	655	515		84	56				
Pierīga	932	716		87	109				20
Zemgale	78	78							
Latgale	325	325							
Kurzeme	55	55							
Nezināms	69	44			11				14
Kopā	24 837	15 816	812	2 324	2 205	752	649	1 297	982

Saskaņā ar augstāk esošo tabulu, kā arī tabulā ar nosaukumu “Valmieras novadā reģistrēto nodarbināto svārstmigrācija pa reģioniem un saražotā pievienotā vērtība 2017. gadā” esošo informāciju Valmieras novada apvienībās nodarbināto skaits un Valmieras novada apvienībās reģistrēto nodarbināto skaits 2017. gadā bija sekojošs:

- 1) Valmieras novadu (tagadējā Valmieras novada teritorija) par savu dzīvesvietu bija reģistrējuši 25 352 Latvijā nodarbināto, savukārt Valmieras novadā strādāja 24 837 nodarbinātie. 80.2% (19 916 nodarbinātie) no Valmieras novadā nodarbinātajiem bija deklarēti (dzīvoja) Valmieras novadā, 11.3% (2 807 nodarbinātie) dzīvoja citās Vidzemes reģiona pašvaldībās (ārpus Valmieras novada). 8.5% dzīvoja (bija deklarējušies) citos Latvijas reģionos, galvenokārt Pierīgā un Rīgā;
- 2) Valmieras pilsētu par savu dzīvesvietu bija reģistrējuši 12 693 Latvijā nodarbināto, savukārt Valmieras pilsētā strādāja 15 816 nodarbinātie. No Valmieras pilsētā strādājošajiem Valmieras pilsētā dzīvoja tikai 53.6% (8 473) tajā strādājošo, 22.8% (3 609) Valmieras pilsētā strādājošo dzīvoja citās Valmieras novada (galvenokārt Burtnieku un Kocēnu) apvienībās. 12.7% (2 001) Valmieras pilsētā strādājošo dzīvoja citās Vidzemes reģiona pašvaldībās (ārpus Valmieras novada), savukārt ārpus Vidzemes reģiona savu dzīvesvietu bija deklarējuši 11% (1 733) no Valmieras pilsētā nodarbinātajiem, galvenokārt no Pierīgas, Rīgas un Latgales reģioniem.
- 3) Brenguļu, Kauguru, Trikātas apvienību par savu dzīvesvietu bija reģistrējuši 1 310 Latvijā nodarbināto, savukārt šajā apvienībā strādāja vien 812 nodarbināto. No Brenguļu, Kauguru un Trikātas apvienībā strādājošajiem tajā dzīvoja vien 58.7% (477) nodarbināto, 21.4% (174) dzīvoja Valmieras pilsētā, savukārt 8.4% (68) dzīvoja citur Valmieras novadā (Kocēnu un Strenču apvienībās). 11.5% (93) nodarbināto dzīvoja citās Vidzemes reģiona pašvaldībās.

⁹⁵ Vidzemes reģions izņemot Valmieras novadu

- 4) Burtnieku pašvaldību apvienību par savu dzīvesvietu bija reģistrējuši 3 402 Latvijā nodarbināto, savukārt šajā apvienībā strādāja 2 324 nodarbināto. Burtnieku apvienībā dzīvoja vien 46.7% (1 085) tajā nodarbināto, 38% (885) nodarbināto dzīvoja citās Valmieras novada apvienībās (galvenokārt Valmierā). 7.9% (183) nodarbināto dzīvoja citās Vidzemes reģiona pašvaldībās, bet 7.4% (171) nodarbināto dzīvesvietu bija deklarējuši Rīgas un Pierīgas reģionos.
- 5) Kocēnu apvienību par savu dzīvesvietu bija reģistrējuši 2 818 Latvijā nodarbināto, savukārt šajā apvienībā strādāja 2 205 nodarbināto. Kocēnu apvienībā dzīvoja vien 45% (993) tajā nodarbināto, 40.3% (889) nodarbināto dzīvoja citās Valmieras novada apvienībās (galvenokārt Valmierā). 6.7% (147) nodarbināto dzīvoja citās Vidzemes reģiona pašvaldībās, bet 7.5% (165) nodarbināto dzīvesvietu bija deklarējuši Rīgas un Pierīgas reģionos.
- 6) Mazsalacas apvienību par savu dzīvesvietu bija reģistrējuši 1 209 Latvijā nodarbināto, savukārt šajā apvienībā strādāja 752 nodarbinātie. Mazsalacas apvienībā dzīvoja nospiedošais vairums (87.2% (656)) tajā nodarbināto, 12.8% (96) nodarbināto dzīvoja citās Vidzemes reģiona pašvaldībās. Mazsalacas apvienībā nestrādāja neviena citās Valmieras novada apvienībās dzīvojoša persona.
- 7) Naukšēnu apvienību par savu dzīvesvietu bija reģistrējuši 738 Latvijā nodarbināto, savukārt šajā apvienībā strādāja 649 nodarbinātie. Naukšēnu apvienībā dzīvoja 61.2% (397) tajā nodarbināto, vēl 26.7% (173) nodarbināto dzīvoja Rūjienas apvienībā, bet 12.2% (79) nodarbināto dzīvoja citās Vidzemes reģiona pašvaldībās.
- 8) Rūjienas apvienību par savu dzīvesvietu bija reģistrējuši 1 962 Latvijā nodarbināto, savukārt šajā apvienībā strādāja 1 297 nodarbināto. Rūjienas apvienībā dzīvoja 80.3% (1 041) tajā nodarbināto, 12.6% (164) nodarbināto dzīvoja citās Valmieras novada apvienībās (Naukšēnu apvienībā un Valmieras pilsētā). 7.1% (92) nodarbināto dzīvoja citās Vidzemes reģiona pašvaldībās.
- 9) Strenču apvienību par savu dzīvesvietu bija reģistrējuši 1 220 Latvijā nodarbināto, savukārt šajā apvienībā strādāja 982 nodarbinātie. Strenču apvienībā dzīvoja vien 67.9% (667) tajā nodarbināto, 16.8% (165) nodarbināto dzīvoja citās Valmieras novada apvienībās (galvenokārt Valmieras pilsētā). 11.8% (116) nodarbināto dzīvoja citās Vidzemes reģiona pašvaldībās, bet 3.5% (34) nodarbināto dzīvesvietu bija deklarējuši citos Latvijas reģionos.

Valmieras novadā kopumā ir raksturīgs neliels tajā deklarēto strādājošo iedzīvotāju pārsvars pār novadā nodarbinātajiem iedzīvotājiem – šādu nodarbināto bija par 500 (jeb 2%) vairāk nekā novadā nodarbināto. Augsts reģistrēto nodarbināto pārsvars pār uz vietas nodarbinātajiem ir raksturīgs visām apvienībām novadā – Brenguļu, Kauguru un Trikātas, Mazsalacas un Rūjienas apvienībās deklarēto nodarbināto skaits par vairāk kā 50% pārsniedz uz vietas nodarbināto skaitu.

Atšķirīga situācija ir Valmieras pilsētā, kurā uz vietas nodarbināto skaits tajā deklarēto (dzīvojošo) nodarbināto skaitu pārsniedz par vairāk kā 3 tūkstošiem (24.6%). Valmiera akumulē ap 80% no tiem nodarbinātajiem, kuri ir reģistrēti pārējās Valmieras novada apvienībās, bet tajās uz vietas nestrādā.

Tabula 18. Valmieras novadā uz vietas nodarbināto iedzīvotāju sadalījums pa nozarēm 2017. gadā (%).

Nozare	Novads	Valmiera	Brenguļi,	Burtnieki	Kocēni	Mazsalaca	Naukšēni	Rūjiena	Strenči
--------	--------	----------	-----------	-----------	--------	-----------	----------	---------	---------

			Kauguri un Trikāta						
A	7.6%	1.6%	21.4%	24.6%	12.7%	26.9%	35.1%	13.1%	14.5%
B	0.2%			1.5%	1.3%				
C	17.2%	15.7%	27.3%	11.7%	33.6%	12.0%	24.6%	18.9%	6.4%
D	1.8%	2.2%	3.1%	1.1%	1.1%		3.3%		
E	0.7%	0.9%						1.1%	
F	7.3%	8.4%	3.6%	10.9%	5.6%	1.6%		3.5%	1.5%
G	15.2%	16.4%	9.1%	11.1%	15.4%	15.0%	8.3%	17.1%	9.2%
H	4.6%	4.9%	4.1%	6.4%	1.3%	4.4%		4.9%	4.1%
I	3.5%	3.7%	1.7%	3.8%	3.7%	2.4%		2.3%	4.5%
J	1.5%	2.2%		1.0%					
K	0.7%	1.0%							
L	1.9%	2.4%		1.4%	1.9%	0.1%		0.1%	
M	2.6%	3.2%	2.2%	1.9%	2.1%	1.5%			
N	2.2%	2.2%	2.2%	3.2%	1.3%	2.8%		1.4%	2.5%
O	6.2%	9.3%							
P	11.9%	10.7%	16.1%	13.9%	12.0%	17.3%	21.4%	14.2%	10.9%
Q	9.9%	10.2%	2.8%	1.7%	1.9%	8.7%	1.8%	19.7%	42.1%
R	2.6%	2.5%	2.6%	2.1%	2.9%	3.8%	2.4%	2.2%	3.0%
S	2.6%	2.4%	3.6%	3.7%	3.1%	3.5%	3.1%	1.5%	1.5%
Kopā	24 837	15 816	812	2 324	2 205	752	649	1 297	982

Tabula norāda attiecīgajā apvienībā dzīvojošo (deklarēto) personu Latvijas republikas teritorijā nodarbināto personu sadalījumu pa nozarēm; 1. vietā esošā nozare ir izcelta ar **zaļu** krāsu, 2. vietā esošā – ar **dzeltenu**, 3. vietā – ar **oranžu**, bet 4. – ar **pelēku**.

63.4% no Valmieras novadā nodarbinātajiem strādā Valmieras pilsētā. Valmieras pilsētā un tai ģeogrāfiski tuvajās trijās apvienībās (Brenguļu, Kauguru un Trikātas, Burtnieku un Kocēnu) 2017. gadā strādāja 85% no Valmieras novadā nodarbinātajiem.

Valmieras novadam kopumā ir raksturīga daudzveidīga nodarbinātības struktūra, nevienai no nozarēm atsevišķi nepārsniedzot 20% robežu. Daudzveidīga nodarbinātības struktūra ir Valmieras pilsētā un Rūjienas apvienībā, kur noteicošā loma ir Rūjienas pilsētai. Pārējās apvienībās nodarbinātībā izteikti dominē viena vai divas nozares.

Lai arī galvenās nozares apvienību ietvaros ir atšķirīgas, gan kopumā novadā, gan atsevišķās tā apvienībās pirmajās četrās vietās pēc nodarbināto īpatsvara ir piecas nozares – apstrādes rūpniecība (C), tirdzniecība (G), izglītība (P), veselība un sociālā aprūpe (Q) un lauksaimniecība (A).

Visnozīmīgākā nozare pēc nodarbinātības novadā ir apstrādes rūpniecība, kura nodarbina katru sesto novadā strādājošo. Šī nozare ir starp dominējošajām Kocēnu, Brenguļu, Kauguru un Trikātas un Naukšēnu apvienībās, kā arī ir būtiska Rūjienas apvienībai un Valmieras pilsētai.

Nākamā svarīgākā nozare pēc nodarbinātības novadā ir tirdzniecība, kura ir vadošā Valmieras pilsētā un ir starp 4 galvenajām pēc nodarbinātības visās novada apvienībās (tomēr nav vadošā nevienā no tām).

Trešā svarīgākā nozare – izglītība, kurā ir nodarbināts vidēji katrs astotais novadā strādājošais. Izglītība, tāpat kā tirdzniecība, ir starp svarīgākajām 4 nozarēm visās novada apvienībās, katrā no tām nodarbinot ne mazāk kā 10% strādājošo.

Veselība un sociālā aprūpe novadā kopumā ir 4. svarīgākais darba devējs (galvenokārt pateicoties Strenču apvienībai, kurā tā ir dominējošā (42% nodarbināto) un Rūjienas apvienībai, kurā tā ir vadošā). Nozare relatīvi svarīga ir arī Valmieras pilsētai.

Lai arī lauksaimniecība novadā kopumā pēc nodarbināto īpatsvara nav vadošo nozaru starpā, tā ir dominējošā (vairāk kā 20% nodarbināto) 4 no 8 apvienībām. Lauksaimniecība nav starp vadošajām nodarbinātības nozarēm vien Valmieras pilsētā un Rūjienas apvienībā.

Būvniecība (F) ieņem relatīvi nozīmīgu vietu Burtnieku apvienības un Valmieras pilsētas nodarbinātības struktūrā. Valmieras pilsētas nodarbinātības struktūrā salīdzinoši svarīga vieta ir arī valsts pārvaldei (O), tomēr pārējās novada pašvaldības apvienībās šajā nozarē nodarbināto nav vispār.

Vienas uz vietas nodarbinātās personas radītā pievienotā vērtība un darba svārstmigrācija

Tabula 19. Valmieras novadā uz vietas radītās pievienotās vērtības sadalījums pēc nodarbināto deklarētās dzīvesvietas 2017. gadā.⁹⁶

Darbvietā	Dzīvesvieta	Nodarbināto skaits (īpatsvars)	Pievienotā vērtība (EUR)	PV uz nodarbināto (EUR)
Valmiera				
	Valmiera	8 473 (53.6%)	98 712 107	11 650.20
	Beverīna	480 (3.0%)	7 450 064	15 520.97
	Burtnieki	1 403 (16.6%)	18 059 174	12 871.83
	Kocēni	967 (6.1%)	13 370 726	13 827.02
	Mazsalaca	166 (1.1%)	2 135 308	12 863.30
	Naukšēni	98 (0.6%)	1 633 395	16 667.30
	Rūjiena	310 (2.0%)	5 331 558	17 198.57
	Strenči	185 (1.2%)	2 147 095	11 605.92
	Vidzeme	2 001 (12.7%)	25 447 145	12 717.21
	Rīga	515 (3.3%)	4 818 315	9 355.95
	Pierīga	716 (4.5%)	9 299 650	12 988.34
	Latgale	325 (2.1%)	1 801 078	5 541.78
	Kurzeme	55 (0.4%)	525 648	9 557.24
	Zemgale	78 (0.5%)	925 990	11 871.67
	Nezināms	44 (0.3%)	549 184	12 481.45
	Kopā	15 816	192 206 437	12 152.67
Beverīna				
	Beverīna	477 (58.7%)	5 124 928	10 744.08
	Valmiera	174 (21.4%)	1 135 415	6 525.37
	Kocēni	43 (5.3%)	368 383	8 567.05
	Strenči	25 (3.1%)	583 836	23 353.44
	Vidzeme	93 (11.5%)	758 356	8 154.37
	Kopā	812	7 970 918	9 816.40
Burtnieki				
	Burtnieki	1 085 (46.7%)	7 214 121	6 648.96
	Valmiera	624 (26.9%)	7 929 775	12 707.97
	Beverīna	39 (1.7%)	772 496	19 807.59
	Kocēni	110 (4.7%)	1 211 232	11 011.20
	Mazsalaca	48 (2.1%)	990 140	20 627.92
	Strenči	64 (2.8%)	2 485 107	38 829.80
	Vidzeme	183 (7.9%)	2 474 850	13 523.77

⁹⁶ CSP NPV031. Nodarbināto iedzīvotāju svārstmigrācija, darbvietu skaits, radītā pievienotā un produkcijas vērtība pēc NACE reģionos, republikas pilsētās, novados, novadu pilsētās, pagastos, apkaimēs un blīvi apdzīvotās teritorijās (eksperimentālā statistika) 2017. g.

Darbvietā	Dzīvesvieta	Nodarbināto skaits (īpatsvars)	Pievienotā vērtība (EUR)	PV uz nodarbināto (EUR)
	Rīga	84 (3.6%)	954 785	11 366.49
	Pierīga	87 (3.7%)	1 002 739	11 525.74
	Kopā	2 324	25 035 245	10 772.48
Kocēni				
	<i>Kocēni</i>	<i>993 (45.0%)</i>	<i>7 041 517</i>	<i>7 091.16</i>
	<i>Valmiera</i>	<i>636 (28.8%)</i>	<i>9 559 905</i>	<i>15 031.30</i>
	<i>Beverīna</i>	<i>43 (2.0%)</i>	<i>828 850</i>	<i>19 275.58</i>
	<i>Burtnieki</i>	<i>146 (6.6%)</i>	<i>2 275 680</i>	<i>15 586.85</i>
	<i>Mazsalaca</i>	<i>18 (0.8%)</i>	<i>209 010</i>	<i>11 611.67</i>
	<i>Rūjiena</i>	<i>31 (1.4%)</i>	<i>577 786</i>	<i>18 638.26</i>
	<i>Strenči</i>	<i>15 (0.7%)</i>	<i>376 221</i>	<i>25 081.40</i>
	Vidzeme	147 (6.7%)	2 340 553	15 922.13
	Rīga	56 (2.5%)	785 344	14 024.00
	Pierīga	109 (4.9%)	1 358 574	12 463.98
	Nezināms	11 (0.5%)	165 623	15 056.64
	Kopā	2 205	25 519 063	11 573.27
Mazsalaca				
	<i>Mazsalaca</i>	<i>656 (87.2%)</i>	<i>2 735 425</i>	<i>4 169.86</i>
	Vidzeme	96 (12.8%)	525 347	5 472.36
	Kopā	752	3 260 772	4 336.13
Naukšēni				
	<i>Naukšēni</i>	<i>397 (61.2%)</i>	<i>2 716 330</i>	<i>6 842.14</i>
	<i>Rūjiena</i>	<i>173 (26.7%)</i>	<i>1 629 321</i>	<i>9 418.04</i>
	Vidzeme	79 (12.2%)	756 332	9 573.82
	Kopā	649	5 101 983	7 861.30
Rūjiena				
	<i>Rūjiena</i>	<i>1 041 (80.3%)</i>	<i>6 342 657</i>	<i>6 092.85</i>
	<i>Valmiera</i>	<i>53 (4.1%)</i>	<i>463 757</i>	<i>8 750.13</i>
	<i>Naukšēni</i>	<i>111 (8.6%)</i>	<i>837 402</i>	<i>7 544.16</i>
	Vidzeme	92 (7.1%)	1 074 732	11 681.87
	Kopā	1 297	8 718 548	6 722.09
Strenči				
	<i>Strenči</i>	<i>667 (67.9%)</i>	<i>2 408 939</i>	<i>3 611.60</i>
	<i>Valmiera</i>	<i>96 (9.8%)</i>	<i>205 647</i>	<i>2 142.16</i>
	<i>Beverīna</i>	<i>33 (3.4%)</i>	<i>116 550</i>	<i>3 531.82</i>
	<i>Burtnieki</i>	<i>36 (3.7%)</i>	<i>133 590</i>	<i>3 710.83</i>
	Vidzeme	116 (11.8%)	682 128	5 880.41
	Pierīga	20 (2.0%)	49 285	2 464.25
	Nezināms	14 (1.4%)	75 596	5 399.71
	Kopā	982	3 671 735	3 739.04
Novads				
	<i>Valmiera</i>	<i>10 056 (47.7%)</i>	<i>118 006 606</i>	<i>11 734.95</i>
	<i>Beverīna</i>	<i>1 072 (2.8%)</i>	<i>14 292 888</i>	<i>13 332.92</i>
	<i>Burtnieki</i>	<i>2 670 (7.8%)</i>	<i>27 682 565</i>	<i>10 368.00</i>
	<i>Kocēni</i>	<i>2 113 (7.4%)</i>	<i>21 991 858</i>	<i>10 407.88</i>
	<i>Mazsalaca</i>	<i>888 (2.6%)</i>	<i>6 069 883</i>	<i>6 835.45</i>
	<i>Naukšēni</i>	<i>606 (2.2%)</i>	<i>5 187 127</i>	<i>8 559.62</i>
	<i>Rūjiena</i>	<i>1 555 (4.8%)</i>	<i>13 881 322</i>	<i>8 926.90</i>
	<i>Strenči</i>	<i>956 (3.3%)</i>	<i>8 001 198</i>	<i>8 369.45</i>
	Vidzeme	2 807 (4.2%)	34 059 443	12 133.75
	Rīga	655 (12.8%)	6 558 444	10 012.89
	Pierīga	932 (4.3%)	11 710 248	12 564.64
	Latgale	325	1 801 078	5 541.78

Darbieta	Dzīvesvieta	Nodarbināto skaits (īpatsvars)	Pievienotā vērtība (EUR)	PV uz nodarbināto (EUR)
	Zemgale	78 (0.2%)	925 990	11 871.67
	Kurzeme	55 (0.4%)	525 648	9 557.24
	Nezināms	69	790 403	11 455.12
	Kopā	24 837	271 484 701	10 930.66

2017. gadā Valmieras novadā deklarētie 25 352 nodarbinātie Latvijas teritorijā radīja pievienoto vērtību 298.3 milj. EUR apmērā jeb 11.8 tūkstošu EUR apmērā uz vienu nodarbināto gadā. Šajā pašā gadā Valmieras novadā uz vietas strādājošie 24 837 nodarbinātie radīja pievienoto vērtību 271.5 milj. EUR apmērā jeb 10.9 tūkstošu EUR apmērā uz vienu nodarbināto gadā. 70.8% no pievienotās vērtības Valmieras novadā tika radīti Valmieras pilsētā, savukārt Valmieras pilsētā un tai tuvējās pašvaldību apvienībās tika radīti 92.4% no novadā radītās pievienotās vērtības.

Visproduktīvākie bija Brenguļu, Kauguru un Trikātas apvienībā dzīvojošie Valmieras novadā nodarbinātie, kuru radītā PV bija 13.3 tūkst. EUR uz vienu strādājošo, savukārt vismazāk produktīvie bija Latgales reģionā deklarētie Valmieras pilsētā strādājošie, kuru radītā pievienotā vērtība bija vien 5.5 tūkst. EUR uz vienu strādājošo.

Pēc nodarbināto produktivitātes Valmieras novada pašvaldību apvienības var iedalīt 3 skaidri izteiktās grupās:

- Valmieras pilsētai ģeogrāfiski tuvējās pašvaldību apvienības, kur radītās pievienotās vērtības apjoms ir vairāk kā 10 tūkst. EUR uz vienu nodarbināto gadā;
- Rūjienas un Naukšēnu pašvaldību apvienības, kur radītā pievienotā vērtība uz 1 nodarbināto gadā svārstījās 6-7 tūkst. EUR apmērā;
- Mazsalacas un Strenču pašvaldību apvienības, kurās pievienotā vērtība uz 1 nodarbināto gadā bija vien 3-4 tūkst. EUR.

Tabula 20. Valmieras novadā uz vietas radītās pievienotās vērtības sadalījums pa nozarēm 2017. gadā (%).

Nozare	Novads	Valmiera	Brenguļi, Kauguri un Trikāta	Burtnieki	Kocēni	Mazsalaca	Naukšēni	Rūjiena	Strenči
A	8.7%	1.1%	47.5%	51.2%	4.5%	25.6%	40.9%	7.6%	7.1%
B	0.9%			6.0%	3.9%				
C	33.0%	33.7%	30.6%	8.7%	57.2%	20.9%	27.9%	37.6%	10.5%
D	8.3%	11.5%	0.4%	0.9%	1.1%		0.7%		
E	1.4%	1.8%						3.8%	
F	7.2%	8.5%	2.8%	6.9%	2.6%	1.9%		4.6%	1.3%
G	18.6%	20.1%	6.1%	10.4%	18.0%	23.6%	12.3%	24.5%	16.6%
H	5.4%	5.9%	4.3%	5.6%	1.9%	6.9%		8.4%	7.7%
I	1.8%	1.7%	1.1%	2.3%	1.9%	3.3%		2.2%	7.6%
J	2.2%	3.0%		0.7%					
K	0.5%	0.8%							
L	2.1%	2.7%		0.5%	0.9%	0.3%		0.1%	
M	2.1%	2.5%	2.8%	0.9%	0.9%	2.5%			
N	1.3%	1.5%	1.2%	1.4%	1.0%	0.7%		0.1%	0.6%
O	0.6%	0.3%							
P	1.3%	0.3%	0.6%	3.2%	4.9%	10.2%	16.2%	2.3%	10.5%
Q	2.2%	1.7%	1.0%	0.4%	0.1%	2.3%	0.4%	4.6%	36.9%
R	1.4%	1.8%	0.1%	0.2%	0.3%	0.2%	0.1%	0.3%	0.0%
S	1.1%	0.9%	1.6%	0.9%	1.1%	1.6%	1.5%	3.9%	1.2%

Tabula norāda attiecīgajā apvienībā radītās pievienotās vērtības sadalījumu pa nozarēm; 1. vietā esošā nozare ir izcelta ar zaļu krāsu, 2. vietā esošā – ar dzeltenu, 3. vietā – ar oranžu, bet 4. – ar pelēku.

Atšķirībā no nodarbināto skaita sadalījuma, pievienotās vērtības sadalījums novada apvienībās ir daudzveidīgāks. Novadā kopumā izteiktās līderpozīcijās ir apstrādes rūpniecība (C) un tirdzniecība (G), nozīmīga loma pievienotās vērtības radīšanā ir arī lauksaimniecībai (A), enerģētikai (D) un būvniecībai (F).

Apstrādes rūpniecība ir nozīmīgākā pievienoto vērtību radošā nozare novadā – 2017. gadā tās pienesums kopējā pievienotā vērtība bija 33%. Apstrādes rūpniecība ir viena no top 3 nozarēm visās novada apvienībās, tā ir dominējošā nozare 6 no 8 apvienībām. Apstrādes rūpniecība novadā ir ļoti koncentrēta – 72% pievienotās vērtības rūpniecībā tiek radīti Valmieras pilsētā, vēl 16% tiek radīti Kocēnu apvienībā.

Novadā ir attīstīta arī tirdzniecība, kura top 4 nozaru vidū ir visās apvienībās, bet 3 (Valmieras pilsētā, Mazsalacas un Rūjienas apvienībās) tā ir dominējošo nozaru vidū. Koncentrācijas līmenis tirdzniecībā ir līdzīgs koncentrācijas līmenim apstrādes rūpniecībā – 77% radītās pievienotās vērtības tiek radīti Valmieras pilsētā, vēl 9% tiek radīti Kocēnu apvienībā.

Lauksaimniecība novada ekonomikā ieņem 3. vietu pēc radītās pievienotās vērtības. Neskatoties uz 3. vietu, lauksaimniecība rada vismaz 40% pievienotās vērtības Burtnieku, Brenguļu, Kauguru un Trikātas un Naukšēnu apvienībās, kā arī ceturtdaļu pievienotās vērtības Mazsalacas apvienībā. Lauksaimniecība nav nozīmīga tikai Valmieras pilsētā un Strenču apvienībā. Galvenais lauksaimniecības centrs novadā ir Burtnieku apvienībā, kurā tiek radīti 54% no novada pievienotās vērtības lauksaimniecībā, pa 9% tiek radīti Valmieras pilsētā un Naukšēnu apvienībā.

4. vietā novada pievienotajā vērtībā ir enerģētikas nozare, 98% no kuras ir koncentrēta Valmieras pilsētā.

Valmieras pilsētā un Burtnieku apvienībā salīdzinoši nozīmīga ir būvniecības nozare, savukārt Brenguļu, Kauguru un Trikātas un Rūjienas apvienībās nozīme ir transporta nozarei. Izglītības nozares pienesums ir būtisks Mazsalacas, Naukšēnu un Strenču apvienību ekonomikās. Vairāk kā trešdaļu no Strenču ekonomikas veido veselības aizsardzība un sociālā aprūpe, kā rezultātā ekonomikas struktūra Strenču apvienībā būtiski atšķiras no novada kopējās ekonomikas struktūras.

Darba alga

Tabula 21. Mēneša vidējā bruto darba samaksa (pēc deklarētās dzīvesvietas) Valmieras novada apvienībās, Rīgā un valstī (2011.-2020.g., EUR mēnesī).⁹⁷

Teritorija/gads	2020./2011.	2011.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Latvija	+77%	585	787	846	923	986	1 033
% no Rīgas pilsētas		87.8%	88.0%	88.2%	88.8%	88.8%	89.1%
Rīgas pilsēta	+74%	666	894	959	1 040	1 110	1 159
Valmieras pilsēta	+78%	572	768	815	899	970	1 019
% no Rīgas pilsētas		85.9%	85.9%	85.0%	86.4%	87.4%	87.9%
% no Latvijas		97.8%	97.6%	96.3%	97.4%	98.4%	98.6%

⁹⁷ CSP tabula RIG110. Mēneša darba samaksa pēc dzīvesvietas reģionos, republikas pilsētās, novados, novadu pilsētās, pagastos (atbilstoši robežām 2021. gada sākumā), apkaimēs un blīvi apdzīvotās teritorijās (eksperimentālā statistika) - Bruto/ Neto, Rādītāji, Visas teritorijas un Laika periods

Brenguļu, Kauguru un Trikātas a.	+81%	510	706	742	823	911	924
% no Rīgas pilsētas		76.6%	79.0%	77.4%	79.1%	82.1%	79.7%
% no Latvijas		87.2%	89.7%	87.7%	89.2%	92.4%	89.4%
% no Valmieras pilsētas		89.2%	91.9%	91.0%	91.6%	93.9%	90.7%
Burtnieku a.	+89%	471	676	727	791	863	892
% no Rīgas pilsētas		70.7%	75.6%	75.8%	76.1%	77.7%	77.0%
% no Latvijas		80.5%	85.9%	85.9%	85.7%	87.5%	86.4%
% no Valmieras pilsētas		82.3%	88.0%	89.2%	88.0%	89.0%	87.5%
Kocēnu a.	+95%	486	684	739	814	888	948
% no Rīgas pilsētas		73.0%	76.5%	77.1%	78.3%	80.0%	81.8%
% no Latvijas		83.1%	86.9%	87.4%	88.2%	90.1%	91.8%
% no Valmieras pilsētas		85.0%	89.1%	90.7%	90.5%	91.5%	93.0%
Mazsalacas a.	+79%	444	617	661	723	755	796
% no Rīgas pilsētas		66.7%	69.0%	68.9%	69.5%	68.0%	68.7%
% no Latvijas		75.9%	78.4%	78.1%	78.3%	76.6%	77.1%
% no Valmieras pilsētas		77.6%	80.3%	81.1%	80.4%	77.8%	78.1%
Naukšēnu a.	+72%	494	640	706	752	819	851
% no Rīgas pilsētas		74.2%	71.6%	73.6%	72.3%	73.8%	73.4%
% no Latvijas		84.4%	81.3%	83.5%	81.5%	83.1%	82.4%
% no Valmieras pilsētas		86.4%	83.3%	86.6%	83.6%	84.4%	83.5%
Rūjienas a.	+84%	456	635	681	786	830	839
% no Rīgas pilsētas		68.5%	71.0%	71.0%	75.6%	74.8%	72.4%
% no Latvijas		77.9%	80.7%	80.5%	85.2%	84.2%	81.2%
% no Valmieras pilsētas		79.7%	82.7%	83.6%	87.4%	85.6%	82.3%
Strenču a.	+93%	471	619	682	777	833	910
% no Rīgas pilsētas		70.7%	69.2%	71.1%	74.7%	75.0%	78.5%
% no Latvijas		80.5%	78.7%	80.6%	84.2%	84.5%	88.1%
% no Valmieras pilsētas		82.3%	80.6%	83.7%	86.4%	85.6%	89.3%

Viena strādājošā vidējā bruto darba alga valstī no 2011. līdz 2020. gadam ir pieaugusi par 77%, Rīgā (galvenais darba svārstmigrācijas piesaistes punkts valstī) – par 74%, bet Valmieras pilsētā (galvenais darba svārstmigrācijas piesaistes punkts Valmieras novadā) – par 78%. Tādējādi vidējā darba alga valstī tiecas sasniegt darba algas līmeni Rīgā (sasniedzot 89% 2020. gadā), savukārt vidējā darba alga Valmieras pilsētā tiecas sasniegt gan vidējo darba algu valstī (98.6% 2020. gadā), gan vidējo darba algu Rīgā (87.9% 2020. gadā). Starp minētajām teritorijām vidējā darba algas konverģence ir pastāvīga un viennozīmīga, t.i., konverģence notiek vienmērīgi un pastāvīgi.

Valmieras pilsēta ir viena no retajām valstspilsētām ar pastāvīgu un viennozīmīgu vidējās darba algas konverģenci ar Rīgu, otra šāda pilsēta ir Jēkabpils, kurā vidējās darba algas līmenis joprojām ir būtiski zemāks par Valmieru.

2020. gadā nav būtiskas starpības starp vidējo darba algu Valmierā, vidēji valstī un Rīgā.

Vairumā novada apvienību (izņemot Naukšēnu) vidējās darba algas pieaugums pēdējo 10 gadu laikā bija straujāks nekā Valmieras pilsētā, dažās no tām (Kocēnu un Strenču) vidējā darba alga pieauga gandrīz divkārt. Kocēnu un Strenču apvienības ir vienīgās novadā, kurās joprojām turpinās vidējās darba algas konverģence gan ar Valmieru, gan ar valsti kopumā. Pārējās apvienībās vidējās darba algas konverģence 2020. gadā apstājās; Mazsalacas apvienībā konverģence apstājās jau 2016. gadā, savukārt Naukšēnu apvienībā jau 2014. gadā.

Zemākā vidējā darba alga ir Mazsalacas apvienībā, kur tā 2020. gadā nepārsniedza 2/3 no vidējās darba algas Rīgā un bija vismaz par 22% zemāka par vidējo darba algu Valmieras pilsētā.

Tabula 22. Valmieras novadā deklarēto nodarbināto atalgojuma un radītās pievienotās vērtības salīdzinājums (2017. g.)

Dzīvesvieta	Darba alga (EUR/mēn.)	PV uz nodarbināto (EUR/mēn.)	PV/darba alga
Valmiera	815	1 048	1.286
Brenguļu, Kauguru un Trikātas apvienība	742	1 137	1.533
Burtnieku apvienība	727	933	1.283
Kocēnu apvienība	739	980	1.326
Mazsalacas apvienība	661	739	1.118
Naukšēnu apvienība	706	856	1.212
Rūjienas apvienība	681	847	1.243
Strenču apvienība	682	773	1.134

Viena nodarbinātā radītās pievienotās vērtības attiecība pret darba algu norāda uz darba algas apmēra ekonomisko pamatotību: jo lielāka ir šī attiecība, jo lielāka darba algas pieauguma pamatotība. Ja šī attiecība ir mazāka par 1, darba alga ir sasniegusi savu maksimumu un tās tālākajam pieaugumam nav pamata.

Vislabākā pievienotās vērtības/darba algas attiecība ir vērojama starp Brenguļu, Kauguru un Trikātas apvienības deklarētajiem nodarbinātajiem. Laba pievienotās vērtības/darba algas attiecība ir novērojama arī Valmieras pilsētā, Kocēnu un Rūjienas apvienībās, savukārt Mazsalacas un Strenču apvienībās šī attiecība ir pietuvojusies 1. Tas nozīmē, ka vidējās darba algas pieaugums tuvākā gada vai divu laikā Strenču apvienībā apstāsies, savukārt jau tā zemajai darba algai Mazsalacas apvienībā nav pamata pieaugt, kamēr nepieaug šajā apvienībā radītā pievienotā vērtība.

Tabula 23. Darba ņēmēju sadalījums pēc mēneša bruto darba ienākumiem Latvijā un Valmieras novada pašvaldību apvienībās (2016.-2020. g.).^{98,99}

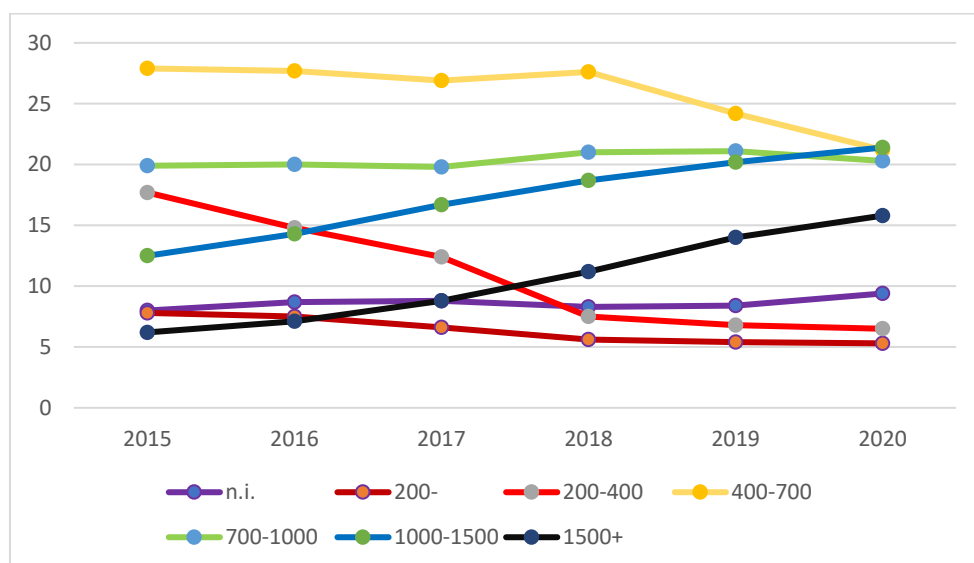
Teritorija, rādītājs	2016.	2017.		2018.		2019.		2020.	
	skaits	skaits	%	skaits	%	skaits	%	skaits	%
Latvija	864 096	863 460	-0.1%	872 427	+1.0%	880 554	+0.9%	860 453	-2.3%
bez darba ienāk.	72 569	70 567	-2.8%	69 716	-1.2%	71 673	+2.8%	83 756	+17%
%	8.4%	8.2%		8.0%		8.1%		9.7%	
līdz 200 EUR	70 953	63 448	-11%	54 454	-14%	51 978	-4.5%	50 824	-2.2%
%	8.2%	7.3%		6.2%		5.9%		5.9%	
200-400 EUR	143 856	123 934	-14%	72 382	-42%	67 018	-7.4%	62 322	-7.0%
%	16.6%	14.4%		8.3%		7.6%		7.2%	
400-700 EUR	212 882	209 246	-1.7%	237 620	+14%	216 596	-8.8%	186 146	-14%
%	24.6%	24.2%		27.2%		24.6%		21.6%	
700-1 000 EUR	162 418	163 831	+0.9%	166 827	+1.8%	165 779	-0.6%	157 505	-5.0%
%	18.8%	19.0%		19.1%		18.8%		18.3%	
1 000-1 500 EUR	117 721	132 385	+12%	148 432	+12%	162 536	+9.5%	164 154	+1.0%
%	13.6%	15.3%		17.0%		18.5%		19.1%	
virš 1 500 EUR	83 697	100 049	+20%	122 997	+23%	144 974	+18%	155 745	+7.4%
%	9.7%	11.6%		14.1%		16.5%		18.1%	

⁹⁸ CSP tabula DSN050. Darba ņēmēju skaita sadalījums pēc mēneša bruto darba ienākumiem republikas pilsētās un novados - Rādītāji, Mēneša bruto darba ienākumu lieluma grupa, eiro, Teritoriālā vienība, Rādītājs un Laika periods

⁹⁹ Tabulā ar oranžu krāsu ir izceltas negatīvās tendences atalgojuma sadalījuma dinamikā

zem minim. algas	171 609	159 618	-7.0%	165 422	+3.6%	152 666	-7.7%	140 230	-8.1%
%	19.9%	18.5%		19.0%		17.3%		16.3%	
ar minim. algu	29 271	27 647	-5.5%	25 314	-8.4%	22 047	-13%	16 948	-23%
%	3.4%	3.2%		2.9%		2.5%		2.0%	
Valmieras novads	23 202	23 066	-0.6%	23 099	+0.1%	23 280	+0.8%	22 925	-1.5%
bez darba ienāk.	2 007	2 025	-2.8%	1 922	-1.2%	1 954	+2.8%	2 150	+17%
%	8.7%	8.8%		8.3%		8.4%		9.4%	
līdz 200 EUR	1 740	1 522	-13%	1 302	-14%	1 253	-3.8%	1 225	-2.2%
%	7.5%	6.6%		5.6%		5.4%		5.3%	
200-400 EUR	3 440	2 852	-17%	1 730	-39%	1 571	-9.2%	1 498	-4.6%
%	14.8%	12.4%		7.5%		6.8%		6.5%	
400-700 EUR	6 425	6 215	-3.3%	6 378	+2.6%	5 622	-12%	4 871	-13%
%	27.7%	26.9%		27.6%		24.2%		21.2%	
700-1 000 EUR	4 628	4 572	-1.2%	4 849	+6.1%	4 916	+1.4%	4 654	-5.3%
%	20.0%	19.8%		21.0%		21.1%		20.3%	
1 000-1 500 EUR	3 310	3 851	+16%	4 329	+12%	4 705	+8.7%	4 917	+4.5%
%	14.3%	16.7%		18.7%		20.2%		21.4%	
virs 1 500 EUR	1 652	2 033	+23%	2 588	+27%	3 262	+26%	3 612	+11%
%	7.1%	8.8%		11.2%		14.0%		15.8%	
zem minim. algas	4 015	3 711	-7.6%	3 806	+2.6%	3 472	-8.8%	3 249	-6.4%
%	17.3%	16.1%		16.5%		14.9%		14.2%	
ar minim. algu	547	505	-7.7%	455	-9.9%	379	-17%	284	-25%
%	2.4%	2.2%		2.0%		1.6%		1.2%	

Attēls 26. Valmieras novadā strādājošo darba ņēmēju bruto mēneša atalgojuma sadalījums pa ienākumu grupām (EUR, % no kopējā gadā).

Atalgojuma sadalījuma tendences Valmieras novadā ir līdzīgas tendencēm Latvijā kopumā. Galvenā Valmieras novada atšķirība no Latvijas ir tā, ka Valmieras novadā ir mazāk izteikta atalgojumu nevienlīdzība – novadā jūtami mazāks ir ļoti mazu algu saņemšo īpatsvars (kurš arī straujāk nekā Latvijā samazinās) un salīdzinoši augstāks vidēji augstu atalgojumu saņemšo īpatsvars (kurš arī pieaug straujāk nekā Latvijā kopumā). Tajā pašā laikā Valmieras novadā ir mazāks ļoti augstu atalgojumu (1500+ EUR mēnesī) saņemšo īpatsvars, savukārt šādu cilvēku skaits novadā pieaug straujāk nekā valstī kopumā.

2020. gadā Latvijā atalgojumu, kas ir mazāks par 400 EUR mēnesī (bruto) saņēma katrs septītais strādājošais – 2015. gadā šādu atalgojumu saņēma katrs ceturtais. Atalgojumu,

kas ir lielāks par 1000 EUR mēnesī, 2020. gadā Latvijā saņēma 37% strādājošo – 2015. gadā šādu atalgojumu saņemošo īpatsvars bija vien 23%.

2020. gadā Valmieras novadā atalgojumu, kas ir mazāks par 400 EUR mēnesī (bruto) saņēma katrs astotais strādājošais – 2015. gadā šādu atalgojumu saņēma 22% strādājošo. Atalgojumu, kas ir lielāks par 1000 EUR mēnesī, 2020. gadā Valmieras novadā saņēma 37% strādājošo – 2015. gadā šādu atalgojumu saņemošo īpatsvars bija vien 21%.

Gan Valmieras novadā, gan Latvijā kopumā laika posmā no 2015. līdz 2020. gadam konstanti (un salīdzinoši strauji) samazinājās mazu atalgojumu (zem 200 EUR un robežās no 200 līdz 400 EUR mēnesī (bruto)) saņemošo strādājošo īpatsvars. Tai pašā laikā skaidri (un arī salīdzinoši strauji) pieauga augstu atalgojumu (1000 EUR mēnesī (bruto) un vairāk) saņemošo strādājošo īpatsvars. Stabils ir 700-1000 EUR mēnesī saņemošo īpatsvars gan Latvijā, gan Valmieras novadā – apskatāmajā laika periodā tas svārstījās 18-20% robežās Latvijā un 20-22% robežās Valmieras novadā.

Neskatoties uz kopumā pozitīvajām tendencēm darba ņēmēju atalgojumā 2015.-2020. g. periodā, 18% strādājošo Latvijā (15% Valmieras novadā) joprojām ir spiesti samierināties ar minimālo vai par to zemāku atalgojumu – šādu strādājošo īpatsvars apskatāmajā periodā ir samazinājies nebūtiski. Ja līdz 2019. g. darba ienākumu nebija ap 8% strādājošo, tad 2020. gadā šādu strādājošo īpatsvars pietuvojās 10% (iespējams, COVID-19 pandēmijas ietekmē).

Bezdarbs

Saskaņā ar Nodarbinātības valsts aģentūras (NVA) sniegto informāciju¹⁰⁰ bezdarba līmenis Valmieras novadā 2021. gada 1. oktobrī bija vien 3.1% no darbaspējas vecumā esošajiem iedzīvotājiem. Bezdarba līmenis Valmieras pilsētā tajā pašā laikā bija 3.0% no darbaspējas vecumā esošajiem iedzīvotājiem. Bezdarba līmenis Valmieras novadā ir viszemākais Vidzemes reģionā un starp desmit zemākajiem valsts novadu un pilsētu vidū.

Ekonomikas teorija par dabisku bezdarba līmeni darbaspējīgo vidū uzskata bezdarba esošo skaitu 4-5% apmērā no darbaspējīgajiem iedzīvotājiem – šāds darbaspējīgo procents dažādu apstākļu un apsvērumu dēļ nekad neiesaistās darba tirgū, lai gan šāda iespēja šiem 4-5% ir. Bezdarba līmenis, kurš ir 4-5% līmenī norāda uz to, ka jebkurš strādājošais, kurš vēlas strādāt, konkrētajā teritorijā var atrast darbu, bezdarba līmenis, kas ir zemāks par 4-5%, norāda uz to, ka konkrētajā teritorijā darbaspēka nepietiek, un darba devēji nereti ir spiesti konkurēt par darbiniekiem nevis otrādi.

NVA statistika liecina, ka puse no bezdarbniekiem ir bez darba ne ilgāk kā par 6 mēnešiem, 20% bezdarbnieku bez darba ir 6-12 mēnešus un 1-3 gadus, savukārt vairāk kā 3 gadus bez darba ir katrs desmitais reģistrētais bezdarbnieks valstī.

Valmieras novadā ne vairāk kā 6 mēnešus bez darba ir 69% bezdarbnieku, 6-12 mēnešus bez darba ir 19% bezdarbnieku, savukārt vairāk kā gadu bez darba ir vien 12% bezdarbnieku. Šāda bezdarbnieku bezdarba ilgumstruktūra ir vislabākā valstī un salīdzināma vien ar Pierīgas novadiem un Rīgu.

¹⁰⁰ Reģistrēto bezdarbnieku skaits sadalījumā pa pilsētām un novadiem:
<https://www.nva.gov.lv/lv/bezdarba-statistika>

Uz 01.10.2021. Valmieras novadā ar augstāko izglītību bija 20% bezdarbnieku, ar profesionālo – 32%, ar vispārējo vidējo – 28% un ar pamatzglītību un zemāku – 20%.

Valmieras novadā 15-29 gadu vecumā bija 19% bezdarbnieku, 32% bija 30-44 gadus veci, savukārt 49% bija vecāki par 45 gadiem.

Bezdarbnieku problēmgrupas Valmieras novadā uz 01.10.2021. bija sekojošas: ilgstošie bezdarbnieki – 12%, bezdarbnieki-invalidi – 13%, jaunieši 15-24 g. vecumā – 8% un pirmspensijas vecuma bezdarbnieki – 19%.

Tipisks Valmieras novada bezdarbnieks ir izglītots darba tirgus dalībnieks, kuram, ir bezdarbnieka statuss galvenokārt tādēļ, lai ilgāk atpūstos starp iepriekšējo un nākamo darbu. Vairāk kā 2/3 bezdarbnieku bez darba ir ne ilgāk kā 6 mēnešus. Bezdarbnieku vecumstruktūra un problēmgrupu īpatsvars Valmieras novadā ir tādi paši kā vidēji valstī.

Gan bezdarba līmenis, gan bez darba esošo sastāvs norāda, ka Valmieras novadā aktuālāks ir nevis bezdarbs, bet gan darbaspēka nepietiekamība darba tirgū.

Teritorijas attīstības indekss

Valmieras pilsētas TAI starp valstspilsētām – viens no augstākajiem 2019. gadā ranga 4. vieta ar TAI -0,009, bet 2020. gadā Valmiera ir pakāpusies līdz 2. vietai ar 0,236. Bijušajiem novadiem ar lielām teritoriālajām atšķirībām – Beverīnas, Kocēnu, Burtnieku un Naukšēnu novads ir ar augstāku TAI nekā vidēji valstī, savukārt Mazsalacas, Rūjienas un Strenču novadā – zem vidējā valstī.

Tabula 24. Teritorijas attīstības indekss.

Novads	2019. gads		2020. gads	
	TAI	Rangs	TAI	Rangs
Beverīnas	0,156	27	0,185	29
Burtnieku	-0,049	42	0,170	33
Kocēnu	0,093	31	0,182	31
Mazsalacas	-0,295	64	-0,083	63
Naukšēnu	-0,123	48	0,411	14
Rūjienas	-0,438	70	-0,076	62
Strenču	-0,879	93	-0,155	71

Valmieras novadā ir spēcīga uzņēmējdarbība un nodarbinātība, kā arī liels izaugsmes potenciāls, ko stiprina pašvaldības kapacitāte. Lielākie izaicinājumi ir saistīti ar augstākas pievienotās vērtības produktu un pakalpojumu radīšanu, kas nodrošinās augstu konkurētspēju arī nākotnē.

4 Pakalpojumi

Kultūras pakalpojumi

Valmieras novads rūpējas par augstvērtīga kultūras piedāvājuma pieejamību ikvienam interesentam un kultūras mīlotājam. Novadā norisinās dažādi kultūras pasākumi, izrādes, koncerti, festivāli, izstādes un citi kultūras procesi. Tieši kultūras virzienu mijiedarbībā dzimst jaunas iniciatīvas un sadarbības modeļi. Iedzīvotāji līdzrada kultūras procesus un ir ikviena kultūras notikuma centrs.

Kultūras pakalpojumu plašais klāsts, veicina arī novada un Valmieras pilsētas atpazīstamību reģionālā, valstiskā un starptautiskā mērogā, piesaistot tūristus (pasākumu tūrisms), kas izmanto arī citus novadā pieejamos pakalpojumus.¹⁰¹

Valmieras novada kultūrvidē veidojas no plaša un dažāda kultūras piedāvājuma, ko veido 30 kultūras iestādes (kultūras centri, tautas nami, daudzfunkcionāls centrs un kinoteātris) un Valmieras drāmas teātris, 3 izglītības iestādes mākslas un dizaina jomā, 23 brīvdabas estrādes, 6 muzeji un izstāžu zāles un 34 ir publiskās bibliotēkas:

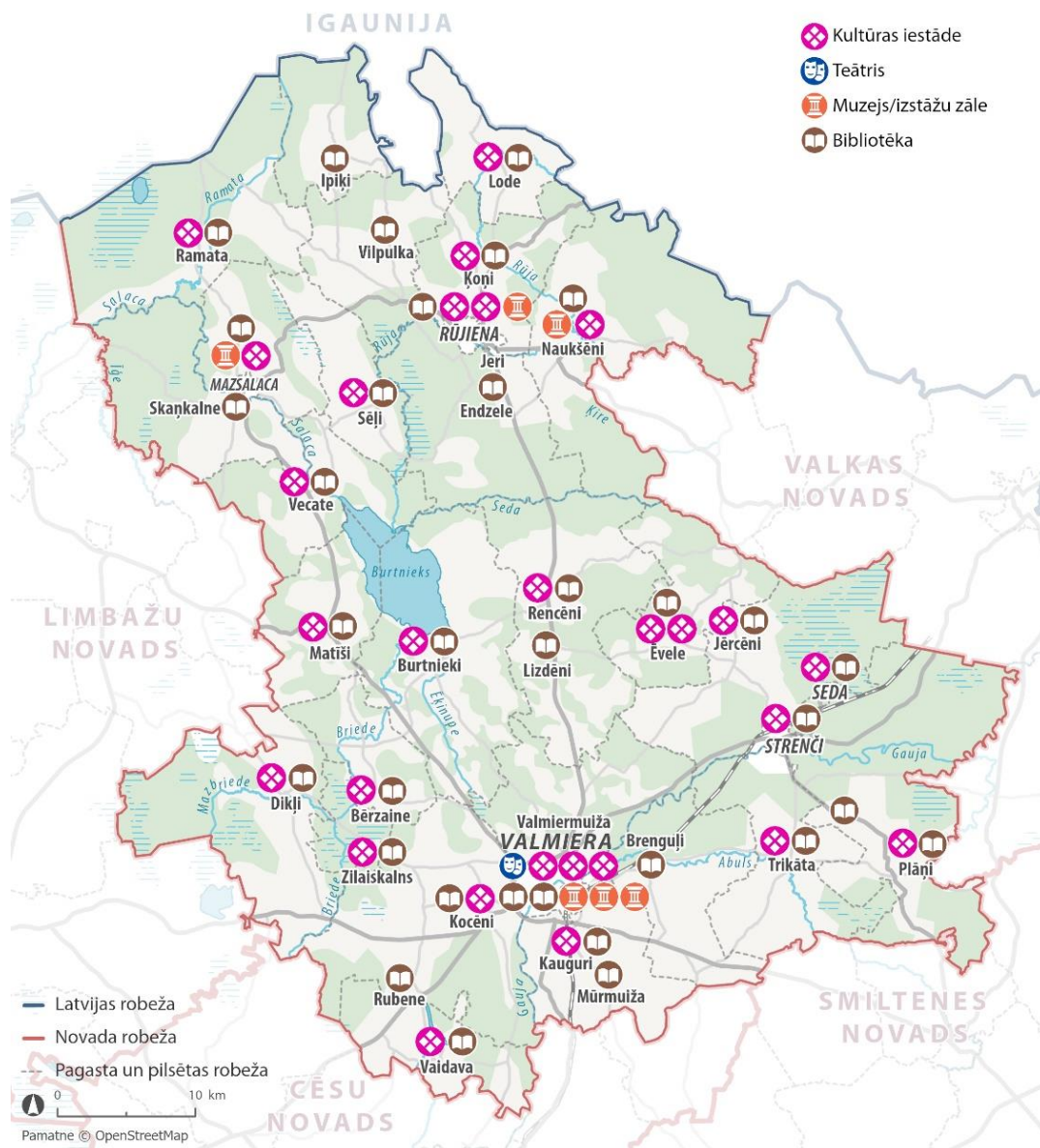
- kultūras iestādes ir salīdzinoši blīvi izvietotas pa visu novada teritoriju, tās ir pieejamas Valmieras pilsētā, Kauguros, Trikātā, Brenguļos, Burtniekos, Ēvelē, Matīšos, Rencēnos, Vecatē, Bērzainē, Dikļos, Kocēnos, Vaidavā, Zilajākalnā, Mazsalacā, Ramatā, Sēļos, Valmiermuižā, Ķoņos, Naukšēnos, Lodē, Rūjienā, Jērcēnos, Plāņos, Sedā, Strenčos, Ēvelē un Ipiķos. Valmieras Drāmas teātris ir viens no trīs Latvijas reģionālajiem teātriem un vienīgais Vidzemē;
- vizuālas mākslas radīšanas process novadā ir koncentrējies mākslas skolās: Mazsalacas Mūzikas un mākslas skolā un Rūjienas Mākslas skolā, daudzveidīgākās iespējas piedāvā Valmieras Dizaina un mākslas vidusskola, kas savu ieguldījumu veic ne tikai izglītības, bet arī kultūras jomā jau 45 gadus;
- Valmierā iespējams apskatīt Valmieras muzeju, galeriju “Ledus pagrabs” un mākslas galeriju “Laipa”, Mazsalacā Mazsalacas novada muzeju, Naukšēnos Cilvēkmuzeju un Rūjienā izstāžu zāli;
- bibliotēku tīkls pārklāj visu novada teritoriju, katrā no pilsētām un pagastiem ir vismaz viena publiskā bibliotēka, kas atrodas Valmierā, Mūrmuižā, Brenguļos, Kauguros, Trikātā, Burtniekos, Ēvelē, Matīšos, Rencēnos, Līdēnos, Valmiermuižā, Vecatē, Bērzainē, Dikļos, Kocēnos, Rubenē, Vaidavā, Zilajākalnā, Ramatā, Sēļos, Skaņkalnē, Mazsalacā, Ķoņos, Naukšēnos, Ipiķos, Endzelē, Lodē, Vilpulkā, Rūjienā, Jērcēnos, Sedā, Strenčos un Plāņos.^{102, 103}

¹⁰¹ Valmieras pilsētas Kultūras attīstības stratēģija 2018.-2028.gadam

¹⁰² Latvijas kultūras datu portāls

¹⁰³ Valmieras novada Kultūras pārvalde, valmierasnovads.lv/pasvaldiba/par-pasvaldibu/kontakti/kulturas-parvalde/

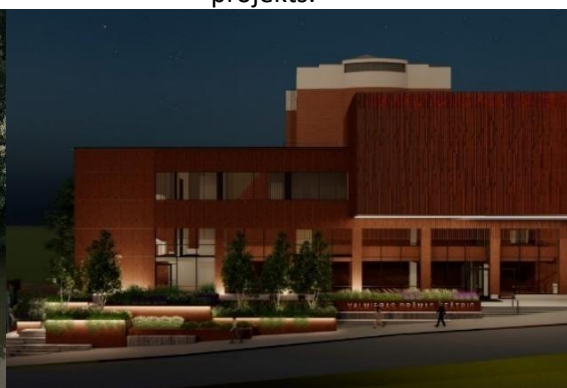
Attēls 27. Kultūras iestāžu izvietojums Valmieras novadā.

Attēls 28. Dikļos Neikenkalna dabas koncertzāle.¹⁰⁴

Attēls 29. Valmieras drāmas teātra pārbūves projekts.¹⁰⁵

Attēls 30. Rubenes baznīca.¹⁰⁶

Attēls 31. Sēļu pagasta tautas nams.¹⁰⁷

Valmieras novadā ir meklējami teātra, Dziesmu svētku un dažādu Latvijas mēroga kultūras notikumu aizsākumi. Kultūras tradīcijas izkopt un uzturēt palīdz tieši Valmieras Kultūras centra ikdienas darbs, kas ir viena no tradicionālākajām kultūras norišu vietām Valmierā un Vidzemes reģionā, un darbojas jau no 1966. gada. Centrā darbojas 14 amatiermākslas kolektīvi. Arī pārējie Valmieras novada publiskā sektora kultūras centri organizē un piedāvā pieaugušajiem un bērniem iesaistīties vairāk kā 110 amatiermākslas kolektīvos, kas sniedz iespēju piedalīties mūzikas un deju kolektīvos, koros, teātra un mākslas studijās un citās norisēs. Novada iedzīvotājiem vislielākā interese ir par tautiskajām dejām un kordziedāšanu - 13 kori un 28 deju kolektīvi neieskaitot skolu organizētos interešu izglītības pakalpojumus.¹⁰⁸

Valmieras kultūras centra ēkā katru gadu notiek vairāk nekā 200 dažādi kultūras pasākumi, un tos apmeklē vairāk nekā 80 tūkstoši apmeklētāju. Centru kā norises vietu dažādu pasākumu rīkošanai intensīvi izmanto pilsētas izglītības iestādes, tajā skaitā

¹⁰⁴ Neikenkalna dabas koncertzāle Ainavas balvas nacionālajā atlasē saņem augstāko vērtējumu, <https://www.valmieraszinas.lv/neikenkalna-dabas-koncertzale-ainavas-balvas-nacionalaja-atlase-sanem-augstako-vertejumu/>

¹⁰⁵ Šogad sāksies Valmieras teātra ēkas vērienīga pārbūve, <https://www.valmieraszinas.lv/sogad-saksies-valmieras-teatra-ekas-verieniga-parbuve/#3>

¹⁰⁶ Rubenes baznīca, http://visit.valmiera.lv/lv/ko_redzet_un_dari/kultura_un_vestur/5766_rubenes_baznica/

¹⁰⁷ Sēļu pagasta Tautas nams, <https://www.mazsalaca.lv/index.php?zoomzina=221>

¹⁰⁸ Amatiermāksla, <https://www.valmierasnovads.lv/novads/kultura/amatiermaksla/>

Valmieras Mūzikas skola, organizējot aktīvu koncertdarbību, kā arī valsts iestādes, uzņēmumi, nevalstiskās organizācijas un koncertorganizācijas.^{109, 110, 111, 112, 113, 114}

Papildus uzskaitītajiem kultūras centriem Valmieras novadā atrodas vairāk nekā 100 vietējas vai nacionālas nozīmes kultūrvēsturiskie objekti, tai skaitā muižas, pils un dažādu konfesiju baznīcas, kas tiek izmantotas kultūras norisēm, piemēram, garīgās un kamerģimzikas koncertiem un festivāliem, amatnieku pasākumiem un citām norisēm. Valmieras pils, Dikļu pils, Valmieras Sv. Sīmaņa baznīca, Rubenes luterāņu baznīca, Valmiermuižas parks - tās ir tikai dažas vietas, kur satiekas kultūra, vēsture un industriālais mantojums. Papildus Rubenes baznīcā savulaik katoļu priesteris Indriķis sarakstīja Indriķa Livonijas hroniku.

Īpašu atzinību 2022. gada aprīlī ir saņēmusi Neikenkalna dabas koncertzāle, kas ir Eiropas Padomes ģenerālsēkretariāta konkursa sestās sesijas Latvijas nacionālās atlases uzvarētāja, kurā to žūrijas komisija atzina par augstvērtīgu, nacionālā mērogā nozīmīgu publisko telpu, kur meklējami Latvijas kultūras tradīciju un Dziesmu svētku pirmsākumi. Līdz ar panākumu Valmieras novads ir uzņemts Eiropas Padomes Ainavas balvas dalībnieku aliansē, kas paver sadarbības iespējas dažādos projektos. Tāpat Neikenkalna dabas koncertzāle ir atzīta kā "Gada labākā būve Latvijā 2014" kategorijā "Ainava", apliecinot ne vien savu kultūrvēsturisko nozīmi, bet arī izcilo pārbūves darbu rezultātu.¹¹⁵

Papildus kultūras dzīvi novadā organizē arī nevalstiskās organizācijas un privātā sektora kultūras iestādes.

Pašvaldības un privāto uzņēmumu realizētie tūrisma, kultūras mantojuma un dabas vērtību aizsardzības un līdzīgi projekti ir viens no veidiem brīvā laika un interešu aktivitāšu piedāvājumiem, kas veicina kultūras dzīvi novadā:

- velo kino festivāls "Kino pedālis", kura mērķis ir apvienot audiovizuālo mediju (kino) ar zaļo dzīves veidu;
- gaismas performance "Sajūtu nakts", kas norisinās Gaujas stāvo krastu teritorijā;
- saldējuma svētki Rūjienā;
- plostnieku svētki Strenčos, kas ir vēsturiska atmiņa par baļķu pludināšanu Gaujā;
- velo svētki Mazsalacā, godinot pirms aptuveni 100 gadiem Mazsalacā radīto "Ērenpreiss" velosipēdu;
- Vaidavas "Mālēdiena festivāls" ar Vaidavas keramikas cepļa traukiem;
- Kokmuižas svētki u.c.

58% no visām publiskajām bibliotēkām apmeklētāju skaits 2019. gadā ir pārsniedzis 2000 apmeklētāju, kas ir uzrādītās 32. attēlā. Bibliotēkas, kas nav uzrādītas 32. attēlā, un kuru

¹⁰⁹ Pasdarbības kolektīvi, <http://www.beverinasnovads.lv/index.php/kultura/pasdarbibas-kolektivi-2>

¹¹⁰ Amatiermākslas kolektīvi, <http://www.koceni.lv/kulturai/amatiermakslas-kolektivi>

¹¹¹ Kultūra, <https://www.mazsalaca.lv/index.php?lielbirka=30Kult%C5%ABra&birka=10Kult%C5%ABras%20iest%C4%81des&depth=3>

¹¹² Kultūra, Amatierkolektīvi, <https://www.rujiena.lv/public/request.php?navi=145&l=lv>

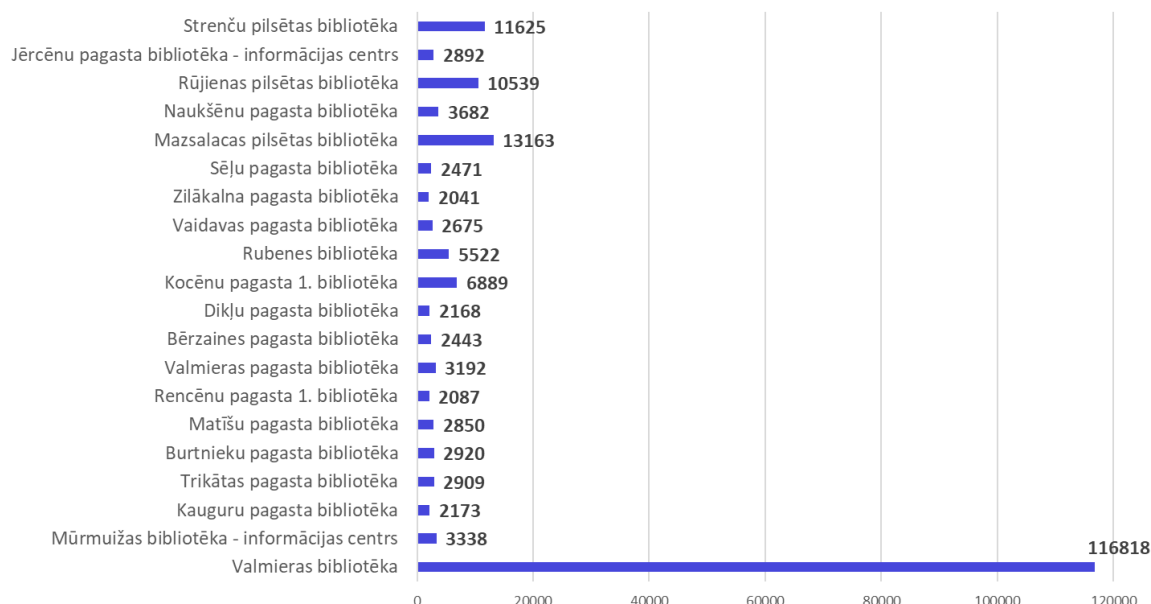
¹¹³ Pasdarbības kolektīvi, <https://strencunovads.lv/kultura-un-tradicijas/pasdarbibas-kolektivs/>

¹¹⁴ Kolektīvi, <http://www.vkc.lv/kolektivi>

¹¹⁵ Neikenkalna dabas koncertzāle atzinīgi novērtēta prestižajā konkursā "Eiropas Padomes Ainavu balva", <https://www.valmierasnovads.lv/neikenkalna-dabas-koncertzale-atzinigi-noverteta-prestizaja-konkursa-eiropas-padomes-ainavu-balva/>

apmeklētāju skaits 2019. gadā ir bijis zem 2000, ir Brenguļu pagasta, Ēveles pagasta, Jeru pagasta, Rencēnu pagasta 2., Vecates pagasta, Ramatas pagasta, Skaņkalnes pagasta, Ķonu pagasta, Ipiķu pagasta, Lodes pagasta, Vilpulkas pagasta, Jaunklidžu pagasta, Plāņu pagasta un Sedas pilsētas bibliotēkās.

Attēls 32. Valmieras novada bibliotēku apmeklētāju skaits, 2019. gadā, kas pārsniedz 2 000 apmeklētāju.¹¹⁶

Par kultūras jomu Valmierā novadā atbild Kultūras pārvalde, kura izstrādā un koordinē pašvaldības kultūrpolitikas stratēģiju, veido labvēlīgu vidi radošās daudzveidības un izcilību izaugsmei un radošās ekonomikas ilgtspējīgai attīstībai novadā, kā arī nodrošina kultūras norišu daudzveidību un kultūras procesu pieejamību iedzīvotājiem.¹¹⁷

2017. gadā Valmieras pilsētas pašvaldība organizēja aptauja par kultūras piedāvājumu Valmierā un nozares speciālistu intervijas. Kopumā kultūras piedāvājumu Valmierā tiek vērtēts kā bagātīgs, tomēr ir nepieciešamība rūpīgāk izvērtēt pasākumu kvalitāti attiecībā pret kvantitāti. Iedzīvotāji uzskata, ka kultūras piedāvājums starp dažādām mērķauditorijām ir sabalansēts, izņemot pensionārus, – piedāvājumā ir gan populārās, gan akadēmiskās mūzikas koncerti, mākslas izstādes, gan arī dažādu pašdarbības un tautas amata mākslu cienītājiem. Kā nozīmīgākās Valmieras pilsētas kultūras organizācijas visbiežāk pieminēts Valmieras kultūras centrs, Valmieras Drāmas teātris, Valmieras muzejs, Mākslas “Galerija Laipa” un “Valmiermuižas kultūras biedrība”. Pēc aptaujas rezultātiem vairāk kā puse respondentu vairākas reizes gadā jeb visbiežāk apmeklē teātri, visretāk Valmierā tiek apmeklēti klasiskās mūzikas koncerti un mākslas galerijas un izstādes (reizi gadā līdz nevienai reizei). Klasiskās mūzikas koncertu neapmeklēšana ne tik daudz saistīta ar piedāvājuma neatbilstību pieprasījumam, bet ar šāda žanra mūzikas koncertuniecīgo skaitu. Bibliotēku reizi mēnesī vai biežāk apmeklē 25% respondentu. Kā nozīmīgākie kultūras pasākumi tiek atzīti Valmieras pilsētas svētki,

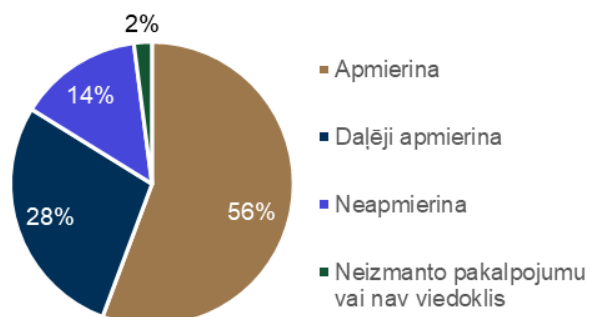
¹¹⁶ Latvijas kultūras datu portāls

¹¹⁷ Valmieras novada pašvaldības iestādes „Valmieras novada kultūras pārvalde” nolikums

Valmieras vasaras teātra festivāls, Mākslas dienu pasākumi, Maģisko sajūtu nakts, Simjūda gadatirgus un velo/kino festivāls “Kino pedālis”, Muzeju nakts.¹¹⁸

Iedzīvotāju aptaujā kultūras un interešu pakalpojumu kvalitāte ir novērtēta augstu - 56% no visiem 1267 respondentiem pakalpojumu kvalitāte apmierina, 28% daļēji apmierina, 14% neapmierina. Kultūras un interešu pakalpojumus tuvākajā apkārtnē neizmanto tikai 2%, tātad iedzīvotāju iesaistīšanās kultūras dzīvē savā novadā ir augsta.

Attēls 33. Iedzīvotāju aptaujas atbildes par apgalvojumu “Tuvākajā apkārtnē atrodas labas kvalitātes kultūras un interešu pakalpojumi”

Sporta pakalpojumi

Sports ir viens no galvenajiem Valmieras novada atpazīstamības simboliem Latvijā un ārpus tās, jo pulcē profesionālā sporta pārstāvjus, kā arī amatierus, bērnus un jauniešus. Sporta attīstība Valmieras pilsētā ir veicinājusi plašāku tūrisma un viesmīlības nozares komercdarbību, jo, piemēram, starptautisku sacensību regulārai organizēšanai ir nepieciešamas tūristu mītnes, ēdināšana un izklaides pakalpojumi u.c.

Valmieras novadā ir 59 sporta organizācijas, kas organizē sporta dzīvi un veicina aktīva dzīves veida pieņemšanu. Sporta organizācijas pulcē ap 2700 dalībnieku un tajās ir iespējams nodarboties ar 32 dažādiem sporta veidiem^{119, 120}, taču galvenie ir:

- basketbols;
- BMX ritenbraukšana;
- florbols;
- futbols;
- hokejs;
- orientēšanās sports;
- peldēšana;
- vieglatlētika;
- badmintons.¹²¹

Valmieras novadā ir arī četras profesionālās ievirzes sporta izglītības iestādes, kurās kopā ir 1775 audzēkņi:

¹¹⁸ Valmieras pilsētas Kultūras attīstības stratēģija 2018.-2028.gadam

¹¹⁹ Valmieras novada sporta organizācijas, <https://www.valmierasnovads.lv/novads/sports/sporta-organizācijas/>

¹²⁰ Valmieras novada sports, <https://www.valmierasnovads.lv/novads/sports/>

¹²¹ Valmieras pilsētas Sporta nozares attīstības stratēģija 2021.-2025. gadam

- Valmieras Sporta skola – 1194 audzēkņi;
- Bertānu Valmieras basketbola skola – 241 audzēkņi;
- Rūjienas sporta skola – 189 audzēkņi;
- Kocēnu Sporta skola – 151 audzēkņis.¹²²

Valmieras Sporta skola ir 4. lielākā sporta skola Latvijā, kas ir atbildīga arī par Valmieras novada un starpnovadu skolēnu sporta spēļu organizēšanu, kā arī augstas klases sportistu sagatavošanas centra programmas īstenošanu Valmierā, kas tika izveidota 2015. gadā. Centrs izveidots ar mērķi sagatavot starptautiski konkurētspējīgus augstas klases sportistus olimpiskajos sporta veidos, lai nodrošinātu izcilus sasniegumus sportā ilgtermiņā. Sportisti tiek sagatavoti 3 sporta veidos: vieglatlētikā, BMX ritenbraukšanā un peldēšanā. 2020. gadā Augstas klases sportistu sagatavošanas centrs projektā piedalījās 14 audzēkņi.¹²³

Arī izglītības iestādēs jauniešiem ir iespēja iesaistīties interešu izglītībā saistībā ar sportu (prāta spēles, sporta spēles, sporta dejas, slēpošana u.c. nodarbības). 2021./2022. mācību gadā interešu izglītībā sporta jomā iesaistījās 670 audzēkņi.¹²⁴

Novada sporta infrastruktūru veido 65 sporta centru kompleksi. Sporta infrastruktūra atrodas 23 novada pilsētās un pagastos.¹²⁵ Lielākais sporta infrastruktūras objekts ir Valmieras olimpiskais centrs, kas ir dibināts 2002. gadā. Valmieras olimpiskajā centrā ietilpst:

- Sporta halle ar trīs laukumiem, kas ir piemērota basketbolam, florbolam, volejbolam, rokas bumbai u.c. sporta veidiem;
- Ledus halle, kurā norisinās hokeja un daiļslidošanas treniņi un sacensības. Tāpat ledus halle tiek izmantota publiskajai slidošanai un citiem pasākumiem;
- Peldbaseinu komplekss ar vienu lielo peldbaseinu (8 celiņi, baseina izmērs 21x25m), kurā notiek profesionāli treniņi un sacensības, kā arī tiek atvēlēts laiks publiskajai peldēšanai. Papildus pieejami arī divi mazie peldbaseini bērnu peldēt apmācībai, sporta rehabilitācijai, ūdens vingrošanai un relaksācijai;
- Spēka zonas ar trenāžieru zāli Jāņa Daliņa stadionā un Sporta Veselības centrā;
- Futbola stadions ar mākslīgo segumu;
- Jāņa Daliņa stadions ar vieglatlētikas stadionu un iekštelpu manēžu, futbola laukumu, āra sporta spēļu laukumiem, bērnu rotaļu laukumu. Stadions ir saņēmis konkursa “Latvijas Būvniecības gada balva 2021” augstāko novērtējumu – Grand Prix¹²⁶;
- Sajūtu parka atpūtas komplekss (taka kokos, baskāju takas, Gaujas Stāvie krasti, tīklu kubs, skriešanas un nūjošanas trase);

¹²² Valmieras novada sports, <https://www.valmierasnovads.lv/novads/sports/>

¹²³ Valmieras pilsētas Sporta nozares attīstības stratēģija 2021.–2025. gadam

¹²⁴ Valmieras novada sports, <https://www.valmierasnovads.lv/novads/sports/>

¹²⁵ Sporta bāzes Valmieras novadā, <https://www.valmierasnovads.lv/novads/sports/sporta-bazes/>

¹²⁶ Valmieras novada objekti – Latvijas Būvniecības gada balvas 2021 laureāti, <https://www.valmierasnovads.lv/valmieras-novada-objekti-latvijas-buvniecibas-gada-balvas-2021-laureati/>

- BMX treniņi un sacensības norisinās Māra Štromberga BMX trasē "Valmiera";
- Daliņu pludmale ar 4 pludmales volejbola laukumiem un 2 pludmales tenisa laukumiem;
- Ārpus treniņiem sportistiem un iedzīvotājiem ir iespējams arī uzlabot savu veselību Sporta veselības centrā.

Līdzās olimpiskā centra infrastruktūras objektiem atrodas divas viesnīcas sportistu un pilsētas viesu izmitināšanai.^{127, 128}

Arī ārpus Valmieras pilsētas ir izvietoti vairāki nozīmīgi sporta infrastruktūras objekti tādi kā: Nacionālā sporta bāze Valmiermuižā ar BMX velo trasi, 9 bedrīšu golfa laukumu, tenisa kortiem, klinšu kāpšanas sienu, sporta infrastruktūra Vaidavā ar tenisa kortiem un novusa galdiem, stadionu futbolam un regbijam u.c. sporta veidiem kā arī Vaidavas ezera pludmale, Rūjienas sporta komplekss un Kocēnu sporta nams ar akcentu uz florbolu. Vēl papildus novadā ir izvietoti vairāki sporta kompleksi ar ārtelpu un iekštelpu sporta infrastruktūru, atsevišķi āra sporta laukumi, BMX / velo trases, tenisa korti, atlētikas zāles, airēšanas sporta bāze "Krāces", autotrases, slēpošanas atpūtas bāze "Bailī", hipodroms un šautuve.¹²⁹ Lai arī sporta infrastruktūra ir plaši pieejama visā novadā, daļa no tās ir novecojusi, neatbilst mūsdienu vajadzībām un tā ir jāatjauno.

Attēls 34. Jāņa Daliņa stadions.¹³⁰

Attēls 35. Airēšanas sporta bāze "Krāces".¹³¹

¹²⁷ Valmieras olimpiskais centrs, <https://www.valmierasoc.lv/>

¹²⁸ Valmieras pilsētas Sporta nozares attīstības stratēģija 2021.–2025. gadam

¹²⁹ Sporta bāzes Valmieras novadā, <https://www.valmierasnovads.lv/novads/sports/sporta-bazes/>

¹³⁰ Jāņa Daliņa stadions, http://www.visit.valmiera.lv/lv/ko_redzet_un_dari/kultura_un_vestur/5726_jana_dalina_stadions/

¹³¹ Pilsētas svētkos valmierieši izkrāsojuši Kazu krāces, <https://www.valmieraszinas.lv/pilsetas-svetkos-valmieriesi-izkrasojusi-kazu-kraces/#2>

Attēls 36. Māra Štromberga BMX trases
"Valmiera".¹³²

Attēls 37. Kocēnu sporta
nams.¹³³

Valmieras pilsēta ir ieguvusi nozīmīgu apbalvojumu sporta jomā, kļūstot par 2021. gada sporta pašvaldību un saņemot balvu "Trīs Zvaigžņu balva 2021" ceremonijā.¹³⁴ Tāpat Valmieras novadā līdz šim ir norisinājušies un turpina notikt liela mēroga sporta pasākumi:

- Māra Štromberga BMX trase bija mājvieta Eiropas BMX čempionātam 2019;
- Valmieras olimpiskajā centrā tika organizētas pasaules čempionātu kvalifikācijas: peldēšanā 2021. gadā, florbolā 2018. gadā (iepriekš 2008., 2009., 2013., 2014 un 2015.), handbolā 2017. gadā (iepriekš 2015., 2016. gadā);
- ik gadu tiek organizēts "Valsts prezidenta balva vieglatlētikā" Jāņa Daliņa stadionā, ultramaratons Rīga – Valmiera un Valmieras maratons u.c. pasākumi.

Veicinot sabiedrības veselību un aktīva dzīves veida piekopšanu, Valmieras novads organizē visu sabiedrības grupu iesaistošus sezonālus pasākumus. Novadā darbojas sporta organizācijas, kurās iespējams iesaistīties jebkuram interesentam neatkarīgi no vecuma. Tāpat iedzīvotājiem ir pieejamas meža takas, bruģēti celiņi un speciāli veidotas trases skrējējiem, nūjotājiem un velobraucējiem.¹³⁵

Kā viens no sabiedrības iesaistes pasākumiem ir skriešanas, nūjošanas un velo seriāls ar astoņiem posmiem Fiz-Kul-Tūre, kas norisinājās 2022. gadā no aprīļa līdz jūnijam vairākās novada apdzīvotajās vietās. Fiz-Kul-Tūre mērķis ir iedzīvotājos pamodināt sportisko garu, satikt aktīvus domubiedrus, iepazīt dabas vērtības, vēstures līkločus un atklāt daudz jaunā un nezināmā.¹³⁶

Attēls 38. Fiz-Kul-Tūre skriešanas, nūjošanas un velo seriāls.¹³⁷

¹³² Māra Štromberga BMX trasei "Valmiera" 3.vieta skatē "Gada labākā būve Latvijā 2019", <https://www.valmieraszinas.lv/mara-stromberga-bmx-trasei-valmiera-3-vieta-skate-gada-labaka-buve-latvija-2019/#2>

¹³³ Sporta namu pakalpojumi un izcenojumi, <http://www.koceni.lv/sports/sporta-zalu-ire-noslogojums>

¹³⁴ Valmiera – gada sporta pašvaldība, <https://www.valmieraszinas.lv/valmiera-gada-sporta-pasvaldiba/>

¹³⁵ Valmieras pilsētas Sporta nozares attīstības stratēģija 2021.–2025. gadam

¹³⁶ Valmieras novada sports, Fiz-Kul-Tūre, <https://www.valmierasnovads.lv/novads/sports/fiz-kul-ture/>

¹³⁷ Valmieras novada sports, Fiz-Kul-Tūre, <https://www.valmierasnovads.lv/novads/sports/fiz-kul-ture/>

Aktīva dzīves veida veicināšanai iedzīvotāju vidū Valmieras pilsētā 2021. gadā tika atklāts sporta un aktīvās atpūtas parks “Mežs” jeb mežs pilsētā, kurā iespējams nodarboties ar skeitbordu, strītbolu, kā arī pieejams rotaļu laukums un āra trenažieri. Uzskatāms, ka parks dos ne tikai pievienoto vērtību vietējā novada iedzīvotājiem, bet kalpos par galamērķi vai ieplānotu apmeklējuma objektu arī noteiktai nacionālā mēroga tūristu grupām (ģimenēm ar skolas vecuma bērniem). Sporta un aktīvās atpūtas parks ir arī atzinīgi novērtēts konkursā “Latvijas Būvniecības gada balva 2021”, iegūstot 2. vietu nominācijā “Teritorijas labiekārtojums”.¹³⁸

Sākot ar 2021./2022. mācību gadu Valmieras Jaunatnes centrs “Vinda” īsteno unikālu interešu izglītības programmu “Ekstrēmie sporta veidi”.¹³⁹

Attēls 39. Sporta un aktīvās atpūtas parks “Mežs”.¹⁴⁰

¹³⁸ Valmieras novada objekti – Latvijas Būvniecības gada balvas 2021 laureāti, <https://www.valmierasnovads.lv/valmieras-novada-objekti-latvijas-buvniecibas-gada-balvas-2021-laureati/>

¹³⁹ Mežs pilsētā aktīvai atpūtai, <https://www.valmierasnovads.lv/mezs-pilseta-aktivai-atputai/>

¹⁴⁰ Mežs pilsētā aktīvai atpūtai, <https://www.valmierasnovads.lv/mezs-pilseta-aktivai-atputai/>

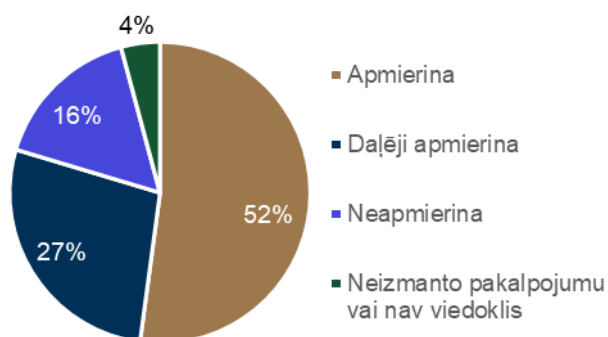

2018. gadā norisinājās iedzīvotāju aptauja par sportu Valmierā. 43% aptaujāto norāda, ka aktīvā dzīvesveida pasākumus apmeklē un tajos iesaistās vismaz reizi nedēļā. Sporta pasākumos lielākoties jeb 61% respondents iesaistās kā skatītājs, bet 35% piedalās kā sportisti. 35% aptaujāto norāda, ka ir kādas sporta organizācijas vai kluba biedri. Vien 9% respondentu atbildējuši, ka ar sportu un fiziskām aktivitātēm nenodarbojas, bet vairāk nekā puse respondentu sporto vairāk nekā divas reizes nedēļā. Sportošanai un aktīvai brīvā laika pavadīšanai visvairāk tiek izmantota pilsētā pieejamās iespējas brīvdabas pastaigām, nūjošanai, skriešanai, sportošanai Jāņa Daliņa stadionā un aktivitātes Gaujas Stāvo krastu teritorijā. Aptaujas laikā basketbols tika atzīts par vispopulārāko sporta veidu, bet vēl par apmeklātiem un atzītiem tiek minēts futbols un florbols.¹⁴¹

Pašvaldībā sporta dzīvi organizē Valmieras novada Sporta pārvalde, kuras galvenās funkcijas ir attīstīt sporta jomu un veicināt novada iedzīvotāju aktīvu un veselīgu dzīvesveidu, sekmēt sadarbību ar dažādām sporta organizācijām, dažādu sporta veidu attīstīšanu, koordinēt novada sporta organizāciju un sporta jomā iesaistīto personu darbības un plānot un uzturēt sporta infrastruktūru.¹⁴²

Iedzīvotāju aptaujā aktīvās atpūtas un sporta pakalpojumu kvalitāte ir novērtēta augstu - 52% respondentus no visiem 1 267 respondentiem tie apmierina, 27% daļēji apmierina, 16% neapmierina. Aktīvās atpūtas un sporta pakalpojumus tuvākajā apkārtnē neizmanto tikai 4%, tātad iedzīvotāju iesaistīšanās aktīvās atpūtas un sporta dzīvē t.sk. vietējo sporta komandu atbalstīšanā savā novadā ir augsta.

Attēls 40. Iedzīvotāju aptaujas atbildes par apgalvojumu "Tuvākajā apkārtnē atrodas labas kvalitātes aktīvas atpūtas un sporta pakalpojumi"

¹⁴¹ Valmieras pilsētas Sporta nozares attīstības stratēģija 2021.–2025. gadam

¹⁴² Valmieras novada pašvaldības iestādes „Valmieras novada Sporta pārvalde” Nolikums

Valsts politika vidējā termiņā sporta jomā ir noteikta Sporta politikas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam, kuru īstenošanā ir aicinātas līdzdarboties visas valsts, pašvaldību un privātās struktūras un kas paredz rīcības četrus virzienos:

- Sporta nozares finansēšanas pārvaldības un administratīvās pārvaldības modeļa pilnveide;
- Sporta infrastruktūras attīstība;
- Sports aktīvai un veselai sabiedrībai;
- Sports izcilībai – jaunatnes sporta, talantu un augstu sasniegumu sporta attīstība.

Jau 2022. gadā paredzēts izstrādāt jaunu Sporta likumu, nosakot pilnveidotus sporta organizēšanas un attīstības vispārīgos un tiesiskos pamatus, sporta organizāciju, valsts un pašvaldību institūciju kompetenci un pamatuzdevumus sporta attīstībā, kā arī izveidojot jaunu sporta pārvaldības modeli.

2023. gadā paredzēts izveidot vienotu Valsts sporta reģistru, apkopjot un interaktīvā veidā nodrošinot informāciju par sporta federācijām un citām sporta organizācijām un iestādēm, sporta speciālistiem, sporta bāzēm, piešķirto publisko (tai skaitā pašvaldību) un sporta organizāciju papildus piesaistīto finansējumu.

Paredzēts veikt esošo sporta infrastruktūras objektu nozīmīguma un ietekmes novērtējumu, definējot prioritāri atbalstāmo sporta infrastruktūras objektu finansiālā atbalsta mehānismu un izstrādāt un īstenot sporta infrastruktūras attīstības stratēģiju, atbalstīt pašvaldībās jaunu brīvpiekļuves sporta laukumu būvniecību u.c.¹⁴³

Sporta nozares attīstības mērķu sasniegšanu veicina arī:

- valsts plānošanas dokuments par valsts mikromobilitātes infrastruktūras attīstību¹⁴⁴, kas paredz izveidot veloinfrastruktūru maršrutā Valmiera-Rīga, mobilitātes punktus un saistīto infrastruktūru, kas veicina iedzīvotāju aktīvu dzīvesveidu, ikdienā pārvietojoties vairāk ar kājām un velosipēdu;
- Sabiedrības veselības pamatnostādnes 2021.-2027. gadam¹⁴⁵, kurā viens no rīcības virzieniem ir "Veselīgs un aktīvs dzīvesveids" un viens no apakšmērķiem: palielināt pašvaldību, izglītības iestāžu un darba devēju lomu veselīga un aktīva dzīvesveida veicināšanā un to atbalstošas vides radīšanā, kā arī veicināt izpratni un iesaistīšanos slimību profilakses un veselības veicināšanas pasākumu īstenošanā dažādām mērķauditorijām.

Izglītības pakalpojumi

Valmieras novadā pieejamas kvalitatīvas izglītības iespējas, sākot no pirmsskolas, vispārējās, profesionālās un interešu izglītības līdz augstākajai izglītībai, kā arī tiek piedāvātas dažādas mūžizglītības iespējas.

¹⁴³ Sporta politikas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam, <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40501607>

¹⁴⁴ Informatīvais ziņojums "Par valsts mikromobilitātes infrastruktūras attīstību", <http://polsis.mk.gov.lv/documents/7313>

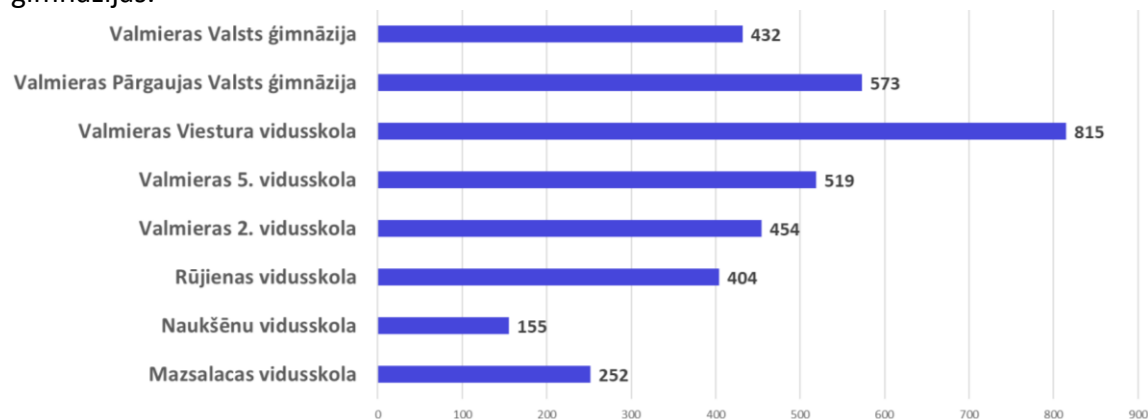
¹⁴⁵ Sabiedrības veselības pamatnostādnes 2021.-2027. gadam, <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40498718>

Pirmsskolas izglītību ir iespējams saņemt 28 izglītības iestādēs un to struktūrvienībās Valmierā, Mazsalacā, Rūjienā, Strenčos, Sedā, Brenguļos, Burtniekos, Dikļos, Mūrmuižā, Kocēnos, Rubenē, Matīšos, Naukšēnos, Ramatā, Rencēnos, Trikātā, Bērzainē un Zilajākalnā.¹⁴⁶ Kopējais pirmsskolas izglītības iestādēs izglītojamo skaits 2021. gada septembrī ir 2 975.¹⁴⁷

Valmieras novada vispārējās izglītības iestādes (izglītojamo skaits 2021. gada septembrī ir 6 142¹⁴⁸):

- **trīs sākumskolas:** Valmieras sākumskola, Valmieras Pārgaujas sākumskola un Brenguļu sākumskola;
- **deviņas pamatskolas:** Burtnieku Ausekļa pamatskola, Jura Neikena Dikļu pamatskola, Jāņa Endzelīna Kauguru pamatskola, Kocēnu pamatskola, Rubenes pamatskola, Matīšu pamatskola, Rencēnu pamatskola, Strenču pamatskola (papildus programmas realizācijas vieta atrodas Sedā), Trikātas pamatskola;
- **sešas vidusskolas:** Mazsalacas vidusskola, Naukšēnu vidusskola, Rūjienas vidusskola, Valmieras 2. vidusskola (īsteno arī neklātienas / tālmācības izglītības programmas, Valmieras vakara (maiņu) vidusskola), Valmieras 5. vidusskola un Valmieras Viestura vidusskola;
- **divas valsts ģimnāzijas:** Valmieras Valsts ģimnāzija un Valmieras Pārgaujas Valsts ģimnāzija;
- **divas speciālās izglītības iestādes:** Ziemeļvidzemes pamatskola (Vaidavā) un Valmieras Gaujas krasta vidusskola - attīstības centrs.^{149, 150}

Attēls 41. Izglītojamo skaits 2021. gada septembrī Valmieras novada vidusskolās un valsts ģimnāzijās.¹⁵¹

¹⁴⁶ Valmieras novada pašvaldības nolikums

¹⁴⁷ Valmieras novadā – 46 pašvaldības dibinātas izglītības iestādes, <https://www.valmierasnovads.lv/valmieras-novada-46-pasvaldibas-dibinatas-izglitibas-iestades/>

¹⁴⁸ Valmieras novadā – 46 pašvaldības dibinātas izglītības iestādes, <https://www.valmierasnovads.lv/valmieras-novada-46-pasvaldibas-dibinatas-izglitibas-iestades/>

¹⁴⁹ Valmieras novada pašvaldības nolikums

¹⁵⁰ Izglītības iestādes, <https://www.valmierasnovads.lv/novads/izglitiba/izglitibas-iestades/>

¹⁵¹ Valmieras novadā – 46 pašvaldības dibinātas izglītības iestādes, <https://www.valmierasnovads.lv/valmieras-novada-46-pasvaldibas-dibinatas-izglitibas-iestades/>

Profesionālo vidējo izglītību ir iespējams iegūt divās izglītības iestādēs Valmierā: Valmieras Dizaina un mākslas vidusskolā, kurā 2021. gadā mācās 429 skolēni, un Izglītības un zinātnes ministrijas pārraudzībā esošajā Valmieras tehnikumā, kurā uz 2021. gada septembri mācījās 622 izglītojamie. Valmieras Dizaina un mākslas vidusskolā var apgūt vizuāli plastisko mākslu, interjera dizaina, reklāmas dizaina, apģērbu dizaina, foto dizaina un multimediju dizaina profesijas. Valmieras tehnikumā sagatavo audzēkņus enerģētikas tehniķa, rūpniecisko iekārtu tehniķa, mašīnbūves tehniķa, klientu apkalpošanas speciālista, programmēšanas tehniķa, loģistikas, mehatronisko sistēmu tehniķa, grāmatveža, viesmīļa un pavāra profesijām, kā arī piedāvā pieaugušo izglītības programmas nodarbinātības un kvalifikācijas paaugstināšanai.

Novadā atrodas sociālās korekcijas izglītības iestāde "Naukšēni", kas atrodas Izglītības un zinātnes ministrijas pārraudzībā un kurā atrodas audzēkņi vecumā no 11 līdz 18 gadiem, pamatojoties uz tiesas lēmumu.

Pašvaldībā darbojas divas privātskolas: "Universum" un "Zaļā Skola", kurās pielieto alternatīvās izglītības metodes un īpašu uzmanību pievērš radošuma attīstībai.

Valmierā atrodas **augstākā izglītības iestāde Vidzemes Augstskola**, kurā ir iespējams apgūt 17 dažādas studiju programmas informācijas tehnoloģijās, koka ēku celtniecībā un ekobūvēs, mehatronikā, biznesa vadībā, komunikācijas un sabiedriskajās attiecībās, žurnālistikā un tūrismā. Augstāko izglītību ir iespējams iegūt arī Grāmatvedības un finanšu koledžas un Juridiskās koledžas Valmieras filiālēs.

Valmieras novadā atrodas **četras sporta profesionālās ievirzes skolas**: Valmieras Sporta skola, Bertānu Valmieras basketbola skola, Rūjienas Sporta skola un Kocēnu Sporta skola, kā arī **četras mākslas un mūzikas profesionālās ievirzes skolas**: Valmieras Mūzikas skola, Rūjienas Mākslas skola, Rūjienas Mūzikas skola, Mazsalacas Mūzikas un mākslas skola un Strenču Mūzikas skola.^{152, 153, 154}

Plašākais mūžizglītības piedāvājums iedzīvotājiem ir pieejamas Vidzemes Augstskolas struktūrvienībā Zināšanu un tehnoloģiju centrā, kas izveidots 2014. gada 1. septembrī. Zināšanu un tehnoloģiju centrs piedāvā kursus, kas pielāgoti darba tirgus pieprasījumam un potenciālo kursu klausītāju mainīgajām vajadzībām un interesēm. Iedzīvotājiem ir iespējams apgūt informācijas tehnoloģijas, lietvedību, uzņēmējdarbību, valodas, projektu vadību, pedagogu profesionālās pilnveides kursus u.c. Tiek piedāvāts arī pakalpojums „Atvērtā universitāte”, kas ikvienam interesentam piedāvā iespēju apgūt kādu no Vidzemes augstskolas studiju kursiem, atbilstoši iepriekš iegūtajai izglītībai.¹⁵⁵

Lai nodrošinātu pilnvērtīgas brīvā laika pavadīšanas iespējas bērniem un jauniešiem, Valmieras novadā tiek piedāvātas daudzveidīgas interešu izglītības programmas. Interešu izglītības programmas piedāvā izglītības iestādes, Valmieras Jaunatnes centrs „Vinda” un fiziskas un juridiskas personas:

- kultūrizglītība (deja, mūzika, folklorā, vizuālā un vizuāli plastiskā māksla, amatniecība, teātris, melodeklamācija u.c.);

¹⁵² Valmieras novada pašvaldības nolikums

¹⁵³ Valmieras novada izglītības iestādes, <https://www.valmierasnovads.lv/novads/izglitiba/izglitibas-iestades/>

¹⁵⁴ Valmieras novada izglītības iestādes, <https://www.valmierasnovads.lv/valmieras-novada-46-pasvaldibas-dibinatas-izglitibas-iestades/>

¹⁵⁵ Mūžizglītība, <https://www.valmierasnovads.lv/novads/izglitiba/izglitibas-iestades/muzizglitiba/>

- tehniskajā jaunrade (tehniskā modelēšana un konstruēšana, robotika, programmēšana, datorika, elektronika, u.c.);
- radošās industrijas (grafiskais dizains, foto/video/audio māksla, mūzikas ierakstu studija, datorgrafika u.c.);
- vides interešu izglītība (dabas pētnieki, vides izziņas pulciņš, vides eksperimenti u.c.);
- sporta interešu izglītība (galda spēles, individuālie sporta veidi, sporta spēles, vispusīgā fiziskā sagatavotība, sporta dejas u.c.);
- citas interešu izglītības programmu jomas (skolu muzejs, novadpētniecība, valodu apguve, debašu klubi, mājsaimniecības pulciņš, uzņēmējdarbības pulciņš, Bēbīšu skola, skauti, mazskauti, žurnālistika u.c.).¹⁵⁶

Valmieras novada skolēnu mācību sasniegumi eksakto zinātņu (STEM) eksāmenu līmenis nav pietiekami augsts, jo 2019./2020. mācību gadā Valmieras vispārizglītojošajās izglītības iestādēs fizikas centralizēto eksāmenu kārtoja vien 23 skolēni. Toties vidējais zināšanu līmenis pēc centralizēto eksāmenu rezultātiem matemātikā ir 46,4%. Izglītības procesos arvien agrāk ir jāiekļauj informācijas tehnoloģiju apgūšana, piemēram, robotikas pulciņš jau pirmsskolas izglītības iestādēs.¹⁵⁷

Attēls 42. Valmieras Valsts ģimnāzijas ēka.¹⁵⁸

Attēls 43. Rūjienas vidusskolas ēka ar sporta kompleksu.¹⁵⁹

¹⁵⁶ Valmieras novada interešu izglītība, <https://www.valmierasnovads.lv/novads/izglitiba/izglitibas-iestades/interesu-izglitiba/>

¹⁵⁷ Valsts Izglītības satura centrs

¹⁵⁸ Valmieras Valsts ģimnāzija aicina uz 95 gadu jubilejas salidojumu 9.maijā, <https://www.valmieraszinas.lv/valmieras-valsts-gimnazija-icina-uz-95-gadu-jubilejas-salidojumu-9-maija/>

¹⁵⁹ Rūjienas vidusskola, <http://www.rujienasvidusskola.lv/>

Attēls 44. Kocēnu pamatskolas ēka.¹⁶⁰

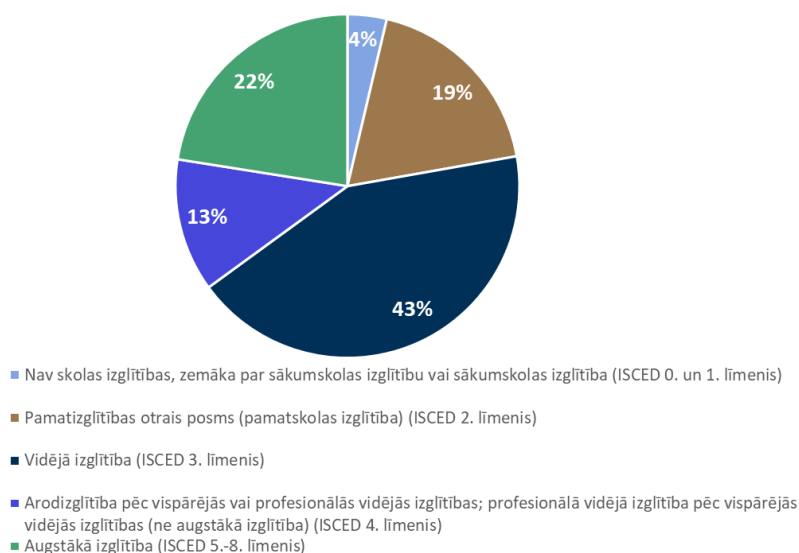

Attēls 45. Vidzemes augstskolas ēka.¹⁶¹

Valmieras novadā lielākajai daļai iedzīvotāju virs 15 gadu vecuma jeb 43% iedzīvotāju augstākais iegūtais izglītības līmenis ir vidējā izglītība, 22% no novada iedzīvotājiem ir iegūta augstākā izglītība, 13% arodizglītība, 19% iedzīvotāju augstākais izglītības līmenis ir pamatizglītība, bet 4% iedzīvotāju nav ieguvuši skolas izglītības, vai tā ir zemāka par sākumskolas izglītību.¹⁶²

Attēls 46. Augstākā sasniegtā izglītības līmeņa sadalījums iedzīvotāju grupā sākot no 15 gadu vecuma.¹⁶³

Valmiera ir starptautiskā UNESCO Izglītības pilsētu sadarbības tīkla dalībniece (UNESCO Global Network of Learning Cities), kas vieno vairāk nekā 200 pilsētas visā pasaulē, kuras kā vienu no nākotnes attīstības stratēģijas pamatiem izvirzījušas izglītību un mūžizglītības iespēju paplašināšanu ikvienam tās iedzīvotājam neatkarīgi no vecuma, dzimuma, sociālā

¹⁶⁰ <https://www.eliesma.lv/izglitiba-un-macisanas-kokmuiza>

¹⁶¹ <https://va.lv/lv/par-via/isuma>

¹⁶² IZT040. Iedzīvotāji 15 un vairāk gadu vecumā pa augstākā sekmīgi iegūtā izglītības līmeņa grupām reģionos, republikas pilsētās, novados un Rīgas apkaimēs gada sākumā (tautas skaitīšana) - Teritoriālā vienība, Izglītības līmenis un Laika periods

¹⁶³ IZT040. Iedzīvotāji 15 un vairāk gadu vecumā pa augstākā sekmīgi iegūtā izglītības līmeņa grupām reģionos, republikas pilsētās, novados un Rīgas apkaimēs gada sākumā (tautas skaitīšana) - Teritoriālā vienība, Izglītības līmenis un Laika periods

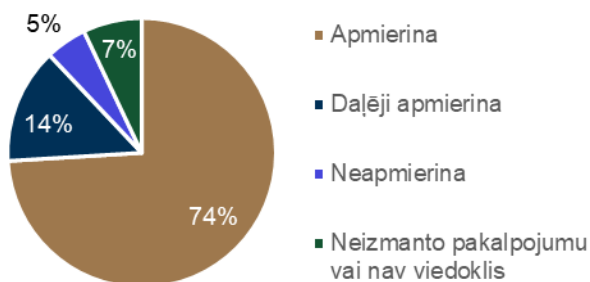
stāvokļa u.c.¹⁶⁴ Tāpat Valmieras pilsēta ir iesaistījusies Baltijas pilsētu savienības (UBC) izglītības pilsētu darba grupā, kas atbalsta jauniešu nodarbinātību un labklājību.¹⁶⁵

Valmieras novadā valsts izglītības, sporta un jaunatnes politikas virzienus īsteno Valmieras novada Izglītības pārvalde sadarbībā ar pašvaldības struktūrvienībām un izglītības iestādēm. Pārvaldē ir pieejami speciālisti pirmsskolas izglītības, profesionālās ievirzes un interešu izglītības, jaunatnes lietu un iekļaujošās izglītības jautājumos.¹⁶⁶ Izglītības pārvaldei ir divas struktūrvienības: Vidzemes reģiona Iekļaujošās izglītības atbalsta centrs (turpmāk – VRIAC)¹⁶⁷ un Dienesta viesnīca. VRIAC darbības mērķis ir veicināt iekļaujošās izglītības vides veidošanu Vidzemes reģionā atbilstoši normatīvajiem aktiem un tā uzdevumi ir sniegt konsultatīvu atbalstu Vidzemes reģionā noteiktajās teritorijās esošajām pašvaldību pedagoģiski medicīniskajām komisijām un logopēda, psihologa, speciālā pedagoga atbalstu izglītības iestādēm, veikt pašvaldības pedagoģiski medicīniskās komisijas funkcijas un veicināt un pilnveidot sadarbību ar sociālās palīdzības dienestiem, ārstnieciskajām iestādēm/personām un sabiedriskajām organizācijām. Dienesta viesnīcas darbības mērķis ir nodrošināt izglītības iestāžu audzēkņus ar dzīvošanai piemērotām telpām, inventāru un iekārtām mācību laikā. Viesnīcā gultasvietas piešķir izglītojamiem un Valmieras Bērnu sporta skolas izglītības programmas „Augstas klases sportistu sagatavošanas centrs” audzēkņiem, kuru deklarētā dzīvesvieta nav Valmieras pilsētas administratīvā teritorijā.¹⁶⁷

Iedzīvotāju aptaujas ietvaros izglītības joma bija vislabāk novērtētais pakalpojums, kas nozīmē, ka jau šobrīd novada iedzīvotāji ir ļoti apmierināti ar izglītības kvalitāti novadā. Taču korekcijas ieviešis administratīvi teritoriālās reformas rezultātā un Izglītības un zinātnes ministrijas 2021. gadā uzsāktā Izglītības iestāžu tīkla sakārtošana.

Iedzīvotāju aptaujā pirmsskolas izglītības kvalitāte ir novērtēta visaugstāk - 74% respondentu tā apmierina, 14% daļēji apmierina, 5% neapmierina un 7% pakalpojumu neizmanto vai nav viedoklis.

Attēls 47. Iedzīvotāju aptaujas atbildes par apgalvojumu “Tuvākajā apkārtnē atrodas labas kvalitātes pirmsskolas izglītības iestādes”

¹⁶⁴ UNESCO Institute for Lifelong Learning, <https://uil.unesco.org/lifelong-learning/learning-cities/members>

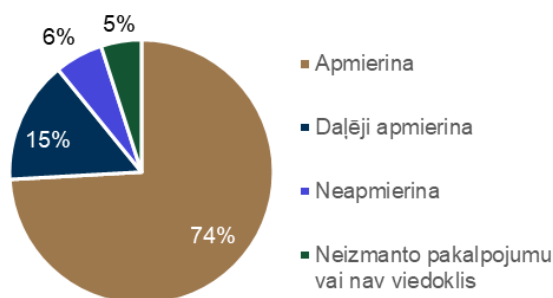
¹⁶⁵ Union of the Baltic Cities (UBC), <https://www.ubc.net/commissions/learning-cities>

¹⁶⁶ <https://www.valmierasnovads.lv/novads/izglitiba/>

¹⁶⁷ Valmieras novada pašvaldības iestādes „Valmieras novada Izglītības pārvalde” Nolikums

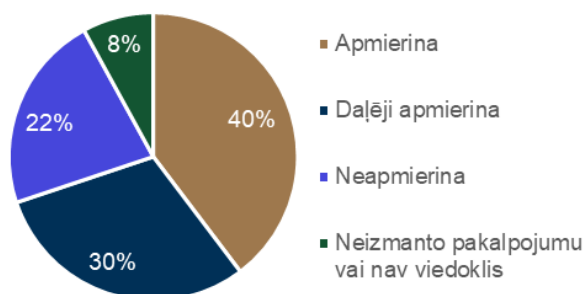
Iedzīvotāju aptaujā vispārējās izglītības kvalitāte ir novērtēta visaugstāk - 74% respondentu tā apmierina, 15% daļēji apmierina, 6% neapmierina un 5% pakalpojumu neizmanto vai nav viedoklis.

Attēls 48. Iedzīvotāju aptaujas atbildes par apgalvojumu "Tuvākajā apkārtnē atrodas labas kvalitātes vispārējās izglītības iestādes"

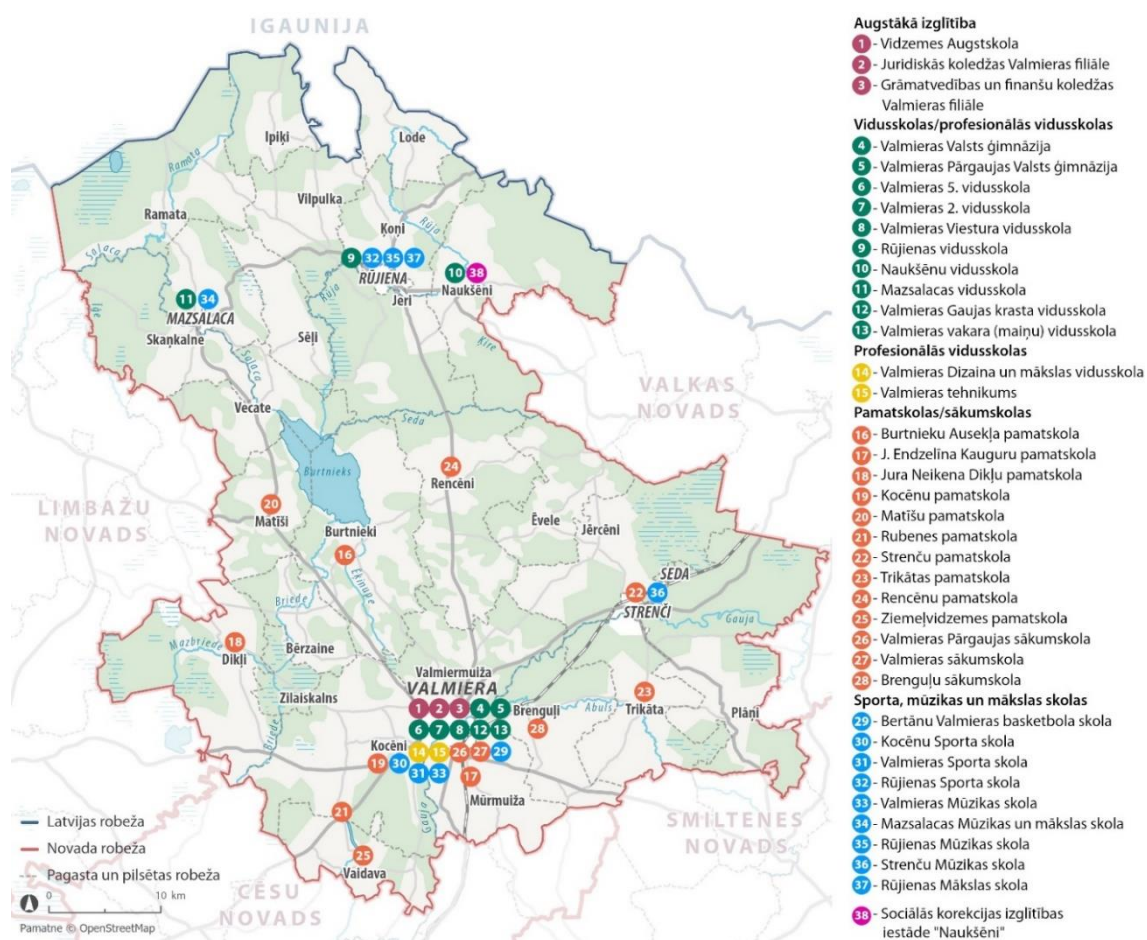

Iedzīvotāju aptaujā pieaugušo izglītības un interešu izglītības pakalpojumu kvalitāte ir novērtēta zemāk - 40% respondentu tā apmierina, 30% daļēji apmierina, 22% neapmierina un 8% pakalpojumu neizmanto vai nav viedoklis. Tā kā $\frac{1}{4}$ no respondentiem pakalpojumu kvalitāte neapmierina, tad padarīt šo pakalpojumu pieejamāku, vairāk informēt un iesaistīt sabiedrību kā arī uzlabot pieejamo kvalitāti.

Attēls 49. Iedzīvotāju aptaujas atbildes par apgalvojumu "Tuvākajā apkārtnē var saņemt labas kvalitātes pieaugušo izglītības un interešu izglītības pakalpojumus"

Attēls 50. Izglītības iestāžu izvietojums Valmieras novadā

Jaunatnes politika

Jaunatnes politika veicina jauniešu – personu vecumā no 13 līdz 25 gadiem – pilnvērtīgu un vispusīgu attīstību, iekļaušanos sabiedrībā un dzīves kvalitātes uzlabošanu.¹⁶⁸ Vadošā valsts pārvaldes iestāde jaunatnes politikas jomā ir Izglītības un zinātnes ministrija, kas organizē, izstrādā un koordinē jaunatnes jomu.

Kā minēts Jaunatnes politikas pamatnostādņu 2021.-2027. gadam¹⁶⁹ kopsavilkumā, svarīgi, lai iedzīvotāji jauniešu vecumā ticētu iespējai dzīvot emocionālā un finansiālā labklājībā, justu drošību par savu nākotni, apzinātos piederību savai kopienai, pašvaldībai un valstij.

Izglītības un zinātnes ministrijas sagatavotajā Jaunatnes politikas īstenošanas plānā 2021. – 2023. gadam rezultāti ir vērsti uz darbu ar jaunatni sistēmas valsts un pašvaldību līmenī pilnveidošanu, tostarp nostiprinot darbu ar jaunatni kā pašvaldību autonomo funkciju.

Valmieras novadā jaunatnes politiku īsteno Valmieras novada Izglītības pārvalde, kas koordinē un organizē izglītības un jaunatnes pasākumus, interešu izglītību un ārpusstundu pasākumus, izglītojamo nometņu organizēšanu un darbību¹⁷⁰, kā arī

¹⁶⁸ Jaunatnes likums, <https://likumi.lv/ta/id/175920-jaunatnes-likums>

¹⁶⁹ Jaunatnes politikas pamatnostādnes 2021.-2027. gadam

¹⁷⁰ Valmieras novada Izglītības pārvaldes nolikums (aktualizēts 12.08.2021.)

nodrošina Jaunatnes lietu speciālistu. Izglītības pārvaldes pārraudzībā atrodas jauniešu centri, kas Valmieras novadā ir izveidoti Valmierā, Rūjienā, Burtņiekos un Trikātā.¹⁷¹ Arī jauniešu centros ir pieejami jaunatnes lietu speciālisti, kuri ikdienā rūpējas par to, lai jauniešu intereses tiktu aizstāvētas un jauniešu ikdiena tiktu papildīta ar jauniešu vēlmēm un vajadzībām atbilstošu piedāvājumu.¹⁷²

Novadā ir izveidota Jaunatnes lietu konsultatīvā komisija, kuras mērķis ir risināt ar jaunatnes politiku saistītos jautājumus, veicinot jauniešu iniciatīvas, iesaistot jauniešus neformālajā izglītībā, līdzdalību lēmumu pieņemšanā un sabiedriskajā dzīvē, kā arī atbalstītu pašvaldības darbu ar jaunatni. Komisija sastāv no diviem domes deputātiem, diviem Izglītības pārvaldes pārstāvjiem, vienas skolas direktora vietnieka audzināšanas darba pārstāvja, astoņiem Valmieras novada jaunatnes organizāciju un nevalstisko organizāciju pārstāvjiem, kas īsteno darbu ar jaunatni, un viena Sporta pārvaldes pārstāvja.¹⁷³

Valmieras novada 2022. gada budžetā darbam ar jaunatni tiek paredzēti 19 tūkstoši eiro.¹⁷⁴

Valmieras pilsētā darbojas Valmieras Jaunatnes centrs "Vinda", kas sniedz iespēju bērniem un jauniešiem izkopt intereses kultūrizglītībā un tehniskajā jaunradē, veicina profesijas izvēli, brīvā laika saturīgu un lietderīgu pavadīšanu.¹⁷⁵ Valmieras Jaunatnes centrā "Vinda" ir 49 interešu izglītības programmas. Uz 2022. gada 1. janvāri iestādē darbojas 477 audzēkņi, tostarp ir arī audzēkņi, kuri apmeklē vairākus pulciņus.¹⁷⁶ Arī sekojoši jauniešu centri, brīvā laika pavadīšanas centri un jauniešu sanāksšanas vietas organizē sadarbības projektus ar ārvalstu partneriem un ikdienas pasākumus:

- Valmieras Jauniešu māja;
- Jauniešu māja "Ceplis" Valmierā;
- "OPEN" Radošais centrs Valmierā;
- Rūjienas jauniešu centrs;
- Trikātas jauniešu centrs;
- Burtņieku jauniešu centrs;
- "VirziensA" jauniešu tikšanās telpa Rencēnu pamatskolā;
- Bērnu un Jauniešu centrs "Grieze" Rūpniekos;
- Jauniešu tikšanās telpa Vecates kultūras centrā;
- Naukšēnu jauniešu centrs "Putniņi";
- Mūrmuižas jauniešu telpa.

Ikvienam ir iespēja iesaistīties Valmieras un Rūjienas jauniešu domēs un pārstāvēt savu viedokli par jauniešu iespējām, iesaistīties dažādu pasākumu organizēšanā kā arī pašiem radīt vidi, kurā jaunieši jūtas ērti un uzklauti.¹⁷⁷

¹⁷¹ Valmieras novada pašvaldības nolikums

¹⁷² Valmieras novada Izglītības pārvalde, <https://www.valmierasnovads.lv/novads/izglitiba/izglitibas-parvalde/>

¹⁷³ Valmieras novada pašvaldības jaunatnes lietu konsultatīvās komisijas nolikums

¹⁷⁴ Valmieras novada pašvaldības 2022.gada 3.februāra saistošajiem noteikumiem Nr.37 "Par Valmieras novada pašvaldības 2022.gada budžetu", Paskaidrojuma raksts

¹⁷⁵ Valmieras jaunatnes centrs "Vinda", <https://vinda.valmiera.lv/>

¹⁷⁶ Valmieras novada pašvaldības 2022.gada 3.februāra saistošajiem noteikumiem Nr.37 "Par Valmieras novada pašvaldības 2022.gada budžetu", Paskaidrojuma raksts

¹⁷⁷ Valmieras novada jaunatnes politikas attīstības stratēģija 2021.-2026. gadam

Attēls 51. Valmieras jauniešu māja.¹⁷⁸

Papildus iesaistei domē ir iespēja piedalīties jauniešu organizācijās, piemēram, Valmieras novada fondā "Jauniešu ideju laboratorija", kuras mērķis ir veicināt jauniešu iesaistīšanos vietējās dzīves uzlabošanā, veidojot izpratni par līdzekļu piesaisti, brīvprātīgo darbu un labdarību. 2022. gadā jauniešiem ir iespēja piedalīties Valmieras novada fonda "Jauniešu ideju laboratorija" organizētajā ideju konkursā "Jaunieši dod iespēju jauniešiem 2022". Tāpat līdzdarboties Vidzemes Augstskolas Studentu apvienībā, Ziemeļlatvijas Lauvēnu klubā, skautu un gaidu vienībās, jaunsardzē, izglītības iestāžu skolēnu pašpārvaldēs u.c.¹⁷⁹

Valmieras novada pašvaldības domes sēdē 2022. gada 24. februārī tika apstiprināts Valmieras novada jauniešu projektu konkursa nolikums, kura mērķis ir veicināt Valmieras novada jauniešu iniciatīvu, izaugsmi un līdzdalību sabiedriskajos procesos Valmieras novadā.¹⁸⁰

Valmieras novadā ik gadu tiek rīkoti pasākumi jauniešiem, piemēram, pilsētas svētku ietvaros tiek organizētas darbnīcas, bērnu un jauniešu vasaras nometnes, jauniešu gada balva, sporta sacensības, izaicinājumi u.c.¹⁸¹

2021. gadā no 11. marta līdz 21. aprīlim norisinājās Valmieras novada jauniešu aptauja "Kopā, tālāk, plašāk", kuras mērķis bija noskaidrot jauniešu vērtējumus par sev pieejamajām iespējām brīvā laika pavadīšanai, izglītībai, darbam un citiem aspektiem. Aptaujā piedalījās 852 respondenti. Visvairāk jauniešiem pietrūkst iespējas izteikt savu viedokli un noticēt, ka tas tiks ņemts vērā. Jo vairāk jaunieši tiks iesaistīti novada attīstībā, jo motivētāki tie būs palikt un turpināt dzīvot un strādāt Valmieras novadā. Jauniešiem novadā ir plašas iespējas, bet pietrūkst informācijas par pieejamību, uzticības personas, kas uzklausi jauniešu viedokli un vajadzības, sniegtu atbalstu izaugsmei. Tāpat jauniešu atzīst, ka problēma ir slinkums un tas, ka nekas neinteresē, nav vietas, kur lietderīgi

¹⁷⁸ Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests. Pārskats par glābšanas darbiem, ugunsgrēkiem un to radītajām sekām

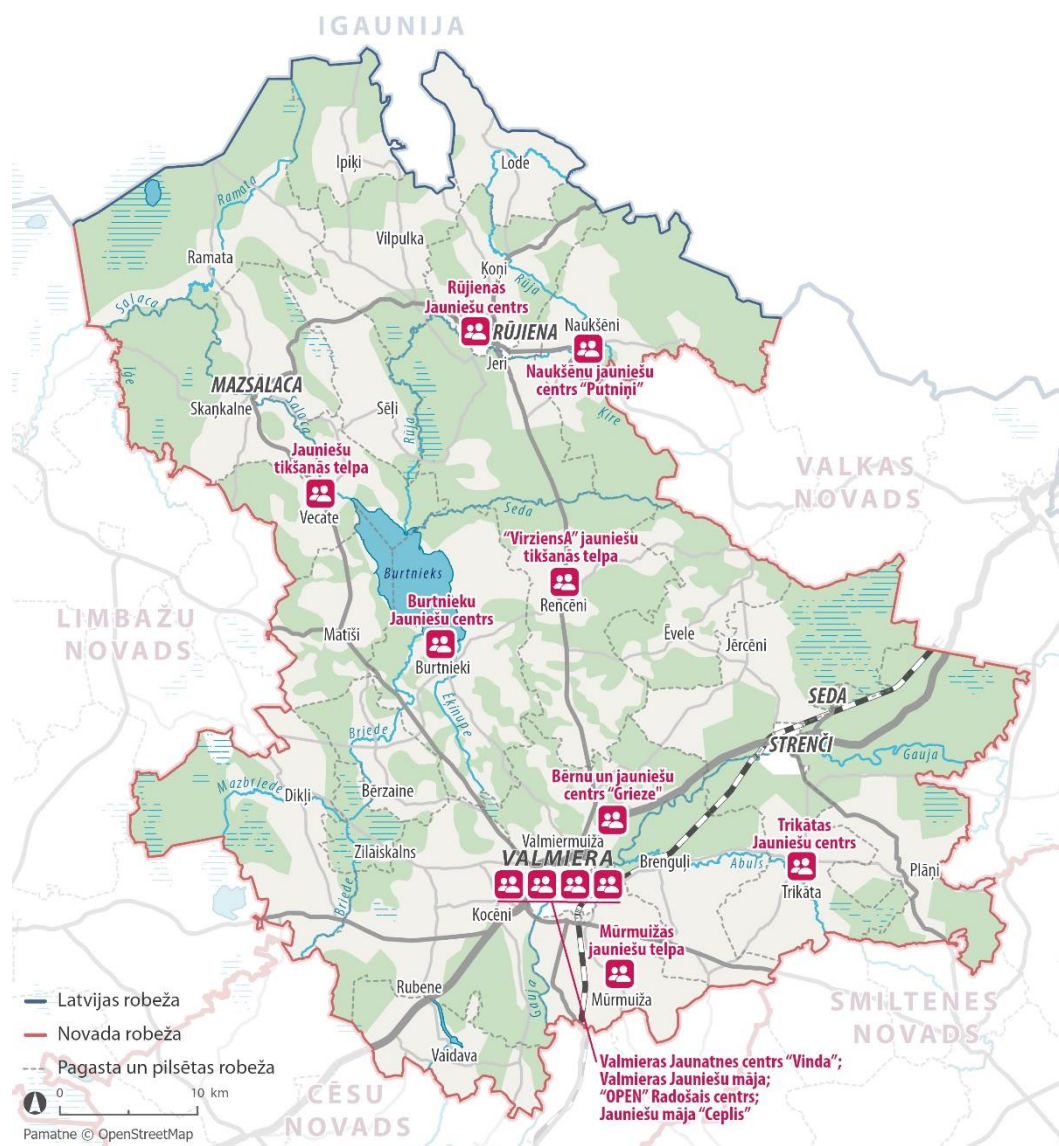
¹⁷⁹ Valmieras jaunatnes centrs "Vinda", <https://vinda.valmiera.lv/lv/jauniesiem/iesaisties>

¹⁸⁰ Valmieras novada jauniešu projektu konkursa nolikums, <https://www.valmierasnovads.lv/content/uploads/2022/03/Jauniesu-projektu-konkursa-NOLIKUMS.pdf>

¹⁸¹ Valmieras novada jaunatnes politikas attīstības stratēģija 2021.-2026. gadam

pavadīt brīvo laiku un daļa jaunieši saskaras ar mācību problēmām. Pēc aptaujas secināms, ka svarīgi ir saglabāt esošos jauniešu centrus un veidot papildus jaunus mobilos centrus, kas piedāvātu visiem novada jauniešiem saņemt atbalstu pēc iespējas tuvāk viņu dzīvesvietai.¹⁸²

Attēls 52. Jauniešu centri, brīvā laika pavadīšanas centri un jauniešu sanāksšanas vietas Valmieras novadā.

Bērnu tiesību aizsardzība

Valmieras novadā kā bērnu tiesību aizbildnības un aizgādības iestāde darbojas Valmieras novada pašvaldības iestāde “Valmieras novada Bāriņtiesa” (turpmāk – *Bāriņtiesa*), kuras mērķis ir nodrošināt bērna vai aizgādībā esošās personas personiskās un mantiskās intereses un tiesības, tā nodrošinot likuma “Par pašvaldībām” 15. panta

¹⁸² Apvienotā Valmieras, Burtņieku, Kocēnu, Rūjienas, Beverīnas, Mazsalacas, Strenču, Naukšēnu novada jauniešu anketēšana un datu apkopojums

pirmajā daļā noteikto autonomo kompetenci - bērnu tiesību aizsardzību Valmieras novada administratīvajā teritorijā.¹⁸³

Apliecinājumu izdarīšanu un citus Bāriņtiesu likuma VII nodaļā noteiktos uzdevumus (notariālās darbības Civillikumā noteiktajos gadījumos) Valmieras novada teritoriālajās vienībās veic zvērināti notāri, vai, ja tādu nav, – Bāriņtiesa.

Bāriņtiesas kā aizbildnības iestādes nodrošina bērna personisko un mantisko tiesību aizsardzību¹⁸⁴.

Savukārt Pašvaldība ar Bāriņtiesas un citu pašvaldības iestāžu palīdzību atbilstoši Bērnu tiesību aizsardzības likumam nodrošina¹⁸⁵:

1. sniedz palīdzību un atbalstu ģimenēm, kurās ir bērni, garantējot ikvienam pašvaldības teritorijā dzīvojošam bērnam pajumti, siltumu, apģērbu un vecumam un veselības stāvoklim atbilstošu uzturu;
2. nodrošina ārpusģimenes aprūpi tiem bērniem, kuriem uz laiku vai pastāvīgi nav savas ģimenes vai kurus viņu pašu interesēs nedrīkst atstāt šajā ģimenē;
3. nodrošina bērnu tiesības iegūt vispārējo vidējo izglītību un sniedz viņiem palīdzību arodizglītībā;
4. organizē mātes un bērna primāro veselības aprūpi;
5. organizē vecāku izglītošanu;
6. gādā par pirmsskolas un ārpusskolas bērnu iestādēm, tautas bibliotēkām, bērnu atpūtas organizēšanu;
7. izstrādā un realizē programmas darbam ar ielas bērniem;
8. veic citus pasākumus bērna tiesību nodrošināšanā.

Kā viens no pirmajiem soļiem Bērnu tiesību aizsardzības likumā noteiktās pašvaldības kompetences īstenošanai jaunizveidotajā Valmieras novadā ir izveidota Valmieras novada pašvaldības koordinējoša un konsultatīva Bērnu tiesību aizsardzības komisija (Komisija), kurā ir pārstāvji no Bāriņtiesas, Sociālo lietu pārvaldes, Izglītības pārvaldes un pašvaldības policijas. Komisija izskata individuālus gadījumus saistībā ar iespējamām bērnu tiesību pārkāpumiem, ja ir nepieciešama ātra rīcība un vairāku institūciju sadarbība, un ko nav izdevies atrisināt starpprofesionāļu komandas ietvaros, kā arī bērnu tiesību aizsardzības jomā analizē situāciju novadā, sniedz priekšlikumus pašvaldībai un priekšlikumus Labklājības ministrijai normatīvo aktu pilnveidei.¹⁸⁶

Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likumu¹⁸⁷ vēl ir nepieciešams izstrādāt Valmieras novada pašvaldības bērna tiesību aizsardzības programmu, kurā jāapkopo informāciju par jaunizveidotajā novada pašvaldībā pieejamiem resursiem bērnu tiesību aizsardzības jomā, lai nodrošinātu sadarbību pašvaldības, valsts institūciju un sabiedrības (sabiedrisko

¹⁸³ Valmieras novada pašvaldības iestādes „Valmieras novada Bāriņtiesa” nolikums, apstiprināts ar Valmieras novada pašvaldības domes 26.08.2021. lēmumu Nr.282

¹⁸⁴ Bērnu tiesību aizsardzības likuma 66. panta trešā daļa

¹⁸⁵ Bērnu tiesību aizsardzības likuma 66. panta otrā daļa

¹⁸⁶ Valmieras novada domes 2022. gada 27. janvāra lēmums Nr. 63 “Par Valmieras novada pašvaldības Bērnu tiesību aizsardzības komisijas un nolikuma apstiprināšanu” (protokols Nr. 2, 66§)

¹⁸⁷ Bērnu tiesību aizsardzības likuma 66. panta pirmā daļa

organizāciju, ģimeņu u.c. fizisko un juridisko personu) pārstāvju starpā, starpinstitutionālā sadarbības mehānisma darbības¹⁸⁸ un finansējumu.

Bērnam kā fiziski un intelektuāli nenobriedušai personai vajadzīga īpaša aizsardzība un gādība, sekmējot bērnu un ģimeņu dzīves kvalitātes uzlabošanos. Ņemot vērā, ka bērna tiesību aizsardzības programmas mērķa grupa nav tikai bērni¹⁸⁹, bet arī viņu ģimenes un citas bērna aprūpē iesaistītās personas, programmas izstrādē iesaistāms plašs pašvaldības atbildīgo institūciju loks no izglītības, sociālās palīdzības un sociālo pakalpojumu, veselības aprūpes, policijas, darba ar jaunatni jomām.

Nacionālā līmeņa vidēja termiņa mērķi bērnu tiesību aizsardzībai ir definēti Izglītības attīstības pamatnostādnēs 2021.–2027. gadam „Nākotnes prasmes nākotnes sabiedrībai”, kuru 3. mērķis “Atbalsts ikviena izaugsmei” paredz atbalsta mehānismu veidošanu indivīdu – bērnu, jauniešu un pieaugušo – izaugsmei, un Bērnu, jaunatnes un ģimenes attīstības pamatnostādnēs 2021.–2027. gadam (izstrādes stadijā; atbildīgā iestāde - Labklājības ministrija), kur bērnu tiesību aizsardzība tiek skatīta ģimenes kontekstā par virsmērķi izvirzot nabadzības risku un sociālās atstumtības mazināšanu ģimenēm ar bērniem. Savukārt izvirzītā virsmērķa pakārtotie apakšmērķi ir vērsti uz ģimenēm ar bērniem draudzīgas sabiedrības izveidi, kas veicina bērnu un jaunatnes labklājību, veselīgu attīstību un vienlīdzīgas iespējas, kā arī nodrošina, lai valsts politika būtu izsvērtā, pēctecīga un visaptveroša bērnu un ģimenes labklājības, jaunatnes, veselības un tiesību aizsardzības jomā.

Sociālie pakalpojumi

Līdz Valmieras novada izveidei novada teritorijā darbojās iepriekšējo novadu sociālie dienesti – Kocēnu novada domes sociālais dienests, Beverīnas novada pašvaldības sociālais dienests, Mazsalacas novada sociālais dienests, Strenču novada sociālais dienests, Naukšēnu novada pašvaldības sociālais dienests, Rūjienas novada sociālais dienests, Burtnieku novada pašvaldības sociālais dienests un Valmieras pilsētas pašvaldības iestāde "Sociālo lietu pārvalde". Jaunveidotajā novadā par sociālajiem pakalpojumiem atbildīga ir Valmieras novada Sociālo lietu pārvalde ar struktūrvienībām: Sociālās palīdzības nodaļa, Sociālo pakalpojumu nodaļa, Sociālā darba nodaļa un Veselības aprūpes nodaļa.¹⁹⁰ Sociālie darbinieki strādā arī pagastos un pilsētās – Valmierā, Kocēnos, Bērzainē, Dikļos, Vaidavā, Zilajākalnā, Brenguļos, Kauguros, Trikātā, Valmiermuižā, Burtniekos, Ēvelē, Matīšos, Rencēnos, Vecatē, Rūjienā, Ipiķos, Lodē, Vilpulkā, Jeros, Naukšēnos, Ķoņos, Mazsalacā, Ramatā, Sēļos, Strenčos, Sedā, Plāņos un Jērcēnos.

¹⁸⁸ Ņemot vērā Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas metodiskos ieteikumus “Par Izglītības iestādes, sociālā dienesta, bāriņtiesas u.c. iestāžu kompetenci starpinstitutionālajā sadarbībā, veicot preventīvo darbu un risinot vardarbības gadījumus pret bērnu” un “Par bāriņtiesas un sociālā darba speciālista darbam ar ģimeni un citu speciālistu sadarbību”

¹⁸⁹ Bērns – persona, kas nav sasniegusi 18 gadu vecumu, izņemot tās personas, kuras saskaņā ar likumu izsludinātas par pilngadīgām vai stājušās laulībā pirms 18 gadu vecuma sasniegšanas (Bērnu tiesību aizsardzības likuma 3. panta pirmā daļa)

¹⁹⁰ Valmieras novada pašvaldības nolikums, Valmieras novada pašvaldības iestādes „Valmieras novada Sociālo lietu pārvalde” nolikums

Novadā kopā ir septiņas ilgstošās sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijas:¹⁹¹

Sociālo lietu pārvaldes tiešā pārraudzībā darbojas:

- Pašvaldības pansionāts "Valmiera" Valmierā Rīgas ielā 55, (plānotais klientu skaits: 70) un Valmierā Kauguru ielā 3 (plānotais klientu skaits: 49), kuros uzturas pensijas vecuma personas un personas ar fiziska rakstura traucējumiem;
- Pašvaldības sociālās aprūpes centrs "Lode" Lodes pagastā, kurā uzturas pilngadīgas personas ar invaliditāti ar fiziska rakstura traucējumiem, pensijas vecuma personas un personas ar garīga rakstura traucējumiem (GRT) (plānotais klientu skaits: 85).

Pašvaldībai ir sadarbība arī ar citām ilgstošās sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijām. Šie pakalpojumu sniedzēji izmitināšanu institūcijā papildina arī ar citiem sociālajiem pakalpojumiem:

- biedrības "Latvijas SOS bērnu ciematu asociācija" Valmieras SOS ģimeņu atbalsta centrs Ganību ielā 3 Valmierā, kura klienti ir jaunieši vecumā no 18 – 24 gadiem pēc ārpusģimenes aprūpes izbeigšanas ilgstošās sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā (Plānotais klientu skaits: 6) ar struktūrvienību "Valmieras SOS bērnu ciemats", kurā ilgstoši uzturas bērni bāreņi un bez vecāku gādības palikušie bērni (plānotais klientu skaits: 72). Tāpat iespējams saņemt pakalpojumus ģimenēm ar bērniem, kuras pakļautas sociālās atstumtības riskam, ģimenēm, kurās bērna aprūpētāji nav viņa bioloģiskie vecāki, bet nodrošina bērna aprūpi audžuģimenēs, aizbildnībā vai adopcijā;
- Biedrības „REACH” Senioru nams „Zilaiskalns”, kurā uzturas pensijas vecuma personas un personas ar invaliditāti un fiziska rakstura traucējumiem (plānotais klientu skaits: 33);
- Biedrības "Latvijas Sarkanais Krusts" sociālās aprūpes un rehabilitācijas centrs "Seda", kurā uzturas pensijas vecuma personas, invalīdi ar fiziska rakstura traucējumiem un personas ar GRT (plānotais klientu skaits: 50);
- Valsts sociālās aprūpes centrs "Zemgale" filiāle "Rūja" Jeru pagastā, kurā uzturas personas ar invaliditāti ar fiziska rakstura traucējumiem un personas ar GRT (plānotais klientu skaits: 252). Centrā ir izvietota arī pusceļa māja (plānotais klientu skaits: 30) un grupu dzīvoklis "Saulrīti" (plānotais klientu skaits: 30);
- SIA Sociālās rehabilitācijas un aprūpes centrs "Rūjienas senioru māja", kurā uzturas pensijas vecuma personas un personas ar invaliditāti un fiziska rakstura traucējumiem (plānotais klientu skaits: 100). Centrā pieejams arī pakalpojums "Dienas aprūpes centrs", kas apkalpo gan pilngadīgas personas ar GRT, gan ar fiziska rakstura traucējumiem un pensijas vecuma personas.

¹⁹¹ Sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrs

Attēls 53. Valmieras SOS bērnu ciemats.¹⁹²

Attēls 54. Sociālās aprūpes un rehabilitācijas centrs "Seda".¹⁹³

Grupu mājas (dzīvokļa) pakalpojumu pilngadīgām personām ar GRT nodrošina:

- Biedrības "Latvijas Samariešu apvienība" Sociālo pakalpojumu centrs "Vanags" Valmierā (plānotais klientu skaits: 16);
- Camphill nodibinājums "Rožkalni" (plānotais klientu skaits: 10) un arī tas atrodas Valmierā.

Specializētās darbnīcas pilngadīgām personām ar GRT nodrošina:

- Camphill nodibinājums "Rožkalni" Rencēnu pagasta Rožkalnos (plānotais klientu skaits: 20);
- "Fonds "Iespēju tilts"" Valmierā (plānotais klientu skaits: 18);
- Biedrība "Kristīgais žēlsirdības centrs" Valmierā (plānotais klientu skaits: 10).

SIA "Vidzemes slimnīca" Hronisko pacientu aprūpes nodaļā ir pieejama īslaicīgā sociālā aprūpe (plānotais klientu skaits: 2).

Valmieras novadā pakalpojumu aprūpe mājās Sociālo lietu pārvalde nodrošina Naukšēnu pagastā, Mazsalacā un Kocēnu pagastā. Pārējā novada teritorijā aprūpes mājās pakalpojumu pašvaldība nodrošina sadarbībā ar biedrības "Latvijas Samariešu apvienība" dienesta "Samariešu atbalsts mājās" Vidzemes nodaļu.

Valmieras novadā ir trīs krīzes centri:

- Krīzes centra pakalpojumus visu vecumu personām, kas cietušas no prettiesiskām darbībām (tai skaitā vardarbībā cietušas personas), kā arī invalīdiem ar fiziska rakstura traucējumiem, krīzes situācijā nonākušām personām, personām ar GRT ar un bez izmitināšanas nodrošina nodibinājums "Centrs Valdardze" Valmierā (plānotais klientu skaits: 257).
- Biedrības "Ģimenes šūpulis" nodrošina krīzes centra "Patvēruma māja" pakalpojumus krīzes situācijā nonākušām personām – nepilngadīgām un pilngadīgām grūtniecēm un jaunām māmiņām ar zīdaiņiem Kauguru pagasta Jaunpalejās.
- Nodibinājuma "Fonds "Iespēju tilts"" dienas aprūpes centrs "Stropiņš" Valmierā, kas atbalsta bērnus no ģimenēm, kurās ir bērna attīstībai nelabvēlīgi apstākļi (nepilnām ģimenēm, kuru vecāki strādā ārzemēs; kuru vecākiem ir atkarības problēmas no psihotropām vielām u.tml.).

¹⁹² <https://www.valmieraszinas.lv/valmieras-sos-bernu-ciemats-svin-10-gadu-jubileju/#2>

¹⁹³ <https://www.redcross.lv/par-mums/socialie-centri/sarc-seda/>

Biedrība "Kristīgais žēlsirdības centrs" nodrošina kristīgo dienas centru Valmierā bērniem un vecākiem no trūcīgām un sociālā riska ģimenēm, daudzbērnu ģimenēm, bērniem ar funkcionāliem traucējumiem, ar redzes un dzirdes invaliditāti.

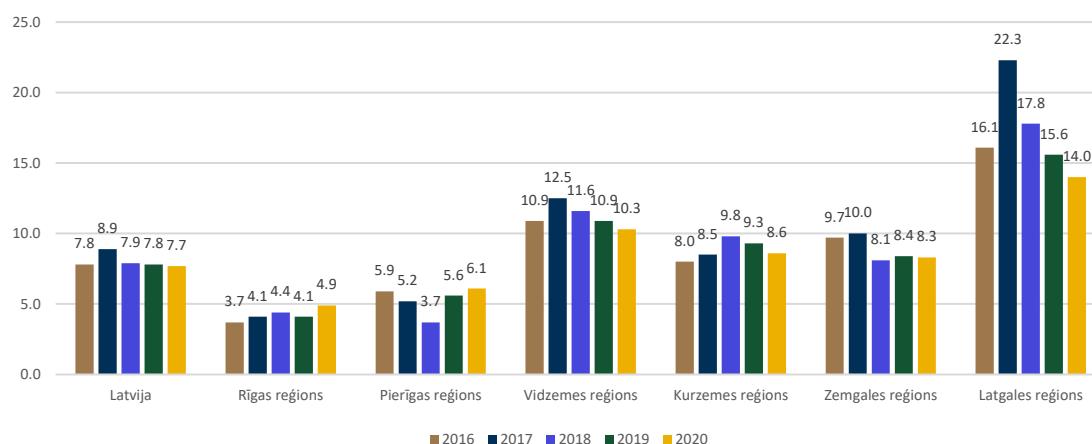
Biedrība "Kopā varam!" sniedz sociālās rehabilitācijas pakalpojumus bērniem ar funkcionāliem traucējumiem un viņu vecākiem, tuviniekiem, aizbildņiem Valmierā Jumaras ielā 9 un Leona Paegles ielā 5.

Biedrības "Latvijas Samariešu apvienība" Valmieras naktspatversme Valmierā nodrošina naktspatversmes pakalpojumu (plānotais klientu skaits: 10) personām bez noteiktas dzīvesvietas un krīzes situācijā nonākušām personām, kas palikušas bez naktsmītnes.

VSIA "Strenču psihoneiroloģiskā slimnīca" nodrošina sociālā darba pakalpojumus personām ar atkarībām (Plānotais klientu skaits: 1700).

Centrālā statistikas pārvalde ir apkopojusi datus par personu īpatsvaru zem minimālā ienākuma līmeņa un nabadzības riska indeksu Latvijas reģionos. Minimālā ienākuma līmenis ir valsts noteiktais minimālo ienākumu apmērs indivīdam vai mājsaimniecībai. Vidzemes reģionā zem minimālā ienākuma līmeņa 2020. gadā dzīvo 10,3% personu, zemāks rādītājs ir tikai Latgales reģionā. Tomēr no 2017. līdz 2020. gadam personu īpatsvars, kas dzīvo zem minimālā ienākumu līmeņa, ir sarucis no 12,5% līdz 10,3%. Bet no 2016. gada uz 2017. gadu tas ir krietni pieaudzis – no 10,9% uz 12,5%.¹⁹⁴

Attēls 55. Personu īpatsvaru zem minimālā ienākuma līmeņa, %.¹⁹⁵

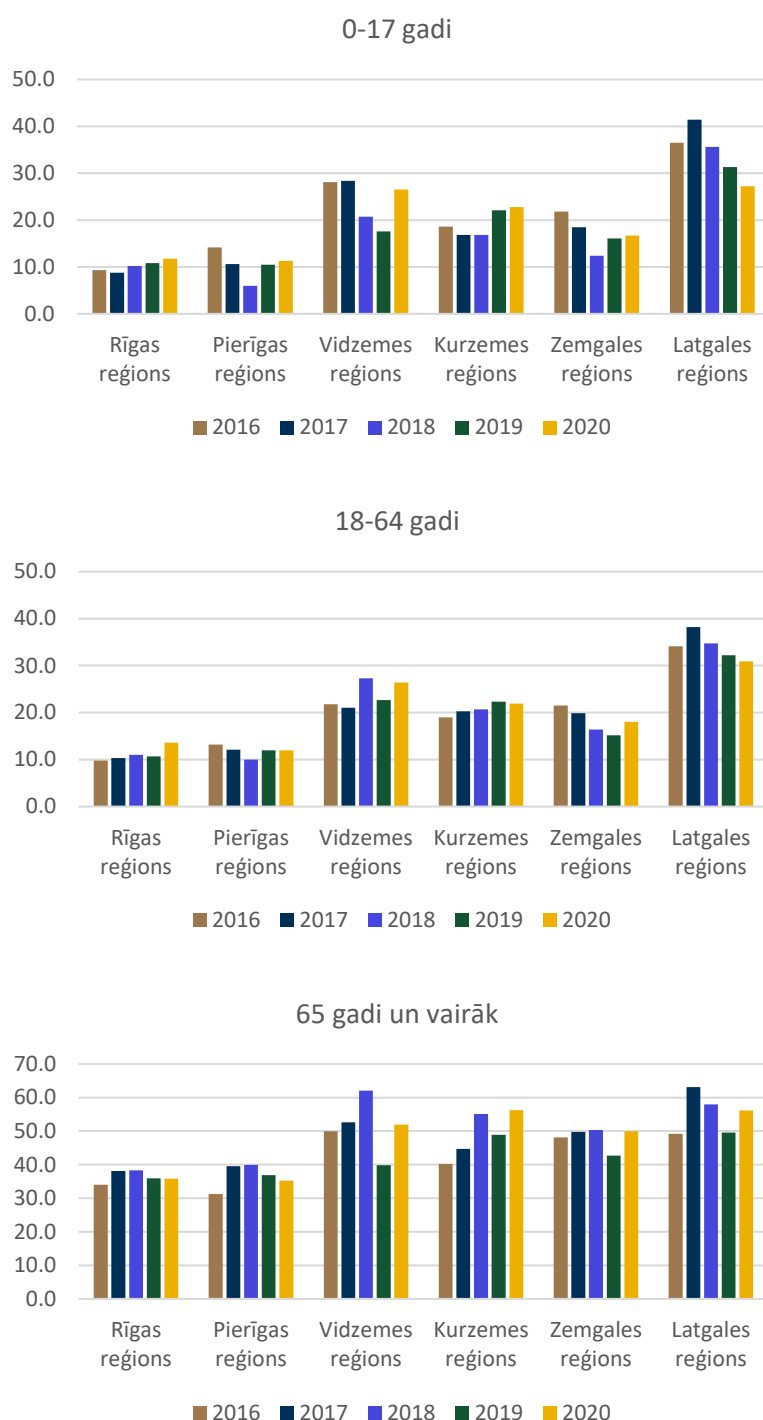
Nabadzības riska indekss norāda iedzīvotāju īpatsvaru, kuru ekvivalentais rīcībā esošais ienākums ir zem 60% no nacionālā ekvivalentā rīcībā esošā ienākuma mediānas. Nabadzības riska indekss Vidzemes reģionā 2020. gadā grupā 0 – 17 gadi ir 26,5%, grupā 18 – 64 gadiem 26,4% un grupā no 65 gadiem un vairāk 51,9%. Arī pēc nabadzības riska indeksa Vidzemes reģionā ir otrs zemākais rādītājs, tomēr 65 gadu un vairāk vecuma grupā nabadzības riska indekss izlīdzinās vienlīdz, sasniedzot pat 65% personu.¹⁹⁶

¹⁹⁴ Centrālā statistikas pārvalde, Personu īpatsvars zem minimālā ienākuma līmeņa reģionos (%) - Teritoriālā vienība un Laika periods

¹⁹⁵ Centrālā statistikas pārvalde, Personu īpatsvars zem minimālā ienākuma līmeņa reģionos (%) - Teritoriālā vienība un Laika periods

¹⁹⁶ Centrālā statistikas pārvalde, Nabadzības riska indekss reģionos pēc vecuma un dzimuma (procentos) 2004 - 2020

Attēls 56. Nabadzības riska indekss Latvijas reģionos.¹⁹⁷

Saskaņā ar Vidzemes plānošanas reģiona deinstitucionalizācijas plānu 2017.-2020. gadam¹⁹⁸, kas tiek realizēts ar ERAF 9.3.1.1. SAM un pašvaldību finansējumu, Valmieras novada Naukšēnu un Vaidavas pagastos un Valmieras, Rūjienas un Mazsalacas pilsētās

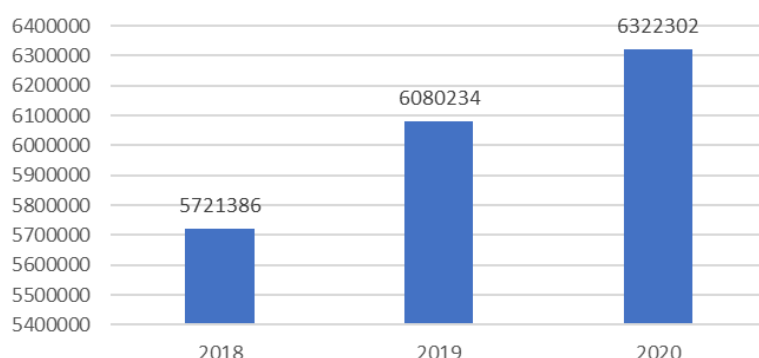
¹⁹⁷ Centrālā statistikas pārvalde, Nabadzības riska indekss reģionos pēc vecuma un dzimuma (procentos) 2004 - 2020

¹⁹⁸ Vidzemes plānošanas reģiona deinstitucionalizācijas plāns 2017.-2020. gadam (ar pēdējiem grozījumiem, kas apstiprināti ar Sociālo pakalpojumu attīstības padomes 2020.gada 27.novembra lēmumu Nr.39 (http://jauna.vidzeme.lv/upload/DI/DI_plns_gala_redakcija/VPR_DI_plans_grozijumi_Nr_7.pdf))

tiek nodrošināti un attīstīti jauni pakalpojumi. Valmierā tiek veidots Daudzfunkcionālais sociālo pakalpojumu centrs, Vaidavā – sociālās rehabilitācijas pakalpojumu centrs un grupu dzīvokļi, Mazsalacā – sociālās rehabilitācijas pakalpojumu centrs, kā arī vairāki pakalpojumi pieaugušajiem ar GRT. Primāri jaunizveidotajos pakalposumos jānodrošina pakalpojumi DI projektā izvērtētajiem cilvēkiem, taču, ja nav pilna pakalpojuma noslodze, atļauts pakalposumus sniegt arī citām mērķa grupām, atbilstoši noteiktajai prioritārajai kārtībai. Pakalpojumu ieviešana prasa centrus nodrošināt arī ar attiecīgās kvalifikācijas sociālās rehabilitācijas un sociālā darba speciālistiem.

Pašvaldība laika posmā no 2018. līdz 2020. gadam sociālajai aizsardzībai ir tērējusi no 5,72 līdz 6,32 miljoniem eiro gadā (7-8% no kopējā budžeta), izdevumiem katru gadu pieaugot.¹⁹⁹

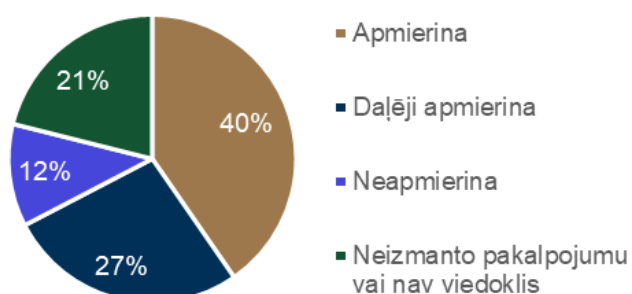
Attēls 57. Pašvaldības budžeta izdevumi par sociālo aizsardzību.²⁰⁰

Iedzīvotāju aptaujā sociālos pakalposumus vērtējušo īpatsvars bija zems, tā kā šos pakalposumus izmanto tikai noteiktas mērķa grupas.

Kopumā 40% no 1267 respondentu sociālo pakalposumu kvalitāte apmierina, 27% daļēji apmierina un 12% neapmierina, bet 21% respondentu sociālos pakalposumus neizmanto vai par tiem nav viedoklis.

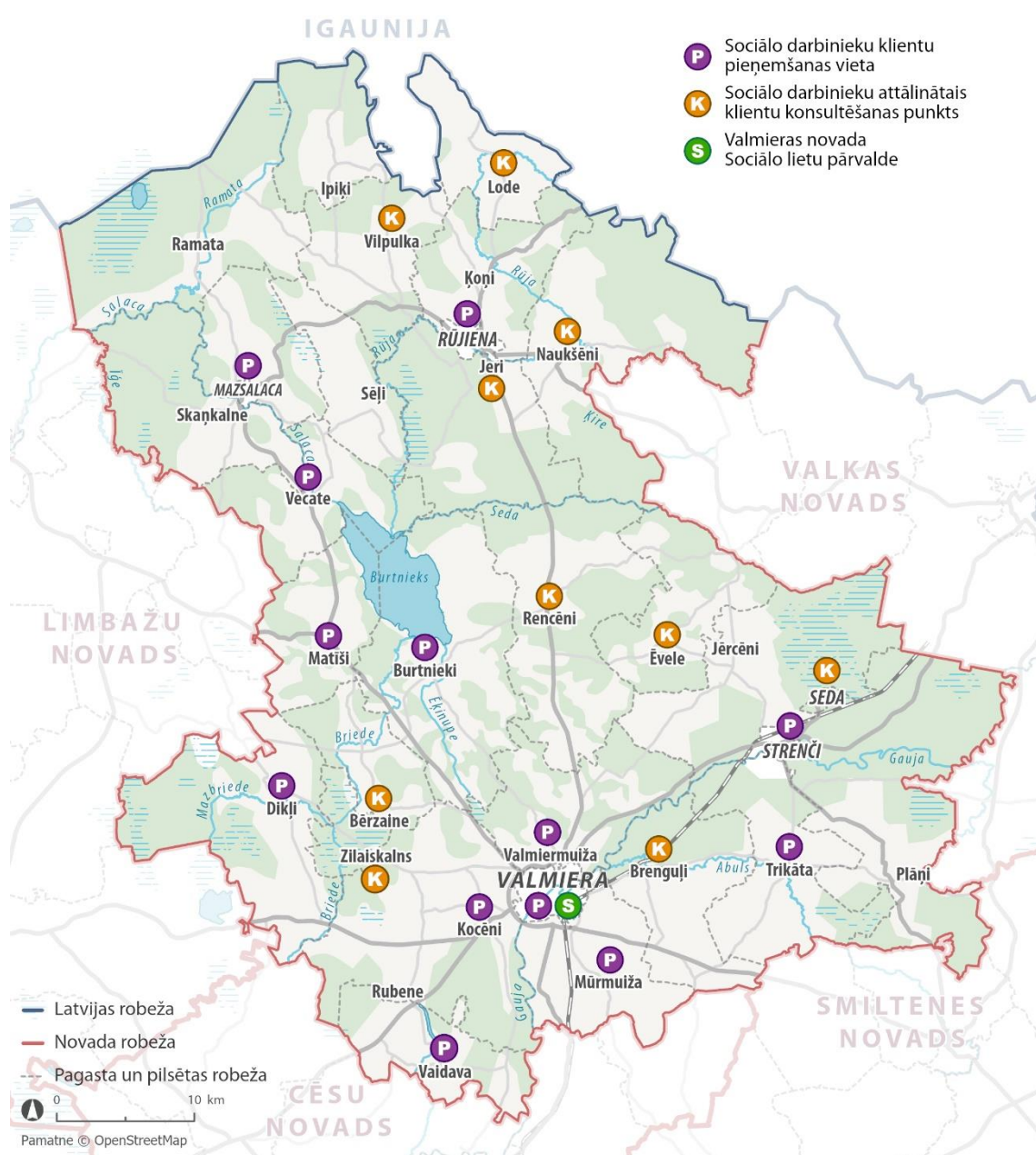
Attēls 58. Iedzīvotāju aptaujas atbildes par apgalvojumu "Tuvākajā apkārtnē ir pieejamas labas kvalitātes sociālie pakalposumi"

¹⁹⁹ Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, pašvaldību publiskie pārskati

²⁰⁰ Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, pašvaldību publiskie pārskati

Attēls 59. Sociālo darbinieku izvietojums Valmieras novadā.

Valmieras novada sociālo pakalpojumu kopējo politiku ietekmē nacionāla līmeņa politika:

- Sociālās aizsardzības un darba tirgus pamatnostādnes 2021.-2027. gadam²⁰¹, kurās definētais mērķis ir sekmēt iedzīvotāju sociālo iekļaušanu, mazinot ienākumu nevienlīdzību un nabadzību, attīstot pieejamu un individuālajām vajadzībām atbilstošu sociālo pakalpojumu un juridiskā atbalsta sistēmu, kā arī veicinot augstu nodarbinātības līmeni kvalitatīvā darba vidē. Pamatnostādnes regulē arī pašvaldību nodrošināto sociālo palīdzību, pašvaldību finansētos sociālos pakalpojumus, atbalstu nodarbinātības veicināšanai, drošai un kvalitatīvai darba videi.

²⁰¹ projekts izsludināts Valsts sekretāru sanāksmē 2021. gadā 13. maijā

- Resocializācijas politikas pamatnostādnes 2021.-2027. gadam, kuras viens no rīcības virzieniem ir stiprināt pašvaldību un NVO lomu, t.sk. veidojot izpratni par katra sektora lomu atkārtota likumpārkāpuma novēršanā, izglītojot un nodrošinot atbalsta pasākumus NVO, pašvaldībām un citām institūcijām, tādējādi veicinot sabiedrības gatavību uzņemt personu pēc soda izciešanas un veicinot personas aktīvu iekļaušanos sabiedrības procesos, t.sk. nodarbināmību.

Veselības aprūpes pieejamība

Valmieras novadā ir 186 ārstniecības iestādes ar plaša klāsta pakalpojumiem, no tām 137 Valmieras pilsētā.²⁰²

Lielākās ārstniecības iestādes, kurās pašvaldība ir kapitāldaļu turētāja, ir SIA "Vidzemes slimnīca" un SIA "Mazsalacas slimnīca".

SIA "Vidzemes slimnīca" ir lielākā ārstniecības iestāde Vidzemē un vienīgā daudzprofilu neatliekamās medicīniskās palīdzības slimnīca reģionā. Ar vairāk nekā 700 darbiniekiem Vidzemes slimnīca ir viens no lielākajiem darba devējiem un nodokļu maksātājiem Vidzemes reģionā. Tā nodrošina medicīnisko palīdzību 24 h diennaktī ar 8 ārstiem speciālistiem diennakts dežūrās, t.sk. traumpunktu. Vidzemes slimnīca atrodas Valmierā, Jumaras ielā 195. Galvenie darbības veidi – ambulatorie un stacionārie veselības aprūpes pakalpojumi (282 gultasvietas), diagnostiskie izmeklējumi, medicīniskā rehabilitācija, laboratorija. Vidzemes slimnīca ir reģionā vienīgā ārstniecības iestāde, kura nodrošina ārstēšanos pacientiem specializētā insulta vienībā, priekšlaicīgi dzimušajiem bērniem - jaundzimušo intensīvajā terapijā un asins komponentu sagatavošanu - asins sagatavošanas nodaļā.

Papildus SIA "Vidzemes slimnīca" nodrošina medicīniskos pakalpojumus:

- Rūjienā, Valdemāra ielā 26, kur atrodas rentgena kabinets;
- Valkā, Rūjienas ielā 3, steidzamās medicīniskās palīdzības punkts, poliklīnika, rentgena kabinets.

Ņemot vērā slimnīcā sniegtā pakalpojumu klāsta pieaugumu un aizvien pieaugošās epidemioloģiskās drošības prasības pakalpojumu sniegšanā, jau šobrīd tiek ieguldītas investīcijas slimnīcas nodaļu infrastruktūras pārbūvē, sakārtošanā un aprīkojuma atjaunošanā. Papildus jau pārbūvētajām stacionārajām un ambulatorajām nodaļām līdz 2023. gada beigām plānots paplašināt Neatliekamās medicīniskās palīdzības un pacientu uzņemšanas nodaļu, Reanimācijas nodaļu, bet līdz 2024. gada beigām izbūvēt jaunu Rehabilitācijas centru.

Valmieras novada pašvaldībai pieder 74.07 % sabiedrības kapitāldaļu.

SIA "Mazsalacas slimnīca" atrodas Parka ielā 14, Mazsalacā un nodrošina ģimenes ārsta, vakcinācijas kabineta, fizikālās terapijas, masāžas, procedūru, pārsiešanas, analīžu nodošanas un vizuālās diagnostikas pakalpojumus.²⁰³ Pašvaldībai pieder 100% sabiedrības kapitāla daļu.

Valmieras novada Strenčos atrodas viena no deviņām specializētajām ārstniecības iestādēm – valsts SIA "Strenču psihoneiroloģiskā slimnīca". Slimnīcā darbojas piecas

²⁰² Saskaņā ar Veselības inspekcijas Ārstniecības iestāžu reģistru, <https://registri.vi.gov.lv/air>

²⁰³ <https://www.mazsalaca.lv/index.php?zoomzina=159&title=SIA+Mazsalacas+slimn%C4%ABca&lielbirka=20Sabiedr%C4%ABba&birka=30Vesel%C4%ABba&subbirka=&mazbirka=&depth=3>

psihiatrijas, narkoloģijas un psihotuberkulozes stacionāra nodaļas (gultu skaits 300), uzņemšanas nodaļa, slēgta tipa aptieka, psihosociālās rehabilitācijas dienas centrs. Slimnīcā veic ambulatorās tiesu psihiatriskās un kompleksās tiesu psiholoģiskās ekspertīzes, ambulatori pieejami narkologa un psihiatra, arī bērnu psihiatra pakalpojumi, rehabilitācijas (ergoterapeita un fizioterapeita) ambulatorās konsultācijas un klīniskā psihologa konsultācijas. Slimnīca nodrošina piespiedu līdzekļa pēc tiesas lēmuma – piespiedu ārstēšanu stacionārā, izpildi. Slimnīca ir laba mācību un prakses vieta augstāko un vidējo mācību iestāžu studentiem medicīnas, sociālā darba un rehabilitācijas jomā.²⁰⁴ Slimnīcas stratēģiskais mērķis ir “saglabāt, uzlabot un atjaunot iedzīvotāju psihisko veselību, nodrošinot kvalitatīvu, efektīvu, uz pacientu vērstu psihiatrijas un narkoloģijas pakalpojumu sniegšanu iedzīvotājiem Vidzemes reģionā”.²⁰⁵

Attēls 60. Vidzemes slimnīca.²⁰⁶

Attēls 61. Strenču psihoneiroloģiskā slimnīca.²⁰⁷

Valmieras novadā atrodas 24 ģimenes ārstu prakses, kas izvietotas 17 novada pilsētās un pagastos: Valmierā, Mazsalacā, Rūjienā, Sedā, Strenčos un Burtnieku, Dikļu, Ēveles, Jeru, Kauguru, Kocēnu, Naukšēnu, Plāņu, Rencēnu, Trikātas Valmieras un Vīpulkas pagastos (kopā ģimenes ārstu pieejamība 41 vietā).

Valmieras novadā 2020. gadā uz 10 000 iedzīvotāju tiek fiksēti 5 ģimenes ārsti (Latvijā uz 10 000 iedzīvotāju ir 3,03 ģimenes ārsti)²⁰⁸. Gandrīz pie visiem ģimenes ārstiem Valmieras novadā ir vairāk kā 1 000 pacientu, pie 10 – virs 2 000, bet zem 1 000 pacientu ir 6 ģimenes ārstu praksēs.

²⁰⁴ Strenču psihoneiroloģiskā slimnīca, <https://www.strencupns.lv/par-mums/>

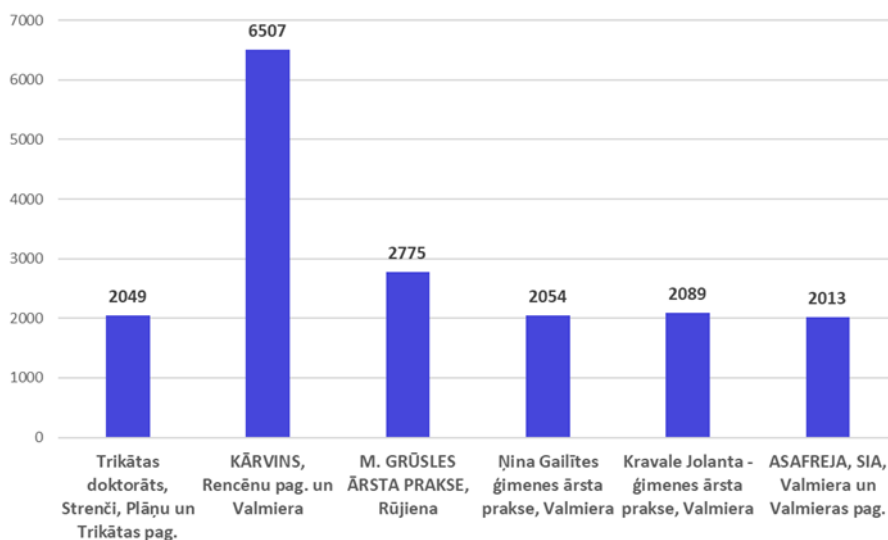
²⁰⁵ VSIA “Strenču psihoneiroloģiskā slimnīca” vidēja termiņa darbības stratēģija 2020.-2022. gadam

²⁰⁶ Vidzemes slimnīca, <https://vidzemesslimnica.lv>

²⁰⁷ Strenču psihoneiroloģiskā slimnīca, <https://www.strencupns.lv/>

²⁰⁸ Nacionālais veselības dienests

Attēls 62. Ģimenes ārsti ar reģistrēto pacientu skaitu virs 2 000.

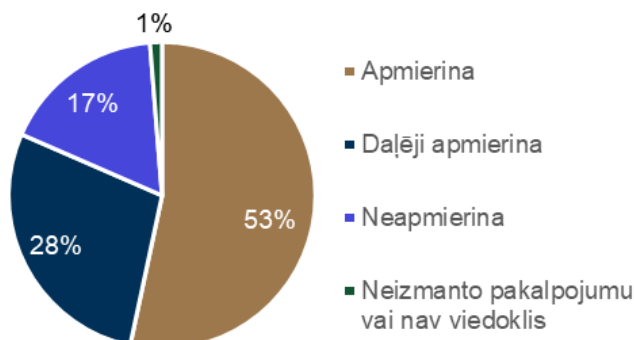
Zobārstniecības pakalpojumus iespējams saņemt 35 ārstu prakšu zobārstniecībā vietās Valmierā, Rūjienā, Strenčos, Naukšēnos un Trikātā. Kopumā Valmieras novadā ir reģistrētas 15 ārstu prakses zobārstniecībā.²⁰⁹

Veselības aprūpes pieejamības nodrošināšana un iedzīvotāju veselības veicināšana un slimību profilakse ir Valmieras novada pašvaldības Sociālo lietu pārvaldes Veselības aprūpes nodaļas funkcijas. Pārvalde nodrošina speciālistu veselības veicināšanas jautājumus.

Valmieras novada pašvaldība ir Veselības ministrijas izveidotā Nacionālā veselīgo pašvaldību tīkla dalībniece, kura ietvaros sadarbībā ar Slimību profilakses un kontroles centru, Latvijas Pašvaldību savienību, Pasaules Veselības organizācijas pārstāvniecību Latvijā un Paula Stradiņa Klīniskā universitātes slimnīcas Sabiedrības veselības fakultāti tiek sekmēta labās prakses piemēru, pieredzes un ideju apmaiņa starp pašvaldībām, saņemts metodoloģiskais atbalsts dažādu sabiedrības veselības un veselības veicināšanas jautājumu risināšanā lokālā līmenī un paaugstināta pašvaldības darbinieku izglītība sabiedrības veselības un veselības veicināšanas jautājumos.²¹⁰

Iedzīvotāju aptaujā medicīniskie pakalpojumi ir novērtēti ļoti labi - 53% no 1267 respondentiem tie apmierina, 28% daļēji apmierina, 17% neapmierina. Medicīniskos pakalpojumus tuvākajā apkārtnē neizmanto vai par tiem nav viedoklis vien 1% respondentu, kas varētu liecināt par plašu pakalpojumu klāstu un pieejamību līdz ar to mazinot interesi medicīniskos pakalpojumus saņemt citās

Attēls 63. Iedzīvotāju aptaujas atbildes par apgalvojumu "Tuvākajā apkārtnē atrodas labas kvalitātes medicīniskie pakalpojumi"

²⁰⁹ Veselības inspekcija

²¹⁰ Slimību profilakses un kontroles centrs

Attēls 64. Veselības iestāžu izvietojums Valmieras novadā.

Vidēja termiņa mērķi nacionālā līmenī ir noteikti Sabiedrības veselības pamatnostādņēs 2021.-2027. gadam, tostarp palielināt pašvaldību, izglītības iestāžu un darba devēju lomu veselīga un aktīva dzīvesveida veicināšanā un to atbalstošas vides radīšanā, kā arī veicināt izpratni un iesaistīšanos slimību profilakses un veselības veicināšanas pasākumu īstenošanā dažādām mērķauditorijām (Izglītīto iedzīvotājus par veselīga uztura paradumiem, veicināt dzeramā ūdens patēriņa pieaugumu sabiedrībā, veicināt kvalitatīvas vietējās izcelsmes pārtikas pieejamību patērētājiem un iepirkuma īpatsvara palielināšanu publiskajos iepirkumos u.c.).

Sabiedriskās kārtības un drošības pakalpojumi

Sabiedrisko kārtību, operatīvu reaģēšanu uz iedzīvotāju izsaukumiem līdz Valmieras novada izveidei nodrošināja Brenguļu, Kauguru un Trikātas, Burtnieku, Kocēnu, Mazsalacas, Naukšēnu, Rūjienas un Strenču apvienību un Valmieras pilsētas pašvaldības policija. Valmieras pilsētā atrodas Valsts policijas reģiona pārvalde un iecirknis.²¹¹ Līdz ar administratīvo teritoriālo reformu pašvaldības policijas pakalpojumus nodrošina Valmieras novada pašvaldības policija.²¹²

Attēls 65. Sabiedriskās kārtības un drošības pakalpojumu izvietojums Valmieras novadā

²¹¹ Valsts policija

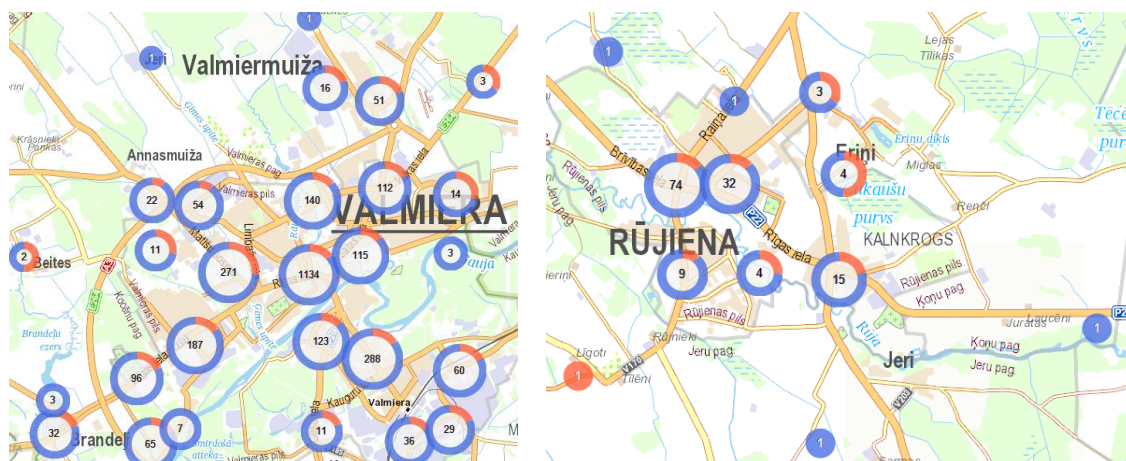
²¹² Valmieras novada pašvaldības domes saistošie noteikumi Nr. 1 Valmieras novada pašvaldības nolikums

Civilās aizsardzības un ugunsdrošības jautājumus risina Valmieras novada Nekustamā īpašuma apsaimniekošanas pārvaldes Civilās aizsardzības un ugunsdzēsības dienests.²¹³ Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta (VUGD) posteņi Valmieras novadā ir izvietoti Valmierā, Rūjienā un Mazsalacā.²¹⁴ VUGD uz ugunsgrēku un citu notikumu izsaukumiem nosūta profesionālus ugunsdzēsējus glābējus, bet Latvijā un arī Valmieras novadā ir izveidotas arī brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrības. Valmieras novadā ir 12 brīvprātīgo ugunsdzēsēju komandas, kurās ir aptuveni 200 aktīvie biedri. Komandas atrodas Ēvelē, Rencēnos, Burtniekos, Matīšos, Bērzainē, Dikļos, Vaidavā, Mūrmuižā, Valmierā, Lodē, Ipiķos un Nauksēnos. Brīvprātīgās ugunsdzēsēju komandas aktīvi piedalās ugunsgrēku un citu negadījumu novēršanā, palīdzot VUGD, jo īpaši reizēs, kad brīvprātīgie ugunsdzēsēji var ātrāk nokļūt negadījuma vietā, piemēram, lauku teritorijās.²¹⁵

2021. gadā reģistrēto noziedzīgo nodarījumu skaits Valmieras novadā ir bijis 259. Reģistrētie noziedzīgie nodarījumi ir tādi, par kuriem ziņots tiesību aizsardzības iestādēm un par kuriem ierosināta krimināllieta.²¹⁶

Vislielākais ceļu satiksmes negadījumu skaits sākot no 2015. gada līdz 2021. gada decembrim ir fiksēts Valmieras pilsētā un tās tuvākajā apkārtnē, ~3 117 negadījumi piecu gadu laikā. Nākamais augstākais negadījumu rādītājs, bet krietni zemāks ir novērojams Rūjienas pilsētā un tās apkaimē – ~180 negadījumi pēdējo 5 gadu laikā.²¹⁷

Attēls 66. Ceļu satiksmes negadījumu skaits Valmieras un Rūjienas pilsētās un to apkārtnēs pēdējo 5 gadu laikā.²¹⁷

2020. gadā Valmieras novadā kopā tika reģistrēti 158 glābšanas darbi un ugunsgrēki, kuros bojā nav gājis neviens cilvēks. Laika posmā no 2015. līdz 2020. gadam ik gadu Valmieras novadā notiek 158 – 225 glābšanas darbi un ugunsgrēki. Vislielākais bojā

²¹³ Valmieras novada pašvaldības iestādes „Valmieras novada Nekustamā īpašuma apsaimniekošanas pārvaldes” nolikums

²¹⁴ Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests

²¹⁵ Valmieras novada brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrība, <https://www.valmierasbub.lv/>

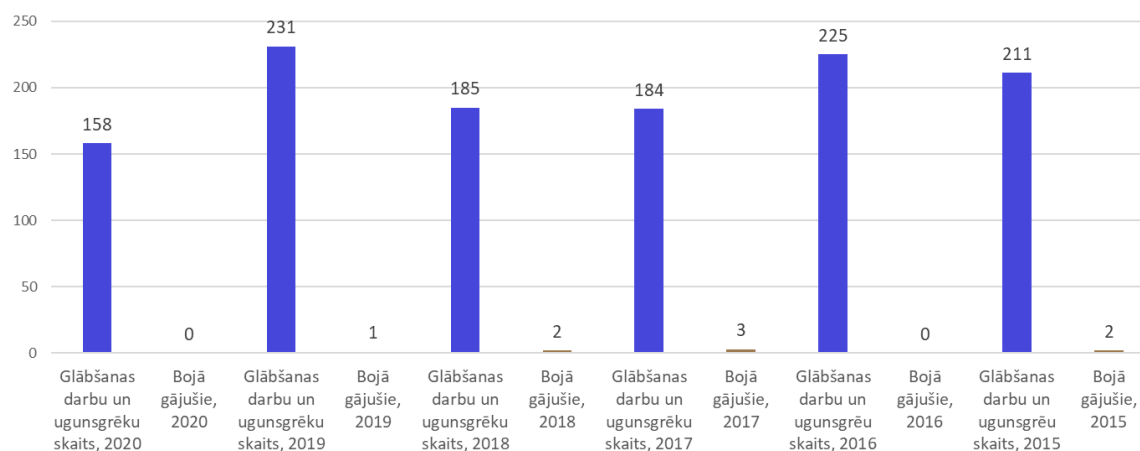
²¹⁶ Reģistrēto noziedzīgo nodarījumu skaits valstspilsētās un novados (pēc administratīvi teritoriālās reformas 2021. gadā) 2021,

https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_POP_NO_NOR/NOR022

²¹⁷ Latvijas Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojs

gājušo skaits ir konstatēts 2017. gadā – 3 bojā gājušie, un vislielākais negadījumu skaits ir 2016. gadā – 225 negadījumi.²¹⁸

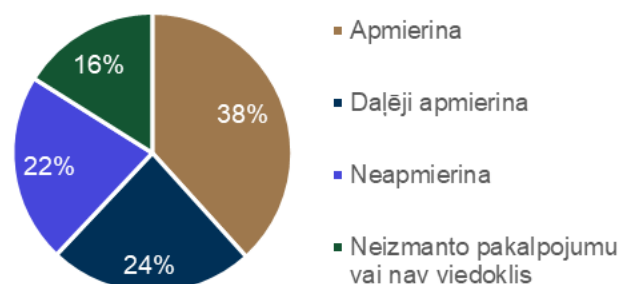
Attēls 67. Glābšanas darbu un ugunsgrēku statistika²¹⁹

Papildus iedzīvotāju drošībai novada teritorijā ir izvietotas videonovērošanas sistēmas, joprojām turpinās to uzlabošana un attīstīšana, gan atjaunojot esošās video novērošanas kameras, gan uzstādot jaunas.

Iedzīvotāju aptaujā 38% no respondentiem apstiprina, ka pašvaldības policijas pakalpojumu kvalitāte apmierina, 24% kvalitāte apmierina daļēji, 22% neapmierina un 16% no respondentiem nevērtēja pašvaldības pakalpojumus.

Attēls 68. Iedzīvotāju aptaujas atbildes par apgalvojumu "Ir pieejami labas kvalitātes pašvaldības policijas pakalpojumi"

5 Transporta infrastruktūra

Autoceļi

Valmieras novadu šķērso valsts galvenais autoceļš A3, kas iekļaujas Eiropas transporta (TEN-T) autoceļu pamattīklā un ir starptautisko autoceļu savienojumu. Tāpat novadā atrodas deviņi reģionālās un vairāki vietējās nozīmes autoceļi, kas nodrošina Valmieras novada attīstības centra un citu novada apdzīvoto vietu sasniedzamību.

Tabula 25. Valsts nozīmes un reģionālās nozīmes autoceļi Valmieras novadā

Valsts nozīmes autoceļi	
1.	A3 (E264) (Inčukalns – Valmiera – Igaunijas robeža (Valka))

²¹⁸ Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests. Pārskats par glābšanas darbiem, ugunsgrēkiem un to radītajām sekām

²¹⁹ Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests. Pārskats par glābšanas darbiem, ugunsgrēkiem un to radītajām sekām

Reģionālās nozīmes autoceļi	
1.	P11 (Kocēni–Limbaži–Tūja)
2.	P15 (Ainaži–Matīši)
3.	P16 (Valmiera – Matīši – Mazsalaca)
4.	P17 (Valmiera – Rūjiena – Igaunijas robeža (Unguriņi))
5.	P18 (Valmiera – Smiltene)
6.	P20 (Valmiera – Cēsis – Drabeši)
7.	P21 (Rūjiena–Mazsalaca)
8.	P22 (Valka–Rūjiena)
9.	P25 (Smiltene–Strenči)

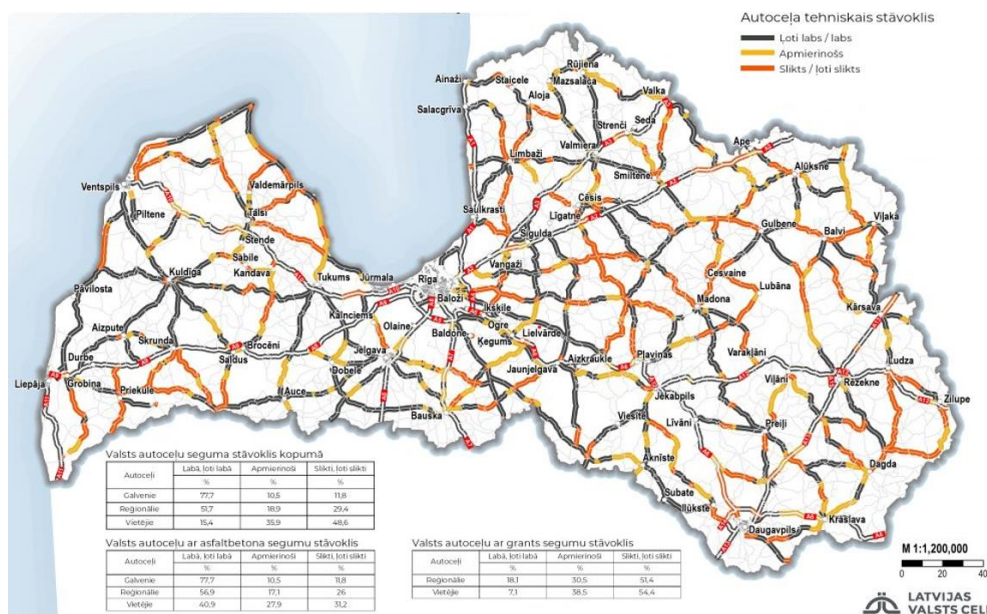
Vērtējot valsts galveno un reģionālo autoceļu kvalitāti, var secināt, ka lielākoties tā vērtējama kā ļoti laba vai laba.²²⁰ Līdzīgi kā valstī kopumā, arī Valmieras novadā vissliktākajā kvalitātē ir vietējās nozīmes ceļi. Lai uzlabotu gan iekšējo, gan ārējo sasniedzamību, nepieciešams uzlabot satiksmes drošību A3 autoceļa posmos Sēnīte – Valmiera, Valmiera-Valka. Reģionālie un vietējas nozīmes valsts autoceļi, kuri ir izteikti sliktā kvalitātē un tuvākajos gados noteiktos posmos ir nepieciešama atjaunošana vai pārbūve ir:

- P21 “Mazsalaca – Rūjiena”,
- P22 “Rūjiena – Naukšēni – Valka”,
- P25 “Strenči - Smiltene”
- V187 “Valmiera – Rauna”,
- V186 “Valmiera – Līdums”,
- V213 “Valmiera – Mujāni”,
- V193 “Matīši – Bērzaine – Rubene”,
- V215 “Dūķeri – Tožas”,
- V179 “Naukšēni–Apsītes”,
- V180 “Naukšēni-Piksāri–Veckārķi”,
- V177 “Ķoņi–Lode–Arakste”,
- V176 “Sīļi–Igaunijas robeža”,
- V232 “Daksti – Ķeiži - Rami”.²²¹

²²⁰ VSIA “Latvijas Valsts ceļi”

²²¹ VSIA “Latvijas Valsts ceļi”, <https://lvceli.lv/aktuali/ieverojami-uzlabojies-valsts-reģionalo-autocelu-tehniskais-stavoklis/>

Attēls 69. Valsts galveno un reģionālo autoceļu stāvoklis pēc vizuālā novērtējuma 2021. gadā

Vislielākā autotransporta noslodze uz autoceļiem novadā ir uz galvenā autoceļa A3 (E264) (Inčukalns – Valmiera – Igaunijas robeža (Valka)), kas norāda, ka šis autoceļš ir nozīmīgs savienojums gan novada iedzīvotājiem, gan Valkas novada iedzīvotājiem, kā arī starptautiskā mērogā. Satiksmes intensitāte novadā ir atšķirīga – augstāka satiksmes intensitāte ir Valmieras tuvumā un uz valsts galvenā autoceļa A3, kur lielākā intensitāte ir posmā no autoceļa P11 līdz Valmieras apvedceļam (A3 un P18). Uz valsts reģionālajiem autoceļiem augstāka satiksmes intensitātes ir pie pilsētām un krasi samazinās pie valsts robežas novada ziemeļu daļā. 2. attēlā redzamā satiksmes intensitāte novadā iezīmē Valmieras pilsētas ietekmes areālu. Reģionālās nozīmes valsts autoceļu posmi ar vislielāko satiksmes intensitāti (vidēji līdz 5000 automašīnām diennaktī) novadā 2021. gadā bija:

- P16 posmā no Valmieras līdz Matīšiem,
- P17 posmā no Valmieras līdz Rencēniem,
- P18 virzienā uz Smiltēni,
- P20 virzienā uz Cēsīm.²²²

²²² Administratīvi teritoriālās reformas ģeotelpiskās plānošanas platforma, satiksmes intensitāte, <https://atr.kartes.lv/>

Kopējās satiksmes gada vidējā intensitātē (aut./dnn.)

1318

(6%)

Ceļa posms

Kravas transporta īpatsvars no kopējās satiksmes intensitātes

Latvijas robeža

Novada robeža

Pagasta un pilsētas robeža

0 10 km

Pamatne © OpenStreetMap

²²³ SIA "Reģionālie projekti", SIA "E.Daniševska birojs", Valmieras pilsētas transporta infrastruktūras attīstības koncepcija, 2019

Transporta organizāciju Valmierā lielā mērā nosaka tas, ka pilsētā šobrīd ir tikai viens tilts pār Gauju. Tuvākais tilts ir uz apvedceļa (P18 Valmiera-Smiltene), un starp tiltiem jāveic vairāk kā 5 km liels attālums. Otrā tilta izbūve būtiski uzlabotu pilsētas daļu sasaisti.²²⁴

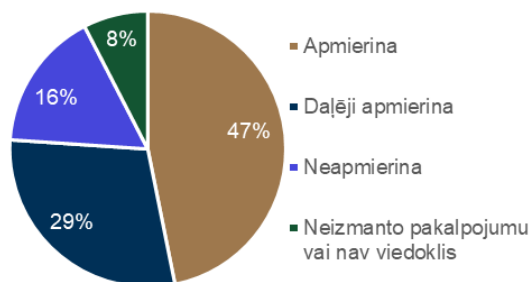
Pašvaldības ielu un ceļu būvniecība un apsaimniekošana ir tiešā pašvaldības izpilddirektora pārraudzībā. Par pašvaldības autoceļu un ielu apsaimniekošanu Valmieras novadā atbild apvienību pārvaldes.

Kopējais pašvaldības ceļu un ielu kopgarums ir ~1 120 km (2021. gada).²²⁵ Lai apzinātu pašvaldības ceļu un ielu tehnisko stāvokli un nepieciešamās investīcijas, ir nepieciešams izstrādāt kopēju jaunā novada Vispārīgo transporta plānu.

Arvien vairāk pieaug ilgtspējīgas mobilitātes nozīme, kas iekļauj elektrisko transportlīdzekļu izmantošanu. Lai elektrisko transportlīdzekļu izmantošana būtu ērta un pieejama, būtiska ir atbilstošas infrastruktūras esamība, kas ietver elektrisko transportlīdzekļu uzlādes vietas. Pašreizējā situācijā Valmieras novadā publiskās uzlādes vietas pieejamas trīs vietās: Valmierā, Strenčos un Rūjienā. Nākotnē būtiski ir izveidot blīvāku uzlādes vietu tīklu, lai elektriskais transportlīdzeklis būtu pievilcīgs pārvietošanās veids.

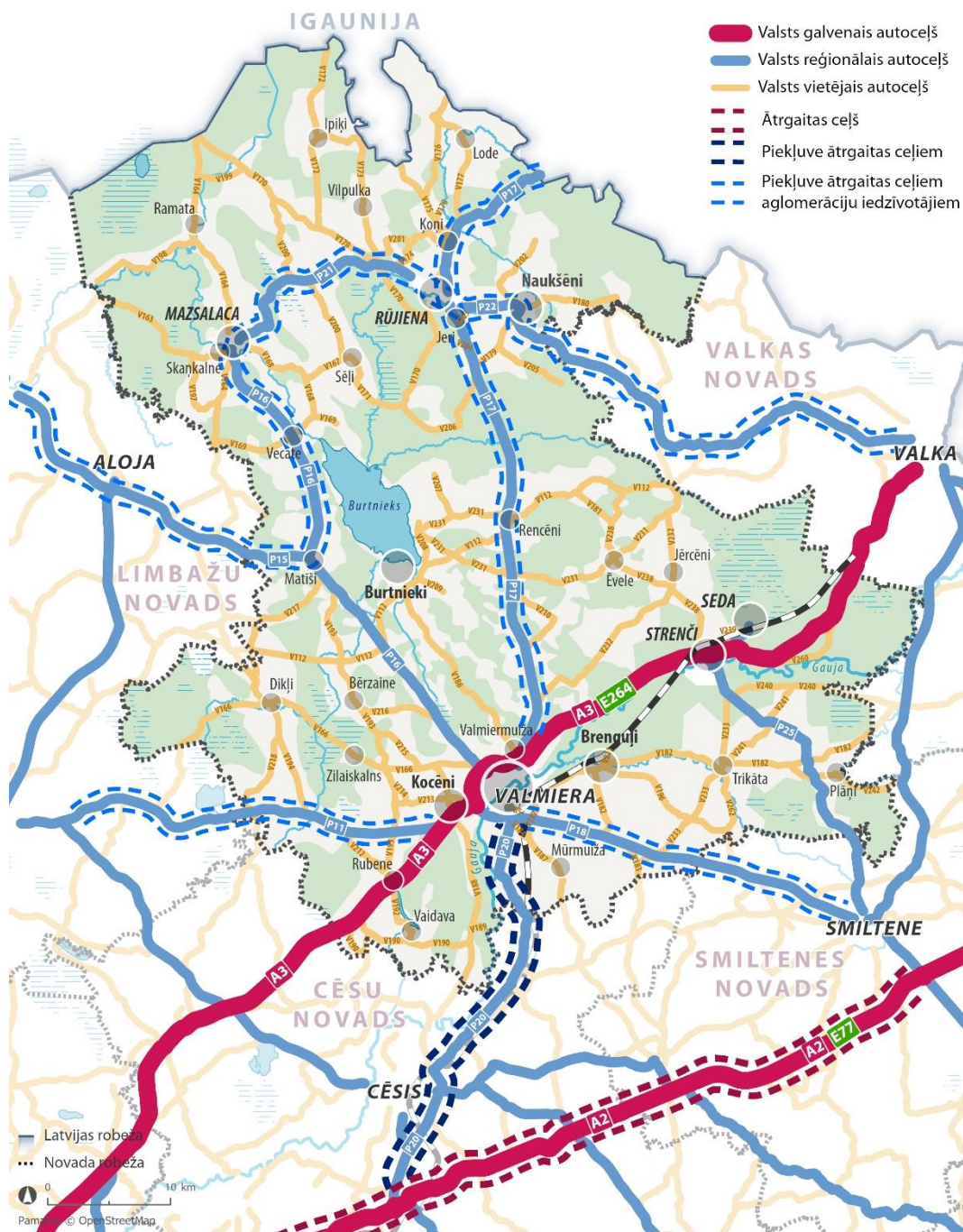
Iedzīvotāju aptaujā 47% no visiem 1267 respondentu apstiprina, ka savienojums starp apdzīvotajām vietām un novada centru ir labs, 39% daļēji apmierina, 16% neapmierina un 8% no respondentiem nav viedoklis.

Attēls 71. Iedzīvotāju aptaujas atbildes par apgalvojumu "Labi savienojumi starp apdzīvotajām vietām un novada centru"

²²⁵ Ceļu apsaimniekošana, <https://www.valmierasnovads.lv/novads/celu-apsaimniekosana/>

Attēls 72. Autoceli Valmieras novadā.

Sabiedriskais transports

Sabiedriskais transports ir viens no nozīmīgākajiem mobilitātes sistēmas elementiem, lai veicinātu iedzīvotāju vienlīdzību un dzīves kvalitātes paaugstināšanos. Valmieras novadā lielāko daļu sabiedriskā transporta pārvadājumu sastāda pārvadājumi ar starppilsētu autobusiem. Novadu šķērso arī dzelzceļa līnija "Rīga–Valga", kas pamatā nodrošina ārējo savienojamību ar citiem attīstības centriem Rīgu, Siguldu, Cēsīm, Valku. Galvenais starppilsētu autobusu pārvadātājs ir SIA "VTU Valmiera", kas veic arī sabiedriskā transporta pārvadājumus Valmieras pilsētā. Citi pārvadātāji, kas veic pasažieru pārvadājumus Valmieras novadā, ir AS "CATA", AS "NORMA-A". Autoostas atrodas Valmierā un Rūjienā.

Autobusu maršruti un to grafiki Valmieras novadā lielākoties ir saskaņoti ar izglītības iestāžu stundu laikiem, uzņēmumu izvietojumu un to darba laikiem, kā arī ar vilcienu kursēšanas grafiku. Valmierā tiek izmantoti 12 autobusi (2 ir rezervē) un 10 no tiem ir hibrīdaautobusi, kas iegādāti ar Eiropas Savienības atbalstu. Plānota arī 2 elektrobusu iegāde, taču izaicinājums ir nodrošināt operatīvu uzlādi.²²⁶

Attēls 73. Valmieras novada hibrīdaautobuss²²⁷

Iekšējā savienojamība ar sabiedrisko transportu Valmieras novadā ir vērtējama kā optimāla. No visām lielākajām apdzīvotajām vietām novadā pieejams sabiedriskais transports uz Valmieras pilsētu, tomēr to intensitāte ievērojami atšķiras. Viszemākā starppilsētu intensitāte ir no Naukšēniem uz Valmieru, kur tiek nodrošināts tikai viens autobusa reiss dienā vienā virzienā. No Strenčiem, Sedas uz Valmieru nodrošināti līdz pat 13 sabiedriskā transporta reisu dienā katrā virzienā.

Savienojamība ar apkārt esošajām pašvaldībām līdzīgi kā iekšējā savienojamība novadā vērtējama kā optimāla. Pieejami starppilsētu autobusu, kā arī dzelzceļa savienojumi ar Valku, Cēsīm, Siguldu. Būtiski ir izcelt sabiedriskā transporta savienojamību ar Rīgu. Vidēji dienā pieejami 18 sabiedriskā transporta reisi dienā katrā virzienā šajā maršrutā un ceļā pavadītais laiks ar transportu ir amplitūdā no 1h 48min līdz 2h 8min. Vidzemes plānošanas reģiona Ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2030. gadam kā viens no nozīmīgākajiem telpiskās struktūras elementiem minēts Vidzemes trīsstūris, kas ietver Valmieru, Cēsis un Smilteni, tādējādi nozīmīgi nākotnē ir stiprināt šo pilsētu savienojamību, kas iekļauj arī sabiedriskā transporta pieejamības uzlabošanu. Ērti, ātri un precīzi sabiedriskā transporta savienojumi ir būtiski, lai samazinātu ekonomisko nevienlīdzību starp reģioniem un to iekšienē.

Paralēli pasažieru pārvadājumiem pašvaldība nodrošina arī skolēnu pārvadājumus uz izglītības iestādēm. Skolēnu autobusu maršrutu un grafika plānošana ir cieši saistīta ar izglītības iestāžu izvietojumu un izglītības, tostarp interešu izglītības piedāvājumu, kas jaunajā novadā ir jāizvērtē atbilstoši vienotai skolēnu pārvadājumu sistēmai.

²²⁶ Hibrīdaautobusi Valmierā jau gadu, <https://www.valmierasnovads.lv/hibridautobusi-valmiera-jau-gadu/>

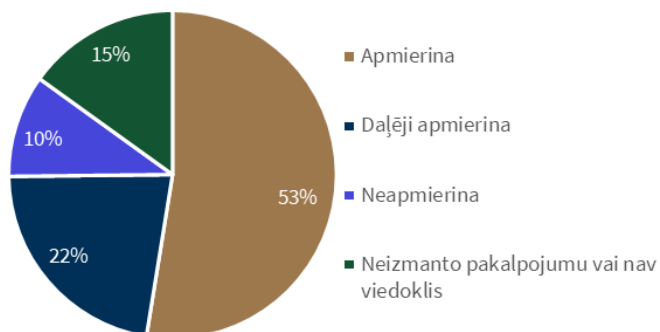
²²⁷ VTU Valmiera, <https://vtu-valmiera.lv/>

Attēls 74. Sabiedriskā transporta tīkls Valmieras novadā

Iedzīvotāju aptaujā sabiedriskā transporta pieejamība tiek novērtēta augstu, 53% no 1267 respondentiem apstiprina, ka sabiedriskais transports ir pieejams, 22% daļēji apstiprina, bet 10% neapmierina sabiedriskā transporta sasniedzamību. Salīdzinoši liela daļa no respondentiem jeb 15% sabiedrisko transportu neizmanto vai par to nav viedoklis.

Attēls 75. Iedzīvotāju aptaujas atbildes par apgalvojumu "Nodrošināta sabiedriskā transporta pieejamība"

Dzelzceļš

Valmieras novadu šķērso neelektrificēta dzelzceļa līnija "Rīga–Valga". Novada teritorijā atrodas divas dzelzceļa stacijas: Valmiera un Strenči. Pašreizējā situācijā AS "Pasažieru vilciens" nodrošina 3 reusus dienā katrā virzienā "Rīga-Valmiera", kā arī divus reusus dienā katrā virzienā maršrutā "Rīga-Valga". Transporta attīstības pamatnostādņēs 2021.-2027. gadam minēts, ka dzelzceļš ir jāveido kā sabiedriskā transporta mugurkauls. Lai to paveiktu, primāri ir jāuzlabo vilcienu ātrums, kas motivētu iedzīvotājus izvēlēties sabiedrisko transportu nevis privāto autotransportu. Pašreizējā situācijā novadā netiek izmantots dzelzceļa potenciāls un nepieciešama novadā esošās dzelzceļa infrastruktūras modernizēšana, kā arī mobilitātes punktu izveide pie dzelzceļa stacijām. Valmieras dzelzceļa stacijas ģeogrāfiskais novietojums pilsētā rada izaicinājumu, lai to izveidotu kā galveno mobilitātes punktu.

Senāk pasažieru pārvadājumi pa dzelzceļu notika līdz Igaunijas pilsētai Tartu. Valmieras un visa novada konkurētspējas paaugstināšanai ir būtiski nodrošināt ērtu sasniedzamību arī no Igaunijas.

Velo un gājēju infrastruktūra

Velo infrastruktūra un gājēju ceļi ir būtiski gan lietišķām, gan rekreatīvām pārvietošanās vajadzībām. Ņemot vērā, ka novada apdzīvojuma blīvums ievērojami atšķiras, velo infrastruktūra pieejama tikai retās novada vietās. Jau šobrīd gar autoceļu A3 izvietots gājēju un velo ceļš, savienojot Valmieru un Kocēnus. Valmieras pilsētā esošā velo infrastruktūra un gājēju ceļi vērtējami kā labi. Velo joslu un ceļu garums Valmieras pilsētā - 18,5 km.²²⁸

Līdz 2024. gadam paredzēts izveidot Rīga-Valmiera nacionālo velo ceļu gar A2, A3 un ap Valmieru 10 km rādiusā un ap pilsētām 3 km rādiusā.

Novada teritoriju šķērso vairāki velo maršruti:

- "Tour de LatEst" savieno Latviju un Igauniju un aptver ievērojamu daļu Vidzemes teritorijas. Valmierā un Rūjienā izvietotas velonovietnes;
- "Zaļais Dzelzceļš – Green Railways" pieejams gājēju un velosipēdistu pastaigu un atpūtas maršruts pa bijušajām dzelzceļa līnijām. Valmieras novada teritorijā iekļaujas divi posmi: "Lāde-Rūjiena" un "Ainaži-Valmiera";
- Nacionālais velo maršruts Nr. 17 "Ainaži – Aloja – Matīši – Burtnieki – Rūjiena – Karksi-Nuia (Igaunija)";
- Vietējais velo maršruts Nr. 112 "Apkārt Burtnieka ezeram".

Būtiski ir izmantot mikromobilitātes potenciālu novada teritorijā un nākotnē papildināt infrastruktūru ar jauniem velo infrastruktūras savienojumiem un gājēju ceļiem, lai iedzīvotāji izvēlētos multimodālas pārvietošanās. Velo infrastruktūras uzlabošana palielinās pieprasījumu pēc koplietošanas mikromobilitātes pakalpojumiem. Šobrīd Valmieras pilsētā jau darbojas divi koplietošanas mikromobilitātes pakalpojumu sniedzēji "Bolt" un "Charge", kas nodrošina elektroskrejriteņus. Pašreizējā situācijā trūkst viedo maršrutu plānotāju, kas rekomendētu iedzīvotājiem izmantot

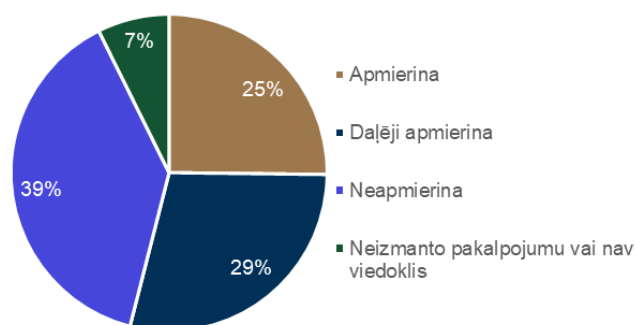
²²⁸ Pētījums par velosatiksmi un velosatiksmes infrastruktūru nacionālā mērogā, 28.lpp. 2019. http://veloplans.lv/wp-content/uploads/2017/08/Velo-petijums_15012020.pdf

Attēls 76. Velo infrastruktūras tīkls Valmieras novadā

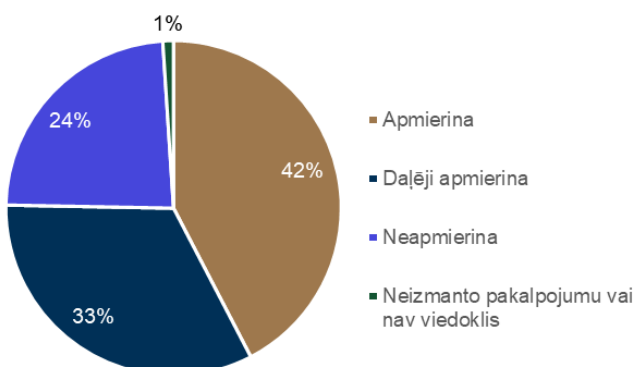
Iedzīvotāju aptaujā velo infrastruktūras attīstība tiek vērtēta zemu, tikai 25% no visiem 1267 respondentu tā apmierina, 29% daļēji apmierina, lielāko daļu jeb 39% neapmierina, bet 7% respondentu to neizmanto vai nav viedoklis.

Attēls 77. Iedzīvotāju aptaujas atbildes par apgalvojumu "Attīstīta velo infrastruktūra"

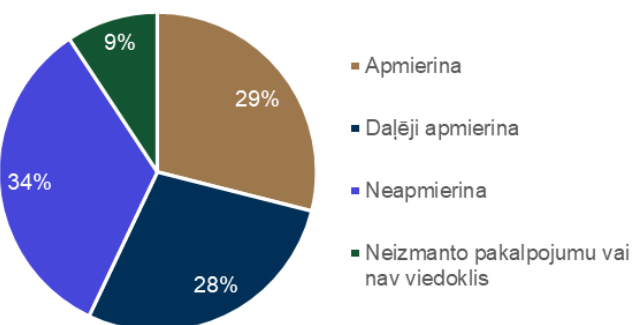
Iedzīvotāju aptaujā gājēju infrastruktūra un publiskā ārtelpa tiek vērtēta nedaudz augstāk, jo 42% respondentu ir apmierināti, 33% daļēji apmierināti, bet tomēr 24% joprojām ir neapmierināti ar gājēju infrastruktūru un publisko ārtelpu. 1% respondentu nav viedoklis.

Attēls 78. Iedzīvotāju aptaujas atbildes par apgalvojumu "Attīstīta gājēju infrastruktūra, labiekārtota publiskā ārtelpa"

Iedzīvotāju aptaujā 29% respondentu ir apmierināti par mobilitātes pakalpojumu attīstību, 29% daļēji apmierināti, liela daļa respondentu jeb 34% joprojām ir neapmierināti ar mobilitātes pakalpojumu attīstīšanos. 9% respondentu nav viedoklis vai pakalpojumu neizmanto.

Attēls 79. Iedzīvotāju aptaujas atbildes par apgalvojumu "Mobilitātes pakalpojumi attīstās (velo, automašīnu noma, ēdienu piegāde uz mājām, informācija u.tml. jauni pakalpojumi)"

Saskaņā ar valsts attīstības plānošanas dokumentiem ir plānota:

- Pašvaldību administratīvi teritoriālās reformas īstenošanai nepieciešamie valsts autoceļu atjaunošanas projekti²²⁹, kas 2022.-2023. gadā paredz atjaunot P17 Valmiera—Rūjiena—Igaunijas robeža (Unguriņi), P11 Kocēni-Limbaži-Tūja, P16 Valmiera-Matīši-Mazsalaca, V187 Valmiera—Rauna;

²²⁹ Ministru kabineta 2020. gada 8. decembra rīkojums Nr. 741 "Par Satiksmes ministrijas saistībām projektu īstenošanai autoceļu jomā"; VARAM Informatīvais ziņojums par investīciju programmas valsts autoceļu attīstībai administratīvi teritoriālās reformas kontekstā īstenošanu, 12.03.2021.

- Transporta attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam²³⁰ ir plānots uzlabot reģionālo sasniedzamību un piekļuvi TEN-T autoceļiem un citi valsts pasākumi, kā arī sadarbībā ar pašvaldībām ir plānota pilsētu infrastruktūras sasaiste ar TEN-T tīklu, izveidot mobilitātes punktus, ieviest vienotu sabiedriskā transporta biļešu sistēmu, (t.sk. reģionālajiem autobusu pārvadājumiem, integrācija ar vilcienu biļešu sistēmu), ieviest braukšanas maksas atvieglojumu saņēmēju elektroniskās identifikācijas un uzskaites sistēmu, attīstīt valsts mikromobilitātes infrastruktūru, īstenot infrastruktūras projektus velosipēdistu un gājēju ceļu, satiksmes mīrināšanas pasākumu un sabiedriskā transporta infrastruktūras attīstībai, ieviest viedās tehnoloģijas satiksmes plūsmas regulēšanai, atbalstīt mazemisiju un bezemisiju transportlīdzekļu skaita palielināšanu pārvaldes iestādēs un sabiedriskajā transportā.

6 Pašvaldības administrācija

Pārvalde

Sākot ar 2021. gada 1. jūliju administratīvi teritoriālās reformas ietvaros Valmieras novada pašvaldībā ir apvienotas Valmieras pilsētas, Beverīnas novada, Burtnieku novada, Kocēnu novada, Mazsalacas novada, Naukšēnu novada, Rūjienas novada un Strenču novada pašvaldības, kļūstot par piekto lielāko novada pašvaldību Latvijā pēc administratīvās teritorijas platības un otro lielāko novada pašvaldību pēc iedzīvotāju skaita (lielākais – Ogres novads).

Valmieras novada teritoriālo iedalījumu saskaņā ar Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumu un Valmieras novada pašvaldības nolikumu²³¹ veido 31 teritoriālā vienība, kas nodrošina pāreju no iepriekšējo pašvaldību administratīvajām teritorijām, novada pilsētas un pagastus apvienojot apvienībās:

- Administratīvais centrs, valstspilsēta Valmiera;
- novadu pilsētas – Mazsalacas pilsēta, Rūjienas pilsēta, Sedas pilsēta un Strenču pilsēta;
- 26 pagasti – Bērzaines, Brenguļu, Burtnieku, Dikļu, Ēveles, Ipiķu, Jeru, Jērcēnu, Kauguru, Kocēnu, Ķoņu, Lodes, Matīšu, Mazsalacas, Naukšēnu, Plāņu, Ramatas, Rencēnu, Sēļu, Skaņkalnes, Trikātas, Vaidavas, Valmieras, Vecates, Vilpulkas, Zilākalna pagasti;
- Septiņas apvienības:
 - Burtnieku apvienība (Burtnieku, Ēveles, Matīšu, Rencēnu, Vecates, Valmieras pagasts);
 - Mazsalacas apvienība (Mazsalacas pilsēta un Mazsalacas, Ramatas, Sēļu, Skaņkalnes pagasts);
 - Naukšēnu apvienība (Naukšēnu, Ķoņu pagasts);
 - Kocēnu apvienība (Kocēnu, Bērzaines, Dikļu, Vaidavas, Zilākalna pagasts);
 - Rūjienas apvienība (Rūjienas pilsēta un Ipiķu, Jeru, Lodes, Vilpulkas pagasts);
 - Strenču apvienība (Strenču un Sedas pilsēta, un Jērcēnu, Plāņu pagasts);

²³⁰ Transporta attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam, <http://polsis.mk.gov.lv/documents/7239>

²³¹ Valmieras novada pašvaldības domes saistošie noteikumi Nr. 1 "Valmieras novada pašvaldības nolikums", <https://likumi.lv/ta/id/324752-valmieras-novada-pasvaldibas-nolikums>

- Brenguļu, Kauguru un Trikātas apvienība (Brenguļu, Kauguru, Trikātas pagasts).

Valmieras novada iedzīvotāju pārstāvību nodrošina to ievēlēta Valmieras novada pašvaldības lēmējinstītūcija – Valmieras novada pašvaldības dome, kas pieņem lēmumus, nosaka pašvaldības institucionālo struktūru, lemj par autonomo funkciju un brīvprātīgo iniciatīvu īstenošanu un par kārtību, kādā pašvaldība nodrošina tai deleģēto valsts pārvaldes funkciju un pārvaldes uzdevumu izpildi, izstrādā un izpilda pašvaldības budžetu. Dome atbilstoši kompetencei ir atbildīga par pašvaldības institūciju tiesisku darbību un finanšu līdzekļu atbilstošu izlietojumu.

Valmieras novada pašvaldības domi veido 19 iedzīvotāju ievēlēti deputāti. Domes lēmumu izskatīšanai un savas darbības nodrošināšanai Valmieras novada pašvaldības dome un domes deputāti ir ievēlējuši piecas pastāvīgās komitejas:

- Finanšu komiteju 11 locekļu sastāvā;
- Izglītības, kultūras un sporta komiteju 7 locekļu sastāvā;
- Saimniecisko lietu komiteju 7 locekļu sastāvā;
- Sociālo un veselības lietu komiteju 7 locekļu sastāvā;
- Tautsaimniecības, vides un attīstības komiteju 7 locekļu sastāvā.

Valmieras novada pašvaldības darbību nodrošina domes priekšsēdētājs, priekšsēdētāja vietnieki, izpilddirektors, izpilddirektora vietnieki, kā arī pašvaldības iestāžu darbinieki atbilstoši pašvaldības pārvaldes struktūrai.

Saskaņā ar likuma “Par pašvaldībām” pirmās daļas 6. punktu Valmieras novada pašvaldības dome ir apstiprinājusi pašvaldības pārvaldes struktūru, izveidojot pašvaldības iestādes un to struktūrvienības.²³²

Tabula 26. Valmieras novada pašvaldības iestādes un struktūrvienības.

Valmieras novada pašvaldības iestādes	Valmieras novada pašvaldības iestāžu struktūrvienības
Valmieras novada pašvaldības administrācija	Dokumentu pārvaldības un klientu apkalpošanas centrs Finanšu un ekonomikas nodaļa Grāmatvedības nodaļa Iepirkumu nodaļa Informācijas tehnoloģiju centrs Juridiskā nodaļa Personāla nodaļa Zīmolvedības un sabiedrisko attiecību nodaļa
Brenguļu, Kauguru un Trikātas apvienības pārvalde	Brenguļu, Kauguru un Trikātas apvienības valsts un pašvaldības vienotais klientu apkalpošanas centrs Saimnieciskā nodaļa
Burtnieku apvienības pārvalde	Burtnieku apvienības valsts un pašvaldības vienotais klientu apkalpošanas centrs Saimnieciskā nodaļa

²³² Valmieras novada pašvaldības domes saistošie noteikumi Nr. 1 “Valmieras novada pašvaldības nolikums”, <https://likumi.lv/ta/id/324752-valmieras-novada-pasvaldibas-nolikums>

Valmieras novada pašvaldības iestādes	Valmieras novada pašvaldības iestāžu struktūrvienības
Kocēnu apvienības pārvalde	Kocēnu apvienības valsts un pašvaldības vienotais klientu apkalpošanas centrs Saimnieciskā nodaļa
Mazsalacas apvienības pārvalde	Mazsalacas apvienības valsts un pašvaldības vienotais klientu apkalpošanas centrs Saimnieciskā nodaļa
Naukšēnu apvienības pārvalde	Naukšēnu apvienības valsts un pašvaldības vienotais klientu apkalpošanas centrs Saimnieciskā nodaļa
Rūjienas apvienības pārvalde	Rūjienas apvienības valsts un pašvaldības vienotais klientu apkalpošanas centrs Saimnieciskā nodaļa
Strenču apvienības pārvalde	Strenču apvienības valsts un pašvaldības vienotais klientu apkalpošanas centrs Saimnieciskā nodaļa
Valmieras pārstāvniecība Rīgā (Valmieras novada mērķu un interešu pārstāvībai Latvijas valsts pārvaldes institūcijās)	-
Valmieras novada Audita un kvalitātes vadības nodaļa	-
Valmieras novada pašvaldības policija	-
Valmieras novada Sociālo lietu pārvalde	Sociālās palīdzības nodaļa Sociālo pakalpojumu nodaļa Sociālā darba nodaļa Veselības aprūpes nodaļa
Valmieras novada Bāriņtiesa	-
Valmieras novada Dzimtsarakstu nodaļa	-
Valmieras novada Būvvalde	-
Valmieras novada Kapitāla pārvaldības un uzņēmējdarbības atbalsta nodaļa	-
Valmieras novada Kultūras pārvalde	-
Valmieras novada Sporta pārvalde	-
Valmieras novada Tūrisma pārvalde	-
Valmieras novada Attīstības pārvalde	Attīstības nodaļa Teritorijas un pilsētplānošanas nodaļa Projektu vadības nodaļa

Valmieras novada pašvaldības iestādes	Valmieras novada pašvaldības iestāžu struktūrvienības
Valmieras novada Nekustamā īpašuma apsaimniekošanas pārvalde	Īpašuma un infrastruktūras apsaimniekošanas nodaļa Dabas resursu pārvaldības nodaļa Civilās aizsardzības un ugunsdzēsības dienests
Valmieras novada Izglītības pārvalde	Vidzemes reģiona iekļaujošās izglītības atbalsta centrs Dienesta viesnīca

Valmieras novada pašvaldība ir kapitāla daļu turētāja sekojošās kapitālsabiedrībās:

- SIA "Valmieras ūdens";
- sabiedrība ar ierobežotu atbildību "VALMIERAS NAMSAIMNIEKS";
- akciju sabiedrība "VALMIERAS ENERĢIJA";
- SIA "ZAAO";
- SIA "Valmieras Olimpiskais centrs"
- sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Vidzemes slimnīca";
- sabiedrība ar ierobežotu atbildību "VTU VALMIERA";
- Pašvaldības SIA "RŪJENAS SILTUMS";
- SIA "BN KOMFORTS";
- sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Mazsalacas slimnīca";
- sabiedrība ar ierobežotu atbildību "BANGA KPU";
- sabiedrība ar ierobežotu atbildību "KOCĒNU KOMUNĀLĀ SAIMNIECĪBA";
- "Valmieras piens", akciju sabiedrība.²³³

2022. gada sākumā ir uzsākta kapitālsabiedrību izvērtēšanas process, kas paredz komunālo pakalpojuma tīkla restrukturizāciju un plašāku centralizāciju. Tostarp atsevišķi kapitālsabiedrību loma Valmieras novada pašvaldības attīstībā plānots, ka palielināsies (nekustamā īpašuma pārvaldība, mājokļu pieejamības veicināšana, tostarp būvniecība, industriālo teritoriju pārvaldība).

Pašvaldību uzdevumu izpildei ir noslēgti līgumi ar biedrību "Kristīgais žēlsirdības centrs", biedrību "Sev, tev un ģimenei", biedrību "Valmieras pilsētas pensionārs", nodibinājumu "Fonds "Iespēju tilts"", biedrību "Valmieras invalīdu biedrība "Atspēriens", biedrību "Latvijas Sarkanais Krusts", biedrību "Latvijas Samariešu apvienība", SIA "Vidzemes slimnīca", SIA "Valmieras Olimpiskais centrs", SIA "Valmieras ūdens", SIA "Vidzemes mērnieks", SIA "Valmieras namsaimnieks" un nodibinājumu "Centrs Valdardze".

Ērtākai pakalpojumu saņemšanai iedzīvotājiem Valmieras novada pašvaldībā ir izveidoti septiņi valsts un pašvaldības vienotie klientu apkalpošanas centri – Kocēnos, Matīšos, Mazsalacā, Naukšēnos, Rūjienā, Strenčos un Trikātā. Centros var saņemt pašvaldības pakalpojumus un šādu valsts iestāžu pakalpojumus:²³⁴

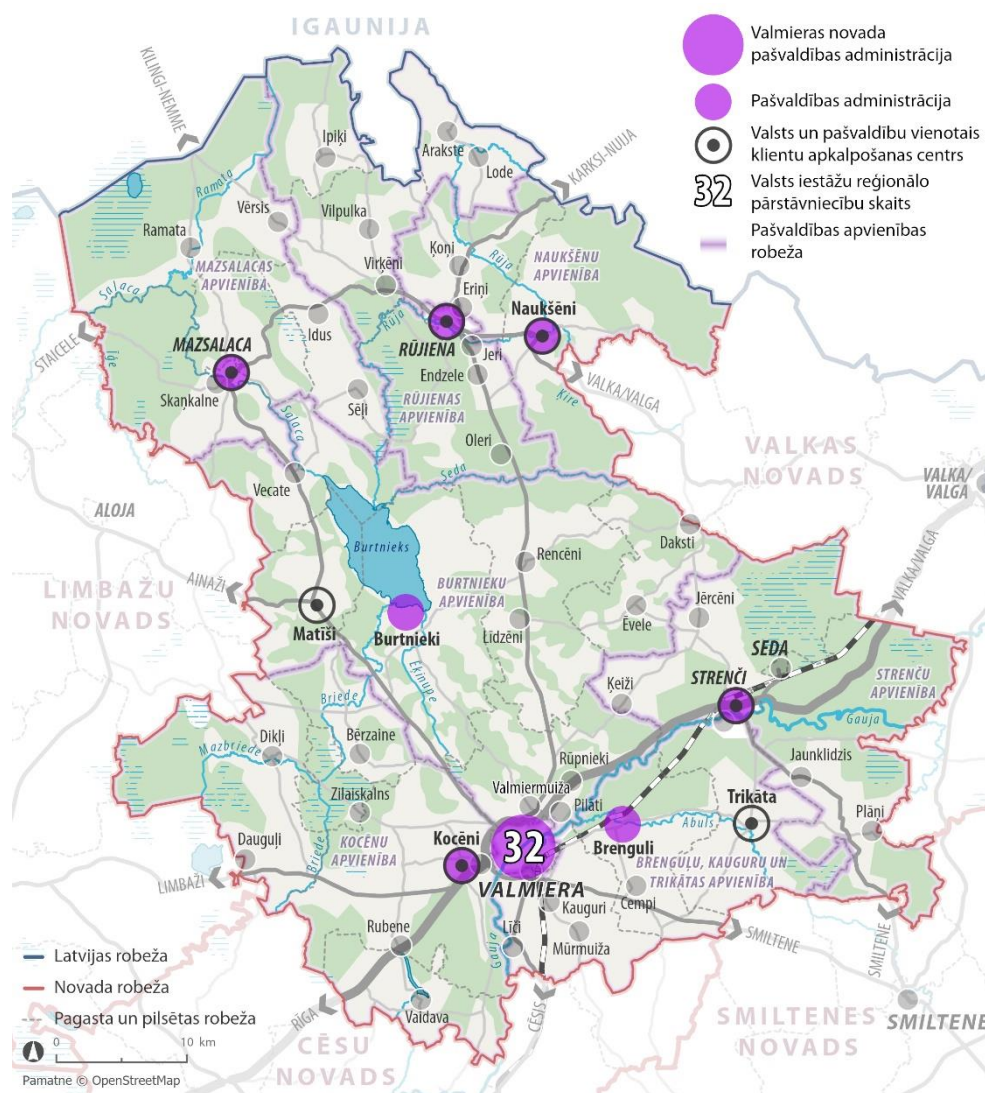
- Lauku atbalsta dienests;

²³³ Valmieras novada pašvaldības domes saistošie noteikumi Nr. 1 "Valmieras novada pašvaldības nolikums", <https://likumi.lv/ta/id/324752-valmieras-novada-pasvaldibas-nolikums>

²³⁴ Ministru kabineta 2017. gada 4. jūlija noteikumi Nr. 401 "Noteikumi par valsts pārvaldes vienoto klientu apkalpošanas centru veidiem, sniegto pakalpojumu apjomu un pakalpojumu sniegšanas kārtību" (ar MK 19.02.2019. noteikumu Nr. 83; MK 31.08.2021. noteikumu Nr. 596 grozījumiem)

- Nodarbinātības valsts aģentūra;
- Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde;
- Uzņēmumu reģistrs;
- Valsts ieņēmumu dienests;
- Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra;
- Valsts zemes dienests;
- Nacionālais veselības dienests.

Attēls 80. Valmieras novada pārvalde.

Kopumā Valmieras novadā atrodas 32 valsts iestāžu reģionālās struktūrvienības. Visas valsts iestāžu reģionālās iestādes ir izvietotas Valmieras pilsētā:

- Ziemeļvidzemes reģionālā lauksaimniecības pārvalde;
- Uzņēmumu reģistrs, Valmieras reģionālā nodaļa;
- Valsts ieņēmumu dienests, Valmieras klientu apkalpošanas centrs;
- Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra, Valmieras klientu apkalpošanas centrs;
- Valsts vides dienests, Valmieras reģionālā vides pārvalde;
- Vidzemes plānošanas reģions;
- Latvijas Nacionālā arhīva Valmieras zonālais valsts arhīvs;
- VAS Elektroniskie sakari, Valmieras reģionālais punkts;

- Pārtikas un veterinārais dienests, Ziemeļvidzemes pārvalde;
- Valsts augu aizsardzības dienests, Vidzemes reģionālā nodaļa;
- Vidzemes reģionālā Valsts darba inspekcija, Reģionālās inspekcijas centrs;
- Veselības inspekcija, Vidzemes kontroles nodaļa;
- Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde, Valmieras nodaļa;
- Valsts policija, Vidzemes reģiona pārvalde;
- Nodarbinātības valsts aģentūra, Valmieras filiāle;
- Latvijas Republikas Centrālā statistikas pārvalde, Valmieras datu savākšanas un apstrādes centrs;
- VAS „Latvijas Autoceļu uzturētājs”, Valmieras ceļu rajons;
- VAS „Latvijas Valsts ceļi”, Valmieras nodaļa;
- Valsts zemes dienests, Valmieras klientu apkalpošanas centrs;
- Lauksaimniecības datu centrs, Ziemeļvidzemes reģions;
- Lauku atbalsta dienests, Ziemeļvidzemes reģionālā lauksaimniecības pārvalde;
- Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskais institūts ”BIOR”, Vidzemes laboratorija;
- Valmieras rajona tiesas zemesgrāmatu nodaļa;
- Valsts probācijas dienests, Vidzemes reģiona teritoriālā struktūrvienība;
- Valsts robežsardzes Rīgas pārvalde, Vidzemes 1. kategorijas dienests;
- Valsts tehniskās uzraudzības aģentūra, Tehniskā uzraudzības nodaļa Valmierā;
- Valsts meža dienests, Ziemeļvidzemes virsmežniecība, Valmieras birojs;
- Valsts Tiesu medicīnas ekspertīzes centrs, Vidzemes reģionālā nodaļa;
- Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests, Vidzemes reģiona brigāde, Valmieras daļa;
- Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisija, Valmieras nodaļa;
- VAS “Ceļu satiksmes drošības direkcija” Valmieras reģionālā nodaļa.²³⁵

Izveidojoties Valmieras novada pašvaldībai, primāri risināmie pārvaldības jautājumi ir:

- vienotu pārvaldības struktūru izveide, pēc iespējas saglabājot pilsētās un pagastos tos pakalpojumus, kurus ir svarīgi saņemt pēc iespējas tuvāk iedzīvotāju dzīvesvietai;
- izaicinājumi, kas saistīti ar jauno nacionāla līmeņa politikas rīcību īstenošanu pašvaldības līmenī, kas vidēja termiņa perspektīvā prasīs organizatoriskās struktūras izmaiņas, darbinieku pārkvalifikāciju vai kvalifikācijas paaugstināšanu, jaunu speciālistu piesaisti, lai nodrošinātu digitalizācijas pasākumu īstenošanu pašā pašvaldībā un novadā, viedo risinājumu ieviešanu, inovācijas, prasības “zaļā kursa” pasākumu veidošanai un ieviešanai;
- e-pārvaldes stiprināšana, veicinot pašvaldības pakalpojumu digitalizāciju un iedzīvotāju izglītošanu, pašvaldības elektronisko un attālināto pakalpojumu pieejamību;
- esošās saimniecības (pašvaldības nekustamā īpašuma, dzīvojamā fonda, komunālās saimniecības, ielu, ceļu utt.) apzināšana, vienotu uzskaites un pārvaldības sistēmu izveide un izvērtēšana prioritāri nepieciešamajām investīcijām;
- pašvaldības cilvēkresursu stiprināšana;

²³⁵ Valsts iestādes Valmierā, kuru pakalpojumus var saņemt Valmieras novada pašvaldību iedzīvotāji, <https://www.valmierasnovads.lv/pakalpojums/valsts-iestades/>

- vienota pašvaldības stratēģiskā komunikācija un sabiedrības un uzņēmēju iesaiste.

Budžets

2022. gada 3. februārī Valmieras novada pašvaldība apstiprināja pirmo jaunās novada pašvaldības budžetu.

Pašvaldības 2022. gada pamata budžeta ieņēmumi ir plānoti 102 259 758 *eiro*, izdevumi – 110 843 466 *eiro* un finansēšanas daļu veido 13,3 miljoni *eiro* ES u.c. investīciju projektu līdzfinansēšanai un 4 miljoni *eiro* aizdevumu atmaksai.

Nodokļu ieņēmumi ir plānoti 38,53 miljonu *eiro* apmērā. Lielāko īpatsvaru sastāda iedzīvotāju ienākumu nodoklis 89% jeb 34,34 miljonu *eiro*. Nekustamā īpašuma nodoklis plānots 10,5% jeb 4,04 miljonus *eiro* apmērā. Tiek saglabātas iepriekšējā apmērā nekustamā īpašuma nodokļa likmes zemei, ēkām, inženierbūvēm 1,5 % apmērā no kadastrālās vērtības un mājokļiem – 0,2-0,6 % no kadastrālās vērtības, procenta likmi piemērojot atkarībā no dzīvojamās mājas kadastrālās vērtības. Ir noteikti vienoti visā Valmieras novada teritorijā nekustamā īpašuma nodokļa atvieglojumi atsevišķām nodokļu maksātāju kategorijām.

Dabas resursu nodokļa ieņēmumi (130 tūkstoši *eiro*) un ieņēmumi no azartspēļu nodokļa ir plānoti 21,6 tūkstošu *eiro* apmērā, kopā sastāda 1 % no nodokļu ieņēmumiem.

Pārējo ieņēmumu daļu veido nenodokļu ieņēmumi 3,03 miljonu *eiro* apmērā (valsts un pašvaldību nodevas, naudas sodi un sankcijas, kā arī ieņēmumi no pašvaldību īpašuma atsavināšanas), maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi 4,44 miljonu *eiro* apmērā (telpu un zemes noma, pansionāta “Valmiera” un sociālās aprūpes centra “Lode” un izglītības iestāžu sniegtie pakalpojumi, komunālie pakalpojumi), transfertu ieņēmumi 37,84 miljonu *eiro* apmērā (pašvaldība saņem no valsts vai citu pašvaldību budžetiem) un ārvalstu finanšu palīdzības ieņēmumi 0,12 miljonu *eiro* apmērā.

Lielāko daļu no izdevumiem veido kārtējie izdevumi 67,5 miljoni *eiro*, kas iekļauj izdevumus atalgojumam, darba devēja valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām un darba devēja sociāla rakstura pabalstiem un kompensācijām, pakalpojumu atmaksai, tai skaitā komandējumiem un dienesta braucieniem, krājumiem, materiāliem, energoresursiem, biroja precēm, inventāram un nodokļu maksājumiem. Otro lielāko daļu no izdevumiem sastāda kapitālie izdevumi 34,41 miljonus *eiro* apjomā. Sociālajai palīdzībai un pabalstiem paredzēti 3,65 miljoni *eiro*.²³⁶

²³⁶ Valmieras novada pašvaldības 2022. gada 3. februāra saistošo noteikumu Nr.37 “Par Valmieras novada pašvaldības 2022.gada budžetu” paskaidrojuma raksts, https://www.valmierasnovads.lv/content/uploads/2022/02/37._saistoso_noteikumu_paskaidrojuma_raksts.pdf

Attēls 81. Valmieras novada pašvaldības 2022. gada budžeta infografika.

Pirmais Valmieras novada budžets ir veidots pēc principa, lai pabeigtu iesāktos projektus Valmieras pilsētā un novada apvienībās, nodrošinātu naudas plūsmu atbilstoši pamatojoties uz Ministru kabineta noteikumiem par funkcionālo kategoriju uzskaiti un pašvaldības normatīvajiem aktiem par budžeta ieņēmumu, izdevumu un finansēšanas klasifikāciju un sagatavotos Eiropas Savienības fondu 2021.–2027. gada plānošanas periodam.

Valmieras novada pašvaldības budžets 2022. gadam ir balstīts uz novadā apvienoto pašvaldību ilgtspējīgas attīstības stratēģijām, kurās ietverts novadā ietilpstošo teritoriju

ilgtermiņa attīstības redzējums, stratēģiskie mērķi un prioritātes, attīstības pamatā ir galvenās vērtības – iedzīvotāji, uzņēmējdarbība un dzīves vide. Tomēr jāņem vērā, ka 2022. gadā visā pasaulē, tostarp Latvijā, turpinās Covid-19 pandēmija, Latvijā no 11.10.2021. līdz 28.02.2022. ir noteikta ārkārtējā situācija un spēkā ir dažādi Covid-19 izplatības ierobežošanas pasākumi, kas būtiski ietekmē gan iedzīvotāju un uzņēmēju ikdienu, gan pašvaldību sniegtos pakalpojumus. Līdz ar to, veidojot 2022. gada budžetu, tika pieņemts, ka līdz ar noteikto ierobežojumu atcelšanu 28.02.2022. atjaunosies iespēja sniegt visus pašvaldības iepriekš nodrošinātos un šogad plānotos pakalpojumus. Svarīgi ilgtermiņā radīt spēcīgu un attīstītu novadu, pilnveidojot ikvienu pašvaldības nozari, attīstot visas teritorijas, prioritāri domājot par iedzīvotāju un uzņēmēju vajadzībām, kvalitatīvas dzīves vides veidošanu, veicinātu iedzīvotāju, biedrību, uzņēmēju līdzdalību novada attīstībā.²³⁷

Pašvaldības komunikācija ar iedzīvotājiem

Kopš 2021. gada jūlija pašvaldība saziņai ar iedzīvotājiem izmanto jauno novada mājas lapu www.valmierasnovads.lv un sociālos tīklus. Valmieras pilsētas lietotnē “VALMIERA” – Valmiera Tavā kabatā!” tiek iekļauta novada informācija.²³⁸ Drukātie un elektroniskie mediji ir ikmēneša Valmieras novada pašvaldības informatīvais izdevums²³⁹, kā arī regulāri tiek sniegta informācija Vidzemes reģiona laikrakstā “Ziemeļlatvija” un “Liesma” un nacionālā līmeņa medijos.

Papildus komunikācijai ar pašvaldību iedzīvotājiem ir iespēja izmantot vienotu bezmaksas atbalsta tālruni 8484, kas pieejams visu diennakti. Tas radīts, lai iedzīvotājiem atvieglotu ziņošanu par problēmām, ja dzīvesvietā vai pilsētā nepieciešams saimniecisks risinājums vai operatīva reaģēšana, piemēram, nepieciešams izsaukt vai informēt Valmieras novada pašvaldības policiju par dažādiem sabiedriskās kārtības pārkāpumiem, izsaukt palīdzību vai informēt par apgādes sistēmu bojājumiem vai to darbības pārtraukumiem, informēt par sanitārās tīrības jautājumiem pilsētā, klaiņojošiem dzīvniekiem, bīstamām vietām uz brauktuves vai citur publiskās vietās, tiesību pārkāpumiem, apdraudējumiem un vardarbības gadījumiem.²⁴⁰ 2021. gada otrajā pusē atbalsta tālrunis ik mēnesi ir saņēmis 220 – 270 zvanus no novada iedzīvotājiem, kas lielākoties saistīti ar ģimenes konfliktiem, ziņojumiem par transportlīdzekļu apstāšanās noteikumu pārkāpumiem, personām alkohola reibumā un personu nogādāšanu atskurbtuvēs kā arī citiem jautājumiem, kur iedzīvotājiem nepieciešama palīdzība. 2022. gada februāra un marta mēnesī tiek saņemti zvani un koordinēta informācijas aprīte saistībā ar Ukrainas bēgļiem.²⁴¹

²³⁷ Valmieras novada pašvaldības 2022. gada 3. februāra saistošo noteikumu Nr.37 “Par Valmieras novada pašvaldības 2022.gada budžetu” paskaidrojuma raksts, https://www.valmierasnovads.lv/content/uploads/2022/02/37._saistoso_noteikumu_paskaidrojuma_raksts.pdf

²³⁸ Valmieras novada lietotne VALMIERA” – Valmiera Tavā kabatā, <https://www.valmierasnovads.lv/attistiba/uznemejdarbiba/mobila-lietotne-valmiera>

²³⁹ Valmieras novada pašvaldības informatīvais izdevums, <https://www.valmierasnovads.lv/aktualitates/pasvaldibas-izdevums/>

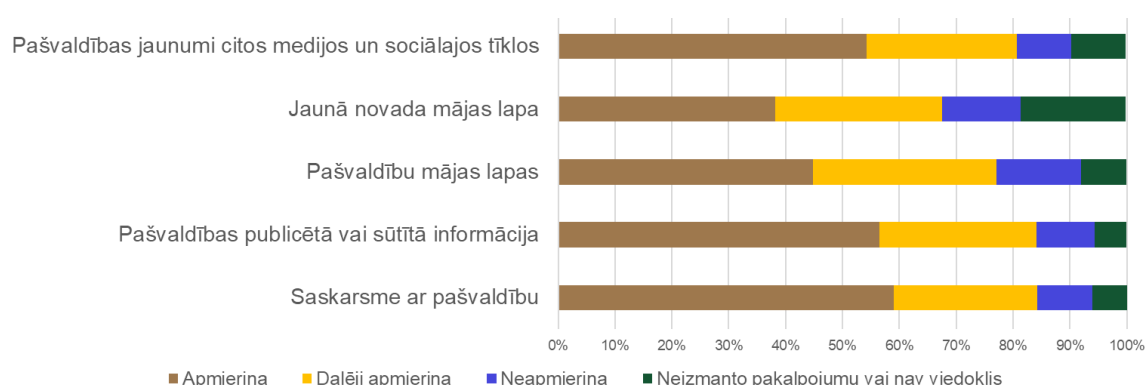
²⁴⁰ Valmieras novada iedzīvotājiem pieejams bezmaksas atbalsta tālrunis 8484, <https://www.valmierasnovads.lv/valmieriesiem-pieejams-bezmaksas-atbalsta-talrunis-8484/>

²⁴¹ Valmieras novada pašvaldības policijas sniegtā informācija

Iedzīvotāju aptaujā 80% no visiem 1 267 respondentu ir apmierināti vai daļēji apmierināti ar saskarsmi ar pašvaldību, pašvaldības publicēto vai sniegto informāciju, informācijas meklēšanas vienkāršumu jaunajā un bijušo novadu mājas lapās, kā arī informācijas pieejamību citos medijos un sociālajos tīklos. Aptuveni 10% respondentu ir neapmierināti ar līdzšinējo saziņu ar pašvaldību, bet 6% respondentiem par saziņu ar pašvaldību nav viedoklis vai līdz šim nav notikusi saziņa.

Aptuveni 12% respondentu ir neapmierināti ar pašvaldības elektronisko pakalpojumu kvalitāti, bet 10% pakalpojumus neizmanto. Tā kā aptauja tika veikta 2021. gada vasarā, īsi pēc jaunā novada izveidošanas, viszemākais vērtējums bija attiecībā uz jaunā Valmieras novada mājas lapas lietošanas vienkāršumu, kas varētu būt saistīts ar to, ka šajā laikā vēl tikai notika mājas lapas izstrādes process.

Attēls 82. Valmieras novada iedzīvotāju aptaujas respondentu apmierinātība ar pašvaldības pakalpojumiem

Nacionālā līmeņa vidēja termiņa mērķi pārvaldībai ir definēti Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnēs 2021. – 2027.gadam, kas definē mērķi “Palielināties iedzīvotāju skaits, kas aktīvi iesaistās dažādās sabiedrības līdzdalības aktivitātēs; pieaugusi iedzīvotāju ticība spējai ietekmēt rīcībpolitiku un apmierinātība ar demokrātijas darbību; uzlabojusies iedzīvotāju savstarpējā sadarbība un uzticēšanās; paaugstinājusies visas sabiedrības pilsoniskā un politiskā uzticēšanās; uzlabojusies iedzīvotāju medijpratība”, tostarp palielinājusies politiskā uzticēšanās pašvaldību politiķiem.

Pašvaldības stratēģiskā komunikācija un starptautiskie sadarbības tīkli

Valmieras novada pašvaldība ir biedrs dažādās biedrībās:

- biedrībā "Latvijas Lielo pilsētu asociācija";
- biedrībā "Latvijas Pašvaldību savienība";
- biedrībā "IZGLĪTĪBAS INICIATĪVU CENTRS";
- biedrībā "VALMIERAS – GĪTERSLO REĢIONU SADARBĪBAI";
- biedrībā "Valmieras Attīstības aģentūra";
- biedrībā "Latvijas Pašvaldību mācību centrs";
- biedrībā "Latvijas Meža īpašnieku biedrība";
- biedrībā "Lauku partnerība ZIEMEĻGAUJĀ";
- biedrībā "Beverīnas kopdarbības asociācija";
- biedrībā "Gaujas ilgtspējīgas attīstības biedrība";
- biedrībā "No Salacas līdz Rūjai";
- biedrībā "Salacas ieleja";

- biedrībā "Vidzemes Tūrisma asociācija";
- biedrībā "VALMIERAS RAJONA BRĪVPRĀTĪGO UGUNSDZĒSĒJU BIEDRĪBA";
- biedrībā "Latvijas Bāriņtiesu darbinieku asociācija";
- biedrībā "Vidzemes lauku partnerība "Brasla"";
- biedrībā "Latvijas florbola savienība";
- biedrībā "Latvijas Piļu un muižu asociācija";
- biedrībā "Dzimsarakstu nodaļu darbinieku asociācija";
- biedrībā "Latvijas Speciālā Olimpiāde";
- biedrībā "Latvijas sporta veterānu - senioru savienība";
- biedrībā "Ziemeļvidzemes ģeoparks";
- biedrībā "Gaujas plostnieki";
- biedrībā "Cinema Island SEDA";
- biedrībā "VARIĀCIJA".²⁴²

Novada pašvaldība sadarbojas ar citām Latvijas pašvaldībām gan Vidzemes plānošanas reģiona, gan starptautisku projektu ietvaros. Valmieras pilsētai un iepriekšējiem novadiem jau izveidojusies laba starptautiskā sadarbība:

- Valmieras pilsēta ir noslēgusi sadraudzības līgumus par sadarbību ekonomikas un uzņēmējdarbības, izglītības, tūrisma, kultūras, sporta, veselības un sociālajās jomās ar Solna pilsētu Zviedrijā, Viljandi pilsētu Igaunijā, Halle pilsētu (Vestf.) un Gitterslo apriņķi Vācijā, Hoje Taastrup pilsētu Dānijā, Zdunska Vola pilsētu Polijā un Vallefoglija pilsētu Itālijā. Galvenās sadarbības jomas ir kopīgu projektu īstenošana, pašvaldības, augstskolu, kultūras u.c. speciālistu pieredzes apmaiņa, uzņēmumu starptautisko kontaktu veicināšana u.c.;²⁴³
- Arī bijušajām Beverīnas novada, Kocēnu novada, Mazsalacas novada, Burtnieku novada pašvaldībām ir izveidojusies sadarbība ar Gitterslo apriņķi Vācijā, kuras ietvaros realizēti daudzi nozīmīgi projekti sociālajā, veselības aprūpes, izglītības, kultūras un drošības jomās;^{244, 245, 246, 247}
- Bijušā Naukšēnu novada pašvaldība ir sadarbība ar Helmes pašvaldību Igaunijā, Gitterslo apriņķi un Borgholchauzenas pašvaldību Vācijā;²⁴⁸
- Starptautiska sadarbība bijušajam Strenču novadam ir izveidojusies ar Sayda pilsētu Vācijā, Rosice pilsētu Čehijā, Lainate pilsētu Itālijā un Rimoc pilsētu Ungārijā.²⁴⁹

²⁴² Valmieras novada pašvaldības nolikums

²⁴³ Starptautiskā sadarbība, <https://www.valmierasnovads.lv/pilseta/par-valmieru/starptautiska-sadarbiba/>

²⁴⁴ Mazsalacas novada pašvaldības 2020. gada publiskais pārskats

²⁴⁵ Burtnieku novada attīstības programma 2019.-2025. gadam

²⁴⁶ Kocēnu novada pašvaldības 2020. gada publiskais pārskats

²⁴⁷ Beverīnas novada ilgtspējīga attīstības stratēģija 2012. - 2024. gadam

²⁴⁸ Naukšēnu novada pašvaldības 2020.gada publiskais pārskats

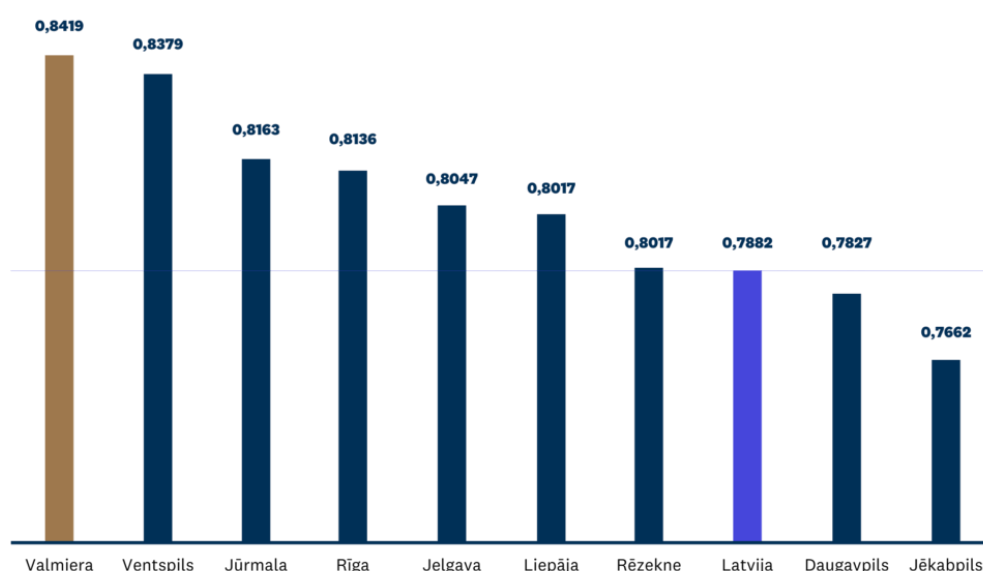
²⁴⁹ Strenču novada dome 2020. gada publiskais pārskats

Valmieras novada pašvaldība piedalās vairākos starptautiskos tīklojumos – starptautiskā Hanzas savienības pilsētu asociācijā HANSE, Baltijas jūras reģiona valstu pilsētu savienībā.²⁵⁰

2022. gada 15. martā Kannās, Francijā Valmieras novadam tika pasniegts prestižais apbalvojums – iegūta pirmā vieta Eiropas mikropilsētu kategorijā Eiropas nākotnes pilsētu un reģionu reitingā 2022./2023. gadam. Augstais sasniegums panākts, pateicoties izstrādātajai industriālo teritoriju attīstības un ārvalstu investīciju piesaistes stratēģijai un tajā iekļautajai aprites ekonomikas un zaļo industriālo parku pieejai, kā arī izaugsmes rādītājiem, ko palīdzējuši sasniegt Valmieras uzņēmēji un darba devēji.²⁵¹

Latvijas Universitātes profesori ir izstrādājuši modeli pilsētu ilgtspējīgas attīstības plānošanai un pārvaldībai. Vērtētas tika deviņas Latvijas pilsētas un Valmiera starp tām ieguva visaugstāko ilgtspējīgas attīstības indeksu. Modelis izstrādāts, pamatojoties uz Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) 17 ilgtspējīgas attīstības mērķiem, no kuriem 13 atbilst pašvaldību funkcijām.²⁵²

Attēls 83. Ilgtspējīgas attīstības indekss starp lielajām valstspilsētām Latvijā.²⁵³

2017. gadā Rīgas – Gaujas reģions – Valmiera, Rīga, Sigulda, Cēsis – nesa Eiropas Gastronomijas reģiona titulu, visa gada garumā piedāvājot gastronomiski bagātīgu pasākumu klāstu.²⁵⁴

²⁵⁰ Starptautiskā sadarbība, <https://www.valmierasnovads.lv/pilseta/par-valmieru/starptautiska-sadarbiba/>

²⁵¹ Valmieras novadam izcils panākums starptautiskajā Financial Times reitingā, <https://www.valmierasnovads.lv/valmieras-novadam-izcils-panakums-starptautiskaja-financial-times-reitinga/>

²⁵² Valmierai augstākais ilgtspējīgas attīstības indekss starp lielajām valstspilsētām Latvijā, <https://www.valmierasnovads.lv/valmierai-augstakais-ilgtspejigas-attistibas-indekss-starp-lielajam-valstspilsetam-latvija/>

²⁵³ Valmierai augstākais ilgtspējīgas attīstības indekss starp lielajām valstspilsētām Latvijā, <https://www.valmierasnovads.lv/valmierai-augstakais-ilgtspejigas-attistibas-indekss-starp-lielajam-valstspilsetam-latvija/>

²⁵⁴ Valmieras pilsētas Kultūras attīstības stratēģija 2018.-2028.gadam

Digitalizācija un viedie risinājumi

Valmieras novadā digitalizācija tiek nodrošināta vairākās ikdienā nozīmīgās jomās:

- Pārvaldība (e-pakalpojumi, e-pārvaldība)

Valmieras novada pašvaldībā ir izveidots Informācijas tehnoloģiju centrs (ITC), kas strādā pie vienotas IKT stratēģiju un attīstības virzienu noteikšanas pašvaldībā, veic pašvaldības IKT drošības pārvaldību un resursu piekļuves kontroli, IKT infrastruktūras uzturēšanu u.c. funkcijas.²⁵⁵ ITC uztur kopumā 34 dažādas iestādes.

Pašvaldības izveidots instruments uzņēmējdarbības atbalstam, iedzīvotāju informēšanai un iesaistei ir Lietotne "VALMIERA" – Valmiera Tavā kabatā!²⁵⁶ Plaša informācija par Valmieras novadā pieejamajiem pakalpojumiem iedzīvotājiem un uzņēmējiem ir pieejama novada mājas lapā.²⁵⁷

Valmiera ir Latvijas Digitālā akseleratora biedrs, kas palīdz sasniegt digitālās inovācijas pakalpojumus: Tehnoloģiju testēšana, digitālo prasmju pilnveide un apmācības, atbalsts investīciju piesaistei un inovāciju ekosistēmas veidošana un tīklošanās.²⁵⁸ Latvijas Digitālais akselerators ir sekmīgi uzsācis iekļaušanos Eiropas digitālās inovācijas centra tīklā (EDIH). EDIH Eiropā darbosies kā vienas pieturas aģentūras, kas palīdzēs valsts sektora iestādēm un privātajiem uzņēmumiem labāk risināt digitālās transformācijas izaicinājumus.²⁵⁹

- Iedzīvotāji (IKT jomas izglītības iespējas un iedzīvotāju IKT prasmes)

Lai veicinātu iedzīvotāju zināšanu attīstīšanos līdz ar tehnoloģiju izmantošanu dažādās nozarēs, pašvaldība veicina apmācību organizēšanu digitālo prasmju apgūšanai vai jau specifisku programmu vai metožu izmantošanā, piemēram, izglītības iestāžu vai publiskā sektora darbiniekiem.

Valmieras novadā, kā arī Latvijā kopumā, viena no vājajām pusēm digitalizācijas attīstībā ir zemā cilvēkresursu pieejamība IKT jomā un nepietiekamā digitālo tehnoloģiju integrācija. Tādēļ nozīmīgu lomu IKT nozares un uzņēmumu attīstībā Valmieras novadā ieņem Vidzemes augstskola, kas piedāvā bakalaura, maģistra un doktora grāda studijas IT virzienā, darbā ar virtuālo realitāti, viedajām tehnoloģijām, sociotehnisko sistēmu modelēšanu un kiberdrošību.^{260, 261, 262} Arī Valmieras tehnikumā ir iespējams apgūt ar IKT nozari saistītas profesijas - programmēšanas tehniķis, loģistikas, mehatronisko sistēmu

²⁵⁵ Valmieras novada pašvaldības iestādes „Valmieras novada pašvaldības administrācija” struktūrvienības „Informācijas tehnoloģiju centrs” Nolikums

²⁵⁶ Mobilā lietotne "Valmiera", <https://www.valmierasnovads.lv/attistiba/uznemejdarbiba/mobila-lietotne-valmiera/>

²⁵⁷ Pakalpojumi, <https://www.valmierasnovads.lv/pakalpojumi/>

²⁵⁸ Latvijas Digitālais akselerators, Digitālās inovācijas pakalpojumu un reģionālo centru darbības uzsākšana Latvijā, <http://www.digitallatvia.lv/jaunumi/params/post/3945337/digitalas-inovacijas-pakalpojumu-un-rejonalo-centru-darbibas-uzsaksana-lat>

²⁵⁹ Latvijas Digitālais akselerators, <http://www.digitallatvia.lv/>

²⁶⁰ Vidzemes augstskola, Par programmu, <https://va.lv/lv/studijas/bakalaurs/informacijas-tehnologijas/par-programmu>

²⁶¹ Vidzemes augstskola, Maģistrs, <https://va.lv/lv/studijas/magistrs>

²⁶² Vidzemes augstskola, Par programmu, <https://va.lv/lv/studijas/doktorantura/sociotehnisko-sistemu-modelesana/par-programmu>

tehniķis u.c. Skolā ir septiņas dažādas laboratorijas, kas audzēkņiem nodrošina darba vidē balstītas mācības, savukārt uzņēmējiem un nozares speciālistiem – iespēju radīt produktu un pakalpojumu prototipus.²⁶³

Tāpat novadā tiek organizēti hakatoni virtuālās realitātes, tūrisma inovāciju u.c. jomās, kas tālāk jau var tikt ieviesti pilsētvidē vai pakalpojumos.²⁶⁴

- **Vide (infrastruktūra, kas ietver komunikāciju tīklus, viedo enerģētiku, enerģijas uzskaiti u.c.)**

Salīdzinoši plašu novada teritoriju – aptuveni 17% teritorijas – sedz zonas, kurās netiek nodrošināta piekļuve internetam ar ātrumu vismaz 30 Mbps – starp Valmieru, Bērzaini, Burtniekiem un Strenčiem, starp Burtnieku ezeru, Jeriem un Rencēniem, ap Jērcēniem, Sedu, Brenguļiem, Dikļiem un daļā Igaunijas austrumu un rietumu pierobežas. Kopumā šajās teritorijās dzīvo 1 750 cilvēki (vairāk par sakaru infrastruktūru 9.5. nodaļā Sakaru infrastruktūra).²⁶⁵

- **Uzņēmējdarbība (e-bizness, e-komercija, produktivitātes pieaugums, ko rada IKT)**

IKT nozarē Valmierā darbojas 5,04% no visiem pilsētā esošajiem uzņēmumiem un tajā strādā 3,56% nodarbināto.²⁶⁶

- **Pilsētvide (iedzīvotāju dzīves kvalitāte pilsētā, rīcība un patēriņš, ko nodrošina IKT iespējas)**

Valmieras pilsētā ir 80 bezmaksas publiskie bezvadu interneta pieslēgumi (WiFi). Bezmaksas WiFi ir pieejams arī autobusus, kas savieno Valmieru ar citām lielākajām Latvijas pilsētām, kā arī novada publiskajās vietās. Tomēr ir jāturpina attīstīt bezvadu interneta piekļuves kvalitāti novada teritorijā.²⁶⁷

- **Mobilitāte (transporta pakalpojumu informācija mājas lapās)**

Valmierā tiek izmantoti 12 pilsētas autobusi, no kuriem 10 ir hibrīdautobusi, kas iegādāti ar Eiropas Savienības atbalstu. Jaunajiem autobusiem ir mazāks CO2 izmešu daudzums, tie ir klusāki, taču vislielākais ieguvums ir degvielas ietaupījums, vidēji tas vērtējams ap 30 %. Pasažieri gan audiālā, gan vizuālā veidā saņem informāciju par esošo un nākamo pieturvietu. Arī autobusa iekārtu vadība ir maksimāli automatizēta, lai vadītājs varētu koncentrēties saviem tiešajiem pienākumiem – autobusa vadīšanai un pasažieru apkalpošanai.²⁶⁸

Eiropas Komisijas indekss “Digital Economy and Society Index (DESI)”²⁶⁹ dati ietver datus par digitālo attīstību un prasmēm tādās dimensijās kā interneta pieejamība, cilvēkkapitāls (sabiedrības digitālās prasmes), interneta izmantošana, digitālās tehnoloģijas (uzņēmējdarbība, e-komercija) un elektronisko publisko pakalpojumu

²⁶³ Valmieras tehnikums, <https://valmierastehnikums.lv/lv>

²⁶⁴ Viedās Valmieras stratēģija 2022. - 2028. gadam

²⁶⁵ Centrālā statistikas pārvalde, 2021

²⁶⁶ Valmieras pilsētas pašvaldības 2020. gada Publiskais pārskats

²⁶⁷ Viedās Valmieras stratēģija 2022. - 2028. gadam

²⁶⁸ Hibrīdautobusi Valmierā jau gadu, <https://www.valmierasnovads.lv/hibridautobusi-valmiera-jau-gadu/>

²⁶⁹ The Digital Economy and Society Index (DESI), <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/digital-economy-and-society-index-desi>

izmantošana. DESI dati ir pieejami tikai valstu līmenī – digitālo publisko pakalpojumu ziņā Latvija Eiropas savienībā DESI indeksā ieņem augsto 5. vietu, bet interneta pieejamībā (platjoslas pārklājums) – 4. vietu Eiropas savienībā DESI indeksā. DESI kategorijām atbilstoši atsevišķi dati par Valmieras pilsētas savienojamību, kas iegūti interneta piekļuves komersantu aptaujās, ir atrodamī SM pasūtītā pētījumā par interneta pieejamību.

Tabula 27. Valmieras DESI indeksa rādītāji (DESI²⁷⁰, SM²⁷¹)

Dimen- sija	Apakšdimen- sija	Indikators	Aprēķins, mērvienība	Val- miera	Vents- pils	Lat- vija	ES
1 Savieno- jamība	1a Fiksētā platjoslas izmantošana	1a1 Vispārējā fiksētās platjoslas izmantošana	Mājsaim- niecību, %	57%	52%	64%	78%
		1a2 Vismaz 100 Mb/s fiksētā platjoslas pieslēguma izmantošana	Mājsaim- niecību, %	51%	49%	38%	26%
	1b Fiksēts platjoslas pārklājums (pieejamība)	1b1 Ātrs platjoslas NGA ²⁷² (≥30Mb/s) pārklājums	Mājsaim- niecību, %	74%	61%	93%	86%
		1b2 Fiksēts ļoti lielas jaudas VHCN ²⁷³ tīkla (FTTB, FTTH, DOCSIS 3.1) pārklājums	Mājsaim- niecību, %	51%	49%	88%	44%

²⁷⁰ Digital Economy and Society Index (DESI) 2021 Thematic chapters,
<https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/80563>

²⁷¹ “Pētījums Eiropas Savienības fondu 2021. -2027. gada plānošanas perioda ieguldījumu priekšnosacījumu izpildei” (gala ziņojums), PwC & CSE COE, 2020

²⁷² Satiksmes ministrija, Nākamās paaudzes platjoslas elektronisko sakaru tīklu attīstības koncepcija 2013. - 2020.gadam. NGA (angļu val. - Next Generation Access Network): Nākamās paaudzes (elektronisko sakaru) pilnībā vai daļēji no optiskā tīkla elementiem veidoti platjoslas piekļuves tīkli, pa kuriem galalietotājiem tiek nodrošināti piekļuves pakalpojumi ar uzlabotiem datu pārraides parametriem (piemēram, lielāku caurlaidspēju salīdzinājumā ar esošajiem vara kabeļu tīkliem).

²⁷³ Ministru kabineta rīkojums Nr. 826 Par Elektronisko sakaru nozares attīstības plānu 2021.-2027. gadam. VHC (Very High Capacity): Ļoti augsta veiktspēja (ar datu pārraides ātrumu vismaz 100 Mbit/s) attiecas uz tīkla darbības parametriem, kas ir līdzvērtīgi tiem, ko spēj sniegt uz optiskās šķiedras elementiem balstīts tīkls vismaz līdz sadales punktam pakalpojuma sniegšanas vietā. Fiksētā pieslēgumā tas atbilst tīkla darbībai, kas līdzvērtīga tādai, kas sasniedzama ar optiskās šķiedras kabeļu ierīkošanu, piemēram, līdz daudzdzīvokļu namam, ko uzskata par pakalpojuma sniegšanas vietu. Bezvadu savienojumā tas atbilst tīkla darbībai, kas līdzvērtīga tādai, kas sasniedzama, balstoties uz ierīkoto optiskās šķiedras kabeli līdz bāzes stacijai, ko uzskata par pakalpojuma sniegšanas vietu.

Valmieras digitalizācijas priekšrocības faktori pamatā ir jāizmanto arī digitalizācijas vairošanā Valmieras novadā.

Valmiera ir IKT nozaru attīstības centrs Valmieras novadā. Šobrīd īstenojamā projekta “Infrastruktūras attīstība uzņēmējdarbības atbalstam” ietvaros viena no atbalstāmajām darbībām ir noteikta industriālo teritoriju satiksmes un IKT infrastruktūra (ceļi, pievedceļi, inženierkomunikācijas, pieslēgumi). IKT tendences nākotnē saistās ar mākslīgo intelektu, digitalizētu ekosistēmu, virtuālo realitāti, viedu darba un personisko vidi, kā arī visaptverošu infrastruktūru.

Lai veicinātu digitalizācijas attīstīšanos un tās ieviešanu iedzīvotāju ikdienā un pakalpojumos, Valmieras pilsētai ir izstrādāta Viedā Valmieras stratēģija 2022. – 2028. gadam²⁷⁴, kuras ietvaros izvērtēta esošā situācija, izvirzīti praktiski risinājumi viedo tehnoloģiju izmantošanā pārvaldē, kā arī izstrādāta digitalizācijas vīzija, stratēģiskie mērķi, rīcības un investīciju plāns.

7 Mājoklis un dzīvojamais fonds

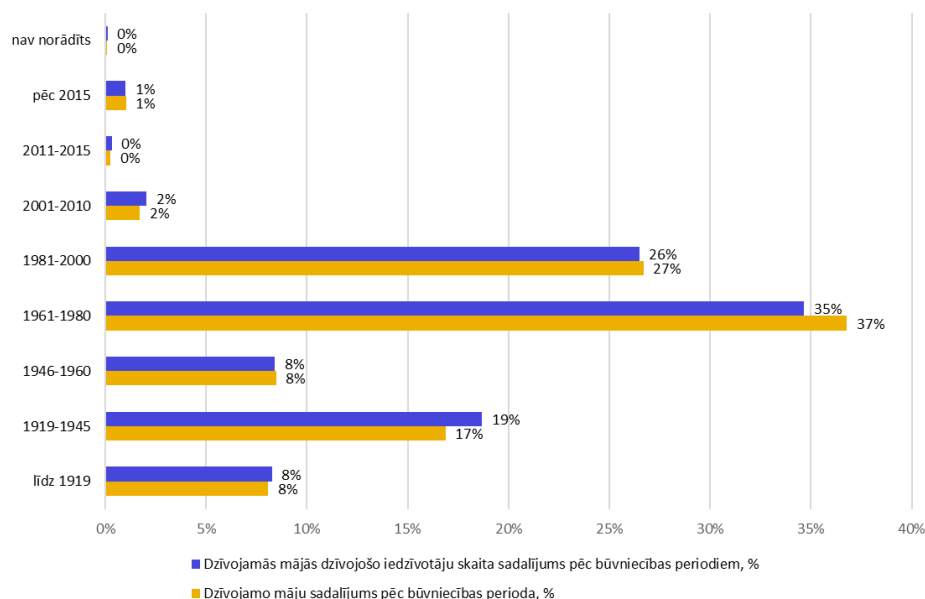
Balstoties uz Centrālās statistikas pārvaldes datiem, kas tika apkopoti 2021. gada tautas skaitīšanas ietvaros, Valmieras novadā tiek uzskaitītas 20 360 dzīvojamās mājas, kurās dzīvo 49 100 iedzīvotāji. Līdz 1945. gadam Valmieras novadā ir uzbūvētas 25% no visām dzīvojamajām mājām, veidojot pirmskara apbūvi, pārsvarā no koka konstrukcijām lauku teritorijās, ķieģeļu mūra – pilsētās. Līdz 1980. gadam tika uzbūvētas 70% no visām novadā esošajām dzīvojamajām mājām. Pēckara laika apbūvei raksturīga laba kvalitāte, pārsvarā ķieģeļu ēkas, dzīvojamo sektoru raksturo pēc Staļina laika tipveida projektiem būvētās ķieģeļu ēkas, bet sākot ar 1960. gadu uzsākta plaša tipveida ēku būvniecība - 316. un 318. sērijas projekti (tā sauktās „Hruščovkas”), 464., 467., 103., 104. un 602. sērijas ēkas. Kā ārsienu materiāls plaši izmantoti māla ķieģeli, gāzbetons, keramzītbetons. No 1981. līdz 2000. gadam tiek uzbūvēti vēl 27% dzīvojamo māju, pirmajā perioda pusē dominē dzelzsbetona un keramzītbetona lielpaneļu ēku būvniecība, bet sākot ar 1992. gadu pārtraukta tipveida ēku būvniecība. Sākot ar 2001. gadu uzbūvēti vien 3% no novadā esošās dzīvojamās apbūves, sākas ēku būvniecība pēc individuāliem projektiem. Kopumā novērojams, ka novadā esošais dzīvojamais fonds ir novecojis, kas palielina tā uzturēšanas izmaksas.

97% no Valmieras novada iedzīvotājiem dzīvo ēkās, kas būvētas pirms 2000. gada, un tikai 3% dzīvo dzīvojamām ēkās, kas izbūvētas pēc 2000. gada.

Attēls 84. Dzīvojamo ēku un tajās dzīvojošo personu sadalījums pēc ēku būvniecības perioda.²⁷⁵

²⁷⁴ CSE COE, Gala ziņojums “Viedās Valmieras stratēģijas 2022. - 2028. gadam izstrāde”, 2021

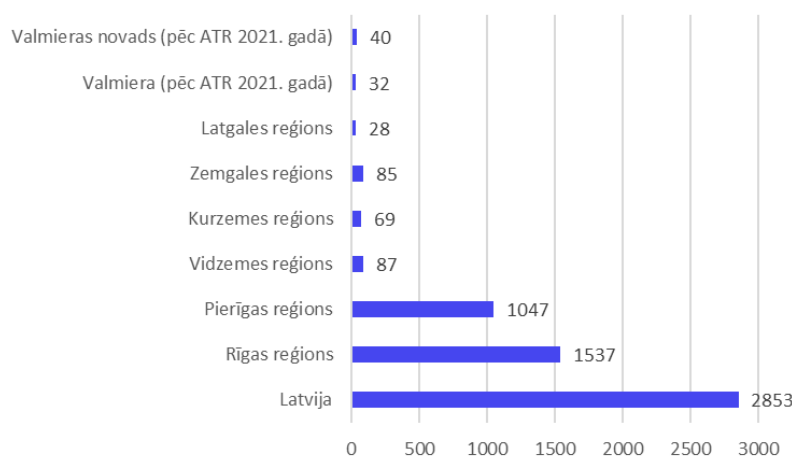
²⁷⁵ MAS070. Tradicionālie mājokļi un tajos dzīvojošās personas pēc ēkas tipa un uzcelšanas laika reģionos, republikas pilsētās, novados un apkaimēs (tautas skaitīšana) 2011 – 2021. https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_POP_MA_MAS/MAS070/table/tableViewLayout1/L

Vairāk kā puse jeb 64% novada mājokļu ir daudzdzīvokļu ēkas, 34% privātmājas, bet 2% dvīņu mājas. Kā savu dzīves vietu daudzdzīvokļu dzīvojamo ēku izvēlas 57% iedzīvotāju, 40% iedzīvotāji dzīvo privātmājās un 3% iedzīvotāju dzīvo dvīņu mājās.²⁷⁶

Vidzemes reģionā 2021. gadā ekspluatācijā nodoti 87 jauni dzīvokļi, kas ir zems rādītājs salīdzinājumā ar Rīgu (1537) un Pierīgu (1047). Valmieras novadā ekspluatācijā nodoti 40 dzīvokļi, bet Valmieras pilsētā 32, t.sk. jauna būvniecība, vienkāršota atjaunošana.²⁷⁷

Attēls 85. Ekspluatācijā nodoto jauno dzīvokļu skaits 2021. gadā.²⁷⁸

SIA "Valmieras namsaimnieks" līdz ar jaunā Valmieras novada izveidošanos ir veikusi pašvaldībai piederošā dzīvojamā fonda ēku vizuāli tehnisko izvērtējumu un iespējamo

²⁷⁶ MAS070. Tradicionālie mājokļi un tajos dzīvojošās personas pēc ēkas tipa un uzcelšanas laika reģionos, republikas pilsētās, novados un apkaimēs (tautas skaitīšana) 2011 – 2021. https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_POP_MA_MAS/MAS070/table/tableViewLayout1/

²⁷⁷ BUE021 Ekspluatācijā pieņemto jauno dzīvokļu skaits un platība reģionos, valstspilsētās un novados (pēc administratīvi teritoriālās reformas 2021. gadā) 2021 – 2021. https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_NOZ_BU_BUE/BUE021/table/tableViewLayout1/

²⁷⁸ BUE021 Ekspluatācijā pieņemto jauno dzīvokļu skaits un platība reģionos, valstspilsētās un novados (pēc administratīvi teritoriālās reformas 2021. gadā) 2021 – 2021. https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_NOZ_BU_BUE/BUE021/table/tableViewLayout1/

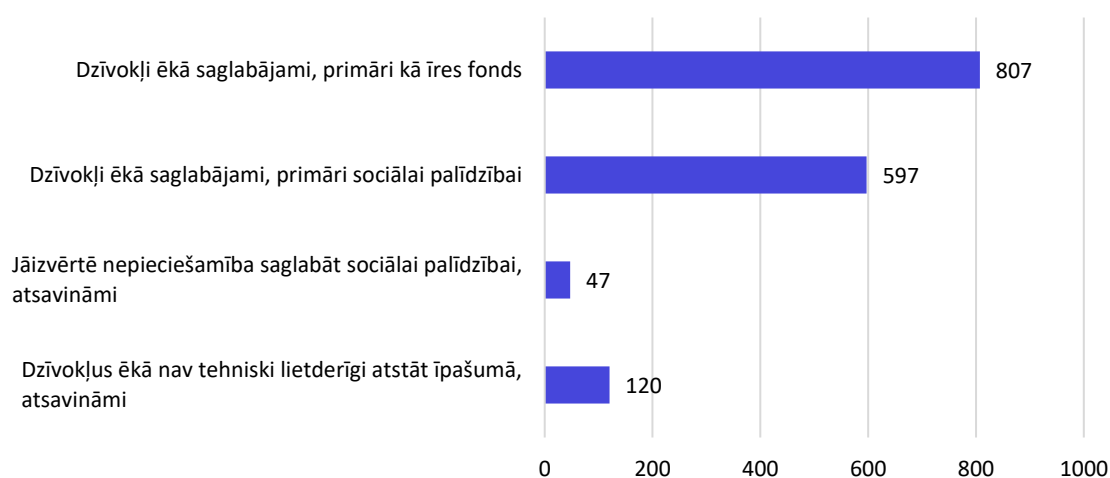
turpmāko apsaimniekošanas modeli. Pašvaldības īpašumā atrodas 1 571 dzīvoklis 306 adresēs.

Apvienība	Adrešu skaits	Dzīvokļu skaits
Burtnieku	8	24
Brenguļu, Kauguru un Trikātas	20	58
Mazsalacas	27	61
Strenču	46	481
Rūjienas	35	164
Kocēnu	53	202
Burtnieku	30	84
Naukšēnu	13	42
Valmiera	74	455
Kopā	306	1 571

Dzīvojamā fonda vizuālās apsekošanas ietvaros tika izvirzīti četri kritēriji ēkas stāvokļa noteikšanai:

- dzīvokļus ēkā nav tehniski lietderīgi atstāt īpašumā, atsavināmi;
- jāizvērtē nepieciešamība saglabāt sociālai palīdzībai, atsavināmi;
- dzīvokļi ēkā saglabājami, primāri sociālai palīdzībai;
- dzīvokļi ēkā saglabājami, primāri kā īres fonds.²⁷⁹

Attēls 86. Pašvaldības dzīvojamā fonda ēku izvērtējums pēc dzīvokļu skaita.²⁸⁰

Saskaņā ar Eurostat datiem Latvijā 2018. gadā tikai 7,5% iedzīvotāju īrēja mājokli atbilstoši tirgus cenas vērtībai, bet lielākajai daļai iedzīvotāju jeb 69,3% iedzīvotāju mājoklis pieder bez hipotekārā kredīta saistībām, kas galvenokārt saistīts ar apjomīgo privatizācijas procesu pēc neatkarības atgūšanas. Eiropas Komisijas 2019. gada ziņojumā par Latviju norādīts, ka ir ierobežota pienācīgu mājokļu pieejamība, jo īpaši iedzīvotāju grupām ar zemiem ienākumiem, kuriem nav iespējams veidot uzkrājumus mājokļa

²⁷⁹ SIA "VALMIERAS NAMSAIMNIEKS" Valmieras novada pašvaldībai piederošā dzīvojamā fonda ēku vizuāli tehniskais izvērtējums un iespējamais turpmākais apsaimniekošanas modelis

²⁸⁰ SIA "VALMIERAS NAMSAIMNIEKS" Valmieras novada pašvaldībai piederošā dzīvojamā fonda ēku vizuāli tehniskais izvērtējums un iespējamais turpmākais apsaimniekošanas modelis

iegādei un īrēt kvalitatīvu mājokli. Ar ļoti sliktiem sadzīves apstākļiem saskaras 15,2% Latvijas iedzīvotāju, kas ievērojami pārsniedz ES vidējo rādītāju — 4,5 %. Puse no tām personām, kuras dzīvo zem nabadzības riska sliekšņa, dzīvo sliktos sadzīves apstākļos (tekošs jumts, mitras sienas, gaismas trūkums, logu rāmju puve, tualetes, vannas vai dušas neesamība iekšelpās). Gandrīz viena trešdaļa jeb 32,9% māsaimniecību ziņo, ka mājokļu izmaksas rada lielu slogu. Sociālie mājokļi 2016. gadā veidoja tikai 0,4% no mājokļu fonda salīdzinājumā ar vidējo rādītāju Eiropas Savienībā – 8%. Mājokli gaida 7000 cilvēku.²⁸¹

Lai māsaimniecība varētu atļauties īrēt kvalitatīvu un energoefektivitātes prasībām atbilstošu dzīvokli ievērojot minēto izdevumu proporciju par mājokli no rīcībā esošajiem ienākumiem (30% no māsaimniecības kopējiem ienākumiem), māsaimniecības ieņēmumiem ir jābūt sākot no 1600 eur. Iespēja īrēt mājokli, kas atbilst mūsdienu būvniecības standartiem un energoefektivitātes prasībām, ir liegta 80% māsaimniecību, jo to ienākumi ir zemāki par 1600 eur mēnesī. Papildus jāņem vērā, ka 50% māsaimniecību ienākumi mēnesī nepārsniedz 700 eur mēnesī, tātad pusei no Latvijas māsaimniecībām mēneša ienākumi būtu jādubulto, lai tās spētu atļauties īrēt mājokli, kas atbilst mūsdienu būvniecības standartiem un energoefektivitātes prasībām.²⁸² Valmieras novadā vidējā bruto alga mēnesī ir ap 880 eur.²⁸³

Pašlaik viens no īres tirgus galvenajiem attīstības šķēršļiem ir nepietiekama iedzīvotāju pirkatspēja. Privātais sektors nav ieinteresēts veikt investīcijas īres namu būvniecībā reģionos, jo, ņemot vērā augstās būvniecības izmaksas un attīstītāja vēlamo investīciju atmaksāšanās periodu, īres maksa no jauna uzbūvētos mājokļos pārsniedz iedzīvotāju maksātspēju. To pierāda arī statistika par uzbūvētās dzīvojamās platības apmēriem kopš 2010. līdz 2017. gadam – 91,8% no jaunu mājokļu dzīvojamās platības uzbūvēti Rīgā, Jūrmalā un Pierīgas pašvaldībās. Arī salīdzinot datus ar kaimiņvalstīm Igauniju un Lietuvu, Latvijā privāto investīciju apmēri daudzdzīvokļu namu būvniecībā ir ievērojami mazāki. 2019. gadā Latvijā tika uzbūvēti 1889 dzīvokļi jaunās daudzdzīvokļu ēkās, bet Igaunijā – 4193 un Lietuvā – 5507 jaunās daudzdzīvokļu ēkās. Tāpat ir novērojams, ka nepietiekama nekustamo īpašumu attīstītāju aktivitāte īres mājokļu būvniecībā reģionos ir komercbanku kreditēšanas politikas un nepietiekamu aizdevumu termiņu dēļ (aptuveni līdz 15 gadiem), kas ierobežo nekustamā īpašuma attīstītājiem realizēt dzīvotspējīgus projektus, kas paredz zemu īres maksu.²⁸⁴

Dzīvojamā fonda trūkumu izjūt arī Valmieras novada uzņēmēji, jo viens no stimuliem darbinieku piesaistei ir tieši mājokļu pieejamība. Līdz ar to mājokļu pieejamības problēmas reģionos kavē arī jaunu darba vietu izveidi.

²⁸¹ Eiropas Komisijas 2019. gada ziņojums par Latviju, 32.lp. Pieejams: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-report-latvia_en.pdf

²⁸² Tiesību akta projekta "Noteikumi par atbalstu dzīvojamo īres māju būvniecībai Eiropas Savienības Atveseļošanas un noturības mehānisma plāna 3.1.1.4.i. investīcijas "Finansēšanas fonda izveide zemas īres mājokļu būvniecībai" ietvaros" sākotnējās ietekmes (ex-ante) novērtējuma ziņojums (anotācija)

²⁸³ CSP tabula RIG110. Mēneša darba samaksa pēc dzīvesvietas reģionos, republikas pilsētās, novados, novadu pilsētās, pagastos (atbilstoši robežām 2021. gada sākumā), apkaimēs un blīvi apdzīvotās teritorijās (eksperimentālā statistika) - Bruto/ Neto, Rādītāji, Visas teritorijas un Laika periods

²⁸⁴ Tiesību akta projekta "Noteikumi par atbalstu dzīvojamo īres māju būvniecībai Eiropas Savienības Atveseļošanas un noturības mehānisma plāna 3.1.1.4.i. investīcijas "Finansēšanas fonda izveide zemas īres mājokļu būvniecībai" ietvaros" sākotnējās ietekmes (ex-ante) novērtējuma ziņojums (anotācija)

Neskatoties uz ēku atjaunošanu, kopumā mājokļu energoefektivitāte Valmieras novadā ir zema, līdzīgi kā Latvijā kopumā. Kopš Latvijas neatkarības atgūšanas ~10% no visām dzīvojamām ēkām Latvijā ir uzbūvētas pēc 2003. gada, savukārt no kopējā daudzdzīvokļu ēku īpatsvara tikai 3% ēkas ir būvētas pēc 2003. gada (4% no 1993. gada), kad stājās spēkā jaunas būvnormatīvu prasības attiecībā uz norobežojošajām konstrukcijām – būvnormatīvs 002-001 “Ēku norobežojošo konstrukciju siltumtehnika” ar kuru tika noteiktas būtiski augstākas siltumtehniskās prasības ēku norobežojošām konstrukcijām.

Lai atbalstītu iedzīvotājus un motivētu uzlabot ēku energoefektivitāti, Valmieras novada pašvaldība veic nekustamā īpašuma nodokļu atvieglojumus. Atvieglojumus varēs saņemt nodokļu maksātāji, kas veic īpašuma uzlabošanu - atjauno ēku, kurā notiek saimnieciskā darbība, veic daudzdzīvokļu vai ražošanas ēkas būvniecību, kā arī atbalstot uzņēmējdarbību saistībā ar ERAF specifiskā atbalsta mērķa 5.6.2. “Teritoriju revitalizācija, reģenerējot degradētās teritorijas atbilstoši pašvaldību integrētajām attīstības programmām” ietvaros īstenojamam projektam Nr.5.6.2./19/I/015 “Industriālo teritoriju attīstība Valmierā – 1.kārta” īstenošanu. Veicinot kultūras pakalpojumu un profesionālās mākslas pieejamību, kā arī atbalstot sportu, arī šīm jomām paredzēti nekustamā īpašuma nodokļa atvieglojumi.²⁸⁵

Ēku sektorā (mājsaimniecībās) patērētā enerģija veido līdz 30% no visas enerģētikas jomas, tādēļ ēku sektors ietver ievērojamu potenciālu kopējo energoefektivitātes mērķu sasniegšanā. Vairums šo ēku tiks ekspluatētas vēl ievērojamu laika periodu, līdz ar to aktuāla ir šo ēku pakāpeniska atjaunošana, uzlabojot to energoefektivitāti.

Pēc Ekonomikas ministrijas aplēsēm ar šobrīd pieejamo finansējumu nākamajā ES fondu plānošanas periodā varēs tikt renovētas tikai aptuveni 7% no vecajām un tehniski nolietotajām daudzdzīvokļu dzīvojamām ēkām.

Energoefektivitātes uzlabošanai un uzskaitīšanai AS “Sadales tīkls” turpina patērētājiem uzstādīt viedos elektroenerģijas skaitītājus, kas paredz visu skaitītāju nomaiņu uz viedajiem elektroenerģijas skaitītājiem līdz 2022. gadam. Valmieras pilsētā līdz 01.01.2020. jau 90% mājsaimniecību ir uzstādīti viedie elektroenerģijas skaitītāji.

Nemot vērā nepieciešamību sasniegt nospraustos energoefektivitātes un klimata mērķus, nepieciešams veicināt privātā sektora iesaisti (investoru, komercbanku aktīvāka iesaiste, izdevīgu aizdevumu nodrošināšana, atbilstošu finanšu instrumentu izveide, ESKO pakalpojuma attīstīšana).

Latvijai izvirzāmie mērķi, lai samazinātu siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisijas ir:

- esošā dzīvojamā fonda atjaunošana;
- jauna dzīvojamā fonda izbūve, piesaistot privātās investīcijas;
- pieejams atbilstošs mājoklis ikvienam iedzīvotājam;
- energoefektivitātes veicināšana, virzoties uz klimatneitralitāti ēku sektorā.

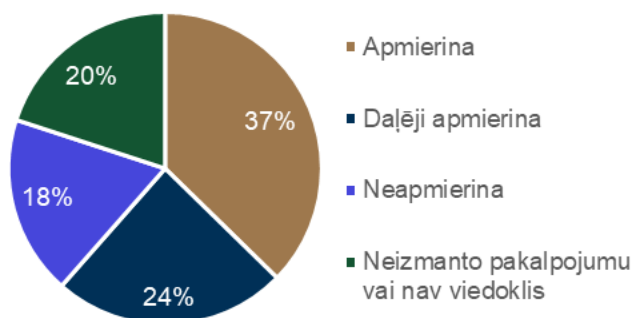
²⁸⁵ Valmieras novada pašvaldības 2022. gada 3. februāra saistošo noteikumu Nr.37 “Par Valmieras novada pašvaldības 2022.gada budžetu” paskaidrojuma raksts, https://www.valmierasnovads.lv/content/uploads/2022/02/37._saistoso_noteikumu_paskaidrojuma_raksts.pdf

Latvijai kā Eiropas savienības dalībvalstij līdz 2050.gadam jāsasniedz augsti energoefektīvs un dekarbonizēts mājoklis, veicinot ēku izmaksefektīvu pārveidošanu par gandrīz nulles enerģijas ēkām.

Katru gadu tiek rīkots konkurss "Energoefektīvākā ēka Latvijā", kura ietvaros tiek apkopoti pozitīvākie piemēri ēku atjaunošanas, pārbūves un jaunbūvju jomā. Konkurss tiek izvirzītas nominācijas: renovētā daudzdzīvokļu ēka, daudzdzīvokļu ēka – jaunbūve, publiskā ēka un privātmāja. 2021. gadā Valmieras novada daudzdzīvokļu dzīvojamā ēka Valmierā, Gaujas ielā 2 ieguva 2. vietu nominācijā "Energoefektīvākā atjaunotā daudzdzīvokļu ēka". Savukārt Ekonomikas ministrijas simpātiju balvu par iniciatīvu un ieguldījumu ilgtspējīgu un energoefektīvu risinājumu pielietošanā ēkas atjaunošanā, saņēma ēka Pērnavas ielā 7, Mazsalacā. Arī iepriekšējos gados novada ēkas tiek atzītas par laureātiem konkursā, piemēram, 2019. gadā daudzdzīvokļu dzīvojamās ēkas Valmierā, Mālu ielā 1 un Ķieģeļu ielā 8 iegūst 1. vieta nominācijā "Energoefektīvākā daudzdzīvokļu ēka Latvijā 2019. Jaunbūve."²⁸⁶ Atzinīgi tika novērtēta arī daudzdzīvokļu dzīvojamā māja Georga Apiņa ielā 27A, Valmierā, iegūstot 1. vietu konkursā "Latvijas Būvniecības gada balva 2021" nominācijā "Dzīvokļu ēka – jaunbūve".²⁸⁷

Iedzīvotāju aptaujā māju apsaimniekošanas pakalpojumu kvalitāte tiek vērtēta nevienlīdzīgi, jo 37% no visiem 1267 respondentiem ir apmierināti, 24% daļēji apmierināti un 18% respondentu ir neapmierināti ar māju apsaimniekošanas pakalpojumiem. Liela daļa jeb 20% respondentu norāda, ka neizmanto šos pakalpojumus, visdrīzāk, dzīvojot savrupmājās.

Attēls 87. Iedzīvotāju aptaujas atbildes par apgalvojumu "Ir pieejami labas kvalitātes māju apsaimniekošanas pakalpojumi"

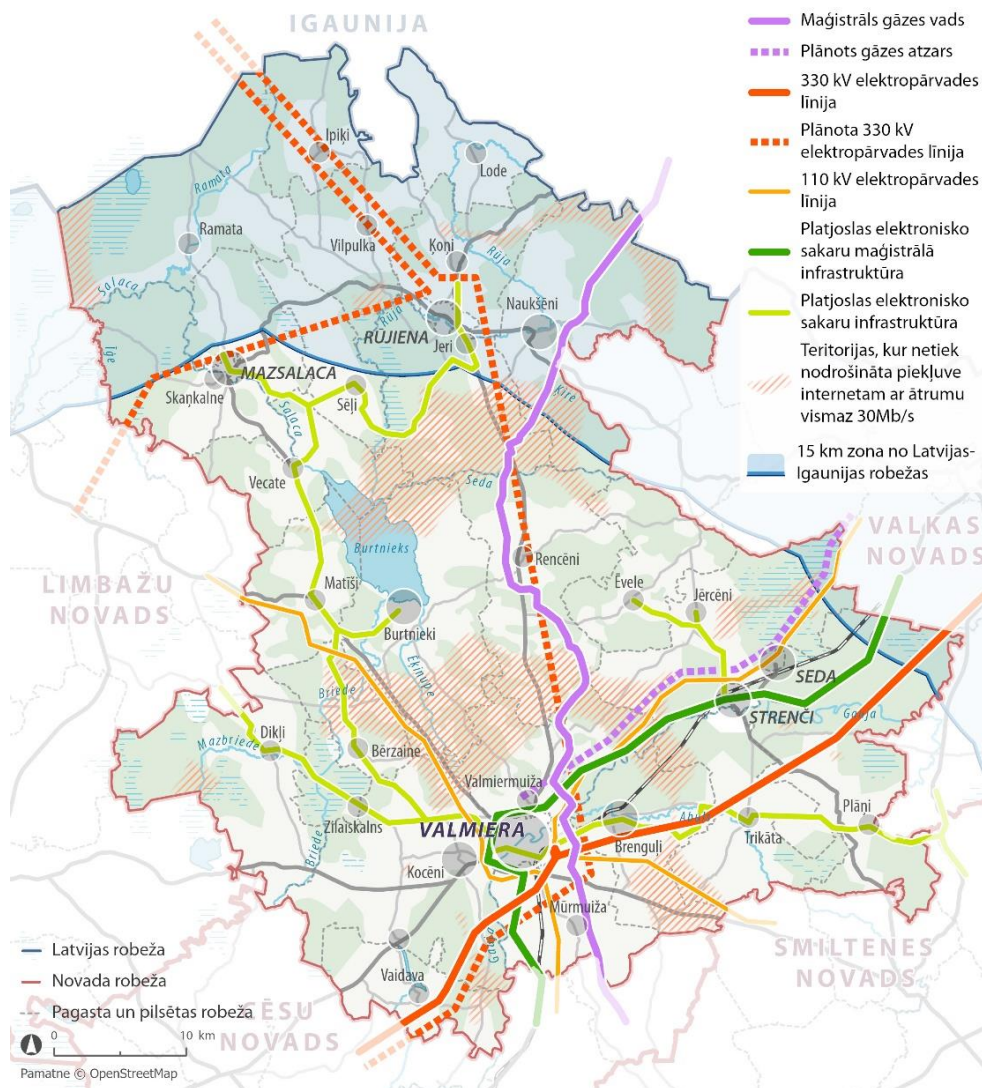

8 Inženierapgāde

Attēls 88. Galveno inženiertīklu izvietojums un interneta piekļuves kvalitāte Valmieras novadā

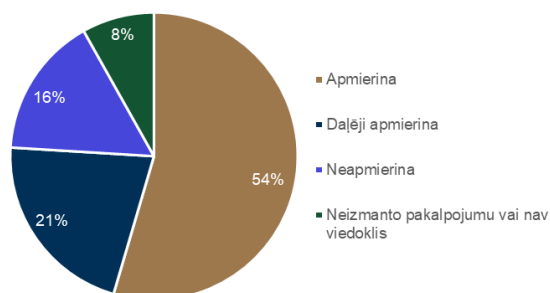
²⁸⁶ Energoefektīvākā ēka, <http://energoefektivakaeka.lv/index.php>

²⁸⁷ Valmieras novada objekti – Latvijas Būvniecības gada balvas 2021 laureāti, <https://www.valmierasnovads.lv/valmieras-novada-objekti-latvijas-buvniecibas-gada-balvas-2021-laureati/>

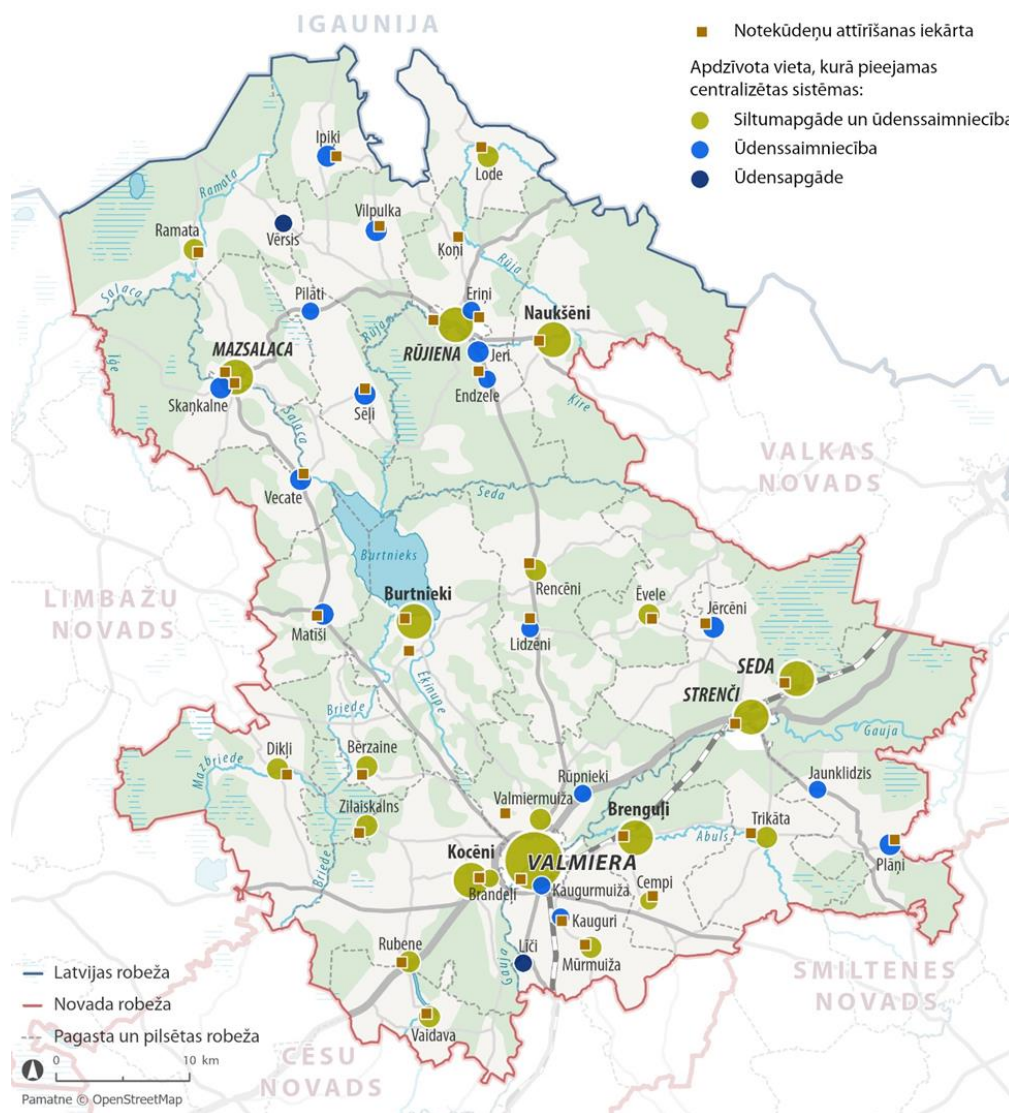
Iedzīvotāju aptaujā centralizēto komunālo pakalpojumu kvalitāte tiek vērtēta labi, jo 54% no 1267 respondentiem ir apmierināti, 21% daļēji apmierināti un 16% respondentu ir neapmierināti ar centralizēti komunālajiem pakalpojumiem. 8% respondentu norāda, ka neizmanto šos pakalpojumus vai par tiem nav viedoklis.

Attēls 89. Iedzīvotāju aptaujas atbildes par apkalpojumu "Ir pieejami labas kvalitātes centralizēti komunālie pakalpojumi"

Siltumapgāde

Attēls 90. Pašvaldības nodrošināto centralizētās siltumapgādes, ūdenssaimniecības (ūdensapgādes un notekūdeņu apsaimniekošanas) un ūdensapgādes pakalpojumu pieejamība novadā.

Pašvaldība siltumapgādes pakalpojumus novadā nodrošina 24 apdzīvotajās vietās, t.sk. Valmierā, Rūjienā, Mazsalacā, Sedā, Strenčos un 19 ciemos un pārējās apdzīvotajās vietās.

Valmieras pilsētas centralizēto siltumapgādi nodrošina 4 katlu mājas, sistēmai ir pieslēgti 161 daudzdzīvokļu ēku jeb 93% no apsildāmajām platībām.²⁸⁸

Lielākais siltumenerģijas ražotājs Valmieras novadā ir AS “Valmieras Enerģija”, dibināta 1999. gadā. AS “Valmieras Enerģija” 52,15 % akciju pieder Adven grupai un 47,85% - Valmieras novada pašvaldībai. Tās pamatdarbība ir siltumenerģijas un elektroenerģijas ražošana. Saražoto siltumenerģiju AS “Valmieras Enerģija” piegādā SIA “Valmieras ūdens”, kas savukārt ar siltumenerģiju apgādā pilsētas iedzīvotājus un uzņēmumus. SIA “Valmieras ūdens” pārziņā ir Valmieras siltumapgādes tīkli. Siltumenerģiju Valmieras pilsētas apgādei ražo arī AS “Valmieras piens” un SIA “ITA”. SIA “Valmieras ūdens” apsaimniekošanā esošie siltumapgādes tīkli 2019. gadā bija 33,6 km garumā, no tiem 425 m virszemē, 204 m pazemes dzelzsbetona kanālā un 33 km rūpnieciski izolēti tīkli. Pēc vecuma, Valmieras pilsētā lielākā daļa tīklu ir 10-14 gadus veci – 34%, 15-19 gadus veci

²⁸⁸ SIA “Valmieras ūdens” Attīstības stratēģija, 2020. – 2027.gadam, 2020. gads

24%, 20-24 gadus veci – 18%, vecāki par 25 gadiem un jaunāki par 5 gadiem - 4% un 5-9 gadus veci 16%.

Relatīvie siltuma zudumi Valmieras pilsētas siltumapgādes tīklos ir zemi un ar tendenci samazināties – 2016. gadā 12,7%, bet 2019. gadā 11,8%.²⁸⁹

AS “Valmieras enerģija” siltumenerģiju ražo trīs katlu mājās: Dakstiņu iela 1, Dzelzceļa iela 7/7A un Mālu iela 1A.

Dakstiņu ielā 1 ir izbūvēts katlu mājas kompleksu siltumenerģijas ražošanai un piegādei Valmieras pilsētas siltumtīklos. Komplekss sastāv no biokurināmā (šķeldas) katlu mājas un gāzes katlu mājas vienotā būvapjomā, kas tehnoloģiski apvienots ar slēgta tipa šķeldas noliktavas apjomu (tilpums 650 m³) ar kurināmā padeves iekārtām un visām pārējām palīgierīcēm. Katlumāja perspektīvā paredzēta kā galvenais Gaujas labā krasta siltumavots. Operators siltumenerģijas ražošanai Valmierā, Gaujas labajā krastā izmanto četras sadedzināšanas iekārtas, kuru kopējā nominālā jauda ir 27,2 MW un ievadītā siltuma jauda ir 30,13 MW. Pēc jaunās katlu mājas darbības uzsākšanas 2021. gada sākumā ir slēgta katlu māja Valmierā Rīgas ielā 25.

Katlu māja Dzelzceļa ielā 7 iekārtu ekspluatācija pēc rekonstrukcijas uzsākta 2007. gadā. 2015. gadā ekspluatācijā nodota jauna biomasas katlumāja. Siltumenerģijas ražošanai šobrīd tiek izmantotas trīs sadedzināšanas iekārtas ar kopējo nominālo siltuma jaudu 18,2 MW un nominālo ievadīto siltuma jaudu 20,45 MW. Kā kurināmais tiek izmantota šķelda un dabasgāze.

Katlu māju Mālu iela 1A plānots slēgt 2022. gadā. Pēc slēgšanas daudzdzīvokļu ēku Ķieģeļu ielā 8 un Mālu ielā 1 siltumapgāde tiks pievienota Dakstiņu ielas 1 tīklam.

Valmieras novada apvienībās siltumapgāde tiek nodrošināta sekojoši:

1. Strenču apvienībā darbojas 2 centralizētās siltumapgādes sistēmas Sedā un Strenčos. Sedas siltumapgādes sistēmu izmanto galvenokārt iedzīvotāji, savukārt Strenčos to izmanto gandrīz tikai pārvaldes un izglītības iestādes;²⁹⁰
2. Rūjienas apvienības siltumapgādes sistēmu apkalpo pašvaldības uzņēmums SIA “Rūjienas Siltums”, kuru pārraudzībā ir 2 katlu mājas²⁹¹.
3. Naukšēnu apvienības Naukšēnu ciemā siltumapgāde tiek nodrošināta centralizēti no centrālās katlu mājas. Apkuri tā nodrošina 7 daudzdzīvokļu mājām, 6 individuālajām mājām un pašvaldības iestādēm;²⁹²
4. Kocēnu apvienībā centralizētās siltumapgādes pakalpojumus nodrošina SIA “Kocēnu Komunālā saimniecība”, savukārt Brandeļos tos veic SIA „VTU Valmiera”. Kopumā novada apvienība siltumapgādes nodrošināšanai daudzdzīvokļu mājām un sabiedriskajām ēkām uztur 16 katlu mājas;²⁹³

²⁸⁹ Saskaņā ar 19.04.2016. Ministru kabineta noteikumi Nr.243 “Noteikumi par energoefektivitātes prasībām licencēta vai reģistrēta energoapgādes komersanta valdījumā esošām centralizētām siltumapgādes sistēmām un to atbilstības pārbaudes kārtību” relatīvie siltuma zudumi siltumtīklā, sākot ar 2018.gadu, nedrīkst pārsniegt 19% gadā, bet no 2019. gada – 17% gadā

²⁹⁰ Strenču novada attīstības programma 2013.-2019. gadam

²⁹¹ Rūjienas novada Attīstības programma 2019. – 2025. gadam

²⁹² Naukšēnu novada attīstības programma 2019. - 2025.gadam

²⁹³ Kocēnu novads: pašreizējās situācijas raksturojums un analīze

5. Burtnieku apvienības siltumapgādes pakalpojumus sniedz SIA "BN Komforts", kurā 100% kapitāldaļas pieder apvienībai. Centralizētā siltumapgāde pieejama Burtniekos, Valmiermuižā, Ēvelē un Rencēnos;²⁹⁴
6. Brenguļu, Kauguru un Trikātas apvienībā pašvaldība nodrošina siltumapgādi Mūrmuižā, Trikātā, Brenguļos un Cempos;
7. Mazsalacas apvienībā pašvaldība nodrošināšanai divas lokālās apkures sistēmas, centralizēts tīkls nav izveidots.²⁹⁵

Novada ciemos pašvaldība pašlaik bieži vien siltumapgādi nodrošina pašvaldības objektiem (pārvaldes ēkas, kultūras nami, skolas un tml.), dzīvojamā apbūvē pārsvarā tiek izmantoti individuāli risinājumi, pieslēgumu pašvaldības sistēmai ir maz, to nav vai arī likvidēti pēdējo 20 – 30 gadu laikā.

Valmieras novada pašvaldība 2020. gadā sniedza pārskatu 2"Gaiss" par 33 pašvaldības apsaimniekotām sadedzināšanas iekārtām. Tajās apkurei kā kurināmais galvenokārt tiek izmantota malka, šķelda un dabasgāze. Izņēmums ir Sedas pilsētas katlu māja, kurā kā kurināmo izmanto akmeņogles (1542,3 t 2020. gadā)²⁹⁶. Kontekstā ar dzīvojamā apbūves attīstību un izmešu mazināšanu no stacionārajiem gaisa piesārņojuma avotiem Sedas pilsētas katlu mājā nākotnē ir izvērtējama kurināmā maiņa.

Lai paaugstinātu energoefektivitāti, ēkas tiek siltinātas. Pašvaldības veic energoefektivitātes uzlabošanas pasākumus tai piederošajās ēkās, iedzīvotāji siltina individuālās dzīvojamās mājas.

Kopumā novadā turpmāk ir nepieciešams:

1. izvērtēt siltumapgādes sistēmas (tīklu, apkures iekārtu) darbību saistībā ar esošo un plānoto apdzīvojama (attīstību), izmaksām, vides prasībām attiecībā uz kurināmā izvēli un nomaiņu u.tml. Īpaši svarīgi šo izvērtējumu ir veikt apdzīvotajās vietās ārpus Valmieras pilsētas - prioritāri vērtējams centralizēto siltumapgādes tīklu zonas paplašināšana Valmieras pierobežas apdzīvotajās vietās Valmiermuižā, Kocēnos, Mūrmuižā, Pilātos Počos un citviet novadā;
2. balstoties uz plānoto siltumapgādes sistēmas attīstības novērtējumu, turpināt palielināt esošo centralizēto siltumtīklu pieejamības zonas un, ja nepieciešams, plānot jaunu katlu māju izbūvi siltumenerģijas ražošanai centralizētās sistēmas vajadzībām (piemēram, Valmiermuižā);
3. tā kā nākotnē priekšroka tiks dota videi draudzīgiem siltuma enerģijas ieguves avotiem un atjaunojamo dabas resursu izmantošanai, jāplāno centralizēto siltumsaimniecības sistēmu energoefektivitātes uzlabošana, samazinot primārās enerģijas patēriņu pašvaldību ēkās un infrastruktūrā. Piemēram, nepieciešams veikt Naukšēnu ciema katlu mājas pārbūvi, izvērtēt kurināmā maiņu, atbilstošu katlu māju pārbūvi un siltumapgādes sistēmas energoefektivitātes paaugstināšanu Sedas pilsētā, sadarbībā ar AS "Valmieras piens" (piegādā saražoto siltumenerģiju SIA "Valmieras ūdens") izvērtēt katlumājas pārbūves iespējas un nepieciešamību, mainot kurināmā veidu.

²⁹⁴ Burtnieku novada attīstības programma 2019.-2025. gadam

²⁹⁵ Mazsalacas novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013. - 2030. gadam

²⁹⁶ Valmieras novada pašvaldības pārskats 2"Gaiss" par Sedas pilsētas katlu māju 2020.g., LVĢMC

Ūdenssaimniecība

Centralizētas ūdensapgādes un notekūdeņu apsaimniekošanas pakalpojumi novadā ir pieejami pilsētās Valmierā, Rūjienā, Mazsalacā, Sedā, Strenčos un pārējās 36 apdzīvotajās vietās. Centralizētajā sistēmā savākto notekūdeņu attīrīšana tiek veikta 36 notekūdeņu attīrīšanas iekārtās.²⁹⁷

Valmieras aglomerācijas teritorijā (CE 10 000 – 100 000), kura ietver Valmieras pilsētu, Valmiermuižu, Pilātus, Kaugurmuižu un Vekterus, ūdenssaimniecības pakalpojumus sniedz SIA Valmieras ūdens.

Dzeramais ūdens tiek iegūts pazemes ūdeņu atradnē Grīši (Kauguru pagasts) no Arukilas – Burtnieku ūdens horizonta. 2020. gadā iegūti gandrīz 1,06 milj.m³ pazemes ūdeņu.²⁹⁸ Centralizētai ūdensapgādei (CŪS) izmantotā dzeramā ūdens kvalitāte pēc sagatavošanas Valmieras pilsētas ūdensapgādes sistēmā 2018. – 2020. gadā atbilst dzeramā ūdens nekaitīguma obligātajām prasībām.²⁹⁹

Centralizētajā kanalizācijas sistēmā (CKS) savāktos notekūdeņus attīra bioloģiskajās notekūdeņu attīrīšanas iekārtās (BNAI, Valmiera, Grīšu iela 6), izmantojot aktīvās dūņas, un ievada Gaujā. 2020. gadā upē novadīti aptuveni 1,5 milj.m³ attīrītu notekūdeņu.³⁰⁰ Pēc Valmieras BNAI rekonstrukcijas (2009. gadā) notekūdeņu kvalitāte atbilst ES direktīvu un LR normatīvu prasībām. Atsevišķos gadījumos, attīrīšanas iekārtās tiek konstatēta paaugstināta ienākošo notekūdeņu piesārņojuma koncentrācija, kas saistīta ar ražojošo uzņēmumu notekūdeņu priekšattīrīšanas iekārtu īslaicīgiem darbības traucējumiem.³⁰¹

2022. gada sākumā (01.01.2022.) Valmieras aglomerācijā par CŪS lietošanu ir noslēgti līgumi 2906 īpašumos (deklarēti 25257 iedzīvotāji), par centralizētās kanalizācijas sistēmu lietošanu – 2873 īpašumos (deklarēti 25484 iedzīvotāji). CŪS un CKS esošajā aglomerācijā izmanto 96% iedzīvotāju.³⁰² Ūdenssaimniecības pakalpojumu pieejamība ir 99%, tādēļ aglomerācijā ir jāturpina jaunu pieslēgumu izveide jau līdz šim izbūvētajiem centralizēto sistēmu tīkliem. Saskaņā ar SIA “Valmieras ūdens” attīstības stratēģijā 2020.-2027. gadam³⁰³ plānoto ūdenssaimniecības pakalpojumu zonas attīstību un aglomerācijas paplašināšanu ir jāizbūvē jauni ūdensapgādes un sadzīves kanalizācijas tīkli jaunajās Valmieras aglomerācijas ūdenssaimniecības teritorijās.

Rūjienā (CE 2 000 – 10 000) ūdenssaimniecības pakalpojumus sniedz pašvaldības SIA “Rūjienas siltums”. Dzeramo ūdeni iegūst pazemes ūdeņu atradnē Rūjiena 2 urbemos no

²⁹⁷ Pašvaldībā notekūdeņu attīrīšanu nodrošina atsevišķos objektos - skolās, kuri neietilpst centralizētajā sistēmā.

²⁹⁸ SIA Valmieras ūdens pārskats 2020.g., LVĢMC

²⁹⁹ Ministru kabineta 2017. gada 14. novembra noteikumi Nr. 671 „Dzeramā ūdens obligātās nekaitīguma un kvalitātes prasības, monitoringa un kontroles kārtība”. Informācija par Veselības inspekcijas veiktā dzeramā ūdens kvalitātes monitoringa rezultātiem šeit un turpmāk nodaļā <https://www.vi.gov.lv/lv/uzraudziba-un-kontrole>

³⁰⁰ SIA Valmieras ūdens pārskats 2020.g., LVĢMC

³⁰¹ SIA “Valmieras ūdens” attīstības stratēģijā 2020.-2027.gadam

³⁰² Dati 01.01.2022., SIA Valmieras ūdens sniegtā informācija plānošanas dokumentu izstrādei

³⁰³ Apstiprināts SIA „Valmieras ūdens” 04.12.2020. dalībnieku sapulcē (prot.Nr.1-23/5). Ūdenssaimniecības pakalpojumu zonu plānotās teritorijas parādītas SIA “Valmieras ūdens” attīstības stratēģijas 2020.-2027.gadam 2. un 3. pielikumā.

Arukilas ūdens horizonta. 2020. gadā iegūti 54,6 tūkst.m³ pazemes ūdeņu. Ūdensapgādei izmantotā dzeramā ūdens kvalitāte pēc sagatavošanas Rūjienas sistēmā 2018. – 2020. gadā atbilst dzeramā ūdens nekaitīguma obligātajām prasībām. Notekūdeņus attīra bioloģiskajās notekūdeņu attīrīšanas iekārtās ar aktīvo dūņu palīdzību un pēc attīrīšanas ievada Rūjā. 2020. gadā upē novadīti aptuveni 82,3 tūkst.m³ attīrītu notekūdeņu.

Rūjienā CŪS ir pieslēgtas 153 privātmājas, 28 daudzdzīvokļu mājas, CŪS izmanto 46 juridiskās personas, CKS - 212 privātmājas, 31 daudzdzīvokļu māja, CKS izmanto 43 juridiskās personas.³⁰⁴

Ūdensapgādes investīciju plānā 2021. – 2027. gadam³⁰⁵ novērtēts, ka Rūjienā esošās CŪS izmanto 50,07% iedzīvotāju. Turpmāk jāizbūvē ūdensapgādes tīkli 825 iedzīvotājiem un jāveicina faktisko pieslēgumu izbūve pie esošiem CŪS tīkliem. Notekūdeņu apsaimniekošanas investīciju plānā 2021. – 2027. gadam³⁰⁶ sniegta informācija, ka esošās CKS izmanto 54,8% iedzīvotāju, CKS pieejamība – 63,3%. Lai nodrošinātu CKS pieejamību vismaz 98% aglomerācijas iedzīvotāju, nepieciešama CKS tīklu izbūve vismaz 790 iedzīvotājiem un pie esošajiem tīkliem papildu izbūves laikā jāpievienojas vēl vismaz 333 iedzīvotājiem.

Apdzīvotās vietas, kurās CE ir mazāks par 2000, iekļaujas novada pilsētas Mazsalaca, Strenči un Seda, novada ciemi un pārējās apdzīvotās vietas.

Pašvaldības ūdenssaimniecības pakalpojumus sniedz SIA BN komforts (Burtniekos, Ēvelē, Matīšos, Rencēnos, Lizdēnos, Jeros, Rūpniekos, Vecatē), SIA Rūjienas siltums (Ipiķos, Endzelē, Lodē, Vilpulkā), SIA Kocēnu komunālā saimniecība (Bērzainē, Dikļos, Kocēnos, Rubenē, Vaidavā, Zilajākalnā), SIA VTU Valmiera (Brandeļos), SIA Banga KPU (Mazsalacā, Skaņkalnē) un Valmieras novada pašvaldība.

Mazsalacā dzeramo ūdeni iegūst no 2 ūdensapgādes urbumiem, kuros ūdens tiek ņemts no Arukilas ūdens horizonta. Dzeramā ūdens kvalitāte ūdensapgādes sistēmā 2018. un 2020. gadā atbilda dzeramā ūdens nekaitīguma obligātajām prasībām, 2019. gadā ir konstatēta neatbilstība - paaugstināts mangāna saturs. Notekūdeņu attīra bioloģiskajās NAI, novada uz Mazsalacas vidusskolas bijušo attīrīšanas iekārtu dīķiem un pēc tam - Salacā.

CKS izmanto aptuveni 60%, CŪS - 56% iedzīvotāju. Turpmākai pieslēgumu īpatsvara paaugstināšanai Mazsalacā ir nepieciešams paplašināt centralizēto sistēmu tīklus. Pilsētā nepieciešams arī veikt esošo ūdenssaimniecības inženiertīklu rekonstrukciju.

Strenčos dzeramo ūdeni iegūst 2 ūdensapgādes urbumos no Gaujas ūdens horizonta. Ūdensapgādes sistēmā 2018. un 2019. gadā ir konstatēts paaugstināts dzelzs un mangāna saturs. 2020. gadā - monitorings nav veikts. Notekūdeņu attīra bioloģiskajās NAI, novada Gaujā.

CKS izmanto aptuveni 46 %, CŪS - 71% iedzīvotāju. Strenčos ir realizējama ūdenssaimniecības projekta 5.kārta. Tajā tiek plānota ūdenssaimniecības inženiertīklu paplašināšana.

Sedā dzeramo ūdeni iegūst 2 ūdensapgādes urbumos no Arukilas ūdens horizonta.

³⁰⁴ Dati 03.2022., PSIA Rūjienas siltums sniegtā informācija plānošanas dokumentu izstrādei

³⁰⁵ <https://www.varam.gov.lv/lv/udensapgades-investiciju-plans-2021-2027-gadam>

³⁰⁶ <https://www.varam.gov.lv/lv/notekudenu-apsaimniekosanas-investiciju-plans-2021-2027-gadam>

Ūdensapgādes sistēmā 2020. gadā ir konstatēts paaugstināts mangāna saturs. 2018. un 2020. gadā - monitorings nav veikts. Notekūdeņu attīra bioloģiskajās NAI, novada Gaujā.

CKS izmanto aptuveni 70 %, CŪS - 42% iedzīvotāju. Sedā ir nepieciešama ūdenssaimniecības inženiertīklu paplašināšana, ņemot vērā mājokļa atjaunošanas pasākumus. Pilsētā arī jāpalielina pieslēgumu skaits pie esošajiem centralizētajiem ūdensapgādes un sadzīves kanalizācijas tīkliem.

Centralizētās kanalizācijas sistēmas ir ierīkotas 29, centralizētas ūdensapgādes sistēmās - 30 ciemos un pārējās apdzīvotajās vietās. Pieslēgumu īpatsvars CŪS un CŪS nav detalizēti vērtēts, pašlaik nosakāms aptuveni, bet, salīdzinot apdzīvotās vietas savstarpēji, tas ir ļoti atšķirīgs. Apdzīvotajās vietās, kurās iepriekšējos ES finansēšanas periodos ir bijusi iespēja veiksmīgi piesaistīt finanšu līdzekļus:

1. CŪS izmanto no aptuveni 80% - 98% (Kocēni, Dikļi, Vaidava, Bērzaine, Rubene, Zilaikalns, Burtnieki, Ēvele, Matīši, Rencēni, Rūpnieki, Vecate, Eriņi, Naukšēni, Vērsis, Ramata, Sēļi, Skaņkalne) un pat 100% (Jeri) iedzīvotāju. Pārējās apdzīvotajās vietās pieslēgumus CŪS (%) izmanto mazāk iedzīvotāju.
2. CKS izmanto no aptuveni 80% - 96% (Kocēni, Vaidava, Bērzaine, Zilaikalns, Burtnieki, Matīši, Rūpnieki, Vecate, Naukšēni, Skaņkalne) un pat 100% (Jeri) iedzīvotāju. Pārējās apdzīvotajās vietās pieslēgumus CKS (%) izmanto mazāk iedzīvotāju.

Centralizēta ūdensapgāde novada ciemos un pārējās apdzīvotās tiek nodrošināta no 44 artēziskajiem urbumiem, no kuriem lielākā daļa ir ierīkoti Arukilas – Burtnieku ūdens horizontā, dažos gadījumos arī Burtnieku, Arukilas un Gaujas ūdens horizontā.³⁰⁷ Pazemes ūdeņu kvantitatīvie resursi dzeramā ūdens ieguvei novadā ir pietiekami, to kvalitāte ir laba.

Centralizētai ūdensapgādei izmantotā dzeramā ūdens kvalitāte pēc sagatavošanas Burtnieku un Kocēnu ūdensapgādes sistēmā 2018. – 2020. gadā atbilda dzeramā ūdens nekaitīguma obligātajām prasībām. Pārējās ciemu ūdensapgādes sistēmās dzeramā ūdens kvalitātes valsts monitorings nav veikts.

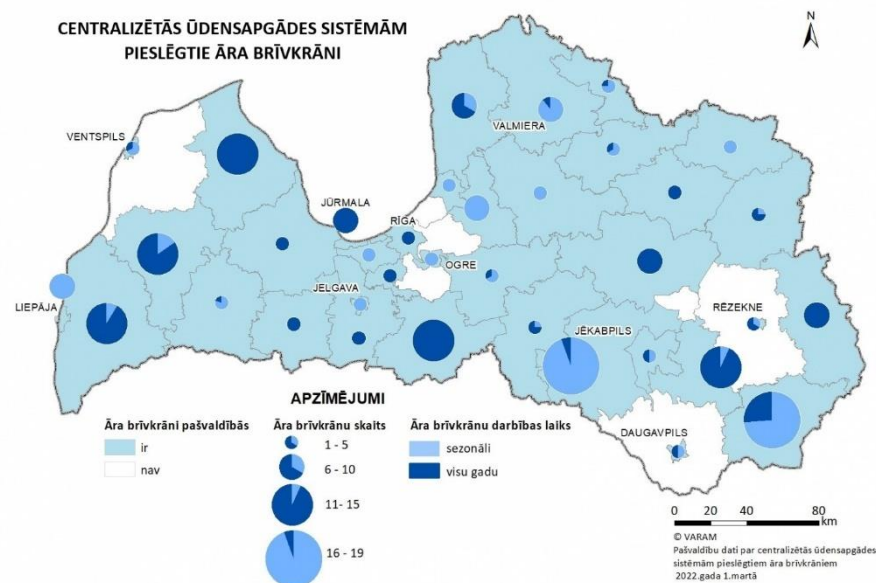
Valmieras novada publiskajā ārtelpā ir izvietoti āra brīvkrāni, kas ir pieslēgti pie CŪS. Lielākā daļa brīvkrānu ir pieejami sezonāli – pieprasījums pēc brīvi pieejama dzeramā ūdens siltajos gada mēnešos publiskajā ārtelpā aizvien pieaug. Atsaucoties uz iedzīvotāju ierosinājumiem un rūpējoties par labas ūdensapgādes sistēmas organizēšanu un veselīga dzīvesveida nodrošināšanu brīvkrāni ir ierīkoti iecienītās brīvā laika pavadīšanas vietās.³⁰⁸

Attēls 91. Centralizētās ūdensapgādes sistēmām pieslēgtie āra brīvkrāni Latvijā un Valmieras novadā.³⁰⁹

³⁰⁷ VVD Ūdens resursu lietošanas atļauju informācija <https://registri.vvd.gov.lv/izsniegtas-atlaujas-un-licences/udens-resursu-lietosanas-atlaujas/>

³⁰⁸ Centralizētās ūdensapgādes sistēmām pieslēgtie āra brīvkrāni Latvijā, https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/gallery_images/brivkrani_novadi_1803_kopkarte_diagrammas.jpg

³⁰⁹ Centralizētās ūdensapgādes sistēmām pieslēgtie āra brīvkrāni Latvijā, https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/gallery_images/brivkrani_novadi_1803_kopkarte_diagrammas.jpg

Kopumā Valmieras novadā:

- 1) turpmāko ūdenssaimniecības investīciju projektu pamatošanai ir jāveic pašvaldības NAI darbības audits un jāizvērtē informācija par NAI atbilstību projektētajiem parametriem, iekārtu tipu, vidējo slodzi, bioloģiskās attīrības efektivitāti un to ietekmējošajiem faktoriem, kā arī jā sagatavo secinājumi par nepieciešamību rekonstruēt NAI (piemēram, Seda, Strenči, Rūpnieki, Ramata u.c.). Audits ir nepieciešams galvenokārt tādēļ, ka prakse ir parādījusi to, ka bioloģisko NAI, kurās attīrīšanu veic notekūdeņu veidotā biocenozē, efektivitāte pārslodžu, nestabilu plūsmu un citos gadījumos var būt nepietiekama, kā arī līdz šim īstenotajos NAI pārbūves projektos ne vienmēr tiek sasniegti vai nodrošināti projektētie tehniskie parametri;
- 2) turpmākās ūdenssaimniecības investīciju projektu pamatošanai ir jāveic CKS tīklu inventarizācija un jāiegūst precizēta informācija par tīklu izvietojumu, to tehniskajiem risinājumiem un stāvokli, funkcionēšanu ārkārtas situācijās (avāriju gadījumos) un cita saistītā informācija. Šī aktivitāte ir svarīga apdzīvotajās vietās, kur vēsturiski izveidojusies situācija, ka tīklu faktiskais izvietojums neatbilst projektu dokumentācijai, tīklu posmiem nav saglabājusies dokumentācija, tīklu izvietojums un plūsmas, kā arī tehniskie risinājumi apgrūtina remontdarbu veikšanu avāriju gadījumos u.tml. (piemēram, Trikātā, Matīšos).
- 3) CKS un CŪS attīstība un sistēmu paplašināšana prioritāri jāveicina apdzīvotajās vietās, kurās tiek plānota dzīvojamās apbūves un/vai uzņēmējdarbības attīstība. Piemēram, dzīvojamās apbūves attīstība Valmieras apkārtnē (Valmiermuižā, Pilātos, Kaugurmuižā, Mūrmuižā, Kocēnos un citviet).
- 4) CKS un CŪS attīstība un sistēmu paplašināšana prioritāri jāsekmē apdzīvotajās vietās, to daļās ar dzīvojamo apbūvi, kurā tiek izmantoti decentralizētas kanalizācijas risinājumi un/vai CKS pieslēgumu īpatsvars (%) ir zems vai nepietiekams (Valmiermuiža daļa uz ziemeļiem no autoceļa A3 un citviet).
- 5) Konkrētu investīciju projektu izstrāde ir balstāma uz CKS, t.sk. NAI darbības audita un tehniski ekonomisko pamatojumu rezultātiem.

Decentralizētos kanalizācijas pakalpojumus novadā organizē pamatojoties uz pašvaldību

saistošajiem noteikumiem, kas nosaka decentralizēto kanalizācijas pakalpojumu sniegšanas un uzskaites kārtību, asenizatoru reģistrā iekļaujot novada teritorijā pakalpojumu sniedzošos uzņēmumus. Pašvaldības teritorijās, kurās tās darbojās līdz administratīvi teritoriālajai reformai 2021. gadā, ir pieņēmušas saistošos noteikumus par decentralizēto kanalizācijas sistēmu apsaimniekošanas un uzskaites kārtību. Decentralizēto kanalizācijas sistēmu reģistra izveide ir uzsākta 2019. gadā. Jauno attīstības plānošanas dokumentu izstrādes laikā reģistrs ir izveidots Valmierā un Mazsalacas apvienībā. Turpmāk novadā jāizvērtē iepriekšējo pašvaldību saistošie noteikumi un, ja nepieciešams, jāizstrādā vienoti saistošie noteikumi.

Gāzapgāde

Valmieras novada teritorijas vidieni šķērso maģistrālais gāzes vads Vireši-Tallina, kam nākotnē tiek plānots atzars no Valmieras uz Strenčiem un Sedu.

Centralizētā gāzapgāde ir nodrošināta tikai nelielā novada daļā. Atsevišķu mājstāvvietu iedzīvotāju vajadzībām tiek izmantota sašķidrinātā gāze. Sašķidrināto gāzi balonos izmanto daļa no novada mājstāvvietu. Gāzes balonu realizācija tiek īstenota gāzes balonu tirdzniecības vietu reģistrā reģistrētās vietās.

Elektroapgāde

Valmieras novada dienvidaustrumu daļu klāj 330 kV elektropārvades līnija starp Latviju un Igauniju: Valmiera – Tartu un Valmiera – Tsirgulina, lielu daļu teritorijas sedz 110 kV elektropārvades līnija, kas savieno Valmieru ar Rūjienu, Aloju, Valku, Smiltēni un Ieriķiem. Nākotnē plānota 330 kV elektropārvades līnija no Valmieras līdz Rūjienai caur Ipiķiem uz Igauniju un no Mazsalacas līdz Rūjienai caur Ipiķiem uz Igauniju.

Novada teritorijā ir pietiekamā daudzumā transformatoru apakšstacijas, lai nodrošinātu jaunu elektroenerģijas patērētāju pieslēgšanos.

Sakaru infrastruktūra

Novada teritorijā dienvidaustrumu daļā izvietoti platjoslas elektronisko sakaru infrastruktūra t.sk. maģistrālie optiskie tīkli.

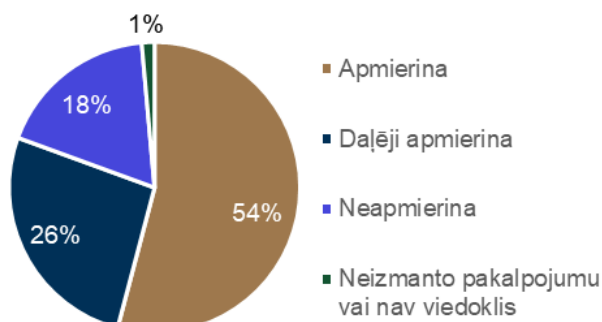
Telekomunikāciju sektorā novadā darbojas vairāki operatori. Fiksēto publisko komunikāciju tīkla operators ir uzņēmums SIA "TET". Mobilo komunikāciju sfērā darbojas trīs operatori – SIA "Latvijas mobilais telefons", SIA "Tele2", SIA "Bite Latvija". Interneta pakalpojumus nodrošina vairāki uzņēmumi - SIA „TET”, SIA „MikroNET, SIA „NOVA”, SIA „Telia Latvija”. Visiem novada iedzīvotājiem ir iespējas ierīkot arī mobilo internetu, taču šobrīd vēl ir ierobežotas pieslēgšanās iespējas optiskajam tīklam.

Salīdzinoši plašu novada teritoriju sedz zonas, kurās netiek nodrošināta piekļuve internetam ar ātrumu vismaz 30 Mbps – starp Valmieru Bērzaņi, Burtniekiem un Strenčiem, starp Burtnieku ezeru, Jeriem un Rencēniem, ap Jērcēniem, Sedu, Brenguļiem, Dikļiem un daļā Igaunijas austrumu un rietumu pierobežas.

Novadā ir izveidoti publiski pieejami bezmaksas bezvadu interneta punkti, nākotnē jāturpina to tālāka attīstība.^{310, 311, 312, 313, 314, 315, 316}

Iedzīvotāju aptaujā 54% no visiem 1267 respondentiem apgalvo, ka interneta un telekomunikāciju sakari ir labas kvalitātes, 26% respondentu tie daļēji apmierina un 18% respondentu neapmierina. 1% respondentu norāda, ka neizmanto šos pakalpojumus vai par tiem nav viedoklis.

Attēls 92. Iedzīvotāju aptaujas atbildes par apgalvojumu "Ir pieejami labas kvalitātes interneta un telekomunikāciju sakari".

Atkritumu apsaimniekošana

Valmieras novada teritorija pēc spēkā esošā iedalījuma iekļaujas Ziemeļvidzemes atkritumu apsaimniekošanas reģionā.³¹⁷ Līdz ar Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021. - 2028. gadam pieņemšanu³¹⁸ un jaunu Ministru kabineta noteikumu "Noteikumi par atkritumu apsaimniekošanas reģioniem" (03.2022. - projekts) stāšanos spēkā Valmieras novads iekļausies Vidzemes atkritumu apsaimniekošanas reģionā³¹⁹.

Pašvaldība ir atbildīga par sadzīves atkritumu apsaimniekošanas organizēšanu savā administratīvajā teritorijā. Atkritumu apsaimniekošanu novadā veic atbilstoši atkritumu apsaimniekošanas valsts plānam (pašlaik - Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021. - 2028. gadam), Atkritumu apsaimniekošanas likumam un pašvaldības teritoriālo vienību (pagastu) saistošajiem noteikumiem. Visiem atkritumu radītājiem novada administratīvajā teritorijā ir pienākums noslēgt līgumu ar pašvaldības izvēlētu atkritumu apsaimniekotāju par regulāru atkritumu konteineru izvešanu.

Sadzīves atkritumu apsaimniekošanu novadā jauno plānošanas dokumentu izstrādes laikā nodrošina SIA "ZAAO", kas ir Valmieras pilsētas pašvaldības kapitālsabiedrība. Savāktie atkritumi tiek nodoti Ziemeļvidzemes reģiona sadzīves atkritumu apstrādes un noglabāšanas vietā - poligonā "Daibe", kuru apsaimnieko SIA ZAAO, dalīti savāktie atkritumi – to pārstrādes uzņēmumiem. Pēc SIA "ZAAO" pasūtījuma ir uzsākts projekts

³¹⁰ Valmieras pilsētas attīstības programma 2015.-2020. gadam

³¹¹ Burtnieku novada Attīstības programma 2019.-2025. gadam. I Pašreizējās situācijas raksturojums

³¹² Kocēnu novads: pašreizējās situācijas raksturojums un analīze

³¹³ Mazsalacas novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013. - 2030. gadam

³¹⁴ Naukšēnu novada Attīstības programma 2019.-2025. gadam

³¹⁵ Rūjienas novada Attīstības programma 2019. - 2025. gadam

³¹⁶ Strenču novada attīstības programma 2013.-2020.gadam. Esošās situācijas apraksts

³¹⁷ Ministru kabineta 2013.gada 25.jūnija noteikumi Nr.337 Noteikumi par atkritumu apsaimniekošanas reģioniem (ar grozījumiem)

³¹⁸ Apstiprināts ar Ministru kabineta 2021. gada 22. janvāra rīkojumu Nr. 45 Par Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2021.-2028. gadam

³¹⁹ <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40501277>

“Bioloģiski noārdāmo atkritumu pārstrādes rūpnīcas “Daibe” izveide”. Projekta realizēšana paredzēta līdz 2023. gada 1. novembrim.

SIA “ZAAO” 2020. gadā nešķirotus sadzīves atkritumus ir savācis un nogādājis poligonā Daibe (kods 200301) 11 274,84 tonnas³²⁰, bet 2021.gadā - 10 804,64 tonnas³²¹.

Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021. - 2028. gadam izstrādes ietvaros prognozētais nešķirotu sadzīves atkritumu (NSA) apjoms Valmieras novadā 2020. – 2035. gadā kopā ir 179 tūkst.t.

Tabula 28. Radītais poligonos nogādājamo atkritumu daudzums pašvaldībās 2020.-2035. gadam, t.³²²

	Atkritumu plūsma	2020.	2025.	2030.	2035.	Kopā 2020.-2035.g.
Valmieras novads	NSA	9 022	10 484	10 740	10 673	166 070
	Citi	4 511	5 242	5 370	5 337	5783 035

Visā novadā pakāpeniski turpinās pāreja uz dalītu atkritumu savākšanu. Dati par dalīti savāktajiem atkritumiem pārskatos saņemti no SIA“ZAAO”. Saskaņā ar atkritumu apsaimniekotāja sniegto informāciju Valmieras novadā kopumā 2020. gadā 66,47%, bet 2021. gadā – 67,79% no savāktajiem atkritumiem bija šķiroti.³²³

Tabula 29. Valmieras novada administratīvajā teritorijā savākto šķirotu atkritumu daudzumi (t) atsevišķās atkritumu kategorijās 2020. un 2021. gadā.³²⁴

Atkritumu kategorija (nozīmīgākās kategorijas)	Atkritumu daudzums, t	
	2020.	2021.
Papīra/ kartona atkārt. pārstr. atdal. atl. 030307	0	83,74
Plastmasas iepakojums 150102	181,82	265,24
Nolietotas riepas 160103	150,72	124,26
Stikla iepakojums 150107	807,19	803,94
Bioloģiski noārdāmi atkritumi 200201	116,81	1 368,71
Liela izmēra atkritumi 200307	809,58	3 682,65
Jauktais iepakojums 150106	484,08	1 757,80
Drēbes 200110	0	17,18
Baterijas un akumulatori 200133	0,54	1,71

³²⁰ Pārskata par atkritumiem Nr.3-Atkritumi informācija par 2020.g., LVĢMC. Dati ir apkopoti atbilstoši administratīvajam iedalījumam 2020.gadā.

³²¹ SIA “ZAAO” sniegtie dati

³²² SIA “Geo Consultants”, 2020. Publiskā iepirkuma “Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021. - 2028. gadam izstrādei” (IL/57/2020), materiāli

³²³ Saskaņā ar pārskatu par atkritumiem Nr.3-Atkritumi 2020. gadā

³²⁴ SIA “ZAAO”, sniegtā informācija 2022. gada 24. marta vēstule Nr.1.25/87 uz SIA “Grupa93” 2022. gada 9.marta vēstuli Nr. 22/15. Tabulā iekļauta informācija par atsevišķām atkritumu kategorijām.

Dalītās atkritumu vākšanas konteineri publiskās vietās, pie pašvaldības uzņēmumiem un iestādēm, dzīvojamām ēkām novadā 2022. gadā (februārī) ir iekārtotas 289 vietās, t.sk. Valmierā – 129, Rūjienā – 21, Mazsalacā – 7, Strenčos – 7, Sedā – 7 un pārējās novada apdzīvotajās vietās – 114 vietās.³²⁵ Dalītās atkritumu vākšanas vietās, pie pašvaldības uzņēmumiem un iestādēm, dzīvojamām ēkām ir iespējams šķirot papīra, kartona, plastmasas, metāla un stikla atkritumus. Tiek attīstīts individuāli dalīto atkritumu savākšanas pakalpojums (atkritumu šķirošana savā mājāsaimniecībā, piedāvājot šķirot papīru, kartonu, plastmasas un metāla iepakojumus). 2020. gadā šāds pakalpojums uzsākts Strenčos.

Tabula 30. Dalītās atkritumu savākšanas atkritumu konteineru un klientu skaits Valmierā un Strenčos.³²⁶

Pilsēta	Klientu skaits	Iepakojuma konteineru skaits	Stikla konteineru skaits
Valmiera	1057	1041	834
Strenči	50	49	50

Novadā darbojas 5 šķirotu atkritumu pieņemšanas laukumi: 1) Dzelzceļa iela 5, Valmiera, 2) Beātes iela 47, Valmiera, 3) Ternejas iela 12, Rūjiena, 4) Valkas iela 1, Strenči un 5) Pērnavas iela 16, Mazsalaca. Tāpat novadā ir 139 šķirošanas vietas (pieejamas līgumslēdzējam) un 145 šķirošanas vietas (pieejamas novada iedzīvotājiem).

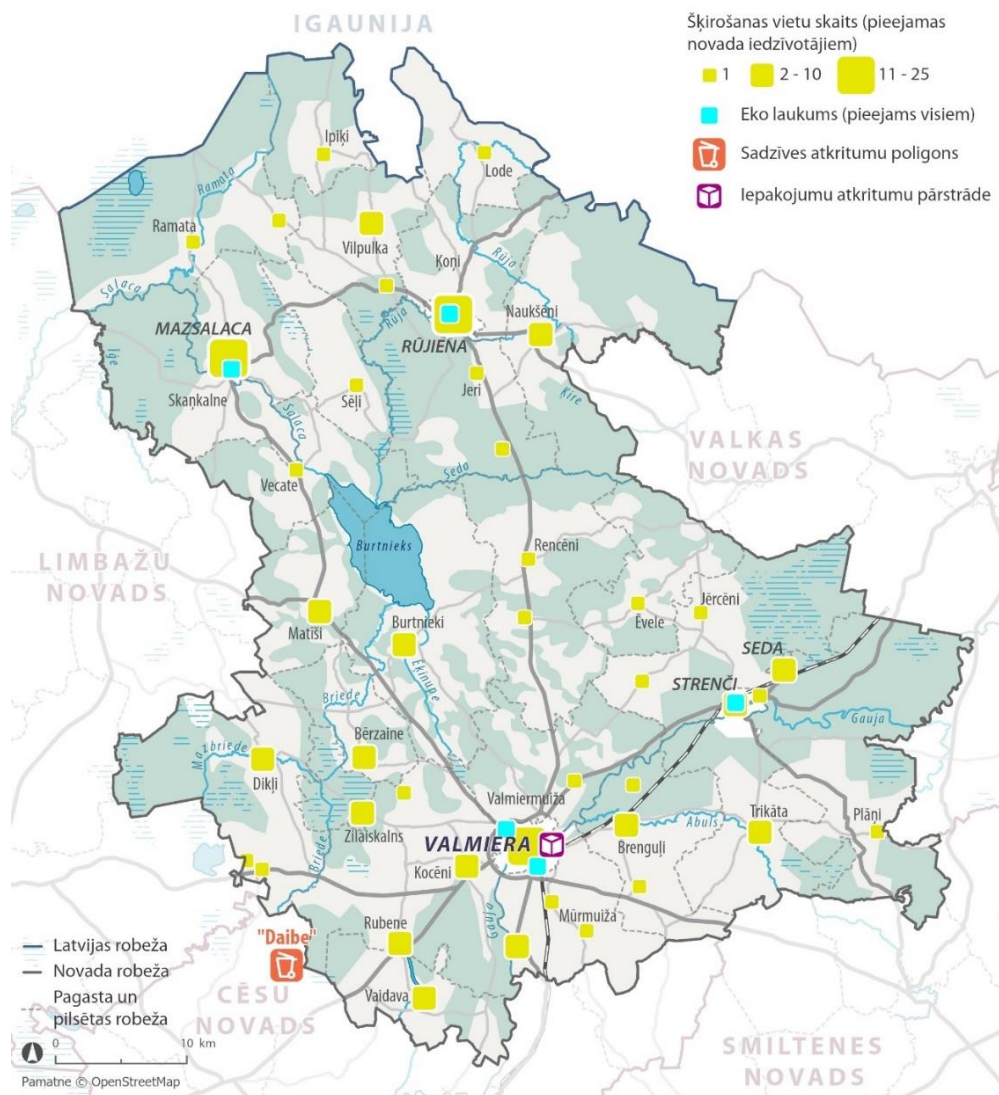
Lielgabarīta atkritumus par maksu var nodot novada atkritumu šķirošanas laukumos. Tomēr, lai atbalstītu iedzīvotājus īpašumu sakārtošanas darbu veikšanā un samazinātu vidē nelegāli nonākušo atkritumu daudzumu, vairākas pašvaldība sadarbībā ar SIA “ZAAO” rīko liulgabarīta atkritumu savākšanas akcijas, kuru laikā iedzīvotājiem bez maksas iespējams atbrīvoties no mājāsaimniecībās radītajiem liulgabarīta atkritumiem tuvāk dzīves vietai. Lielgabarīta atkritumu izvešana tiek organizēta vairākas reizes gadā un iedzīvotāju aktivitāte ir augsta.

SIA “ZAAO” organizē arī elektrisko un elektronisko, sadzīvē radušos bīstamo, videi kaitīgo preču atkritumu savākšanu. Nolietotu elektrotehniku iespējams nodot piecos EKO atkritumu laukumos Valmieras novadā, kā arī SIA “ZAAO” organizē izbraukumus pēc izsaukuma, lai savāktu nolietotu, neizjauktu vai neizkomplektētu sadzīves elektrotehniku (iedzīvotājiem jāmaksā par transporta pakalpojumiem) vietās. SIA „Eco Baltia vide” organizē nolietotas mazgabarītu sadzīves elektrotehnika un baterijas pieņemšanu piecos lielveikalos Valmieras pilsētā.

³²⁵ SIA “ZAAO”, https://www.zaao.lv/lv/privatpersonam/interaktiva_karte

³²⁶ SIA “ZAAO” nefinanšu ziņojums par 2020.gadu. Par pārējām novada pilsētām informācija nav sniegta

Attēls 93. Atkritumu savākšanas infrastruktūra Valmieras novadā.

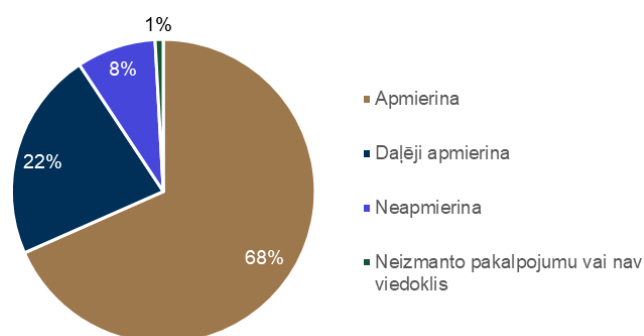
Automašīnu riepas Valmieras novadā bez maksas var nodot CSA poligonā “Daibe”, Stalbes pagastā, Pārgaujas novadā un piecos EKO laukumos visā novada teritorijā (ar ierobežojumu bez maksas viens riepu komplekts no fiziskas personas piederošas vienas automašīnas tekošā gada laikā). SIA “ZAAO” par maksu organizē riepu savākšanu un nogādāšanu CSA poligonā “Daibe” no to atrašanās vietas.

Tekstilu iespējams nodot EKO laukumos, kā arī vēl trīs vietās Valmierā, kur tekstila konteineri novietoti pie lielveikaliem (apsaimnieko SIA „Eco Baltia vide”). Vairākās publiski aktīvās vietās ir vietoti arī labdarības konteineri, kurās nodot mazlietotu apģērbu, apavus, rotaļlietas u. tml.

SIA “ZAAO” organizē dažādas vides izglītojošas akcijas par atkritumu savākšanu un aicina skolas un pirmsskolas izglītības iestādes iesaistīties vides izglītības aktivitātēs. ZAAO vides izglītības aktivitātes dažādām interešu grupām realizē Dabas un tehnoloģiju parkā “URDA”, kur aicina mācīties vidē, par vidi un videi, piedāvājot licencētas izglītības programmas, izpēti braucienu pa Reģionālo atkritumu apsaimniekošanas centru “Daibe”, dažādus pasākumus un akcijas. SIA “ZAAO” mājas lapā pieejami informatīvi materiāli par pareizu atkritumu šķirošanu.

Iedzīvotāju aptaujā 68% no visiem 1267 respondentiem apgalvo, ka sadzīves atkritumu izvešanas pakalpojumu un atkritumu šķirošanas iespējas ir labas, 22% respondentu tie daļēji apmierina un 8% respondentu neapmierina. 1% respondentu norāda, ka neizmanto šos pakalpojumus vai par tiem nav viedoklis.

Attēls 94. Iedzīvotāju aptaujas atbildes par apgalvojumu "Ir pieejami labas kvalitātes sadzīves atkritumu izvešanas pakalpojumi un atkritumu šķirošanas iespējas"

Novadā atkritumi veidojas mājāsaimniecībās, pakalpojumu jomā un ražošanas tehnoloģiskajos procesos, t.sk. atkritumu apsaimniekošanas jomā. Pārskatu par atkritumiem Nr.3 Atkritumi 2020. gadā iesniedza 133 atkritumu apsaimniekotāji, kuri darbojas novadā. Vairums no tiem ir dažādi ražošanas uzņēmumi, kuri darbojas atbilstoši saņemtajām atkritumu apsaimniekošanas atļaujām, t.sk. uzņēmums SIA "ZAAO" savos objektos novadā.

Tabula 31. Novadā savākto sadzīves atkritumu daudzums (tonnās) 2016.-2020.gadā.³²⁷

Sadzīves atkritumi	Gads				
	2020.	2019.	2018.	2017.	2016.
Kopā	59072,49	51648,29	73823,16	58160,33	62091,75

Resursu un atkritumu apsaimniekošanas jomā, plānojot pasākumus pašvaldības ilgtermiņa attīstībai, prioritāri ir pasākumi, kuri ir saistīti ar pāreju uz aprites ekonomiku, tās pamatprincipu ieviešanu resursu aprites ciklā, sākot no ražošanas un patēriņa un beidzot ar atkritumu apsaimniekošanu un tirgiem otrreizējām izejvielām.

Izmantotie avoti

- LR Civillikums;
- LR likums "Par zemes dzīlēm", 02.05.1996., ar grozījumiem, 01.01.2011. redakcija;
- LR Jaunatnes likums;
- LR likums Gaujas nacionālā parka likums, 01.01.2011.;
- LR Likums Par Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātu, 11.12.1997.;
- LR Bērnu tiesību aizsardzības likums;
- MK 2011.gada 19.aprīļa noteikumi Nr.303 Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi;

³²⁷ Pārskatu par atkritumiem Nr.3-Atkritumi informācija, kopsavilkumi LVĢMC, <http://parissrv.lvģmc.lv/#viewType=wasteatvkproducer&incrementCounter=2>

- MK 2012.gada 2.maija noteikumi Nr.317 Gaujas nacionālā parka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi;
- MK 2002.gada 12.marta noteikumi Nr.118 “Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti”;
- MK 2005.gada 22.novembra noteikumi Nr.888 Noteikumi par aizsargājamām alejām;
- MK 2001.gada 20.marta noteikumi Nr.131 Noteikumi par aizsargājamiem dendroloģiskajiem stādījumiem;
- MK 2001.gada 17.aprīļa noteikumi Nr.175 Noteikumi par aizsargājamiem ģeoloģiskajiem un ģeomorfoloģiskajiem dabas pieminekļiem;
- MK 2014.gada 7.janvārī noteikumu Nr.16 Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība;
- MK 2013.gada 30.aprīļa noteikumu Nr.240 Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi;
- MK 2017. gada 14. novembra noteikumi Nr. 671 Dzeramā ūdens obligātās nekaitīguma un kvalitātes prasības, monitoringa un kontroles kārtība;
- MK 2021. gada 21. janvārī noteikumi Nr. 46 Paaugstinātas bīstamības objektu saraksts;
- MK 2020. gada 8. decembra rīkojums Nr. 741 Par Satiksmes ministrijas saistībām projektu īstenošanai autoceļu jomā;
- MK 2017. gada 4. jūlija noteikumi Nr. 401 Noteikumi par valsts pārvaldes vienoto klientu apkalpošanas centru veidiem, sniegto pakalpojumu apjomu un pakalpojumu sniegšanas kārtību;
- MK noteikumi Nr.243 Noteikumi par energoefektivitātes prasībām licencēta vai reģistrēta energoapgādes komersanta valdījumā esošām centralizētām siltumapgādes sistēmām un to atbilstības pārbaudes kārtību;
- Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam;
- Latvijas nacionālā attīstības plāns 2021.-2027.gadam (un Darbības programma “Latvijai” 2021.-2027.gadam);
- Reģionālās politikas pamatnostādnes 2021.-2027.gadam;
- Vidzemes plānošanas reģiona attīstības plānošanas dokumenti – Vidzemes plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģiju 2030.gadam un Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programma 2021-2027.gadam;
- Vidzemes reģiona mobilitātes un investīciju plāns 2030;
- Valmieras novada pašvaldības nolikums;
- Valmieras pilsētas ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2015.-2030. gadam un attīstības programma 2015.-2020. gadam;
- Beverīnas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2012.-2024. gadam un attīstības programma 2019.-2024. gadam;
- Burtnieku novada attīstības programma 2019.-2025. gadam un Ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2012.-2030. gadam 1.redakcija;
- Naukšēnu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013.-2030. gadam un attīstības programma 2019.-2025. gadam;
- Strenču novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013.-2030. gadam un attīstības programma 2013.-2020. gadam;
- Kocēnu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014.-2030. gadam un attīstības programma 2014.-2020. gadam;

- Rūjienas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030. gadam un attīstības programma 2019.-2025. gadam;
- Mazsalacas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013.-2030. gadam un attīstības programma 2019.-2025. gadam;
- Valmieras pilsētas teritorijas plānojums (no 2017. gada);
- Kocēnu novada teritorijas plānojums 2014. – 2025.;
- Burtnieku novada teritorijas plānojums 2012. – 2024.;
- Mazsalacas novada teritorijas plānojums 2013. – 2024.;
- Naukšēnu novada teritorijas plānojums 2013. – 2025.;
- Rūjienas novada teritorijas plānojums 2012. – 2024.;
- Strenču novada teritorijas plānojums 2012. – 2023;
- Valmieras pilsētas pašvaldības 2020. gada publiskais pārskats;
- Beverīnas novada pašvaldības 2020. gada publiskais pārskats;
- Burtnieku novada pašvaldības 2020. gada publiskais pārskats;
- Mazsalacas novada pašvaldības 2020. gada publiskais pārskats;
- Naukšēnu novada pašvaldības 2020. gada publiskais pārskats;
- Rūjienas novada pašvaldības 2020. gada publiskais pārskats;
- Strenču novada pašvaldības 2020. gada publiskais pārskats;
- Valmieras pilsētas Sporta nozares attīstības stratēģija 2021.–2025.gadam;
- Valmieras pilsētas Kultūras attīstības stratēģija 2018.-2028.gadam;
- Viedās Valmieras stratēģija 2022. – 2028. gadam;
- Valmieras novada jaunatnes politikas attīstības stratēģija 2021.-2026. gadam;
- SIA “Valmieras ūdens” Attīstības stratēģija;
- Mazsalacas novada pašvaldības Attīstības plānošanas nodaļas attīstības plāns;
- Mazsalacas novada pašvaldības Kancelejas nodaļas attīstības plāns;
- Mazsalacas novada pašvaldības Nekustamā īpašuma apsaimniekošanas nodaļas attīstības plāns;
- Mazsalacas novada pašvaldības Dzimtsarakstu nodaļas attīstības plāns;
- Mazsalacas novada pašvaldības Sabiedrisko attiecību speciālista attīstības plāns;
- Mazsalacas novada pašvaldības Grāmatvedības nodaļas attīstības plāns;
- Mazsalacas vidusskolas attīstības plāns;
- Mazsalacas pilsētas Pirmsskolas izglītības iestādes attīstības plāns;
- Mazsalacas Mūzikas un mākslas skolas attīstības plāns;
- Mazsalacas pilsētas bibliotēkas attīstības plāns;
- Mazsalacas novada muzeja attīstības plāns;
- Mazsalacas novada Kultūras centra attīstības plāns;
- Mazsalacas novada Kultūras centra Tūrisma nodaļas attīstības plāns;
- Mazsalacas novada Pašvaldības policijas attīstības plāns;
- Mazsalacas novada Sociālā dienesta attīstības plāns;
- Mazsalacas novada bāriņtiesas attīstības plāns;
- Skaņkalnes pagasta bibliotēkas attīstības plāns;
- Sēļu pagasta pārvaldes attīstības plāns;
- Sēļu pagasta Tautas nama attīstības plāns;
- Sēļu pagasta bibliotēkas attīstības plāns;
- Ramatas pagasta pārvaldes attīstības plāns;
- Ramatas pagasta Kultūras centra attīstības plāns;
- Ramatas pagasta bibliotēkas attīstības plāns;

- Valmieras novada pašvaldības iestādes „Valmieras novada kultūras pārvalde” nolikums;
- Valmieras novada pašvaldības iestādes „Valmieras novada Bāriņtiesa” nolikums;
- Valmieras novada pašvaldības iestādes „Valmieras novada Sociālo lietu pārvalde” nolikums;
- Valmieras novada Izglītības pārvaldes nolikums;
- Valmieras novada pašvaldības jaunatnes lietu konsultatīvās komisijas nolikums;
- Valmieras novada jauniešu projektu konkursa nolikums;
- Valmieras novada pašvaldības 2022.gada 3.februāra saistošie noteikumi Nr.37 “Par Valmieras novada pašvaldības 2022.gada budžetu”;
- Apvienotā Valmieras, Burtnieku, Kocēnu, Rūjienas, Beverīnas, Mazsalacas, Strenču, Naukšēnu novada jauniešu anketēšana un datu apkopojums;
- Limbažu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013. – 2030. gadam un Limbažu novada attīstības programma 2017. – 2023. gadam;
- Smiltenes novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013. – 2037. gadam un Smiltenes novada attīstības programma 2012. – 2018. gadam;
- Valkas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013. – 2037. gadam un Valkas novada attīstības programma 2015. – 2021. gadam;
- Cēsu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2021.-2035.gadam;
- Siguldas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2021.-2045.gadam;
- Gaujas nacionālā parka tūrisma klastera stratēģija 2012. – 2019. gadam;
- Reģionālās politikas pamatnostādnes 2021.-2027. gadam;
- Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāns laika posmam līdz 2030. gadam;
- Jaunatnes politikas pamatnostādņēm 2021.-2027. gadam;
- Transporta attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam;
- Elektronisko sakaru nozares attīstības plāns 2021. - 2027.gadam (projekts);
- Digitālās transformācijas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam;
- Izglītības attīstības pamatnostādnes 2021.-2027. gadam "Nākotnes prasmes nākotnes sabiedrībai”;
- Kultūrpolitikas pamatnostādnes 2021. – 2027.gadam;
- Sporta politikas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam (projekts);
- Sabiedrības veselības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam (projekts);
- Sociālās aizsardzības un darba tirgus politikas pamatnostādnes 2021–2027;
- Vidzemes plānošanas reģiona deinstitucionalizācijas plāns 2017.-2020. gadam;
- Bērnu, jaunatnes un ģimenes attīstības pamatnostādnes 2021.-2027.gadam;
- Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam;
- Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021. - 2028. gadam;
- Gaujas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns un plūdu riska pārvaldības plāns 2022.-2027. gadam;
- Informatīvais ziņojums “Par valsts mikromobilitātes infrastruktūras attīstību”;
- Pētījums par velosatiksmi un velosatiksmes infrastruktūru nacionālā mērogā;
- Tiesību akta projekta “Noteikumi par atbalstu dzīvojamo īres māju būvniecībai Eiropas Savienības Atveseļošanas un noturības mehānisma plāna 3.1.1.4.i. investīcijas “Finansēšanas fonda izveide zemas īres mājokļu būvniecībai” ietvaros” sākotnējās ietekmes (ex-ante) novērtējuma ziņojums (anotācija);
- Administratīvi teritoriālās reformas ģeotelpiskās plānošanas platformas dati;
- Būvniecības informācijas sistēmas dati;

- Centrālās statistikas pārvaldes dati;
- Dabas datu pārvaldības sistēma “Ozols”;
- Latvijas Nacionālā enciklopēdija;
- Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra dati;
- Latvijas Valsts ceļu dati;
- Lursoft dati;
- Latvijas Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja dati;
- Latvijas kultūras datu portāls dati;
- Nacionālā kultūras mantojuma pārvaldes dati;
- Nodarbinātības valsts aģentūras;
- Nacionālais veselības dienesta dati;
- Sporta bāzu reģistra dati;
- Sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistra dati;
- Slimību profilakses un kontroles centra dati;
- SIA “VALMIERAS NAMSAIMNIEKS” dati;
- SIA “ZAAO” dati;
- Valsts dzelzceļa administrācijas dati;
- Valsts izglītības satura centra dati;
- Valsts izglītības informācijas sistēmas dati;
- Vides aizsardzības ministrijas un reģionālās attīstības ministrijas dati;
- Veselības inspekcijas dati;
- Valsts zemes dienesta dati;
- Valsts policijas dati;
- Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta dati;
- Ziņu portāls Valmieras ziņas;
- Beverīnas novada mājas lapa;
- Burtnieku novada mājas lapa;
- Kocēnu novada mājas lapa;
- Mazsalacas novada mājas lapa;
- Naukšēnu novada mājas lapa;
- Rūjienas novada mājas lapa;
- Strenču novada mājas lapa;
- Valmieras novada mājas lapa;
- Valmieras tūrisma informācijas centra mājas lapa;
- Valmieras olimpiskā centra mājas lapa;
- Valmieras jaunatnes centra “Vinda” mājas lapa;
- VTU Valmiera mājas lapa;
- Strenču psihoneiroloģiskā slimnīcas mājas lapa;
- Vidzemes slimnīcas mājas lapa;
- Valmieras novada brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrības mājas lapa;

1. pielikums. Pakalpojumu pieejamība Valmieras novadā

	Valmiera (22971)	Brenguļu, Kauguru un Trikātas apvienība (2948)				Burtnieku apvienība (7410)							Kocēnu apvienība (5776)						Mazsalacas apvienība (2867)				Naukšēnu apvienība (1689)			Rūjienas apvienība (4817)					Strenču apvienība (2892)				
		Brenguļi (248)	Trikāta (299)	Kauguri (65)	Mūrmuiža (436)	Burtnieki (405)	Ēvele (134)	Matīši (432)	Rencēni (468)	Rūpnieki (105)	Vanagi (233)	Valmiermuiža 2530	Vecate (154)	Kocēni (1045)	Bērzaine (262)	Dikļi (326)	Vaidava (360)	Zilaiskalns (729)	Rubene (371)	Mazsalaca (1620)	Ramata (133)	Skankalne (221)	Sēļi (106)	Naukšēni (650)	Ķoņi (72)	Eriņi (107)	Rūjiena (2916)	Ipiķi (89)	Jeri (376)	Lode (159)	Vīlpulka (163)	Strenči (962)	Seda (1093)	Jērcēni (126)	Plāņi (110)
Apvienību pārvalde	X	X									X		X						X				X			X					X				
Klientu apkalpošanas centrs			X					X					X						X				X			X					X				
Sabiedriskais transports	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Pirmsskolas izglītība	X	X	X		X	X		X	X			X		X	X	X		X	X	X	X			X			X		X			X	X		
Pamata izglītība	X	X	X	X		X		X	X				X		X	X		X	X				X			X					X	X			
Vidējā izglītība	X																		X				X			X									
Profesionālā izglītība	X																																		
Augstākā izglītība	X																																		
Mūžizglītība, Pieaugušo izglītība	X				X	X																				X									
Jauniešu centrs	X		X			X																				X									
Mākslas un / vai mūzikas skola	X																		X							X					X				
Sporta skola	X												X													X									
Sporta komplekss	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X				X		X	X	X				X	X	X		
Kultūras nams	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X		X	X		X	X	X		X			X		X	X	X	X	
Bibliotēka	X	X	X	X	X	X	X	X	X			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X	
Muzejs / izstāžu zāle	X				X														X				X			X									
Ģimenes ārsts	X		X		X	X	X		X			X		X		X	X	X	X				X			X		X		X	X				

	Valmiera (22971)	Brenguļu, Kauguru un Trikātas apvienība (2948)				Burtnieku apvienība (7410)								Kocēnu apvienība (5776)						Mazsalacas apvienība (2867)				Naukšēnu apvienība (1689)			Rūjienas apvienība (4817)					Strenču apvienība (2892)			
		Brenguļi (248)	Trikāta (299)	Kauguri (65)	Mūrmuiža (436)	Burtnieki (405)	Ēvele (134)	Matīši (432)	Rencēni (468)	Rūpnieki (105)	Vanagi (233)	Valmiermuiža 2530	Vecate (154)	Kocēni (1045)	Bērzaine (262)	Dikļi (326)	Vaidava (360)	Zilaiskalns (729)	Rubene (371)	Mazsalaca (1620)	Ramata (133)	Skaņkalne (221)	Sēji (106)	Naukšēni (650)	Ķoņi (72)	Eriņi (107)	Rūjiena (2916)	Ipiķi (89)	Jeri (376)	Lode (159)	Vilpulka (163)	Strenči (962)	Seda (1093)	Jērcēni (126)	Plāņi (110)
Slimnīca	X																		X								X					X			
Zobārstniecība	X		X																X				X				X					X			
Citi medicīniskie pakalpojumi	X		X					X	X			X	X	X	X	X			X	X		X	X				X		X						
Sociālo darbinieku pieņemšanas un attālinātās klientu konsultēšanas vietas	X	X	X		X	X	X	X	X			X	X	X	X	X	X		X				X				X		X	X	X	X	X		
Dienas, krīžu, atbalsta centri	X																						X				X								
Sociālā aprūpe un rehabilitācija institūcijā	X								X					X					X								X		X	X			X		
Pusceļa māja (dzīvoklis), grupu māja, specializētas darbnīcas	X								X																		X		X						
Polīcija	X	X	X		X								X						X				X				X					X			

Nacionālas nozīmes attīstības centrs	
Novada nozīmes attīstības centrs	
Vietējas nozīmes centrs	
Apdzīvota vieta ar pakalpojumu pieejamību	X
Iedzīvotāju skaits apdzīvotajā vietā	(22971)